
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

NİĞDE İLİ ESKİSARAY MAHALLESİ 613 ADA 4 PARSELDE BULUNAN KONUTUN ENGELLİLERE YÖNELİK RESTORASYON ÖNERİSİ

Tuğberk GÜLSER

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ 2022

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Tuğberk GÜLSER

04/07/2022

NİĞDE İLİ ESKİSARAY MAHALLESİ 613 ADA 4 PARSELDE BULUNAN KONUTUN ENGELLİLERE YÖNELİK RESTORASYON ÖNERİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Tuğberk GÜLSER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2022

ÖZET

Niğde geçmiş medeniyetlerin izlerini yoğun bir biçimde halen bünyesinde barındıran illerimizden birdir. Özellikle Osmanlı döneminin yoğun mimari eserleri halen daha mevcut olup, kullanımdadır. Ancak zaman içinde geleneksel dokuyu oluşturan konutlarda, değişen ve dönüşen yaşam dinamiklerine bağlı olarak değişen konut anlayışı ile kopmalar yaşanmaya başlanmıştır. Geleneksel doku, 20.yy. itibari ile terk ve dönüştürmeler ile karakterini kaybetmiş, özgün özelliklerini yitirmiştir. Günümüzde sınırlı sayıda kalan, dokuyu özgün özelliklerini korumak kaydı ile oluşturan yapılardan birini de 613 ada 4. Parselde bulunan konut yapısı oluşturmaktadır. Yapı, zaman içinde terk edilmiş olup, özgün özelliklerini büyük ölçüde korumakta; ancak bakımsızlık başta olmak üzere çeşitli sebeplerle köhneme sürecinde bulunmaktadır. Yapının daha fazla zarar görerek özgün değerlerini kaybetmeden önce, detaylı olarak belgelenmesi ve özgün halini koruyabilmesi için gerekli müdahalelerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda her geçen gün azalan Niğde geleneksel konutlarının değerli örneklerinden biri olan Eskisaray Mahallesi'nde 613 ada 4 parselde bulunan tescilli konutun koruma ve restorasyonuna yönelik çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında yapının mevcut durumu lazer tarama yöntemiyle belgelenmiş, literatür çalışması yapılarak yapının özgün özellikleri tespit edilmiş, değer ve problemleri saptanmış, müdahale kararları alınmıştır. Mevcut yapıdan ve çevresinden elde edilen bulgular doğrultusunda, günümüz koşulları ve gereksinimlerine uygun ve doğru müdahale kararları içeren bir restorasyon projesi engelli bireyler için güncel sürdürülebilir bir kapsamda hazırlanarak sunulmuştur.

Bilim Kodu : 80106
Anahtar Kelimeler : Restorasyon, koruma, belgeleme, engellilere yönelik
Sayfa Adedi : 301
Danışman : Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ
İkinci Danışman : Öğr. Gör. Dr. Can GÜNGÖR

RESTORATION PROPOSAL FOR THE DISABLED OF THE HOUSING LOCATED ON 613 LAND 4 PARCEL, ESKISARAY NEIGHBORHOOD, NIGDE PROVINCE

(M. Sc. Thesis)

Tuğberk GÜLSER

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

July 2022

ABSTRACT

Niğde is one of our provinces that still contains the traces of past civilizations. Especially intense architectural works of the Ottoman period are still available and in use. However, over time, in the houses that form the traditional texture, ruptures have begun to be experienced with the changing housing concept depending on the changing and transforming life dynamics. Traditional texture, 20th century. As of today, it has lost its character and lost its original features with abandonment and transformations. One of the limited number of structures that make up the texture with the condition of preserving its original features is the residential building located on the 4th parcel of block 613. The building has been abandoned over time and largely preserves its original features; however, it is in the process of deteriorating due to various reasons, especially neglect. Before the building suffers further damage and loses its original values, it is necessary to document it in detail and to determine the necessary interventions to preserve its original state. In this context, a study has been carried out for the protection and restoration of the registered residence located in Eskisaray District, which is one of the valuable examples of Niğde traditional residences, which are decreasing day by day. Within the scope of the study, the current state of the building was documented by laser scanning method, the original features of the building were determined by making a literature study, its values and problems were determined, and intervention decisions were made. In line with the findings obtained from the existing building and its environment, a restoration project that is suitable for today's conditions and needs and includes correct intervention decisions has been prepared and presented for disabled individuals in a current sustainable context.

Science Code : 80106
Key Words : Restoration, conservation, documentation, for the disabled
Page Number : 301
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ
Co-Supervisor : Instructor Dr. Can GÜNGÖR

TEŞEKKÜR

“Niğde İli Eskisaray Mahallesi 613 Ada 4 Parselde Bulunan Konutun Engellilere Yönelik Restorasyon Önerisi” konulu tez çalışmam boyunca yardım ve düşüncelerini esirgemeyen, sabır ve titizlikle beni yönlendiren danışmanlarım Doç. Dr. Özlem SAĞIROĞLU DEMİRCİ ve Öğr Gör. Dr. Can GÜNGÖR’e, arazi süresince birlikte çalıştığım meslektaşlarım Yüksek Mimar Derya GÜRER, Mimar Alper GÜRER, Mimar Necati ERGÜN, Mimar Merve ERBAŞ ve bilişim desteğinden dolayı Halil Uğur GEDİK’e, her zaman destek olan ailem Nesrin GÜLSER, İsmail Hakkı GÜLSER ve Tuğçe GÜLSER’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELERİN LİSTESİ x

ŞEKİLLERİN LİSTESİ xi

RESİMLERİN LİSTESİ xii

HARİTALARIN LİSTESİ xvii

SİMGELER VE KISALTMALAR xviii

1. GİRİŞ 1

2. NİĞDE İLİ TARİHİ VE FİZİKİ ÖZELLİKLERİ 5

2.1. Fiziki Özellikleri 5

2.2. İklim, Jeolojik Yapı ve Bitki Örtüsü 6

2.3. Tarihi 7

2.4. Nüfus, Ulaşım ve Ekonomisi 9

3. GELENEKSEL NİĞDE EVLERİ HAKKINDA GENEL VE TARİHİ ARAŞTIRMA 11

3.1. Anadolu'da Geleneksel Türk Evi Mimarisi 11

3.2. Niğde Evlerinin Genel Özellikleri 17

4. 613 ADA 4 PARSELDE BULUNAN YAPININ MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ 35

4.1. Grafik Belgeleme 35

4.1.1. Yöntem 35

4.1.2. Rölöve ve fotogrametri çalışmaları 36

Sayfa

4.2. Genel Tanımlama 38
4.2.1. Mimari tanım 41
4.2.2. Yapısal elemanlar ve malzeme analizi 71
4.2.3. Mimari elemanlar 73
4.2.4. Fiziksel durum 86
5. RESTİTÜSYON 89
5.1. Restitüsyon Kavramı 89
5.2. Yöntem 89
5.3. 613 Ada 4 Parseldeki Konutun Restitüsyon Çalışmasında Kaynak Kullanımı 89
5.4. 613 Ada 4 Parseldeki Konutun Restitüsyon Analizi 91
6. ENGELLİ TANIMI VE RESTORASYON ÖNERİSİ 95
6.1. Engelli Tanımı 95
6.1.1. Görme engelli kullanıcı 95
6.1.2. İşitme engelli kullanıcı 96
6.2. Ulaşılabilirlik Kavramı 98
6.2.1. Ulaşılabilirlik kültürü 98
6.2.2. Türkiye'de ulaşılabilirlik standartları 99
6.3. Restorasyonda Ulaşılabilirlik Kavramı 100
6.4. Restorasyon Kavramı 101
6.4.1. Konutun bugünkü durumunun değerlendirilmesi 101
6.5. Restorasyon Yaklaşımı 103
6.5.1. Temizlik ve onarım prensipleri. 103
6.5.2. Koruma ve müdahale kararları 105
6.5.3. Engellilere yönelik işlevsel yaklaşım 107

Sayfa

6.5.4. Mekânlara yönelik öneriler 109

7. SONUÇ VE ÖNERİLER 113

KAYNAKLAR 115

EKLER 119

EK-1. Dördüncü Bölüme Ait Ekler (Ortofotolar ve Rölöve Aşaması) 120

EK-2. Beşinci Bölüme Ait Ekler (Restitüsyon Aşaması) 199

EK-3. Altıncı Bölüme Ait Ekler (Restorasyon Aşaması) 250

ÖZGEÇMİŞ 301

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 2.1. Niğde ili meteoroloji istasyonu verileri (2007-2020)..... 6

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 3.1. Niğde ili Fertek köy evi 14 ada 2462 parsel bodrum kat planı (kiler)..... 30

Şekil 3.2. Geleneksel Niğde Evleri – düz dam sistem detayı 31

Şekil 4.1. 613 ada 4 parsel bodrum kat planı..... 46

Şekil 4.2. 613 ada 4 parsel zemin kat planı 51

Şekil 4.3. 613 ada 4 parsel 1. kat planı..... 58

Şekil 4.4. Malzeme analiz lejantı 72

Şekil 4.5. Bozulma analiz lejantı 86

Şekil 6.1. Engelliler için tasarım konusunda kurumsal ve uygulamalı dersler (2011)..... 98

Şekil 6.2. Bodrum kat plan şeması..... 109

Şekil 6.3. Zemin kat plan şeması 110

Şekil 6.4. Birinci kat plan şeması..... 111

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim **Sayfa**

Resim 3.1. Türk evi sınıflandırılması 13

Resim 3.2. Türk evi odasının çadır ile karşılaştırması..... 16

Resim 3.3. Niğde evleri düz dam örneği 18

Resim 3.4. Niğde evleri kırma çatı örneği 19

Resim 3.5. Niğde evleri avlulu giriş düzenlemeleri 19

Resim 3.6. Niğde evleri avlulu ev örneği 20

Resim 3.7. Niğde evleri avlusuz giriş düzenlemesi örneği 20

Resim 3.8. Niğde evleri avlusuz giriş düzenlemesi örneği 21

Resim 3.9. Niğde evleri avlusuz giriş düzenlemesi örneği 21

Resim 3.10. Niğde, Alaadin Mah. eğimli arazide evin konumlanması..... 22

Resim 3.11. Niğde ili Alaadin Mah. 269 ada 15 parsel..... 22

Resim 3.12. Niğde ili Eskisaray Mah. 613 ada 4 parsel..... 23

Resim 3.13. Niğde, Alaadin Mah. ev örneği 23

Resim 3.14. 269 ada 15 parsel güneybatı cephe..... 24

Resim 3.15. 613 ada 4 parsel cepheler..... 24

Resim 3.16. Niğde, Sungur Mah. giriş kapısı örnekleri 25

Resim 3.17. 269 ada 15 parsel giriş kapısı 25

Resim 3.18. 613 ada 4 parsel giriş kapısı 25

Resim 3.19. Geleneksel Niğde evleri silme örneği 26

Resim 3.20. 269 ada 15 parsel ön cephe silme uygulaması 26

Resim 3.21. 613 ada 4 parsel silmeler 27

Resim 3.22. Geleneksel Niğde evleri pencere örneği..... 28

Resim 3.23. 269 ada 15 parsel ön cephe pencere uygulaması 28

Resim **Sayfa**

Resim 3.24. Niğde ili Yenice Mahallesi 184 ada 35 parsel pencereler 29

Resim 3.25. 613 ada 4 parsel pencereler 29

Resim 3.26. Niğde ili Fertek köyü evi 14 ada 2462 parsel bodrum kat (kiler) 30

Resim 3.27. 613 ada 4 parsel soğukluk (kiler) 31

Resim 3.28. 269 ada 15 parsel üst örtü (dam) uygulaması 32

Resim 3.29. 613 ada 4 parsel kırma çatı uygulaması (muhdes) 33

Resim 4.1. 613 ada 4 parsel 3D model 37

Resim 4.2. 613 ada 4 parsel kesit model 37

Resim 4.3. Niğde Kalesi ve çevresi 38

Resim 4.4. 613 ada 4 parsel ön cephe 42

Resim 4.5. 613 ada 4 parsel zemin kat ön cephe 43

Resim 4.6. 613 ada 4 parsel doğu cephe 44

Resim 4.7. 613 ada 4 parsel güney cephe 44

Resim 4.8. 613 ada 4 parsel batı cephesi 45

Resim 4.9. 613 ada 4 parsel kırma çatı 45

Resim 4.10. Bodrum kat 47

Resim 4.11. Bodrum kat kapatılan pencere açıklığı 47

Resim 4.12. 613 ada 4 parsel A01 no.lu mekân 48

Resim 4.13. Bodrum kat ahşap merdivenler 48

Resim 4.14. Bodrum kat 49

Resim 4.15. 613 ada 4 parsel A02 no.lu mekân 49

Resim 4.16. Bodrum kat soğukluk 50

Resim 4.17. Bodrum kat soğukluk 50

Resim 4.18. 613 ada 4 parsel A03 no.lu mekân 51

Resim **Sayfa**

Resim 4.19. Zemin kat girişi 52
Resim 4.20. 613 ada 4 parsel A06 no.lu mekân 53
Resim 4.21. 613 ada 4 parsel A06 no.lu mekân 53
Resim 4.22. A07 mekânı sofa ile ilişkilendirilen pencereler 54
Resim 4.23. 613 ada 4 parsel A07 no.lu mekân 54
Resim 4.24. 613 ada 4 parsel A07 no.lu mekân 55
Resim 4.25. A08 mekânı sofa ile ilişkilendirilen pencereler 55
Resim 4.26. 613 ada 4 parsel A08 no.lu mekân 56
Resim 4.27. 613 ada 4 parsel A08 no.lu mekân 56
Resim 4.28. 613 ada 4 parsel A04 no.lu mekân 57
Resim 4.29. 613 ada 4 parsel A04 no.lu mekân 57
Resim 4.30. Kapatılan merdiven boşluğu 58
Resim 4.31. Kapatılan merdiven boşluğu 59
Resim 4.32. 613 ada 4 parsel A10 no.lu mekân 59
Resim 4.33. 613 ada 4 parsel A10 no.lu mekân 60
Resim 4.34. A12 mekânı sofa ile ilişkilendirilen giyotin pencereler 60
Resim 4.35. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân 61
Resim 4.36. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân 61
Resim 4.37. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân 62
Resim 4.38. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân 62
Resim 4.39. 613 ada 4 parsel A11 no.lu mekân 63
Resim 4.40. 613 ada 4 parsel A11 no.lu mekân 63
Resim 4.41. A11 mekânında bulunan ahşap dolaplar 64
Resim 4.42. 1.kata çıkan betonarme merdivenler 64

Resim **Sayfa**

Resim 4.43. 613 ada 4 parsel A09 no.lu mekân 65
Resim 4.44. 1.kat A09 mekânı muhdes tezgâh 65
Resim 4.45. 613 ada 4 parsel A09 no.lu mekân 66
Resim 4.46. 613 ada 4 parsel A13 no.lu mekân 66
Resim 4.47. 613 ada 4 parsel muhdes çatı 67
Resim 4.48. 613 ada 4 parsel kuzey (ön) cephe 68
Resim 4.49. 613 ada 4 parsel yol kotu 69
Resim 4.50. 613 ada 4 parsel doğu cephe muhdes merdivenler 70
Resim 4.51. 613 ada 4 parsel doğu cephe 70
Resim 4.52. 613 ada 4 parsel güney (arka) cephe 71
Resim 4.53. 613 ada 4 parsel batı (sağ) cephe 71
Resim 4.54. K1 kapısı 73
Resim 4.55. K5 kapısı 73
Resim 4.56. P6 ve P7 pencereleri 74
Resim 4.57. P1 penceresi 75
Resim 4.58. P2 penceresi 75
Resim 4.59. P3 penceresi 75
Resim 4.60. P5 penceresi 75
Resim 4.61. Mevcut silmeler ve saçak uygulaması 76
Resim 4.62. Bodrum kat K5 kapıları 77
Resim 4.63. K3 kapısı ön (a) ve arka (b) yüzü 78
Resim 4.64. K4 kapısı ön (a) ve arka (b) yüzü 78
Resim 4.65. P1 penceresi ön (a) ve arka (b) yüzü 79
Resim 4.66. P4 penceresi ön (a) ve arka (b) yüzü 80

Resim **Sayfa**

Resim 4.67. D1 dolabı 81

Resim 4.68. D2 dolabı 81

Resim 4.69. D3 (sol) ve D4 (sağ) dolapları 82

Resim 4.70. D5 dolabı 82

Resim 4.71. D6 dolabı 83

Resim 4.72. D7 dolabı 84

Resim 4.73. A04 mekânında bulunan ocak 84

Resim 4.74. Bodrum kata inen merdiven ve çakma kapısı 85

Resim 4.75. Üst kata çıkan merdiven ve ahşap kapak 86

Resim 5.1. 613 ada 4 parsel ön cephe 92

Resim 6.1. Hissedilebilir yüzey 96

Resim 6.2. Braille alfabesiyle oluşturulmuş tabela 96

Resim 6.3. İndüksiyon ses devre işareti 97

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita **Sayfa**

Harita 2.1. Niğde ilinin konumu 5

Harita 2.2. Niğde'nin ilçeleri ve komşuları 6

Harita 4.1. Niğde Kalesi ve çevresi sit alanları 39

Harita 4.2. Niğde Kalesi ve Eskisaray Mahallesi eski eser ve taşınmaz kültür varlıkları haritası 40

Harita 4.3. Niğde ili Eskisaray Mahallesi 40

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler	**Açıklamalar**
°	Derece
%	Yüzde
°C	Santigrat
mm	Milimetre
cm	Santimetre
m	Metre
m²	Metrekare
m³	Metreküp
km	Kilometre
km²	Kilometrekare
ha	Hektar
r	Yarıçap
AKx	Ahşap Konstrüksiyon
DVx	Duvar Numaraları
Kx	Kapı Numaraları
Mx	Merdiven Numaraları
Px	Pencere Numaraları
SKx	Seki Numaraları
Zx	Zemin Numaraları

Kısaltmalar	**Açıklamalar**
H	Hicri
M	Miladi
NO	Numara
YY	Yüzyıl

1. GİRİŞ

Medeniyetin varoluşundan itibaren çok sayıda kültüre ev sahipliği yapan Anadolu, taşınmaz kültür varlıkları açısından oldukça zengindir. Bu zenginliğin önemli bir bölümünü de Niğde ilinin de içinde bulunduğu iç Anadolu bölgesi kapsamaktadır. Geçmiş medeniyetlerden kalan izlerin korunmasına yönelik çalışmalar cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren artarak devam etmiş olmasına rağmen, günümüzde halen daha çok sayıda eserin belgelenmeye ve akabinde koruma önlemlerinin alınmasına ihtiyacı bulunmaktadır. Fakat eserlerin çok sayıda olması sebebi ile müdahale edilememesi yanı sıra koruma eğitim ve bilincinin eksik olmasıyla beraber rant, bilinçsiz onarımlar, bakımsızlık ve doğal etkenlerden ötürü nitelikli kentsel doku ve yapılar hızla yok olmaktadır. Bu yok oluş, geçmiş medeniyetlerin ulaşmış oldukları sosyal kültürel ekonomik ve teknolojik seviye ile her türlü verinin de kaybı anlamına geldiğinden tamamen yok olmalarından önce bu yapıların belgelenerek korunması ve gelecek nesillere aktarılması önem arz etmektedir.

Niğde kale ve çevresi günümüze ulaşan anıtsal ve sivil mimarlık eserleri bakımından karakteristik bir doku oluşturmaktadır. Bu doku ise, özellikle sivil mimarlık eserleri göz önünde bulundurulduğunda bakımsızlık sebebi ile eskimeye ve yanlış uygulamalar nedeniyle bozulmaya başlamış durumdadır. Bu eserlerin birçoğu bilinçsiz kullanımdan dolayı özgünlüklerini yitirme problemleriyle karşı karşıyadır. Dokuyu oluşturan sivil mimarlık eserlerinden birisi olan Eskisaray Mahallesi 613 ada 4 parselde bulunan yapı görüş ayrılığına düşen mirasçılarının müdahaleleriyle bölünme, mülkiyet problemleri, bakımsızlık ve yanlış kullanımlar sonucunda köhneme ile karşı karşıya kalmıştır. Dönemin özgün ve nitelikli yapılarından biri olan konut, bodrum üstüne iki kat olan kurgusu, nitelikli mimari elemanları ve dokuyu oluşturan mimarinin yapı taşlarından biri olması sebebiyle önemli ve değerli bir konumdadır. Bu özellikleri yanı sıra karşı karşıya olduğu beşerî ve doğal problemler sebebiyle tez çalışması kapsamında seçilmiştir.

Bu tezin amacı; her geçen gün azalan Niğde geleneksel konutlarından, değerli kültür varlığı olan Eskisaray Mahallesi 613 ada 4 parselde bulunan tescilli konut yapısının mevcut durumunun belgelenmesiyle birlikte bir sonraki adım olan değer ve problemlerini ortaya koymaktır. Değerlerinin korunması ve problemlerin çözülmesine yönelik müdahale kararlarını oluşturmak ve mevcut yapıdan ve çevresinden elde edilen bulgular doğrultusunda yeterli bilimsel veriler ışığında günümüz koşullarına ve gereksinimlerine

uygun, doğru müdahale kararlarının alınmasıyla birlikte elde edilecek veriler doğrultusunda görme ve işitme engelli bireylerin rehabilitasyonunu sağlayabilecek güncel sürdürülebilir restorasyon projesinin oluşturulması hedeflenmektedir.

Çalışma kapsamında, Niğde'nin genel yapısı, seçilen binanın yakın çevresi ve günümüzdeki durumu incelenerek yapının mevcut durumu belgelenmiştir. Belgeleme kapsamında, yapının rölövesi alınmış, malzeme analizi, değişim ve bozulmalar rölöve üzerine işlenmiştir. Tarihi araştırmalar ile konutun özgün durumu araştırılıp restitüsyon çizimleri oluşturulmuştur. Problemlere yönelik müdahale kararları verilip bu bağlamda restorasyon kararları alınmıştır. Ardından çalışmanın çekirdeğini oluşturan konut yapısı görme ve işitme engelli bireyler için erişilebilir kılınmasına ilişkin tasarımlar geliştirilmiştir.

Bu çalışmada bulunan belgelendirme aşaması diğer yöntemlerle kıyaslandığında arazide geçen çalışma süresi, ölçümde hata payı ve çalışma ekibinde bulunması gerekli kişi sayısı bakımından avantajlı olan lazer tarama yöntemi kullanılmıştır. Lazer tarama, cihazın yüzeylere ışın yollaması ve ardından bu ışınları geri toplamasıyla yapının 3 boyutlu modelinin oluşturulması yöntemidir. Bu işlem sonunda yapının modeli oluşturulmuştur. Oluşturulan model üzerinden elde edilen ortofotolar AutoCAD ortamına aktarılarak yapının analitik çizimleri yapılmıştır. Hazırlanan rölöve çizimlerinin ardından yapıya yönelik literatür ve yakın çevre araştırması ile elde edilen veriler doğrultusunda karşılaştırmalı çalışma eşliğinde restitüsyon projesi hazırlanmıştır. Ulaşılan tüm veriler ışığında, yapının restorasyonuna yönelik fiziksel müdahale kararları alınmış ve restorasyon projesi yeni işlev önerisiyle birlikte sunulmuştur.

Bu tez çalışması 7 bölümden oluşmaktadır. Bölümlerin içeriği kısaca aşağıda belirtilmiştir.

Birinci bölümde, tezin konusu, amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir.

İkinci bölümde Niğde ilinin konum, coğrafya, ekonomi, nüfus, tarih gibi genel özellikleri anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, geleneksel Niğde evlerinin genel ve tarihi özelliklerinden bahsedilmiş, yapının mimari tanımlanmasına yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, yapının mevcut durumunun tespiti için saha çalışması ve belgeleme yönteminden bahsedilmiş, elde edilen veriler doğrultusunda yapının tüm mekanları, cephelerinin karakteristik özellikleri incelenmiş ve rölövesi hazırlanmıştır.

Beşinci bölümde, karşılaştırmalı çalışma sonucu elde edilen bilgilerin yanı sıra büyük bir bölümü yapının mevcut izlerinin tamamlanmasından elde edilen restitüsyon çalışması hazırlanmıştır.

Altıncı bölümde, elde edilen veriler doğrultusunda yapı için en doğru müdahale kararları belirlenmiş ve engellilere yönelik restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Sonuç bölümünde ise tez çalışmasının neyi amaçladığı tekrardan özetlenerek, genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

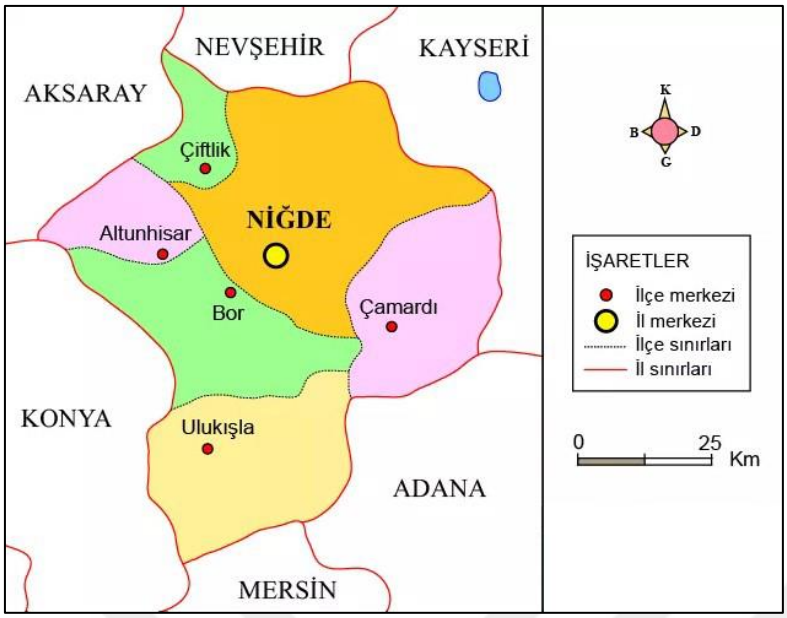
2. NİĞDE İLİ TARİHİ VE FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

2.1. Fiziki Özellikleri

Niğde, İç Anadolu Bölgesi güneydoğusunda, Orta Toroslar içinde yer alan Bolkar ve Aladağlar'ın kuzeye doğru kıvrımlanarak sokuldukları alanın kuzeyinde bir kenttir. Kuzeybatıda Aksaray, kuzeyde Nevşehir, kuzeydoğuda Kayseri, batı ve güneybatıda Konya ile komşu olan Niğde İli, güneyde Bolkar dağları ile Mersin, güneydoğuda Aladağların oluşturduğu doğal sınır ile Adana İlinden ayrılır. Coğrafi konum olarak 37° 25′- 38° 58′ kuzey enlemleri ile 33° 10′- 35° 25′ doğu boylamları arasında yer alan Niğde İli, Kapadokya bölgesinin güneyinde yer almaktadır (Harita 2.1.). Deniz seviyesinden ortalama 1 229 m yükseklikte olan şehrin, kuzeyinde Nevşehir, batısında Aksaray ve Konya, güneyinde Mersin ve Adana, doğusunda ise Kayseri illeri yer almaktadır. Kentte, Bor, Altunhisar, Çiftlik, Çamardı ve Ulukışla olmak üzere altı ilçe ve 124 köy bulunmaktadır (Harita 2.2.).

Harita 2.1. Niğde ilinin konumu [1]

Harita 2.2. Niğde'nin ilçeleri ve komşuları [2]

2.2. İklim, Jeolojik Yapı ve Bitki Örtüsü

Karasal iklimin hâkim olduğu Niğde ilinde yaz ayları sıcak ve kurak, kışlar ayları ise soğuk ve kar yağışlıdır (Çizelge 2.1.). Çizelge 2.1.'e göre ortalama en fazla yağışın düştüğü ay Mayıs, en az yağışın düştüğü ay ise Ağustos'tur. Yine bölgedeki ortalama en yüksek sıcaklık ağustos ayında ölçülürken, ortalama en düşük sıcaklık ocak ayında görülmüştür [3].

Çizelge 2.1. Niğde İli meteoroloji istasyonu verileri (2007-2020) [3]

Aylar	Sıcaklık(°C)			Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortlaması (mm)
	Ortalama	Minimum	Maksimum	
Ocak	0.0	-4.1	5.3	34.3
Şubat	1.4	-3.2	7.0	32.0
Mart	6.0	0.8	11.9	38.8
Nisan	11.0	5.0	17.2	41.1
Mayıs	15.6	9.1	22.2	43.4
Haziran	19.8	12.9	26.6	29.2
Temmuz	23.2	15.8	30.2	5.5
Ağustos	23.1	15.6	30.3	7.7
Eylül	18.8	11.4	26.3	12.4
Ekim	13.3	7.0	20.4	30.3
Kasım	6.5	1.3	13.2	32.7
Aralık	2.0	-2.2	7.4	42.5

Niğde Orta Anadolu'nun güneyinde yer almaktadır. Üç tarafından genç oluşumlu Toros dağları ile çevrilidir. Batı ucunda Emen Ovası yer alır. Bu ova Konya Ovası ile birleşiktir. Jeolojik yapıya bazalt akıntılar ve volkanik tüfler hakimdir. Ovalarda ise genellikle alüvyon toprak yapısı hakimdir. Karasal iklim kuşağında yer almakta olup doğal bitki örtüsü dağlık alanlarda köknar ve çam, su kaynakları kenarlarında ise söğüt ve kavak ağaçlarıdır. Düzlükler ise daha çok otsu bitkilerle kaplıdır. Meyve üretimi bol ve çeşitlidir. Elma ağacı sayısı bakımından ülkede birinci sırayı almaktadır. Türkiye patatesinin dörtte biri bu topraklarda yetişir. Halkın esas geçim kaynağı tarımdır. Bu nedenle nüfus daha çok kırsal alanlarda yoğunlaşmıştır [4].

Niğde ili orman örtüsü bakımından zengin sayılmaz. İl yüzölçümünün ancak %5'ini orman ve fundalık alanlar örtmektedir [5]. Bu durumu Niğde'nin antik dönemlerde "Ağaçsız Ülke" olarak adlandırılmasına neden olmuştur [6]. Genelde bitki örtüsü bakımından zengin görünümlü olmayan Niğde'nin güneyindeki Toroslarda çam, köknar, meşe, ardıç gibi türlerin yer aldığı ormanlık alanlar bulunur. Melendiz ve Göllüdağ çevresi de yer yer meşeliklerle kaplıdır [7].

Doğal çevre şartlarının bir unsuru olarak bitki örtüsü, yerleşmeler üzerinde dolaylı ve dolaysız etki ederler. Mevcut bitki örtüsü ile yerleşmelerin dokusunu oluşturan evlerin yapı malzemeleri arasında sıkı bir ilişki vardır. Ormanların bulunduğu, ağaç malzemenin kolayca tedarik edilebildiği yörelerde, yapılardaki ahşap malzeme oranı yükselirken, ağaçtan uzaklaşıldıkça, bu oran düşmektedir. Dolayısıyla ormandan en uzakta, ancak kapı ve dam malzemesi olarak kullanılan ahşap malzeme, ağaç kaynağına yaklaşıldıkça, yapının tamamında bile kullanılmaktadır [5]. Niğde'de ormanlık alanlardan uzak bir şehir olduğundan geleneksel mimaride taş yapı malzemesi ahşabın önüne geçmiştir.

2.3. Tarihi

Orta Anadolu'nun güney kesiminde merkezi bir konumda bulunan Niğde ilinin isminin nereden geldiği konusunda farklı düşünceler söz konusu olmuştur. Şehrin adı ilk defa ele geçen M.Ö. 1170-710 yılları arası Geç Hitit Dönemi'ne ait kitabelerde bulunan tanımlarda "nağhita" olarak geçmektedir. Bu ismin büyük Hitit Devleti'nden önce Anadolu'da yaşayan bir halk olan Hattiler Döneminde ay ve bereket anlamında kullanılan kelime olan "anahita"dan geldiği ifade edilmektedir. Daha sonra Niğde şehri Persler Devrinde

“nahida”, Eski Yunan Döneminde “nikita” Bizans Döneminde ise birçok isimle anılmıştır. Bunlar Nahida, Negide, Nekite şeklindedir. 1928 yılında Türkiye Cumhuriyeti’nin Latin alfabesini kabulünden sonra son olarak “Niğde” ismini almıştır [8].

Niğde ve çevresi, tarih öncesinden günümüze kadar çeşitli kültürlerin yerleşim merkezi olmuştur. Niğde’nin tarihi Neolitik ve Kalkolitik çağlara kadar uzanmaktadır. Bu süreçte Niğde’den çok Tyana (Kemerhisar) önemli bir şehir merkezi olarak anılmaktadır. Hitit İmparatorluğu döneminde Kral Labarna’nın oğlu tarafından yönetilen şehir, Tyana yerine Tuvanuva ismiyle bilinmektedir. Tyana’nın merkez şehir konumuna gelmesi ilk Hitit İmparatorluğu’nun yıkılmasının ardından M.Ö. 1380lerde kurulan II. Hitit Devleti’yle birlikte olmuştur [9].

Hitit döneminde ismi Nakita olarak geçen yerleşim yeri, önce Asurlular hakimiyetine girmiş ardından Friglerin tarafından topraklarına katılmıştır. Frig egemenliğinden sonra Niğde ve çevresinde M.Ö 700’lü yıllarda Kimmerler, M.Ö.600’lü yıllarda Medler ve M.Ö. 550’de Perslerin hakimiyetinde geçmiştir. M.Ö. 400’lü yıllarda Makedonya Kralı Büyük İskender’in Persleri yenmesi ile Anadolu’nun büyük bir kısmı ve İran toprakları Makedonya İmparatorluğu’nun sınırlarına dahil olmuştur. İskender’in ölümü ile Makedonya imparatorluğu dağılma dönemine girip parçalanmıştır. Dağılan imparatorluğun devamı niteliğinde Helenistik imparatorluklardan biri olan Selevkos Krallığı bölgeyi hakimiyeti altına almıştır. M.Ö. 225 tarihinde III.Ariarathos, Selevkos Krallığı’nın himayesinde Kapadokya Krallığı’nı kurarak bağımsızlık kazanmıştır. Selevkosların (Kapadokya Krallığı) Anadolu’dan çekilmesinden sonra bölge Roma hakimiyetine girmiştir. Roma’nın bir eyaleti olmuş, bu dönemde inşa edilen Tyana (Kemerhisar) sivil mimari ve su kemerleri örnekleri ile Niğde ve çevresi dönemin önemli yerleşim yerlerinden biri olmuştur [10].

395 yılında Büyük Roma İmparatorluğu, Doğru Roma ve Batı Roma olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Niğde konumu itibariyle Doğru Roma içerisinde kalmıştır. 7 yy.dan itibaren bölgede Bizans, İran ve Arap kültür çatışmaları ve toprak mücadeleleri gerçekleşmiştir. Bu savaşlar özellikle Tyana’yı çok etkilemiştir. Tyana konumu gereği çoğu kültürün merkezi halindeyken bu ayrılmanın getirdiği çatışmalar ve mücadelelerin sonucunda askeri bir üs halini almıştır. Arapların yaptığı uzun süren akınların ardından Tyana Arap hakimiyetine 710 yılında girmiştir. Uzun yıllar mücadelelerin yaşandığı bu topraklarda birçok kez el

değiştiren bölge en sonunda 956 yılında Bizans İmparatoru Nikefor tarafından kendi topraklarına kazandırılmıştır [11].

1071 Malazgirt savaşından sonra bölge Türk hakimiyetine girmiştir. Niğde tarihsel süreçte Anadolu Selçuklu ve sonrasında Karamanoğulları döneminde idari, askeri, kültürel açıdan önemli bir merkez olmuştur. Bu anlamda İl merkezinde Selçuklu, İlhanlı, Eretna ve Karamanoğlu dönemlerine ait çok sayıda eser yer almaktadır. Bu dönemde kalenin olduğu tepe Alaadin Tepesi olarak adlandırılmıştır.

1470 yılında Fatih Sultan Mehmet'in Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamak adına Karamanoğulları beyliğine gerçekleştirdiği seferler sonucunda Niğde, Cumhuriyetin ilanına kadar Osmanlı toprakları içerisinde kalmıştır. Osmanlı dönemi inşa edilen bazı önemli eserler Niğde Saat Kulesi, Dışarı Camii, Mehmet Paşa Kervansarayı, Paşa Camii'dir. Cumhuriyetin ilanının ardından Niğde il statüsüne 1924 yılında kavuşmuştur.

2.4. Nüfus, Ulaşım ve Ekonomisi

Niğde ilinde yaşayan nüfus "adrese dayalı kayıt sistemi" verileri ışığında tahmini 362 061 kişidir. Niğde ili nüfusunun %50,18′i (181 692 kişi) erkek, %49,82′i (180 379 kişi) kadındır[12].

Niğde ilinin yüzölçümü Harita Genel Komutanlığı'na ait 1/1 000 000 ölçekli Mülki İdari Bölümleri Haritasına göre, Niğde ilinin yüzölçümü 7 400 km² olup, km²'ye il genelinde yaklaşık 49 kişi düşmektedir [12]. Son düzenlemeler sonrasında toplam ilçe sayısı 6 olmuştur [13].

Niğde ili, Güney ve İç Anadolu ile Kuzey-Batı Anadolu'yu birbirine bağlayan karayolları üzerinde bulunmaktadır. Kayseri-Adana, Kayseri-Konya Karayolları ile diğer civar illeri birbirine bağlayan yollar Niğde'yi bir kavşak noktası haline getirmiştir [14]. Niğde ili, coğrafi konumunun getirdiği özelliklerine bağlı olarak hem bölge hem de ulusal ulaşım ağının önemli kesişim merkezlerinin güzergahları üzerinde yer almaktadır. Güney Anadolu ile Orta Anadolu'yu, Kuzey ve Batı Anadolu'yu birbirine bağlayan önemli karayolu ve demiryolu hatlarının geçtiği bir kavşak noktasında bulunmaktadır. Demiryolu bakımından, Batı Anadolu'yu doğu ve güney illerimize aynı zamanda da Suriye ve Irak gibi uluslararası

köprü niteliğindedir. Niğde'nin güneyinde Kardeş Gediği'nde bir kolu Adana'ya bir kolu Kayseri'ye ayrılan Konya-Adana demiryolunun Kayseri'ye giden hat üzerinde Ulukışla – Bor – Niğde durakları bulunur. Ankara'yı Adana'ya bağlayan E-5 karayolu Niğde'nin Ulukışla ilçesinden geçmektedir. Burada ikiye ayrılmakta, yollardan biri Mersin'e diğeri ise Niğde merkeze ulaşmaktadır. Niğde ili iç Anadolu'da yer almasına rağmen arazisinin büyük bir kısmı makineli tarım yapmaya elverişli olup verim değeri yüksektir. Bu çerçevede il topraklarının %35,38'i (275 783 ha) tarım alanlarına ayrılmış olup %44,10 (343 749 ha) çayır-mera büyükbaş hayvan otlatmasına müsait durumdadır. %7,93 (61 815 ha) orman-fundalık ve %12,59'u (98 178 ha) da tarım dışı kentsel ve kırsal oturum bölgeleri olarak ayrılmıştır. Niğde yüzölçümünün kullanım alanlarının oranlarına bakıldığında ekonominin büyük bir kısmının tarım ve hayvancılık olarak şekillendiği söylenebilir [15].

Türkiye genelinde patates üretimi verilerine bakıldığında Niğde %25'lik bir kapasiteye sahiptir. Ayrıca elma ağacı sayısı bakımından da Niğde Türkiye'de ilk sırada yer almaktadır. Sanayi bakımından son yıllarda gelişme göstermektedir. Bölgede bulunan Bor Deri Organize Sanayi, Niğde Merkez Organize Sanayi, Birko Koyunlu A.Ş. halı fabrikası ve diğer küçük sanayi kolları Niğde halkına istihdam sağlamaktadır. Niğde aynı zamanda geleneksel el sanatları bakımından ileri gelen bir ildir. Niğde'de el işçiliği ile üretilen dokuma halılar dünya çapında ilgi görmekte birçok ülkeden müşteri çekmektedir [16].

3. GELENEKSEL NİĞDE EVLERİ HAKKINDA GENEL VE TARİHİ ARAŞTIRMA

3.1. Anadolu'da Geleneksel Türk Evi Mimarisi

Türk evi denilince akla Türklerin yüzyıllar boyunca yaşadığı sayısız coğrafyaların mimari özelliklerinin, yaşayış biçimi ve kültürlerinin yüzyıllar boyunca kaynaşarak kendine has özellikler oluşturarak bunların mekânlara yansıtılması şeklinde bir tanımlama gelmektedir. Yakın zamanda Türk evi üzerine yapılan detaylı araştırmalarda birçok ev kavramı ortaya atılmıştır. Bunlardan bazıları Anadolu, Balkan, Osmanlı evi gibi kavramlardır. Bölgeden bölgeye değişen yapım teknikleri ve o bölgeye has yapı malzemesinin oluşturduğu farklar bu kapsamda ayrı özellik olarak gösterilmektedir. Fakat Kahire'de, Şam'da, Üsküp'te veya başka bir Osmanlı şehrindeki evler "Türk Evi" olarak adlandırılmaktadır [17].

Türk evi plan gelişimi her ne kadar Türklerin yerleşik hayata geçmesiyle ivmelense de en basit oluşum evresini göçebelik döneminden almak mümkündür. Türklerin yerleşik yaşama geçmeleriyle birlikte çadırın mimariye etkileri de görülmeye başlamıştır. Konar göçerlikten yerleşik düzene geçer geçmez "Türk evi plan tipi" meydana gelmiştir. Anadolu'ya yerleşmeye kitleler halinde yerleşmeye başladıktan sonra daha önce burada bulunan medeniyetlerin kültürlerinden ve bölgenin iklimsel özelliklerin etkilenmişlerdir [17].

Anadolu'da homojen bir konut mimari üslubu yoktur. Türkler Anadolu'ya göç ettikten sonra günümüz Türk evi plan tipini meydana getirinceye kadar Anadolu'nun çeşitli yörelerinde yaşayanların kültürlerinden beslenmiş, kendi kültürleriyle harmanlayarak yeni bir sentez oluşturmuşlardır. Genel plan şemalarında benzerlik olmakla birlikte, yapım tekniği malzeme kullanımı süsleme özelliklerinde bölgeler arası farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar iklim özellikleri, kültürel özellikler, günlük yaşayış şekli, dini inançlar, gelir düzeyi gibi etkenlere bağlıdır.

Reha Günay, Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri kitabında Anadolu'daki Türk evinin bölgelere göre dağılımını; Karadeniz kıyısı (Amasra-Trabzon): Ahşap çatkı, çıkma destekleri düz, önceleri acık sofalı, 19.yy dan itibaren iç ve orta sofalı, Doğu Karadeniz (Trabzon-Çoruh, Gümüşhane- Ardahan): Sık aralıklı ahşap çatkı, karelere bölünmüş ve tek

taş dolgu yapılmış, geniş saçaklı, kapalı sofalı, Batı Anadolu (Çanakkale- Balıkesir-Uşak-Eğirdir-Antalya arasında kalan bölge): Kagir zemin kat üzerinde ahşap çatkı ve kerpiç dolgu, çıkma destekleri eğri veya bağdadi, kiremit örtülü, dış sofalı, Ege sahili ve adaları (Ayvalık-İzmir): Kagir bir veya iki katlı, üst katlar ahşap veya bağdadi cumbalı, son örnekler neo-klasik etkili, Bodrum (Marmaris-Datça) : Tas, tek katlı, düz damlı, kübik, Toros yaylaları(Akseki-Pozantı): Sık hatıllı kuru duvar ve ahşap çatkı, ahşap kaplama karışık, Akdeniz kıyısı(Antalya-Adana): Ahşap çatkı, dış sofalı, Kuzey Anadolu (Göynük, Mudurnu, Safranbolu, Kastamonu, Çankırı, Corum, Yozgat, Merzifon, Amasya, Tokat): Ahşap çatkı ve kerpiç dolgu, çıkma destekleri düz, kapalı sofalı, Ankara (Ayaş, Beypazarı): Ahşap çatkı, tuğla/ kerpiç dolgu, kademeli bindirmeli çıkmalar, iç sofalı, İç Anadolu (Konya, Akşehir, Karaman, Ereğli, Aksaray, Kırşehir): Yığma kerpiç, düz toprak dam, avlulu, Kayseri (Niğde-Erzurum): Ahşap hatıllı kesme tas, düz toprak dam, eyvanlı, iç veya dış sofalı, Kayseri'nin doğusu- Van : Yığma kerpiç, düz toprak dam, Güneydoğu Anadolu (Mardin, Diyarbakır, Urfa, Gaziantep, Antakya) : Kesme tas avlulu ve eyvanlı, Doğu Anadolu (Erzurum- Van): Ahşap hatıllı yığma tas, düz damlı, kapalı sofalı şeklinde yapmıştır [18].

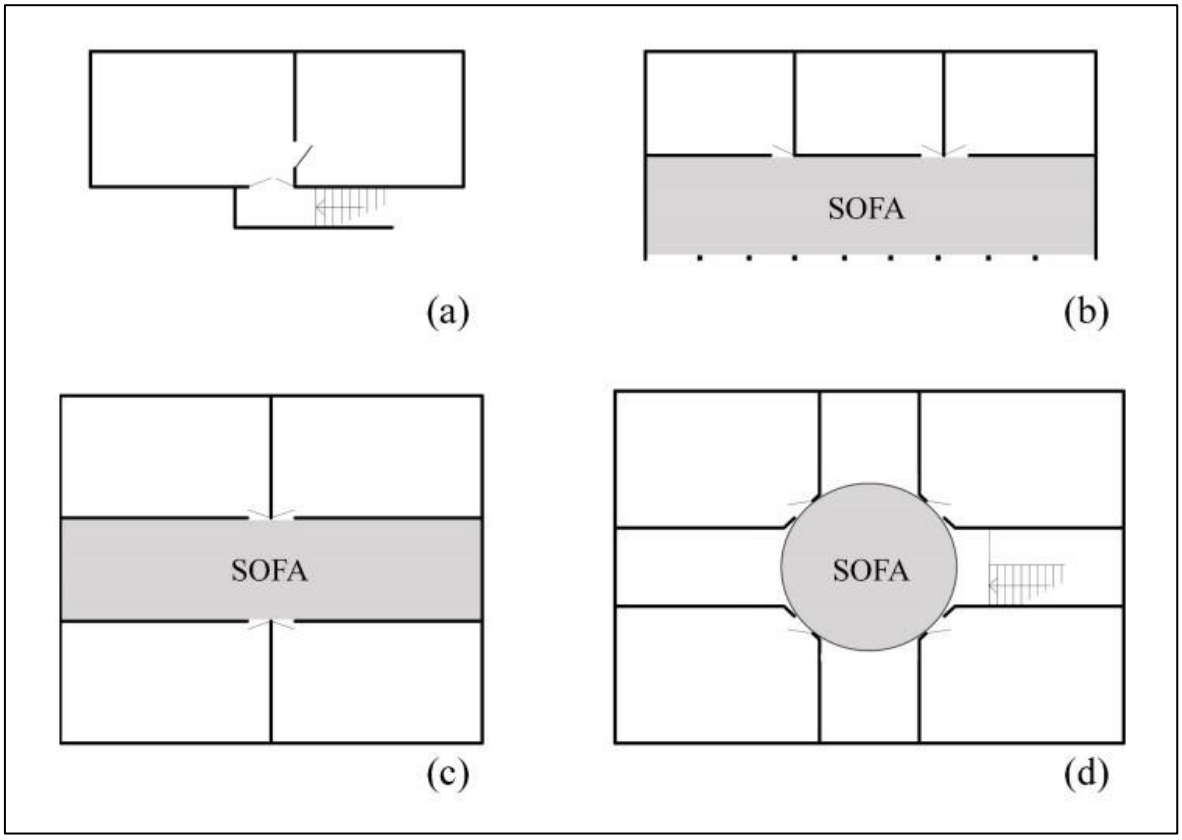
Doğan Kuban ise Türk evini hayat- avlu- oda ilişkisine göre tiplere ayırmıştır. Bu tipolojide evi yarı kapalı ve açık mekânlar oluşturur [19]. Önder Küçükerman ise Türk evinin esas odak noktasını oda olarak belirlemiştir [20].

Haşim Karpuz'a göre; "Türk evini belirli tiplerine ayırarak incelemek zor bir iştir. Planlar coğrafi bölgelere bağlı olarak değiştiği gibi, aynı bölgede farklı plan tipleri ve malzeme özellikleri ile de karşılaşılabilmektedir" [21].

Türk evi plan özelliklerinde öne çıkan özellik odaların sofa etrafında dizilmesidir. Sofa etrafına dizilen odaların genellikle nitelikleri aynıdır ancak istisnai olarak değişkenlik gösterebilmektedirler. Ancak plan tipini oluşturan sofa evin şeklini belirleyen başrol konumda olduğu için değişken bir yapıya sahiptir. Türk evinin günümüz tanımına evrilirken sofa ve odaların yerleşimini bilimsel anlamda ilk kez sınıflandıran Sedat Hakkı Eldem'dir. Eldem plan tiplerini sınıflandırırken "Plan tiplerini tasnif ederken, muhtelif tiplerin geçirdikleri tahavvülleri sırasıyla göstermeye ve daima en küçük ve basit şekilden en büyük ve zengin tipe doğru gidilmeğe çalışılacaktır." şeklinde bahsetmiştir [22].

Buna göre sofa tipleri Eldem'in sınıflandırmasına göre (Resim 3.1.);

- Sofasız plan tipi (a)
- Dış sofalı plan tipi (b)
- İç sofalı plan tipi (c)
- Orta sofalı plan tipi şeklindedir (d) [23].

Resim 3.1. Türk evi sınıflandırması [24]

Sofasız plan tipi bu sınıflandırmanın en ilkel plan tipidir. Bu plan şeması odaların yan yana dizilmesiyle oluşmuştur ve bağlantıları genellikle avlu veya bir kaldırım ile sağlanmıştır. Üst kotlarda odaların birbiriyle ilişkisini kuran geçit karakteristik olarak balkon halini almaktadır. İklimin sıcak olduğu güney bölgelerde genellikle bu tip benimsenmiştir. Balkon ve avlu olarak geçitlerin bulunduğu bu tip soğuk iklimlerin getirdiği zorluklardan dolayı bu açık geçitlerin üzeri örtülerek kullanımı yaygınlaşmıştır. Doğu Anadolu ve Anadolu'nun güneyi bu tipe en çok rastlanan bölgelerdendir. Bu plan tipinin en basit şekli tek hücreli olandır. Tek oda avlu üzerine açılır, oda sayısının daha fazla olduğu durumlarda pencere ve kapılar genelde aynı yüzde konumlanmıştır. Oda sayı arttıkça konumlandırma

aynı sıradan ziyade kollar şeklinde uzanmaktadır. Bazen odalar arası eyvan kullanımı görülmektedir. Eyvan ise doğrudan avluyla ilişkilendirilmiştir. Planın zenginleşmesinde kullanılan bir diğer mekân ise köşktür. Köşkün iki tarafı direkli veya kısmen pencereli olduğu görülmektedir. Köşkler genel anlamda iyi hava alan mekânlardır [25].

Dış sofalı plan tipi Türk evinin ilk aşamasıdır. Sofanın yalnız bir tarafına odaların dizilmesiyle meydana gelen kurgu bu tipin ilk şeklidir. Türk Evi'nin ilk örneklerinde sofanın üç tarafının açık ama üzerinin kapalı olduğu görülmektedir. Bu düzen Günay'ın sınıflandırmayı yaparken değindiği Türklerin göçebe yaşam biçimi ve kültürünün temel yapı taşı olan çadır hayatının yerleşik hayata geçişteki tezahürüdür. Yanları açık olduğu halde soğuğa karşı korunan sofa, evin içinde küçük bir meydan görevi görmüştür [18]. Dış sofalı plan tipi Anadolu ve Rumeli'nin her kesiminde iklim koşullarına bakılmaksızın uygulanmıştır. Günümüzde ise daha çok Ege ve Anadolu'nun güney kesimlerinde daha çok rastlanmaktadır [26].

İç sofalı plan tipinde odalar sofanın iki yanına dizilmiştir, bu sofanın içte kalmasına neden olmuştur. Plan şeması olarak bakıldığında benzerliğinden dolayı "karnıyarık" plan tipi de denilmektedir [27]. Bu plan tipi Türk evinin en yaygın görünen plan tipidir. Bu plan tipinin şehir evi özelliği taşımasının nedeni sofanın sokakla ilişkisinin azaltılmasından kaynaklanmaktadır. 18. yy.dan itibaren kalabalıklaşan kentler, şehirleşmenin artması gibi beşerî etmenlerin yanı sıra toz, soğuk gibi dış etmenlerin artışıyla daha izole ama rahat yaşama biçimini yanında getirmiştir. Genellikle iki ucu pencereli olan sofa, topografik şartlardan ötürü bir cephesinin sağırlaştırıldığı görülmektedir. Orta sofalı ev tipine geçişin izleri iç sofalı plan tipinde odaların girişlerin pahlanmasıyla oluşan orta kısmın genişlemesi şeklindedir [23].

Bir diğer plan tipi olan orta sofalı plan tipi Eldem'e göre "Oval veya beyzi sofa" olarak da nitelendirilmektedir. Bu plan tipi yine iç sofalı plan tipi gibi 18.yy.dan itibaren yaygınlaşmış, başlarda yönetici evlerinde uygulanmaktaydı. Zaman içinde çevresini etkileyerek daha yaygın kullanım alanı bulmuştur. Orta sofalı plan tipi Türklerin ana yurdu Orta Asya'dan Anadolu Türk mimarisine kadar dini yapılar olan medrese ve camii, daha çok yönetici evleri olarak geçen köşklerde kullanılırken daha sonrasında yaygınlaşmıştır. Orta sofalı plan tipinde yapı olabildiğince kare formunda veya kareye yakın bir dikdörtgen şeklinde tasarlanmıştır. Köşelere odaların yerleşmesi, bu odaların aralarına eyvan, mutfak,

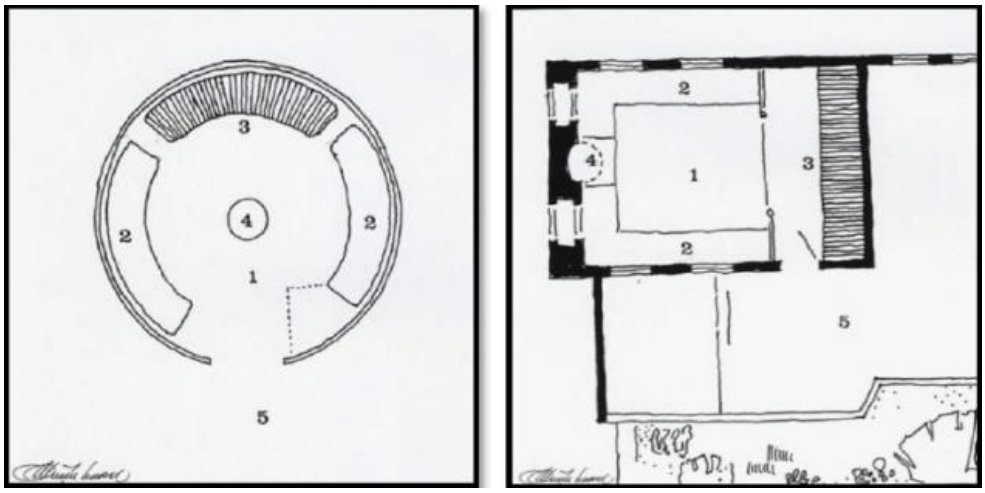
kiler, merdiven, hale gibi servis mekânlarının yerleştirilmesiyle nihai şeklini almıştır. Sofa iç sofalı plan tipinden ayrıştığı dönemlerde ilk başta dört köşeden oluşmaktaydı ancak zamanla köşeler pahlandırılarak sekizgen ardından daha fazla köşelerin oluşmasıyla oval formuna kavuşmuştur. Sofanın korunaklı olması beraberinde evin iyi ısınmasını da getirmiştir. Odaların birbirine yaklaşması, planın daha toplu bir şekilde işlemesi kalabalık yerleşkelerde başta İstanbul ve çevresi olmak üzere yoğun nüfuslu yerlerde daha çok tercih edilen bir plan tipi olmasını sağlamıştır [23]. İç sofalı plan tipinden orta sofalı plan tipini ayıran en belirleyici özellik eyvan sayısıdır. Orta sofalı plan tipinde bir merdiven aralığı ve üç eyvan bulunmaktadır [23].

Anadolu iklim çeşitliliğinden ötürü bölgeler arası inşa malzemeleri farklılık göstermektedir. İklim koşulları ve toprak yapısı gereği Orta Anadolu bölgesinde en fazla kerpiç malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Güneydoğu Anadolu bölgesinde taş ve kerpiç kullanımıyla birlikte taş malzemeye kolayca erişilmesi ile taş malzemeli yapılar daha fazladır. Aynı şekilde Doğu Anadolu'da da böyledir. Marmara bölgesinde ise taş inşa geleneği yaygındır. Üst örtü malzemesi yine bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Karadeniz bölgesinin köy ve evlerinde genellikle ahşap iken, orta, doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde genellikle toprak damdır.

Türk konut mimarisinde evlerin gösterişten uzak, insani boyutlarda, sade ve işlevsel olması en belirgin özelliklerdendir. Evler çoğu zaman bir veya iki katlı olarak tasarlanmıştır. Tek katlı tasarlanan konutlar gürültü ve rutubetten korunması için zeminden yükseltilmişlerdir [28]. Aynı zamanda havalandırma ve aydınlatma ihtiyacı da giderilmiştir. Genellikle taştan inşa edilen zemin katlar ev içi yaşamın mahremiyeti nedeniyle sağırdır. Benzer kaygılardan dolayı evle sokağın ilişkisi bahçe duvarıyla kesilmeye çalışılmıştır. Taşlık ismi de verilen zemin katlar bazı yörelerde ahır, tarımsal üretimin yoğun olduğu bölgelerde ise hububat deposu olarak kullanılmıştır. Bu mekân genel olarak evin servis mekânıdır ve mutfak olarak da yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Genel hizmetlerle ilgili kullanım alanlarına ayrılan zemin katla, yaşama alanı olarak ayrılan üst kat planlarının birbirlerinden farklı olduğu örneklerde görülmektedir. Asıl yaşam alanın bulunduğu üst katta odaların ve sofaların, zemin katın aksine pencereler, çıkmalar ve cumbalarla dış dünyaya açıldığı görülmektedir. Çıkmalar ihtiyaçlara ve kültür farklılıklarına göre değişebilmektedir. Bunlar oda çıkması, sofa çıkması, tam çıkma, gibi şekil ve türlerine göre isimlendirmeye çeşitlere ayrılmaktadır [28].

İhtiyacı karşılamak ve bunu sağlarken tasarlanan odalar ile işlevselliği ve uyumu yansıtmak Türk evinde planlamayı yönlendiren başlıca etkendir. Amaç ailenin günlük yaşamdaki tüm gereksinimlerini en küçük detayına kadar karşılanmasıdır. Türk Ev Mimarisi aynı zamanda Türk toplumunun yaşama biçimi yansıtan bir tipolojiye sahiptir. Bu ev tipolojisi her oda kendi kullanıcının ihtiyacına yönelik cevaplar bulma adına düzenlenmiştir [29].

Türk evinde odaların en önemli ve en etkin özelliği, bu mekânların yalnız başlarına, bulunduğu yapı içerisindeki birçok işlevi kendi içerisinde bir şekilde karşılayabilmesidir. Odanın çadır zamanından süre gelen taşınır mekân olma özelliği ile "oturma, yemek yeme, çalışma, yatma" gibi birçok işleve tam anlamıyla yanıt veren kurgusu işlevsel olarak ne kadar zengin olduğunun göstergesidir [30]. Türk Evinin biçimsel anlamda en önemli yapı taşı odadır. Çünkü; Türk evi plan tiplerinde oda, tek başına bir yaşam birimi olarak işlevlendirilebilmektedir. Türk evinin varlık nedenini ortadan kaldıran odanın bulunmamasıdır. Aynı zamanda Türk Evinde oda ile çadırdaki tek yaşama biriminin benzerliğini görmek mümkündür. Çadırda bulunan birimler ihtiyaçları gidermeye yönelik bir kurguya sahipse, oda da aynı şekilde kurgulanmış bir birimdir. Bu anlamda oda içerisinde yüklük, ahşap raf, ocak, sedir, gusülhane gibi gündelik işlerin bir arada yapılmasına olanak sağlamaktadır (Resim 3.2.).

Resim 3.2. Türk evi odasının çadır ile karşılaştırması (1-orta alan, 2-sedir, 3-yüklük, 4-ocak, 5-avlu) [30]

Türk evi mekânsal özelikleri genel olarak;

- Türk evi genel anlamda arazi yapısına uygun şekilde yerleştirilmiştir.
- Sokakları oluşturan evler ve sokaklar insan ölçeği göz önünde bulundurularak inşa edilmiştir.
- Evler, doğal koşulların zorunlu gereksinimiyle zeminden kot olarak yükseltilmiş, zemin kat genelde hizmete yönelik işlevle kullanıma açılmış, ana yaşama alanı ise daha çok üst katta kurgulanmıştır. Üst kattaki kurgu odaların ve diğer günlük yaşam alanlarının bu katta çözümlenmesiyle şekillenmiştir. Fakat zemin katta oda olan örnekler de vardır.
- Evler üst katlarda çıkmalarla sokağa taşmaktadır.
- Evlerin geniş saçakları ve çatıları dikkat çeken karakteristik özelliklerinden birisidir.
- Evlerin yapı taşları odalarıdır. Odaların çoğalması ve birbirleriyle ilişkilendirilmesi Türk Evi'ni kendine özgü kurgusuyla biçimlendirmektedir.
- Ocak odanın merkezinde bulunmaktadır. Ocağın her iki yanında bulunan sedirler pencere hizasına kadar yükselmektedir. Pencere sayısını fazla tutarak gün ışığından en fazla şekilde yararlanmak istenmiştir.
- İç mekânda hareketli mobilya yoktur. Duvarlarda nişler, yüklükler ve raflar günlük ihtiyaçları en iyi karşılayacak şekilde düşünülmüştür. Odalar yalın, çok fonksiyonlu ve kullanışlıdır.
- Sofa etrafına konumlandırılmış odalar parmaklık veya korkuluklarla net bir şekilde ayrılmış, basamak farkıyla yükseltilerek farklılaştırılmıştır. Türk Evinde bu oturma alanları seki olarak tanımlanmaktadır.
- Türk evi tasarlanırken ev sahibinin yaşayış biçimi, gelenekleri, alışkanlıkları ve kültürel alışkanlıkları mekânın oluşmasında etkisini hissettirmektedir. Mekânlar sadelikten ödün vermeden detaylandırılmış en işlevsel haliyle oluşturulmaya çalışılmıştır.

3.2. Niğde Evlerinin Genel Özellikleri

Medeniye ev sahipliği yapmış Kapadokya bölgesi sınırları içerisinde yer alan Niğde ili yıllar boyunca birçok kültüre ev sahipliği yapmıştır. Geleneksel Niğde evleri özgün biçimini oluştururken tarihsel gelişimi içinde yer alan çeşitli kültürleri sentezleyerek şekillendirmiştir. Bu bağlamda Niğde'nin geleneksel evleri, yüzyıllar getirdiği deney ve birikimle elde edilen bir yapım geleneğine bağlı olarak yapılmış, özgün bir mimari kimliğe sahip örnekler barındırmaktadır [31].

Konutlar genellikle toplum yaşantısı ve aile mahremiyeti dikkate alınarak içe dönük bir plan anlayışında gelişmiştir. Oldukça sade bir yapıya sahip olan evler, bodrum kat üzerine 1 ya da 2 katlıdır. Bodrum katlar ahır veya depo olarak kullanılmıştır. Zemin kat sokak ile ilişkiyi azaltmak için yükseltilmiştir ve pencere sayıları oldukça azdır. 1.kat zemin katlara göre daha hareketlidir. 1.kat cepheleri çıkma ve pencere düzenleri ile hareketlendirilmeye çalışmıştır.

Konutlar özgününde düz damlıdır (Günümüzde birçok eve sonradan kırma çatı yapılmıştır). Ahşap kirişlerin üzerine saz ve sıkıştırılmış toprak yer alır. Damın etrafı dış taşıyıcı duvar hizasında parapet duvar ile çevrelenmiştir. Bazı örneklerde bu parapet duvarın altında profil şeklinde bordürler veya silmeler yer almaktadır. Damda biriken yağmur suyu için damdaki sıkıştırılmış toprağa eğim verilerek taş çörtenden suyun tahliyesi sağlanmıştır (Resim 3.3. – Resim 3.4.).

Resim 3.3. Niğde evleri düz dam örneği

Resim 3.4. Niğde evleri kırma çatı örneği (Çatı özgün değildir.)

Geleneksel Niğde evleri avlulu veya avlusuz olarak inşa edilmişlerdir. Avlulu örneklerde mahremiyet olgusundan dolayı dış duvarlar 2-3 metre yükseklikte ve kapı girişlerinin oldukça hareketli oldu görülmektedir. Giriş kapısı sövelerinin lento ile birleşim kısmı genel olarak profil şeklindedir. Aynı zamanda kapı açıklığının çevresi iç bükey ve dış bükey şeklinde profiller ve silmeler ile hareketlendirilmiştir. Avlu giriş kapıları genel olarak çift kanatlıdır. Ahşap ya da metal malzeme kullanılmıştır. Giriş kapısı üzerinde yapıya ait kitabe de olabilmektedir (Resim 3.5.).

Resim 3.5. Niğde evleri avlu giriş düzenlemeleri

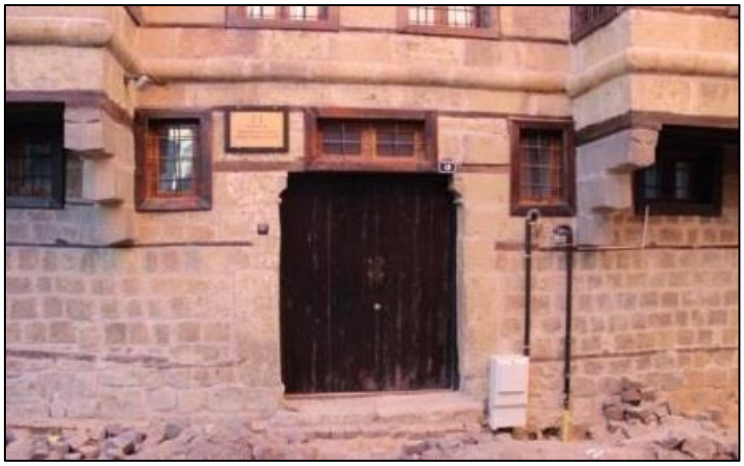
Avlulu örneklerde zemin katlar servis mekânları (Ahır, depo, mutfak, ocak) olarak kullanılmıştır. 1.kata dışardan taş merdiven ile çıkılmaktadır. Zemin kat planları genel olarak münferit planlıdır. 1.katlar ya dış sofalıdır ya da iç sofalı plan tipindedir. Yapıların

büyüklüklerine göre 1.katlarda sofa yerine, hol şeklinde giriş düzenlemesi de yapılabilmektedir (Resim 3.6.). Avlulu örneklerde aynı zamanda arkada bahçe uygulaması da görülebilmektedir.

Resim 3.6. Niğde evleri avlulu ev örneği

Avlusuz örneklerde yapıya direk kapı açıklığından sofa, taşlık veya hol şeklinde düzenlenmiş giriş bölümüne girilmektedir. Giriş kapıları genelde çift kanatlıdır ve kapı üzerinde aydınlık pencereleri bulunur. Aydınlık pencereleri kare, dikdörtgen formlu olduğu gibi aynı zamanda yarım daire kemer şeklinde de düzenlenebilmektedir (Resim 3.7 – Resim 3.8.).

Resim 3.7. Niğde evleri avlusuz giriş düzenlemesi örneği

Resim 3.8. Niğde evleri avlusuz giriş düzenlemesi örneği

Yapılara giriş düzenlemelerinde birtakım farklılıklar görülmektedir. Doğrudan yapıya giriş sağlandığı örnekler kendi içerisinde de 2 farklı düzenlemeye sahiptir. Giriş ya cephe ile aynı düzlemde ya da giriş bölümü içe girinti yapmaktadır. Bu ev örneklerinde avlu yoktur.

Avlusuz örneklerde zemin katlar genel olarak servis mekânları (Ahır, depo, mutfak, ocak gibi) olarak düzenlenmiştir. Bazı örneklerde bodrum katta görülebilmektedir. Bodrum katlar genel olarak yapının oturduğu kayaya oyulmuş küçük boyutlu mekânlardan oluşmaktadır. Evlerin asıl yaşam alanı olan 1.katlara çıkış, zemin kattaki giriş bölümünden merdivenler ile sağlanmaktadır (Resim 3.9.).

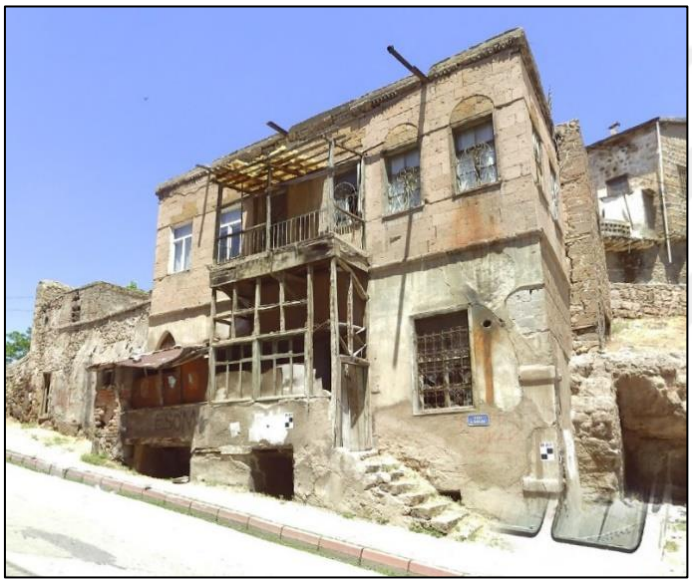

Resim 3.9. Niğde evleri avlusuz giriş düzenlemesi örneği

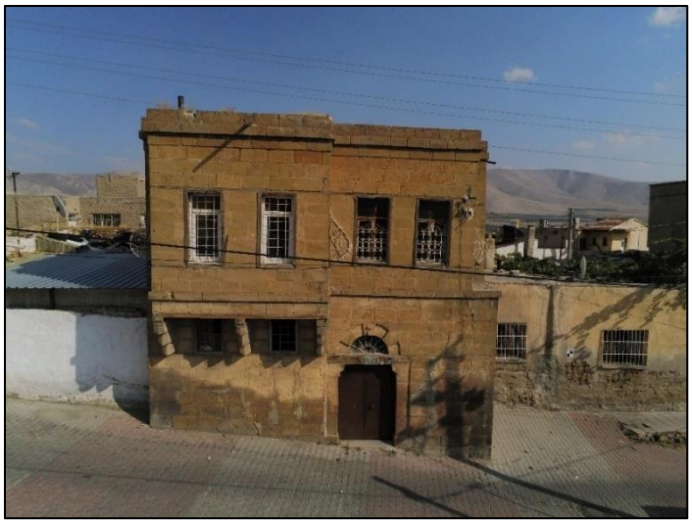
İncelemekte olduğumuz Niğde ili Merkez ilçesi, Eskisaray Mahallesi, 613 ada 4 parseldeki yapıya daha bütüncül yaklaşabilmek ve Niğde ilindeki tarihi dokuyu yansıtan diğer geleneksel evler ile kıyaslanabilmesi adına karşılaştırma çalışması yapılmıştır.

Temel

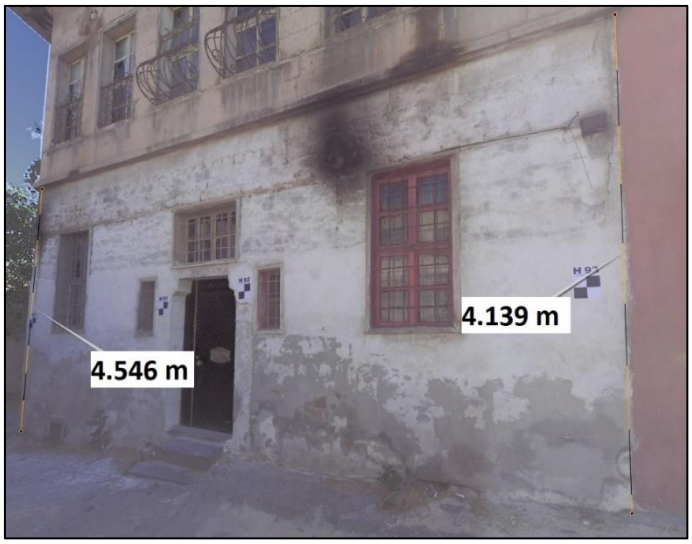
Yığma yapılarda temel arazinin eğimi dikkate alınarak yapılmıştır. Zeminin kaya olması sebebiyle, yer yer binalar bu kayaların içine tesviye yapılarak oturtulmuştur (Resim 3.10. – Resim 3.11. – Resim 3.12.).

Resim 3.10. Niğde, Alaadin Mah. eğimli arazide evin konumlanması

Resim 3.11. Niğde İli Alaadin Mah. 269 ada 15 parsel

Resim 3.12. Niğde İli Eskisaray Mah. 613 ada 4 parsel

Duvarlar

Yapıların ön cephelerinde düzgün yonu taş kullanılırken özensiz yapılarda ve görünüme girmeyen yan cephelerde kaba yonu malzeme tercih edilmiştir. 613 ada 4 parselde ise zemin kat duvarlarında kaba yonu taş kullanılırken 1.katta kesme taş malzeme kullanılmıştır (Resim 3.13. – Resim 3.14. – Resim 3.15.).

Resim 3.13. Niğde, Alaadin Mah. ev örneği

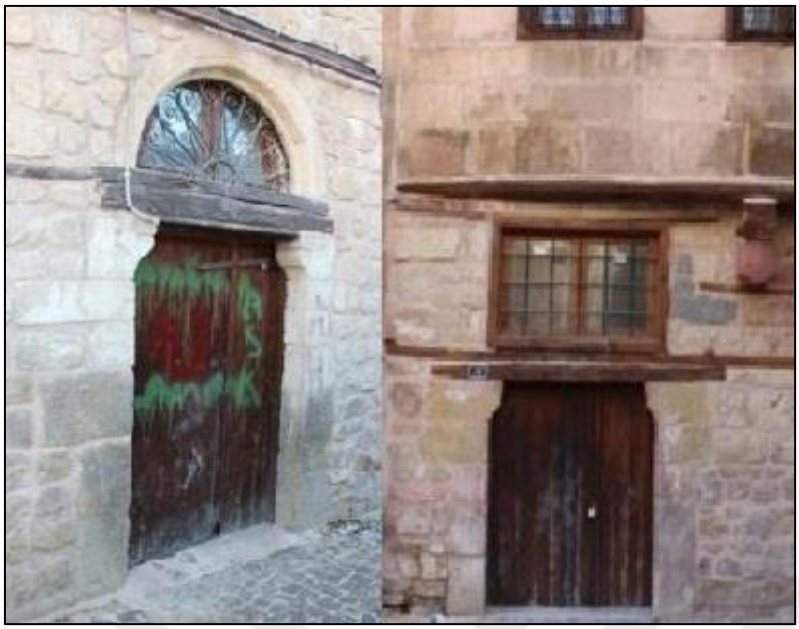
Resim 3.14. 269 ada 15 parsel güneybatı cephe

Resim 3.15. 613 ada 4 parsel cepheler

Lento ve Bağlayıcılar

Bina cephelerindeki açıklıklar (kapı, pencere), genel olarak düz lentolarla geçilmiştir. Kapı ve pencerelerde taş ve ahşap lentolar kullanılmıştır. Kapı açıklıklarında söve ile lento birleşim yerlerinde taş profillerin uygulandığı görülmektedir (Resim 3.16. – Resim 3.17. – Resim 3.18.).

Resim 3.16. Niğde, Sungur Mah. giriş kapısı örnekleri

Resim 3.17. 269 ada 15 parsel giriş kapısı

Resim 3.18. 613 ada 4 parsel giriş kapısı

Silme

Ev cephelerinde parapet duvarın altında ya da 1.kat seviyesinde silmeler cepheyi hareketlendirmiştir. Simeler düz veya oval şekildedir. Dışarıya çok fazla taşkınlık yapmazlar (Resim 3.19. – Resim 3.20. – Resim 3.21.).

Resim 3.19. Geleneksel Niğde evleri silme örneği

Resim 3.20. 269 ada 15 parsel ön cephe silme uygulaması

Resim 3.21. 613 ada 4 parsel silmeler

Pencereler

Evlerin en önemli unsurlarından birisi de pencere açıklıklarıdır. Pencereler belirli oranlar gözetilerek cepheye yerleştirildiği görülmektedir. Alt kat pencereleri ile üst katta kullanılan pencereler bazen form olarak birbirlerinden ayrışmaktadır. Bazen mahremiyet nedeniyle zemin kat pencereleri küçük yapılırken, bazen de 1.kat ile zemin kat pencereler formları aynı oranda yapılmıştır (Resim 3.22. – Resim 3.23. – Resim 3.24. – Resim 3.25.).

Resim 3.22. Geleneksel Niğde evleri pencere örneği

Resim 3.23. 269 ada 15 parsel ön cephe pencere uygulaması

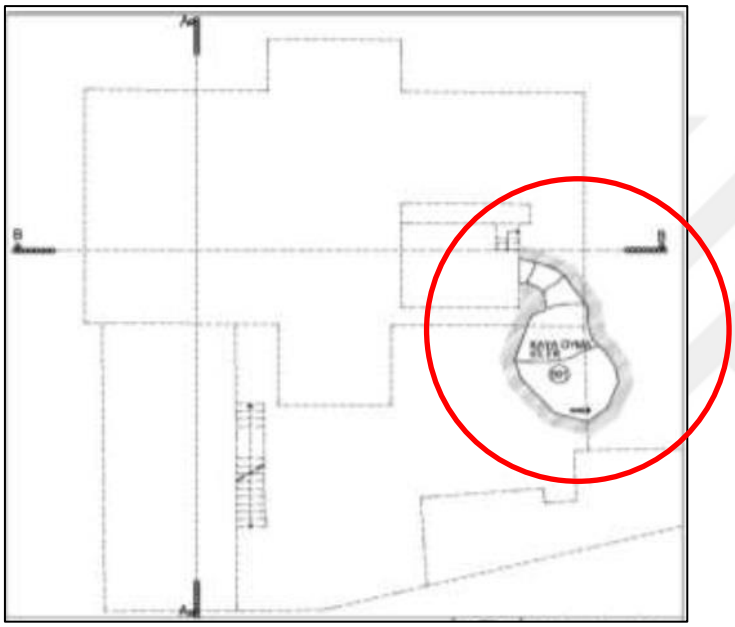
Resim 3.24. Niğde ili Yenice Mahallesi 184 ada 35 parsel pencereler

Resim 3.25. 613 ada 4 parsel pencereler

Soğukluk

Kolay işlenebilir ana kaya evlerin konumlanmasında oldukça etkili olmuştur. Arazi yapısından dolayı ana kaya kolayca tesviye edilebilmektedir. Tesviye edilmiş ana kayanın üzerine taşıyıcı duvarlar oturtulmuştur. Bazen de bodrum katlarda ana kayanın kolayca işlenebilmesinden dolayı yazın dahi oldukça serin olan ve güneş görmeyen halk arasında "soğukluk" (kiler) olarak tanımlanan mekânlar (Şekil 3.1.) yapılmıştır (Resim 3.26. – Resim 3.27.).

Şekil 3.1. Niğde ili Fertek köy evi 14 ada 2462 parsel bodrum kat planı (Kiler)

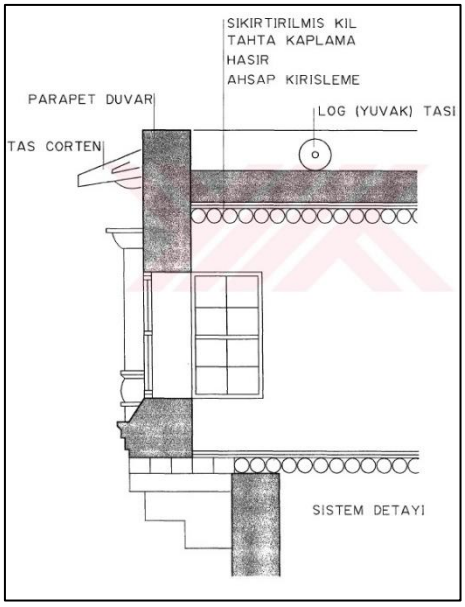
Resim 3.26: Niğde ili Fertek köyü evi 14 ada 2462 parsel bodrum kat (Kiler)

Resim 3.27. 613 ada 4 parsel soğukluk (Kiler)

Üst örtü

Evlerin üst örtüleri ahşap kirişli düz toprak damdır (Şekil 3.2.). İki katlı yapılarda, kat ayırımında da tıpkı üst örtüde olduğu gibi ahşap hezenlerle döşeme oluşturulmuştur. Üst örtüdeki ahşap kirişler yan yana sıralıdır. Hezenin üzerinde düz tahtalar ve bunun üzerinde çorak toprak karışımı malzeme yer almaktadır. Ayrıca damlarda duvar örgüsü devam ettirilerek toprak dam parapet duvar ile sınırlandırılmaktadır. Günümüzde bazı örneklerde yapılan niteliksiz çatı ilaveleri ile damlar işlevsiz bırakılmıştır (Resim 3.28. – Resim 3.29.).

Şekil 3.2. Geleneksel Niğde Evleri düz dam sistem detayı [14]

Resim 3.28. 269 ada 15 parsel üst örtü (dam) uygulaması

Resim 3.29. 613 ada 4 parsel kırma çatı uygulaması (muhdes)

Malzeme Kullanımı

Niğde ilinin volkanik bir bölgede yer alması nedeniyle, yapılarda ana taşıyıcı sistemde yöreye özgü yumuşak, işlemesi kolay volkanik taş malzeme kullanılmıştır. Bu taşların kaynağı ince taneli Niğde sarısı diye bilinen sarı tüf, ignimbirit ve andezitlerdir. Aynı zamanda sağlam olması nedeniyle gri ve siyah tonlarında bazalt taşı kullanılmıştır. Bazalt taşı daha çok zemin döşemelerinde, kapı lento ve söveleri ile çıkmaları taşıyan konsollarda kullanılmıştır.

Evlerin sokağa bakan cephelerinde özellikle düzgün kesme taş malzeme kullanılırken yan ve arka cepheler ile bahçe duvarlarında moloz taş örgü sistemi kullanılmıştır. Yapı çıkmaları profilli taş konsollarla sağlanmaktadır. Çıkmanın genişliğine göre konsollar birden fazla taş bloğun üst üste gelmesiyle oluşmaktadır. Taş duvar örgüsü içerisinde ahşap hatıllar yerleştirilmiştir. Bu hatıllar duvar sistemindeki bağlantıyı kuvvetlendirmektedir. Binaların zemin katlarında döşemeler genellikle taştır. Üst katlarda ise ahşap kirişleme üzerine ahşap kaplama tahtası çakılarak döşeme meydana getirilmiştir. Genel olarak tavan kirişlemelerinde alt kısımda kaplama tahtası bulunmaz. Kirişlemeler açık bırakılmıştır. Ayrıca ahşap malzeme merdiven, kapı, pencere ve odalardaki dolaplarda kullanılmıştır. Metal malzeme özellikle dış kapı kanatlarında ve pencere korkuluklarında kullanılmıştır. Evlerin üst örtüsünün düz dam olmasından dolayı, üst örtüde sıkıştırılmış toprak kullanılmıştır.

Orman örtüsü bakımından zengin sayılmayan Niğde ilinin yüz ölçümünün %5ini orman ve fundalık alanlar kaplamaktadır. Bu durum Niğde'nin antik dönemlerde "Ağaçsız Ülke" olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Doğal çevre şartlarının bir unsuru olarak bitki örtüsünün, yerleşmeler üzerinde dolaylı ve dolaysız etkisi vardır. Mevcut bitki örtüsü ile yerleşmelerin dokusunu oluşturan evlerin yapı malzemeleri arasında bir ilişki olduğu bilinmektedir. Ormanların bulunduğu, ağaç malzemenin kolayca tedarik edilebildiği yörelerde, yapılardaki ahşap malzeme oranı yükselirken ağaçtan uzaklaştıkça, bu oran düşmektedir. Niğde ili ormanlık alanlara uzak bir şehir olmasından dolayı geleneksel mimaride taş yapı malzemesi, ahşabın önüne geçmiştir [32].

4. 613 ADA 4 PARSELDE BULUNAN YAPININ MEVCUT DURUMUNUN TESPİTİ VE BELGELENMESİ

613 ada 4 parselde bulunan konutun analizi grafik belgeleme ve tanımsal belgeleme olarak iki şekilde yapılmıştır. Çevre gözlemleri, fotoğraf çekimi ve arazide yapılan ölçüm ile yapının mevcut durum analizi yapılmıştır. Yapılan analizler büro ortamında yazılı metin ve çizim şeklinde tamamlanmıştır. Yapının tüm elemanları bu metotlarla tanımlanmış ve analiz çalışmalarında da bu tanımlamalar kullanılmıştır.

4.1. Grafik Belgeleme

Konutun ve yakın çevresinin grafik olarak belgelenmesi işi arazide iki kişinin lazer tarama ve fotoğraflama çalışmalarıyla altı günde, ofis ortamında gerekli verilen işlenmesi, birleştirilmesi olarak ise dört günde tamamlanmıştır. Kullanılan yöntem ve buna bağlı olarak ekipman detayları yöntem kısmında belirtilmiştir.

4.1.1. Yöntem

Yapının restorasyon ve yeniden işlevlendirme önerisinin hazırlanabilmesi için öncelikle mevcut durumunun tespiti gerekmektedir. Bu tespit için öncelikle alanda eskiz rölöve çizimlerini elde etmemiz gerekir. Mimari rölöve; bir yapının bütün bozulma ve değişimleri ile ölçülerek belgelenmesi ve elde edilen verilerin ölçekli olarak çizime aktarılmasıdır.

613 Ada 4 Parselde bulunan tescilli binanın ölçüm işleminde iki şerit metre (5 m ve 20 m), bir adet lazer metre (Bosch markalı), ip, su terazisi, milimetrik blok not, fotoğraf makinesi (Canon markalı) bir adet drone (DJI markalı) ve bir adet lazer tarayıcı cihazı (Faro markalı) kullanılmıştır.

Ölçüm işleminde diğer yöntemlerle kıyaslandığında arazide geçen çalışma süresi, ölçümde hata payı ve çalışma ekibinde bulunması gerekli kişi sayısı bakımından avantajlı olan lazer tarama yöntemi kullanılmıştır.

4.1.2. Rölöve ve fotogrametri çalışmaları

Değişik Noktalarda yapılacak işlemlerin birbirleriyle koordinat ilişkisi sağlanmıştır. Bu amaçla WGS84 koordinat sistemine uygun veriler üretilmiştir. İşlem yapılacak Yapı parçasının gerekli yerlerine a-4 kartona basılmış röper noktaları yerleştirilmiştir. Renkli IP Class 54, ±1 mm hassasiyetinde, 0,6 m yakınlaşarak 3d lazer tarayıcı ile 1 mm nokta aralığına sahip datalar oluşturulmuştur. En uzak tarama mesafesi 5 m'yi geçmeyecek şekilde tarama yapılmıştır. Tüm alanı kapsayacak adette 3D tarayıcı değişik konumlara yerleştirilerek tarama yapılmıştır.

Fotoğraflar, en az 20 mega piksel çözünürlükte fotogrametri tekniğine uygun olarak en az 1/3 oranında üst üste bindirilerek, eş ışık şartları sağlanarak çekilmiştir. Gün ışığının yetersiz kaldığı konum ve durumlarda, uygun lümen değerinde yapay ve homojen ışıklandırma sağlanarak çekim yapılmıştır. Her bir m² mesh alanı için en az 16 adet fotoğraf seçilmiş ve kriterleri karşılayan fotoğraflar kullanılmıştır. Oluşturulan mesh alanlarının hassasiyeti, fotoğrafların sıvanmasıyla en az 3mm/pikseldir. Çekilen fotoğraflar RAW data olarak oluşturulmuş, kayıpsız bir şekilde TIFF formatına çevrilmiştir. Çekilen her bir fotoğraf "Browns distortion" model programı ile simüle edilmiştir. Çekilen her bir fotoğrafa, profesyonel foto işlem yazılımları kullanarak parazitler temizlenmiş ve renk düzeltme(colour correction) işlemi yapılmıştır. Elde edilen 3D modelden (Resim 4.1 – Resim 4.2.) üretilen ortofotolar (Bkz. Ek-1, Şekil 4.1.- Şekil 4.16.) ve detaylar için, lazer tarama ve el ölçümüne destek olarak dijital fotoğraf makinesi ile çekilen fotoğraflar Adobe Photoshop programı ile düzeltilip rölöve çizimlerinin altlığını oluşturmuşlardır . Elde edilen dijital veriler daha sonra "AutoCAD 2019" ortamında birleştirilerek rölöve çizimleri ortaya çıkmıştır (Bkz. Ek-1, Şekil 4.17-Şekil 4.47).

Resim 4.1. 613 ada 4 parsel 3D model

Resim 4.2. 613 ada 4 parsel kesit model

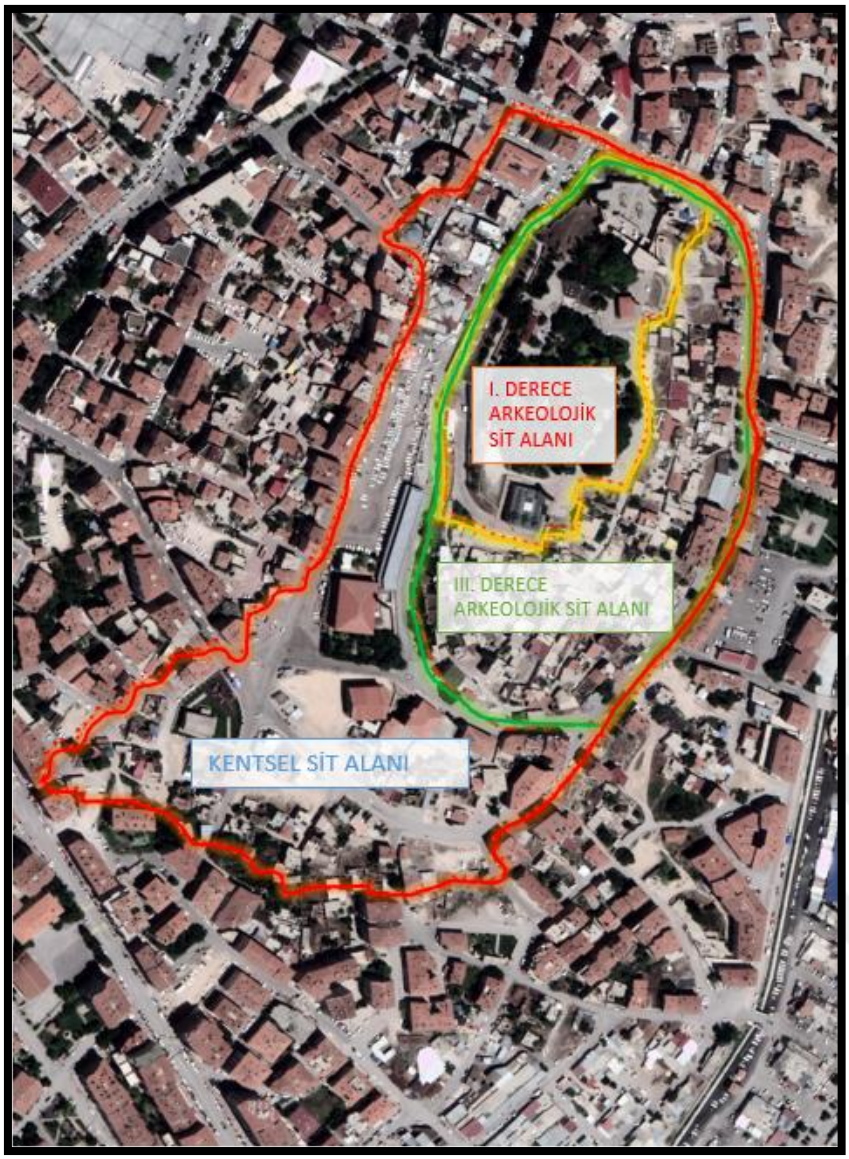
4.2. Genel Tanımlama

Niğde Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanı sahip olduğu yapılı çevrede önemli tarihi ve kültürel mirasa sahiptir. Fakat bu değerlerden sadece çok küçük bir kısmı günümüze kadar ulaşabilmiştir. 1950'li yıllarda Niğde Kalesi ve çevresindeki tarihi kent dokusu, şehrin en görkemli ve etkileyici alanıydı. Şehrin ovadaki gelişiminin alçak katlı ve yoğun yapılaşmalar şeklinde olması, kale ve yakın çevresine kadar ilerlememesi sayesinde Niğde, uzun bir süre tarihi dokusunu korumuştur (Resim 4.3.).

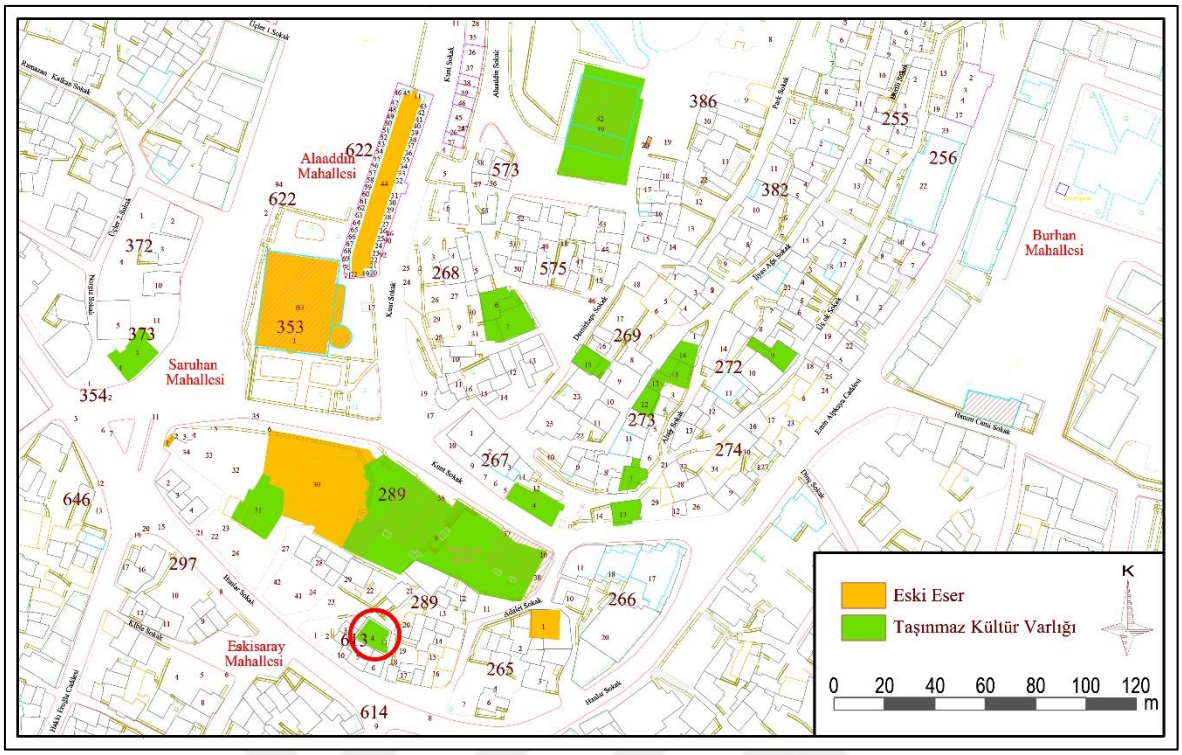
Resim 4.3. Niğde Kalesi ve çevresi

Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi birçok medeniyete ev sahipliği yapan "Medeniyetlerin Yaşatıldığı Şehir" olarak bilinen Niğde, ağırlıklı olarak Selçuklu dönemi eserlerinin olduğu bir şehirdir. Niğde Belediyesi imar planları sınırları içinde bulunan Eskisaray Mahallesi; Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 17.09.1993 tarih ve 1535 sayılı kararı ile I. Derece Arkeolojik, Kentsel - Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir (Harita 4.1). Bu kapsamda hazırlanan ve yürürlükte olan "Eskisaray ve Kale Mahallesi Koruma Amaçlı İmar Planı", Nevşehir Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.07.2000 gün ve 1305 Sayılı Kararı ile onaylanmıştır [33].

Harita 4.1. Niğde Kalesi ve çevresi sit alanları

Yapı kentsel sit alanı içinde yer alan dini kültürel yapılardan Kıble Mescidi ve çeşmesi, Ermeni ve Rum Kiliseleri, Kesikbaş Camii ve Türbesi, sivil yapılardan Nalbant Çeşmesi, Dumlupınar İlköğretim Okulu bunun yanında dört adet tescilli konut yapısının bulunduğu Eskisaray Mahallesi'nde yer almaktadır (Harita 4.2.). Hanlar Sokak, Adalet Sokak, Kesik Baş Sokak ve Nüsrettin 1.Sokak'ın kesişiminde 613 adada bulunmaktadır (Harita 4.3.). Yapı bodrum üzeri iki katlı olup iki cephesinden bitişik nizamdır. Mirasçıları arasında çıkan anlaşmazlıklardan dolayı mülkiyet ayrımı olmuş iki farklı daire şeklinde günümüze ulaşmıştır. Yakın döneme kadar sadece zemin katının kullanımda olduğu bilinmektedir. Ancak bazı ailevi sebepler ve çevresinde devam etmekte olan kentsel dönüşüm projelerinden dolayı konut boşaltılmış olup şu anda kimsenin kullanımında değildir.

Harita 4.2. Niğde Kalesi ve Eskisaray Mahallesi eski eser ve taşınmaz kültür varlıkları haritası [34]

Harita 4.3. Niğde ili Eskisaray Mahallesi

Yapının Kimlik Bilgileri

Adres: Niğde İli, Merkez, Eskisaray Mahallesi, 33 Pafta 613 Ada 4 Parsel

Mevcut Durumu: Kullanılmıyor

İşlevi: Konut

Yapım Yılı: 19.yy. sonu 20.yy. başları

4.2.1. Mimari tanım

Bodrum kat üzerine iki kat olarak inşa edilen yapı, avlusuz örneklerde olduğu gibi yapıya direkt kapı açıklığından zemin kattaki taşlık veya hol şeklinde düzenlenmiş giriş bölümüne girilmektedir. Bodrum kat üzerine iki katlı olarak inşa edilen yapı mirasçılarının yaşadığı anlaşmazlıktan dolayı mülkiyet ayrımına uğramıştır. Bu anlamda zemin kattan 1.kata çıkışı sağlayan ahşap merdivenler kapatılmıştır. Bodrum kat yalnızca zemin kat ile ilişkilendirilmiştir. 1.kat için ise yapının doğusuna muhdes merdiven eklendiği görülmektedir. Mülkiyet ayrımından sonra 1.kata çıkış için doğu cepheye muhdes merdivenler eklemiştir. Ayrıca bodrum kata zemin kattan giriş sağlandığı gibi doğu cephedeki kapı açıklığından da girilmektedir. Özellikle sokağa bakan cephede etkili olan unsurların başında pencere düzenleri ve silmeler gelmektedir. Bu anlamda yapının sokağa bakan kuzey ve doğu cephesinde pencere düzenleri ve silmeler ile birlikte zemin katta kaba yonu taş ve 1.katta ise kesme taş kullanımı hem geleneksel Niğde evlerini yansıtmakta hem de cepheye bir hareket sağlamaktadır. Niğde evlerinin bir özelliği olan pencerelerin yol kotunda yukarıya da olması bu yapıda da uygulanmıştır. Binanın oturduğu zeminin eğiminden dolayı bu zemin kat pencereleri yol kotundan farklı yüksekliklerdedir. Yaklaşık olarak 160 ile 200 cm arasında değişiklik göstermektedir (Resim 4.4.).

Resim 4.4. 613 ada 4 parsel ön cephe

Yapıda Malzeme Kullanımı

Taş malzeme yapının taşıyıcı duvarlarında kullanılmıştır. Yapının eğimli bir araziye inşa edilmesinden dolayı bodrum kat ana kayanın üzerine konumlandırılmıştır. Bodrum kattan itibaren taşıyıcı duvarlarda kaba yonu taş malzeme kullanılmıştır. 1.kat duvarları zemin kat duvarlarına göre incedir ve cephelerde kesme taş malzemenin kullanıldığı görülmektedir. Duvarlarda kullanılan taş malzeme yörede sıkça kullanılan işlemesi kolay volkanik bir yapıya sahiptir. Bu taşların kaynağı ince taneli Niğde sarısı diye bilinen sarı tüf, ignimbirit ve andezitlerdir. Ayrıca zemin kat giriş kapısının önündeki taş basamaklarda işlemesi zor ve bir o kadar da sert bazalt taşı kullanılmıştır. Ahşap malzeme cephelerde ahşap hatıl olarak, kapı ve pencere doğramalarında, tavan kirişlerinde, oda içlerinde dolap ve dolap nişlerinde, zemin kattan 1.kata çıkışı sağlayan merdivenlerde, 1.kat balkonunda ve çatıda kullanılmıştır. Demir ise pencere parmaklıklarında kullanılmıştır. Ayrıca muhdes eklentilerde çimento malzeme, alçı kullanılmıştır.

Zemin kat girişi kuzey cephedeki iki basamak ile yükseltilmiş kapı açıklığından sağlanmaktadır. Kapı söveleri lento ile birleşim yerleri profil şeklindedir. Bu taş profillerin üzerinde ahşap lento kullanılmıştır. Kapı açıklığının her iki yanında 85x45 cm ölçülerinde pencereler yer almaktadır. Kapının hemen üst kısmında ise yaklaşık 125x90 cm aydınlık penceresi bulunmaktadır. Sokağa bakan her iki oda pencereleri ise yaklaşık olarak 182x98

cm ölçülerindedir. 1.katta kuzey cephede 6 pencere bulunmaktadır. Pencereler ise 192x104 cm ölçülerindedir. Zemin kat pencereleri demir parmaklıklı 1.kat pencereleri ise demir şebekelidir (Resim 4.5.).

Resim 4.5. 613 ada 4 parsel zemin kat ön cephe

Doğu cephe 1.kata çıkışın sağlandığı muhdes merdivenlerin olduğu cephedir. Zemin katta 4 pencere açıklığı ve 1.kat için yapılmış olan muhdes demir kapı yer almaktadır. Zemin kat oda pencereleri 185x100 cm ölçülerinde ve demir parmaklıklıdır. Form olarak diğer pencere açıklıklarından küçük olan 50x50 cm ölçülerindeki pencere açıklığı ise hela için kullanılmıştır. 1.katta ahşap kat silmesi seviyesinde muhdes ahşap balkon yer almaktadır. Aynı zamanda muhdes balkona 1.kat için hela eklenmiştir. Ahşap balkonun olduğu cephede 185x100 cm ölçülerinde iki pencere yer almaktadır. Cephenin solunda ise yaklaşık olarak 200x92 cm ölçülerinde iki pencere yer almaktadır (Resim 4.6.).

Resim 4.6. 613 ada 4 parsel doğu cephe

Güney cephe 1.kat seviyesine kadar bitişik nizamdır. Güney cephe 1.katta 195x100 cm ölçülerinde 5 pencere açıklığı yer almaktadır (Resim 4.7.).

Resim 4.7. 613 ada 4 parsel güney cephe

Batı cephe güne cephede olduğu gibi 1.kat seviyesine kadar bitişik nizamdır. Fakat bu cephede herhangi bir pencere açıklığı yoktur (Resim 4.8.).

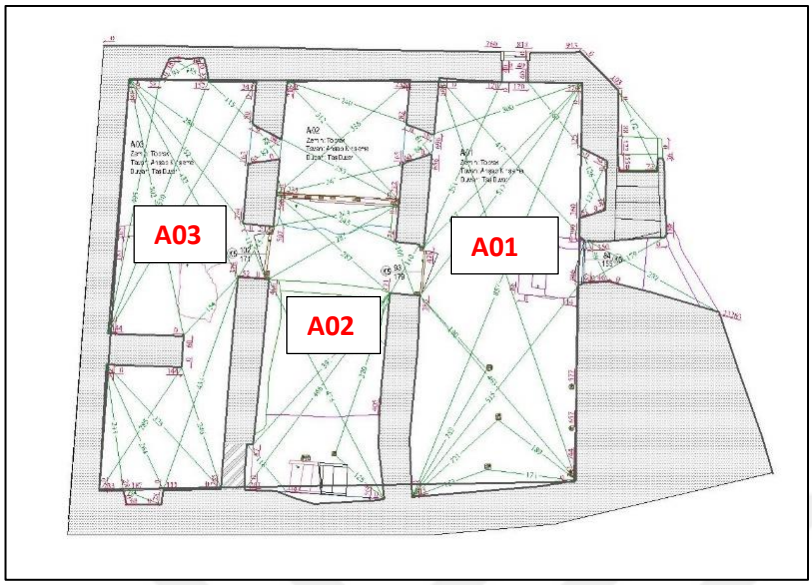
Resim 4.8. 613 ada 4 parsel batı cephesi

Niğde evleri genel olarak düz dam örtülüdür. Fakat bu yapıda olduğu gibi günün kullanım koşullarına göre muhdes kırma çatı eklenmiştir (Resim 4.9.).

Resim 4.9. 613 ada 4 parsel kırma çatı

Bodrum Kat Plan Özellikleri

Şekil 4.1. 613 ada 4 parsel bodrum kat planı

Bodrum kat kuzey güney yönde dik olarak konumlandırılmış üç mekândan meydana gelmektedir. Doğu duvarda yer alan kapı açıklığından ve zemin katta ahşap merdivenin olduğu bölümden bodrum kata girilmektedir. Bodrum kat zemini ana kayanın tesviye edilmesi ile oluşturulmuştur. Aynı zamanda taş taşıyıcı duvarlar bu tesviye edilen zemine oturtulmuştur. Bodrum katta toplam 3 mekân yer almaktadır. Bodrum katın sokaktan ve zemin kattan olmak üzere iki farklı girişi bulunmaktadır. Taşıyıcı ve ara bölme duvarlar kaba yonu taş duvar tekniği ile yapılmıştır.

A01 no.lu mekân içerisinde ahşap kirişlemeleri taşıyan muhdes ahşap dikmeler yer almaktadır. Bodrum kat girişinin sağında, günümüzde kapatılmış olan pencere açıklığı bulunmaktadır. Yapının doğu duvarındaki muhdes merdivenler bu pencere açıklığının işlevselliğini ortadan kaldırmıştır (Resim 4.10 – Resim 4.11.).

Resim 4.10. Bodrum Kat

Resim 4.11. Bodrum kat kapatılan pencere açıklığı

A01 no.lu mekân sokak ile ilişkilendirilmiş olan mekândır. 805x275 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 22 m²'dir. Zemin sıkıştırılmış toprak tavan ise ahşap kirişlemedir (Resim 4.12.).

Resim 4.12. 613 ada 4 parsel A01 no.lu mekân

A02 mekânı plan içerisinde ortada yer alan mekânın güneyine konumlandırılmıştır. Merdivenlerin hemen karşısında da A03 olarak tanımlanan mekâna geçişi sağlayan bir kapı açıklığı olduğu ve briket örülerek kapatıldığı anlaşılmaktadır (Resim 4.13.). Zemin kat duvarları kaba yonu taş kullanılarak yapılmıştır. Tavan ahşap kirişlemedir. Zemin ise yer yer dolgu toprak olmak ile birlikte tesviye edilmiş ana kayadır (Resim 4.14.).

Resim 4.13. Bodrum kat ahşap merdivenler

Resim 4.14. Bodrum kat

A02 no.lu mekân zemin kattan ahşap merdiven ile ilişkilendirilmiş plan içerisinde ortada konumlandırılmış mekândır. 786x234 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 18 m²'dir. Zemin sıkıştırılmış toprak tavan ise ahşap kirişlemedir. Arazi eğiminden dolayı ana kayanın bir bölümü tesviye edilerek düzleştirilmiştir. Bu anlamda yüksekte kalan ana kayanın üzerine ara bölme duvarlar yükselmektedir. Mekânın kuzeyindeki alan günümüzde muhdes tahtalarla kullanıma kapatılmıştır (Resim 4.15.).

Resim 4.15. 613 ada 4 parsel A02 no.lu mekân

A03 olarak isimlendirilen batıdaki mekân içerisinde kayaya oyularak oluşturulan soğukluk yer almaktadır (Resim 4.16.). Pek çok Niğde evinde soğukluk işlevsel olarak kullanılmıştır. Soğukluklar genel olarak ana kayanın oyulması ile meydana gelmektedir. Güneş görmeyen bu mekânlar her mevsim serin olmasından dolayı, yiyeceklerin depolanması amacıyla kullanılmıştır. Kuzey taşıyıcı duvarda yer alan pencere açıklığı yol kotunun altında kalmıştır. Dışarıdan bakıldığı zaman pencerenin üst çerçevesi görülebilmektedir (Resim 4.17.).

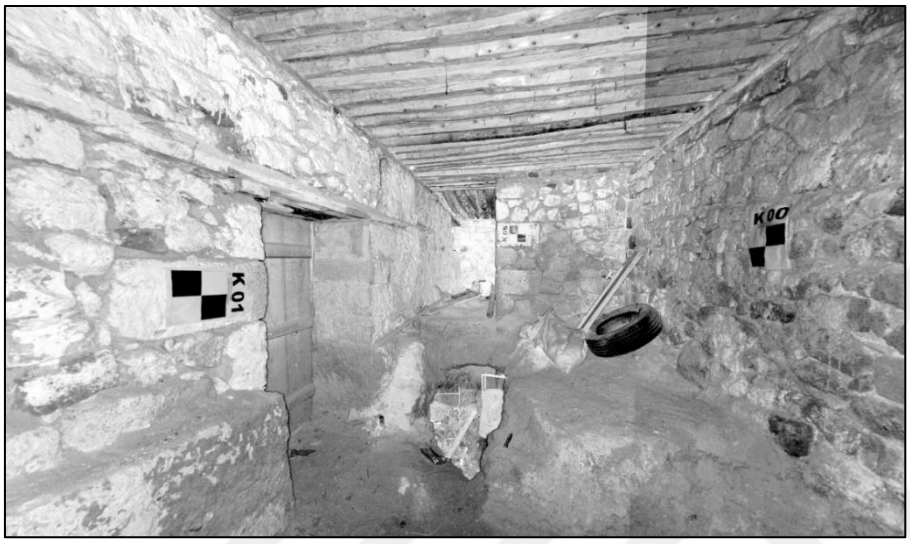

Resim 4.16. Bodrum kat soğukluk

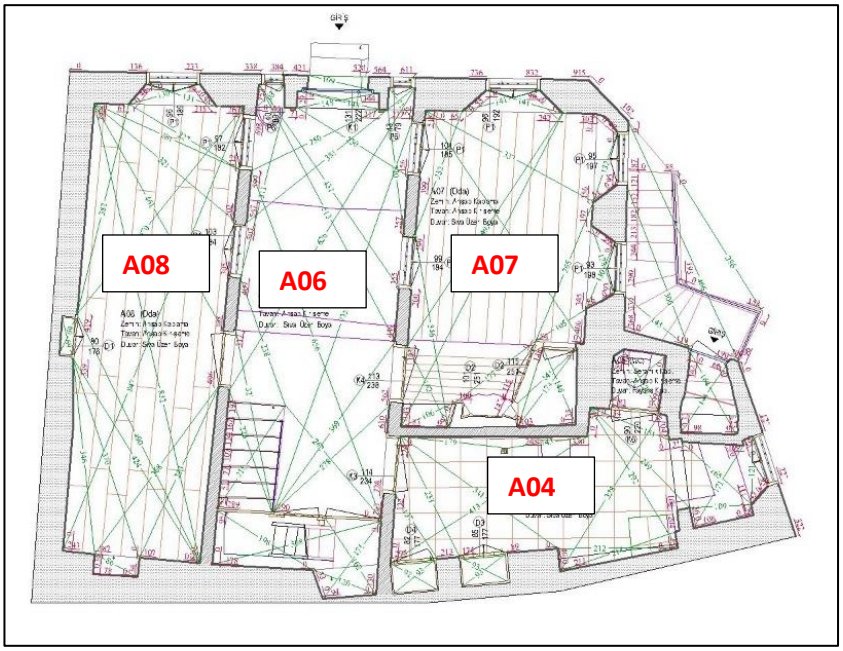
Resim 4.17. Bodrum kat soğukluk

A03 no.lu mekân plan içerisinde doğuda konumlandırılmıştır. 786x242 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 19 m²'dir. Zemin ana kaya, tavan ise ahşap kirişlemedir. Arazi eğiminden dolayı ana kayanın bir bölümü tesviye edilerek düzleştirilmiştir. Bu anlamda yüksekte kalan ana kayanın üzerine duvarlar yükselmektedir. Ayrıca ana kayanın oyulması ile yörede soğukluk adı verilen bir mekân meydana getirilmiştir (Resim 4.18.).

Resim 4.18. 613 ada 4 parsel A03 no.lu mekân

Zemin Kat Plan Özellikleri

Şekil 4.2. 613 ada 4 parsel zemin kat planı

613 Ada 4 Parsel Niğde evleri içerisinde doğrudan yapıya girişin sağlandığı örnekler arasındadır. Zemin kata giriş kuzey cephedeki kapı açıklığından sağlanmaktadır. Zemin kat planı iç sofalı plan tipindedir. Plan içerisinde sofaya açılan üç mekân ve 1.kata çıkışı sağlayan tek kollu ahşap merdivenler yer almaktadır. Mekânlardan ikisi oda olarak kullanılmaktadır. Üçüncü oda ise günümüzde mutfak olarak kullanılmaktadır. Yapının zemin katı günümüzde kullanılmaktadır. Bu anlamda zemin kat içerisinde birtakım müdahaleler yapılmıştır. Zemin kat duvarları alçı ile sıvanmıştır. Kapı pencere doğramaları kırmızı yağlı boya ile boyanmış ve zemin kat içerisinde muhdes eklentilere yer verilmiştir (Resim 4.19.).

Resim 4.19. Zemin kat girişi

Sokaktan muhdes demir kapı ile girişin sağlandığı A06 no.lu mekân taşlıktır. 811x277 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 22 m²'dir. Giriş kapısı özgün değildir (Resim 4.20.). Kapının her iki yanında pencerelere yer verilmiştir. Aynı zamanda giriş kapısı üzerinde mazgal pencere şeklinde aydınlık penceresi yer almaktadır.

Kapı girişinden yaklaşık 400 cm sonra iki basamak kadar yükseltilmiştir. Taşlık yan odalardaki pencere açıklıkları ile ilişkilendirilmiştir. Pencereler 4 kanatlıdır ve taşlık tarafına doğru demir parmaklık yer almaktadır. Bu pencereler yaklaşık olarak 182x100 cm ölçülerindedir. Sonradan kırmızı boya ile boyanmışlardır. Zemin beton şap, duvarlar muhdes alçıdır. Tavan ahşap kirişlemedir. A06 no.lu mekânın içerisinde güneye konumlanmış ahşap merdivenler ve bodrum kata ile ilişkilendirilmiş kapı yer almaktadır.

Merdivenlerin üst kat ile ilişkisi mülkiyet ayrımından dolayı kesilmiştir. Ahşap merdivenler günümüzde işlevsel değildir. Ahşap merdivenlerin dördüncü basamağına kapı eklenmiş ve birinci kat zemin döşemeleri uzatılarak yukarıya çıkış tamamen kapatılmıştır. Sofa zeminde çimento malzeme kullanıldığı görülmektedir. Merdivenlerin konumlandırıldığı sofanın güneyinde aynı zamanda bodrum kata geçişi sağlayan ahşap kapı yer almaktadır (Resim 4.21.).

Resim 4.20. 613 ada 4 parsel A06 no.lu mekân

Resim 4.21. 613 ada 4 parsel A06 no.lu mekân

A07 no.lu mekân sokak giriş kapısının solunda yer alan odadır. 560x310 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 17 m²'dir. Ara bölme duvarda 2 (Resim 4.22.) taşıyıcı duvarlarda 3 (Resim 4.23.) pencere ile içerisi aydınlatılmaktadır. Taşıyıcı duvarlardaki pencereler mazgal pencere şeklindedir. 175x93 cm öcülerindeki bu pencereler 4 kanatlıdır.

Resim 4.22. A07 mekânı sofa ile ilişkilendirilen pencereler

Resim 4.23. 613 ada 4 parsel A07 no.lu mekân

Odaya giriş kapısının sağında ahşap dolap yer almaktadır. Dolabın yüklük kısmı muhdes eklentiler ile banyoya çevrilmiştir. Zemin ve duvarlara fayans döşenmiştir. Odadaki ahşap doğramaların sonradan kırmızı boya ile boyandığı görülmektedir. Zemin döşemeleri ahşap, duvarlar muhdes alçıdır. Tavan ahşap kirişlemedir (Resim 4.24.).

Resim 4.24. 613 ada 4 parsel A07 no.lu mekân

A08 no.lu mekân girişin sağında yer alan odadır. 791x263 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 20 m²'dir. Ara bölme duvarda 2 (Resim 4.25.) taşıyıcı duvarlarda 1 pencere ile içerisi aydınlatılmaktadır. Taşıyıcı duvarlardaki pencere mazgal pencere şeklindedir.

Resim 4.25. A08 mekânı ve sofa ile ilişkilendirilen pencereler

Batı ve güney taşıyıcı duvarlar içerisinde dolap nişleri yerleştirilmiştir (Resim 4.26). Zemin döşemeleri ahşap, duvarlar muhdes alçıdır. Tavan ahşap kirişlemedir (Resim 4.27.).

Resim 4.26. 613 ada 4 parsel A08 no.lu mekân

Resim 4.27. 613 ada 4 parsel A08 no.lu mekân

A04 no.lu mekân günümüzde muhdes eklentilerin yer aldığı mutfaktır. 595x224 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 14 m²'dir. Girişin sağında taşıyıcı duvar içerisinde iki ahşap dolap yerleştirilmiştir. Doğu duvarda ise kemerli bir birim yer almaktadır. Bu alan ocak olarak kullanılmış olmalıdır. Fakat mülkiyet ayrımından sonra 1.kata çıkışın sağlandığı döner merdiven bu kemerin hemen üzerinden yukarıya doğru yükselmektedir. Bu anlamda ocak günümüzde işlevselliğini yitirmiştir. Ayrıca kemerin solunda yaklaşık 1 m² hela olarak kullanılan bir birim daha yer almaktadır. Zemin muhdes fayans kaplama, duvarlar muhdes alçıdır. Tavan ahşap kirişlemedir (Resim 4.28 – Resim 4.29.).

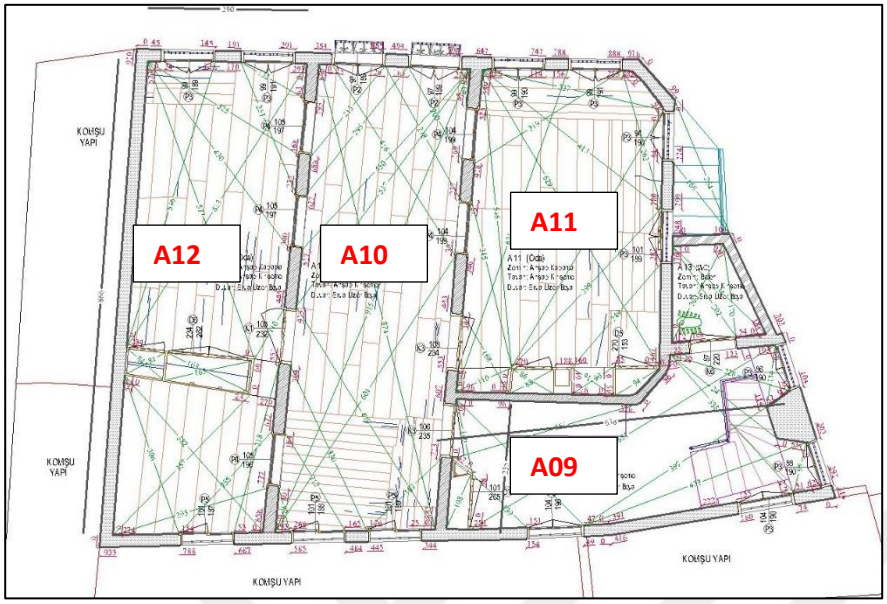

Resim 4.28. 613 ada 4 parsel A04 no.lu mekân

Resim 4.29. 613 ada 4 parsel A04 no.lu mekân

Birinci Kat Plan Özellikleri

Şekil 4.3. 613 ada 4 parsel 1.kat planı

Yapı iç sofalı plan tipindedir. Zemin kat sofadan ahşap merdivenler ile 1.kat sofaya çıkış sağlanmaktadır. A10 no.lu mekân (sofa) 856x277 cm ölçülerinde yaklaşık 23 m²'dir. Fakat mülkiyet ayrımından sonra ahşap merdivenler 1.kat zemin döşemesi seviyesinde kapatılmasından dolayı ahşap merdivenler ile sofanın ilişkisi kesilmiştir (Resim 4.30. – Resim 4.31.).

Resim 4.30. Kapatılan merdiven boşluğu

Resim 4.31. Kapatılan ahşap merdivenler

Zemin katta yer alan taşlık ile odaların pencere ile ilişkilendirilmesi uygulaması 1.kat sofada da uygulanmıştır. Oda pencereleri ile sofa arasında bir ilişki kurulmuştur. Sofa kuzey ve güney taşıyıcı duvarlardaki ikişer 4 kanatlı pencere ile aydınlatılmaktadır (Resim 4.32. – Resim 4.33.).

Resim 4.32. 613 ada 4 parsel A10 no.lu mekân

Resim 4.33. 613 ada 4 parsel A10 no.lu mekân

Sofa ile odaları ilişkilendiren pencereler ise giyotindir (Resim 4.34.). Taşıyıcı duvarların 1.katta zemin kata göre daha ince yapılmasından dolayı, 1.katta mazgal pencere uygulanmamıştır. Zemin döşemeleri ahşap kaplama duvarlar sıvalıdır. Duvar sıvaları sonradan kireç badana ile kaplanmıştır. Tavan ahşap kirişlemedir.

Resim 4.34. A12 mekânı sofa ile ilişkilendirilen giyotin pencereler

A12 no.lu mekân sofanın batısındaki odadır. 866x290 cm ölçülerinde yaklaşık 24 m²'dir. Oda içerisinde giriş kapısının solunda ahşap dolap yer almaktadır. Ahşap dolap bulunduğu yere sonradan konumlandırılmıştır. Bu ahşap dolap mekânı ikiye ayırmaktadır (Resim 4.35.). Odanın kuzey taşıyıcı duvarında 2, güney taşıyıcı duvarında ise 1 pencere açıklığı yer almaktadır. Sofa ile ilişkilendirilmiş 3 giyotin pencere bulunmaktadır. Zemin döşemeleri ahşap kaplama duvarlar sıvalıdır. Duvar sıvaları sonradan kireç badana ile kaplanmıştır. Tavan ahşap kirişlemedir (Resim 4.36. – Resim 4.37. – Resim 4.38.).

Resim 4.35. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân

Resim 4.36. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân

Resim 4.37. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân

Resim 4.38. 613 ada 4 parsel A12 no.lu mekân

Sofanın doğusunda yer alan diğer bir oda, rölövede A11 olarak tanımlanmıştır (Resim 4.39. – Resim 4.40.). A11 no.lu mekân 560x335 cm ölçülerinde yaklaşık olarak 19 m²'dir. Odanın kuzey ve doğu taşıyıcı duvarlarındaki pencereler sokak ile ilişkilendirilmiştir. Bu pencereler dört kanatlıdır. Sofa ile ilişkilendirilen iki pencere ise giyotindir. Odaya giriş kapısının sağında ahşap dolap yer almaktadır (Resim 4.41.). Ahşap dolapta malzeme kayıpları görülmektedir. Dolap kapaklarından biri yerinden sökülerek doğu cepheye açılan pencere kanadına özensizce yerleştirilmiştir. Zemin döşemelerinde ahşap kaplama tahtası

kullanılmıştır. Tavan ahşap kirişlemedir. Ön cepheye açılan pencerelerin üzerine sonradan soba için baca deliği açılmıştır. Oda içerisinde pencerelerin alt kısımlarında sıva dökülmeleri vardır.

Resim 4.39. 613 ada 4 parsel A11 no.lu mekân

Resim 4.40. 613 ada 4 parsel A11 no.lu mekân

Resim 4.41. A11 mekânında bulunan ahşap dolaplar

A09 no.lu mekân mülkiyet ayrımından sonra 1.kata çıkışı sağlayan muhdes betonarme merdivenler ile çıkılan mekândır (Resim 4.42.). Yaklaşık olarak 640x235 cm ölçülerinde 15 m²'dir. Doğu taşıyıcı duvarın kalın olmasından dolayı buradaki iki pencere mazgal pencere şeklindedir (Resim 4.43.).

Resim 4.42. 1.kata çıkan betonarme merdivenler

Zeminde çimento malzeme kullanılmıştır. Ahşap tavan kirişlemeleri özgün değildir. 1.kattaki diğer odaların kirişlemelerden farklı formdadır. İçerisini dört pencere aydınlatmaktadır (Resim 4.43.). Pencerelerin ikisi güney duvarda, diğer ikisi de doğu duvara yerleştirilmiştir. 1.kat taşıyıcı duvarların yalnızca muhdes merdivenlerin olduğu doğu duvarı kalındır. Diğer duvarlar alt kat taşıyıcı duvarlarına göre daha ince yapılmıştır. Böylelikle doğu duvardaki iki pencere duvar kalınlıklarından dolayı mazgal penceredir. Duvarlarda yer yer sıva dökülmeleri ve harç müdahaleleri görülmektedir. Ahşap bir kapı ile sofaya giriş sağlanmaktadır. Ahşap kapının hemen yanına ahşap dolap yerleştirilmiştir (Resim 4.44.). 1.kat doğu cephede ahşap balkon yer almaktadır. Balkon girişi yine muhdes basamakların olduğu bölümden sağlanmaktadır. Ayrıca daha sonra ahşap balkon üzerine muhdes briket malzeme ve harç kullanılarak hela yapılmıştır (Resim 4.45.).

Resim 4.43. 613 ada 4 parsel A09 no.lu mekân

Resim 4.44. 1.kat A09 mekânı muhdes tezgâh

Resim 4.45. 613 ada 4 parsel A09 no.lu mekân

A13 no.lu mekân, A09 no.lu mekândan girişin sağlandığı, balkon üzerindeki muhdes heladır. Duvarları briket malzeme ile örülmüştür. Zemin beton malzemedir. Duvar sıvalarının üzeri kireç badanadır (Resim 4.46.).

Resim 4.46. 613 ada 4 parsel A13 no.lu mekân

Niğde evlerinin genel özelliklerinden biri de üst örtüde düz dam uygulamasıdır. Fakat günün kullanım şartlarına göre sonradan kırma çatı eklendiği görülmektedir. Bu uygulama incelemiş olduğumuz evde de görülmektedir. Özgününde düz dam olan eve sonradan kırma çatı eklenmiştir (Resim 4.47.).

Resim 4.47. 613 ada 4 parsel muhdes çatı

Cephe Özellikleri

Yapı avlusuz ve doğrudan yapıya giriş sağlanan örnekler içerisindedir. Eğimli bir araziye konumlandırılmıştır. Geleneksel Niğde evleri düz damlıdır. Fakat daha sonraki yıllarda pek çok evde kırma çatı uygulamasına gidilmiştir. 613 ada 4 parselde yer alan yapıda mevcut parapet duvar izlerine bakıldığında üst örtüsü düz dam şeklindedir. Sonrasında kırma çatı eklenmiştir. Evin kuzey ve doğu cepheleri sokak ile ilişkilendirilmiştir. Güney ve batı cepheler ise bitişik nizamdır. Yalnızca güney cephe 1.katta pencere yer verilmiştir. Batı cephede herhangi bir pencere açıklığı yoktur.

Kuzey Cephe

Kuzey cephe zemin kata girişin olduğu ön cephedir. Kırma çatı mertekleri parapet duvar üzerinden dışarıya doğru uzatılarak saçak meydana getirilmiştir. Saçak altlarında kaplama tahtası bulunmamaktadır. Parapet duvarın altında ise profil şeklinde silme yer almaktadır. 1.kat taşıyıcı duvarlarında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Ön cephe 1.katta taşıyıcı duvar içerisinde altı pencere yerleştirilmiştir. Pencerelerde demir şebekeler kullanılmıştır. Aynı zamanda pencerelerin üst kısımlarına ahşap hatıl yer almaktadır. Pencerelerin yaklaşık 25 cm kadar üstünde muhdes iki baca deliği yer almaktadır. Ayrıca bu baca deliklerinin sızıntı yapması sebebiyle cephede kirlenmeler görülmektedir. Zemin katta taşıyıcı duvarlarda kullanılan malzeme 1.kata göre farklılık göstermektedir. 1.katta kesme taş kullanılmasına karşın zemin katta kaba yonu taş malzeme kullanılmıştır.

Zemin kat giriş kapısı sövelerinin üst kısımları profil şeklindedir. Söve üzerine ahşap lento kullanılmıştır. Lentonun üzerinde ise sofa için aydınlık penceresi uygulanmıştır. Kapı açıklığının her iki yanında simetri oluşturacak şekilde diğer pencerelerden daha küçük dikdörtgen formlu pencereler yerleştirilmiştir. Sofanın sağında ve solunda yer alan odalar içinde birer pencere bulunmaktadır. Pencereler dıştan demir parmaklıklıdır. Pencerelerin lento seviyesinde cephede ahşap hatıl yer almaktadır. Bu ahşap hatılların hemen üzerinde sağ ve soldaki odalar için soba baca delikleri açılmıştır. 1.katta olduğu gibi cephede kirlenmelere neden olmuştur.

Zemin kat ön cephe yol kotundan yaklaşık 250 cm kadar çimento sıva ile sıvanmıştır. Çimento sıva üzerine kat silmesine kadar kireç badana yapılmıştır (Resim 4.48.). Cephenin sağındaki bodrum kat penceresi ise yol kotunun altında kaldığı görülmektedir. Bunun sebebi arazinin hem eğimli olması hem yol kotunun dolarak yükselmesidir (Resim 4.49.).

Resim 4.48. 613 ada 4 parsel kuzey (ön) cephe

Resim 4.49. 613 ada 4 parsel yol kotu

Doğu Cephe

Doğu cephe 1.kata çıkışı sağlayan muhdes merdivenlerin olduğu, yine sokak ile ilişkilendirilmiş cephedir. Kırma çatı mertekleri parapet duvar üzerinden dışarıya doğru uzatılarak saçak meydana getirilmiştir. Saçak altlarında kaplama tahtası bulunmamaktadır. Parapet duvarın altında ise profil şeklinde silme yer almaktadır. 1.kat taşıyıcı duvarlarında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Doğu cephe, kuzey cephede olduğu gibi simetrik değildir. Cephenin solunda iki demir şebekeli bir pencere yer almaktadır. Aynı zamanda 1.kat doğu cephede muhdes balkon yer almaktadır. Cephedeki mevcut izlere bakıldığında balkon yapıya sonradan eklenmiştir. Daha sonra balkona çimento ve briket malzeme ile hela eklenmiştir. Böylelikle balkon tarafındaki iki pencereden biri işlevini yitirmiştir.

Ön cephede olduğu gibi doğu cephede de taşıyıcı duvarda 1.katta kesme taş, zemin katta da kaba yonu taş malzeme kullanılmıştır. Doğu cephede 1.kat için yapılmış olan muhdes merdivenler yer almaktadır (Resim 4.50.). Merdiven sahanlığın altında ise bodrum kata girişi sağlayan kapı açıklığı yer almaktadır. Bu muhdes merdivenler bodrum katta bir pencere açıklığını tamamen kapamıştır.

Zemin katta dıştan demir parmaklıklı toplam dört pencere bulunmaktadır. Pencerelerden biri mutfakta yer alan hela için kullanılmaktadır. Diğer üç pencere formundan oldukça

küçüktür. Ön cephede olduğu gibi zemin kat doğu cephe yol kotundan yaklaşık 270 cm kadar çimento sıva ile sıvanmıştır. Çimento sıva üzerine kat silmesine kadar kireç badana yapılmıştır (Resim 4.51.).

Resim 4.50. 613 ada 4 parsel doğu cephe muhdes merdivenler

Resim 4.51. 613 ada 4 parsel doğu (sol) cephe

Güney ve Batı Cepheler

Güney ve Batı cephe 1.kat seviyesine kadar bitişik nizamdır. Her iki cephede de kırma çatı mertekleri parapet duvar üzerinden dışarıya doğru uzatılarak saçak meydana getirilmiştir. Saçak altlarında kaplama tahtası bulunmamaktadır. Parapet duvarın altında ise profil

şeklinde silme yer almaktadır. 1.kat taşıyıcı duvarlarında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Yalnızca güne cephede beş pencereye yer verilmiştir (Resim 4.52. – Resim 4.53.).

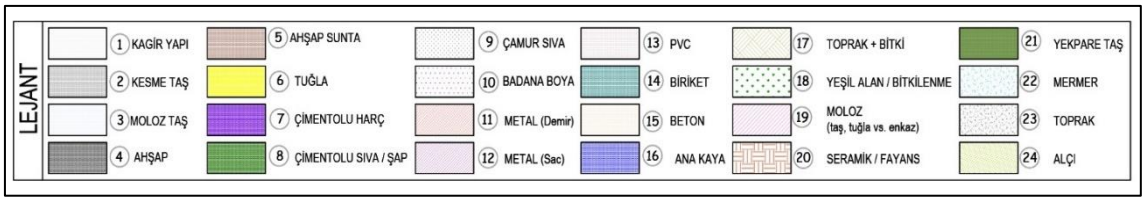
Resim 4.52. 613 ada 4 parsel güney (arka) cephe

Resim 4.53. 613 ada 4 parsel batı (sağ) cephe

4.2.2. Yapısal elemanlar ve malzeme analizi

Yapının rölöve paftaları hazırlanırken malzemeler ile değerlendirilerek hazırlanmıştır. Rölöve üzerinde belirtilen malzemeler analiz paftalarında lejant (Şekil 4.4.) oluşturarak ayrı renklerde belirtilmiştir. (Bkz. Ek-1, Şekil 4.48.-Şekil 4.63.).

Şekil 4.4. Malzeme analiz lejantı

Malzeme Analizi

Bodrum kat

Bodrum katta taşıyıcı ve bölücü duvarlar moloz taştır. Duvarlar herhangi bir kaplama malzemesiyle kaplanmamıştır. Ayrıca dışarıdan bodruma ulaşım için yekpare taş kullanılmıştır. Zemin kata ulaşım için kullanılan merdiven, dikmeler, tavan kirişlemeleri ve kapılar ahşap malzemeden yapılmıştır. Bodrum zemini bakımsızlıktan dolayı kötü haldedir. Malzeme olarak taş, tuğla artığı olarak moloz kaplıdır.

Zemin kat

Zemin katın taşıyıcı duvarları moloz taş, bölücü duvarları ise kagirdir. Zemin kattaki tüm iç ve dış duvarlar alçıyla kaplanmış dökülmeler mevcuttur. Giriş kapısı ve tüm korkuluklar metaldendir. Giriş kapısının önündeki iki basamak yine bodrum kat girişindeki gibi yekpare taştandır. Giriş kapısı hariç tüm kapı ve pencereler, döşemeler (A04 mekânı hariç), dolaplar, yukarı çıkış merdiveni ve tavan kirişlemeleri ahşaptandır. Mutfak olarak kullanılan A04 mekânının zemini fayanstır. Mülkiyet ayrımından dolayı dışarıya yapılan muhdes merdiven betondandır.

Birinci kat

Taşıyıcı duvarlar kesme taş, bölücü duvarlar kagirdir. A09 mekânı ve A13 mekânının döşemesi çimentolu harçla kaplıdır onun haricindeki tüm döşemeler, dolaplar, kirişlemeler, kapılar ve pencereler ahşaptır. Tüm ferforje korkuluklar ve muhdes merdivenin korkuluğu demirdir. İç mekandaki tüm duvarlar badana boya ile boyanmıştır. Cephede ise hiçbir kaplama yoktur.

4.2.3. Mimari elemanlar

Cephe elemanları ve mekân elemanları olarak iki grupta incelenmiştir.

Cephe Elemanları

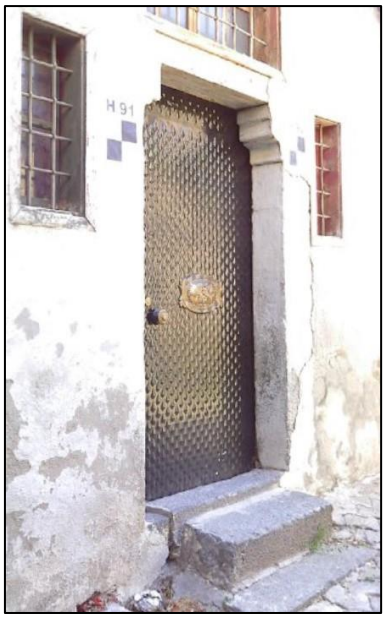
Dış mimari elemanlar olarak kapı, pencere, korkuluk ve saçaklar incelenerek tanımlanmıştır.

Kapılar

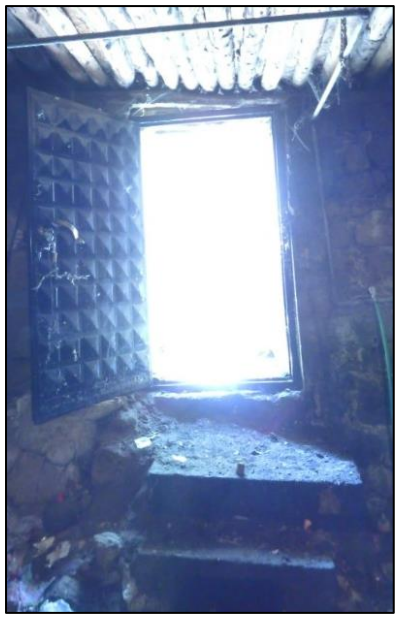
Yapıda 5 faklı kapı tipi bulunmaktadır. Bu kapılar çizimler üzerinde Kx şeklinde notasyon verilerek gruplandırılmıştır. Dış kapılar, ön cephede 1 adet, sol yan cephede 1 adet olmak üzere 2 tiptir.

K1 kapısı, A06 mekânına açılan binanın kuzey cephesinde bulunan çift kanatlı ve özgün olmayan demir kapıdır. Yapının zemin kat ana giriş kapısıdır (Resim 4.54.)

K5 kapısı, A01 mekânına açılan binanın doğu cephesinde bulunan tek kanatlı ve özgün olmayan demir kapıdır. Yapının bodrum katına dışarıdan ulaşmayı sağlayan kapısıdır (Resim 4.55.).

Resim 4.54. K1 kapısı

Resim 4.55. K5 kapısı

Pencereler ve Korkuluklar

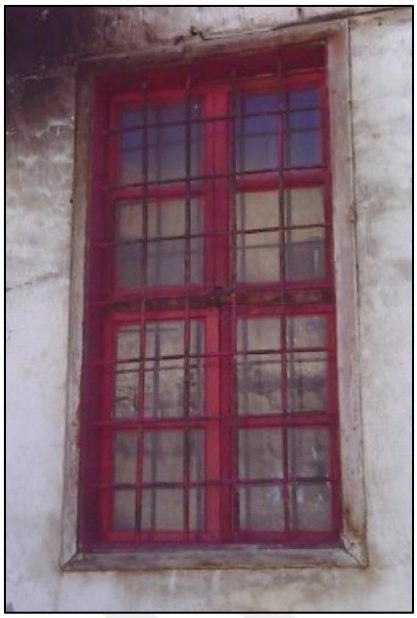
Konutta 7 tip pencere grubu bulunmaktadır. Bu pencereler çizimler üzerinde Px şeklinde notasyon verilerek gruplandırılmıştır. Yapının tüm pencereleri ahşap doğramalıdır. Yapıda açılış şekli bakımından giyotin, iki kanatlı ve dört kanatlı pencere olmak üzere 3 çeşit pencere grubu bulunmaktadır. Pencere korkuluklarından birisi ferforje diğeri düz demir korkuluk şeklinde 2 çeşittir.

P7 penceresi giriş kapısının hemen üstünde ışıklık olarak işlevlendirilmiştir, P6 pencereleri ise yine giriş kapısının iki yanında dekoratif olarak bulunmaktadır. Bu pencerelerde düz demir korkuluk kullanılmıştır (Resim 4.56.)

Resim 4.56. P6 ve P7 pencereleri

P1 pencereleri zemin katta bulunmaktadır ve 5 adettir. Dört kanatlı olup zemin katta olmalarının getirdiği güvenlik ihtiyacından dolayı düz demir korkuluklarla desteklenmişlerdir (Resim 4.57.).

Resim 4.57. P1 penceresi

Resim 4.58. P2 penceresi

P2, P3, P5 pencereleri birinci katta bulunmaktadır. P2 pencereleri 2 adettir ve yapının kuzey cephesinde bulunmaktadır (Resim 4.58.). P2 penceresinde girişi vurgulamak için farklı ferforje korkuluk kullanılmıştır. P3 penceresinden 10 adet vardır, bunlardan 4 adet kuzey cephesinde, 4 adet doğu cephesinde, 2 adet ise güney cephesinde bulunmaktadır (Resim 4.59.). P5 penceresinden ise 3 adet güney cephesinde konumlanmıştır (Resim 4.60.). P3 ve P5 penceresinde düz ferforje korkuluk kullanılmıştır.

Resim 4.59. P3 penceresi

Resim 4.60. P5 penceresi

Silmeler

Yapıda kat döşemelerini birbirinden ayıran taş silmeler bulunmaktadır. Bu silmeler konutun dikkat çeken bir diğer dekoratif elemanlarıdır. Zemin kat ile üst katı ayıran silme daha keskin hatlara sahipken, üst kat ile çatı bölümünü ayıran silme daha yumuşak hatlara sahip karakteristik bir kesite sahiptir (Resim 4.61).

Saçak

Saçak konutun formuna uygun şekilde en az 75 cm olarak uygulanmıştır. Niğde evlerinde kullanılan düz dam uygulamasından farklı olarak muhdes kırma çatının varlığı uygulanan bu saçağı da muhdes yapmaktadır (Resim 4.61).

Resim 4.61. Mevcut silmeler ve saçak uygulaması

Mekân Elemanları

İç kapılar

K5 kapısı bodrum katta bulunmaktadır. A01 mekânı ile A02 mekânını, A02 mekânı ile A03 mekânını ayıran kapılardır. Özgün ahşap çakma kapılardır (Resim 4.62).

Resim 4.62. Bodrum kat K5 kapıları

Zemin katta 2 adet K3, birinci katta ise 3 adet K kapısı bulunmaktadır (Resim 4.63). K3 kapıları zemin katta A06'yı (sofa) A07 ve A08 mekânlarına bağlar. K4 kapısı 1 adet bulunmaktadır ve A06'yı (sofa) A04 mutfak mekânına bağlar (Resim 4.64). Özgün ahşap kapılardır ve kırmızı renge boyanmışlardır.

Resim 4.63. K3 kapısı ön (a) ve arka (b) yüzü

Resim 4.64. K4 kapısı ön (a) ve arka (b) yüzü

İç Pencereler

Sofa ile odalar arası ilişki kurmak için pencereler açılmıştır. Zemin katta 4 adet P1 penceresi bulunmaktadır. Bu pencereler dört kanatlıdır ve yine zemin kat dış pencerelerindeki gibi düz demir korkuluk yapılmıştır (Resim 4.65).

Resim 4.65. P1 penceresi ön (a) ve arka (b) yüzü

P4 pencereleri ise 5 adettir ve birinci katta sofa ile odaları ilişkilendirmek için kullanılmıştır. Ancak zemin kattaki iç pencereler gibi kırmızı renge değil bej rengine boyanmıştır. Ayrıca bu pencereler giyotindir ve korkuluk kullanılmamıştır (Resim 4.66.).

Resim 4.66. P4 penceresi ön (a) ve arka (b) yüzü

Dolaplar

Yapıda 6 çeşit dolap bulunmaktadır. Bu dolaplar çizimler üzerinde Dx şeklinde notasyon verilerek gruplandırılmıştır.

D1 dolabı A08 mekânında yer almaktadır. Duvar içine niş oluşturarak yapılmıştır. Özgündür ve kırmızı renge boyanmıştır (Resim 4.67.).

Resim 4.67. D1 dolabı

D2 dolabı yine ahşap ve özgün olan bir dolaptır. Zemin kat A07 mekânında bulunmaktadır. İçerisinde muhtes banyo bulunmaktadır (Resim 4.68.).

Resim 4.68. D2 dolabı

D3 ve D4 dolapları mutfak olarak kullanılan A04 mekânında yan yana bulunmaktadır. Duvar içine niş oluşturacak şekilde yapılmışlardır ve kırmızı renge boyanmışlardır(Resim 4.69.).

Resim 4.69. D3 (sol) ve D4 (sağ) dolapları

D5 dolabı birinci katta A11 no.lu mekânda yer almaktadır. Birinci katta bulunan kapılar ve pencereler gibi bej rengine boyanmıştır. Özgündür ancak günümüze sağlam ulaşamamıştır. Kapağında ve raflarında kayıplar ve deformasyonlar vardır (Resim 4.70.).

Resim 4.70. D5 dolabı

D6 dolabı yine birinci katta bulunan özgün bej renkte dolaptır. Bu dolap ihtiyaca yönelik yeni bir mekân oluşturmak için kullanılmıştır. A12 mekânını giriş kapısı hizasından enine şekilde bölmektedir (Resim 4.71.).

Resim 4.71. D6 dolabı

D7 dolabı birinci katta A09 mekânında yer almaktadır. Mülkiyet ayrımından sonra üst katta yapılan mutfak mekânında kullanılmaktadır. Diğer dolaplardan farklı olarak açık yeşil renge boyanmıştır (Resim 4.72.).

Resim 4.72. D7 dolabı

Ocak

Oda sayısı fazla olmasına rağmen yapıda sadece bir adet ocak bulunmaktadır. Ancak mülkiyet ayrımından dolayı dışarıya yapılan muhtes beton merdiven bu ocağı işlevsiz kılmıştır. Ocak kullanılamayacak durumdayken buraya muhtes tezgâh yapılarak değerlendirilmiştir (Resim 4.73.).

Resim 4.73. A04 mekânında bulunan ocak

Merdivenler

Yapının iç kısmında 2 adet özgün merdiven bulunmaktadır. Bunlardan ilki bodrum kat ile zemin katı birbirine bağlayan merdivendir, tek kolludur ve 6 basamaktan oluşmaktadır, ahşap çakma kapı ile geçiş sağlanmaktadır (Resim 4.74.).

Resim 4.74. Bodrum kata inen merdiven ve çakma kapısı

Yapıdaki bir diğer merdiven ise zemin kat sofayı (A06 mekânı), birinci kat sofaya (A10 mekânı) bağlayan merdivendir. Mülkiyet ayrımından dolayı kullanılmamaktadır. Zemin kattan çıkışı engellemek için çakma ahşap kapı, üst kattan inişi engellemek için ise ahşap kapak yapılmıştır (Resim 4.75.).

Resim 4.75. Üst kata çıkan merdiven ve ahşap kapak

4.2.4. Fiziksel durum

Yapının rölöve paftaları hazırlanırken bozulmalar ile değerlendirilerek hazırlanmıştır. Rölöve üzerinde belirtilen sorunlar bozulma analiz paftalarında lejant (Şekil 4.5.) oluşturarak ayrı renklerde belirtilmiştir (Bkz. Ek-1, Şekil 4.64-Şekil 4.79).

Şekil 4.5. Bozulma analiz lejantı

Yapının genel olarak strüktürel anlamda bir problemi gözükmemektedir.

Yapıdaki en belirgin eklenti çatı olarak görülmektedir.

Saçak altındaki parapet duvar ve silmelerde malzeme kayıpları vardır. Özelikle ön cephede soba bacalarından kaynaklı is oluşmuştur.

Zemin kat cephelerinde çimento sıva ve kireç badana yapıldığı görülmektedir.

Doğu cephede mülkiyet ayrımından sonra yapılan betonarme merdiven yer almaktadır. Ayrıca doğu cephedeki balkon ve balkonda yer alan hela muhdestir. Doğu cephedeki merdivenlerin altından balkona doğru yükselen bitkilenme mevcuttur.

Zemin kat yakın bir zamanda yenilenmiştir. Duvarlara alçı sıva yapılmıştır. Ayrıca ahşap doğramalar kırmızı yağlı boya ile boyanmıştır. A07 no.lu oda içerisinde yer olan ahşap dolaba banyo eklenerek fayans döşenmiştir.

Mutfak olarak kullanılan A04 no.lu mekân zemininde ve hela olarak kullanılan birimde fayans döşendiği görülmektedir. Ayrıca bu mutfak içerisinde 1.kata çıkışı sağlayan beton merdivenin izleri görülebilmektedir.

Çimento malzeme daha çok zemin kat taşlık zemininde kullanılmıştır.

Kapatılan 1.katta çıkışı sağlayan ahşap merdivenlerde ahşap eklemeler görülmektedir.

Zemin kat A06 no.lu mekân pencerelerinde malzeme kayıpları görülmektedir.

1.kat merdivenleri betonarmedir. Bu muhdes merdivenler ile A09 no.lu mekâna çıkılmaktadır. A09 no.lu mekân zemini beton şaptır. Ayrıca duvarlarda sıva dökülmeler ve harçlı müdahaleler görülmektedir.

A10 no.lu mekâna çıkışı sağlayan ahşap merdivenler kapanması sebebiyle zemine ahşap kaplama tahtası eklenmiştir.

A11 no.lu oda içerisinde sıva dökülmeleri görülmektedir. Kuzey taşıyıcı duvara soba için baca deliği açılmıştır. Ahşap dolapta malzeme kayıpları görülmektedir.

A12 no.lu mekân içerisinde yer alan ahşap dolap özgün yerinde olmadığı açıktır. Oraya odayı dik kesecek şekilde sonradan konumlandırılmıştır. Kuzey taşıyıcı duvara soba için baca deliği açılmıştır. Ayrıca duvarlarda muhdes alçı sıva görülmektedir.

Bodrum katta taşıyıcı ve ara bölme duvarlarda derz boşalmaları mevcuttur.

A01 no.lu mekânda iki pencere açıklığı işlevselliğini yitirdiği için kapatılmıştır. A01 no.lu mekânda tavan kirişlemeleri için mu muhdes ahşap ayaklar kullanılmıştır. A02 no.lu mekân ara bölme duvardaki kapı açıklığı briket ile kapatılmıştır.

5. RESTİTÜSYON

5.1. Restitüsyon Kavramı

Restitüsyon, sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış veya yok olmuş öğelerin, yapıların ilk tasarımlarındaki veya belirli bir tarihteki durumlarının yapı üzerindeki izlerden, sözlü kaynaklardan, fotoğraflardan, yakın dönem örnekleri ile yapılan karşılaştırmalı çalışmalardan yararlanılarak; mimari çizim tekniği ile belirtilmesidir.

613 ada 9 parselde bulunan yapının restitüsyonunda, konutun günümüze kadar uğradığı değişiklikler tespit edilmiş, bilimsel verilere dayalı olarak özgün hali ile ilgili çalışma yapılmış ve restorasyon çalışması için temel oluşturmuştur. Yapıda izi olan veya tamamen yok olmuş yapı elemanlarının özgün halleri, yakın dönem örnekleri ile yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, sözlü kaynaklar ve evdeki diğer örneklerden gelen bilgiler doğrultusunda elde edilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda yapının ilk hali ile ilgili veriler elde edilmiş ve restitüsyon çizimleri ortaya çıkmıştır.

5.2. Yöntem

Yapının uğradığı değişiklikler öncelikle değişim ve bozulma paftalarına işlenmiştir (Bkz.Ek-1, Şekil 4.48-Şekil 4.63.). Daha sonra bozulan, değişen ve sağlam elemanların özgün durumlarının saptanabilmesi için yararlanılan kaynaklar belirtilmiştir (Bkz.EK-2, Şekil 5.1.-Şekil 5.20). Tespit edilen bilgilerle restitüsyon çizimleri oluşturulmuştur (Bkz.EK-2, Şekil 5.21-Şekil 5.51).

5.3. 613 Ada 4 Parseldeki Konutun Restitüsyon Çalışmasında Kaynak Kullanımı

Restitüsyon çalışması için ilk olarak restitüsyonda kullanılacak bilgilerin elde edilmesi ve elde edilen bilgiler ışığında gerekli belgelendirmenin yapılması gerekmektedir. Bu aşamadaki çalışma Ek-2'de restitüsyon kaynak kullanımı paftalarında ana başlıklar halinde işlenerek gösterilmiştir.

Yapı, mülkiyet ayırımından dolayı iki ayrı ailenin konakladığı konut olarak günümüze ulaşmıştır. Konut işlevini devam ettirdiği ve bu amaç dışında başka bir fonksiyon üstlenmediği için gerekli mekân ve mimari elemanlara sahiptir. İşlevsel olarak dışarıdan

verilen merdiven, sofada kapatılan merdiven hariç özgünlüğünü büyük ölçüde korumuştur. Ancak zaman içinde yapının mimari elemanlarında değişmeler, bozulmalar olmuş, ihtiyaç gereği eklenen ve çıkarılan mekân ve elemanlar mevcuttur. Yapıdaki bu değişiklerin ne olduğunu saptamak, yapının özgün durumunu tespit etmek için restitüsyonda kaynak kullanımı paftaları ile analizler yapılmıştır. Yapının özgün niteliklerinin tespit edilebilmesi için, bölgede bulunan yakın dönem konut örneklerine, görsel ve yazılı kaynaklara ve evdeki günümüze kadar ulaşmış örneklere bakılarak çalışma yapılmıştır.

Özgünlük durumunu sorgulamadaki en kesin bilgiler yapının kendisinden gelen bilgilerdir. Bunun haricinde eski kullanıcıların, sokak sakinlerinin ve komşuların verdiği bilgiler ikinci güvenilirlik derecesini kapsamaktadır. Üçüncü güvenilirlik derecesi ise bölgedeki aynı dönem yapıldığı bilinen veya tahmin edilen yapıların verdiği bilgilerdir. Yazılı ve görsel kaynaklar ise dördüncü dereceden güvenilir kaynakları oluşturmaktadır. Bu kaynakların yeterli olmaması durumunda ise mimari işleyiş bakımından mutlaka bulunması gereken yapı elemanları veyahut mekânları ise mimari gereklilik olarak eklenmiştir. Bu eklemeler kesinliği en az olanlardır[35].

Çalışmada kullanılacak kaynaklar ve bu kaynakların hangi konuda yarar sağladığı, öncelik sırası ve güvenirlilik derecesine göre sıralanması aşağıdaki gibidir;

A. Yapıdaki varlığı nedeniyle kesin olan bilgiler: (1.Derece Güvenilirlik)

- *Varlığı kesin olarak bilinenler*: Rölöve çalışması sırasında varlığı kesin olarak belirlenip tespit edilerek belgelendirilmesi yapılanlar

- *İzi olan, boyutu, yeri, biçimi ve malzemesi yapıdaki diğer örneklerden bilinenler*: Yapıda olması gereken yer, boyut ve malzemesi yine binadaki diğer örneklerle bilinenler

- *İzi olmayan ama yeri, malzemesi, biçimi ve boyutu yapıdaki diğer örneklerden bilinen:* Yapıda çeşitli nedenlerle bir kısmı veya tamamı günümüze ulaşamayan yapı elemanlarının yine yapıdan gelen bilgiler ışığında bilinenler

B. Sözlü kaynaklardan bilinenler: (2. Derece Güvenilirlik)

- *İzi olan*: Yapının varsa önceki ve şu anki sahiplerinden sözlü olarak edinilen bilgilere dayanan ve izi olanlar

- *İzi olmayan*: Yine yapının varsa önceki ve şu anki sahiplerinden sözlü şekilde elde edilen bilgilere dayanan ve yapıda izi olmayan

C. Karşılaştırmalı çalışma: (3. Derece Güvenilirlik)

Yapıda yerinin belli olması ancak boyut, malzeme ve biçiminin karşılaştırmalı çalışmalarla elde edilen bilgilerle bilinen yapı elemanları

D. Mimari gereklilikler: (4. Derece Güvenilirlik)

Hiçbir şekilde yapıda izi ve yeri belli olmayan, malzemesi, biçimi, boyutu ve detayı bilinmeyen, tamamen mimari gereklilikler, günün şartlarının getirdiği ihtiyaçlar sonucu olması gereken yapı elemanları.

5.4. 613 Ada 4 Parseldeki Konutun Restitüsyon Analizi

Üst örtüsü kırma çatı olan yapı, taş ve ahşap malzeme kullanılarak bodrum kat üzerine iki katlı olarak inşa edilmiştir. Fakat kırma çatı yapıya sonradan dahil edilmiştir. Özgününde yapı düz dam olmalıdır. Niğde evlerinde sokak cepheleri oldukça hareketlidir. 613 ada 4 parselde yer alan yapıda da bu anlamda benzer özelliklere sahip olduğu görülebilmektedir (Resim 5.1.). Pencere düzenleri, kat silmeleri, zemin kat giriş kapısındaki profil şeklinde söveler gibi mimari elemanların cepheyi hareketlendirdiği söylenebilir.

Bodrum kat üzerine iki katlı olarak inşa edilen yapı mirasçılarının yaşadığı anlaşmazlıktan dolayı mülkiyet ayrımına uğramıştır. Bu anlamda zemin kattan 1.kata çıkışı sağlayan ahşap merdivenler kapatılmıştır. Bodrum kat yalnızca zemin kat ile ilişkilendirilmiştir. 1.kat için ise yapının doğusuna muhdes merdiven eklendiği görülmektedir.

Resim 5.1. 613 ada 4 parsel ön cephe

613 ada 4 parsel içerisinde yere alan konutun geleneksel Niğde evlerinin özelliklerini gösterdiği açıkça görülmektedir. Fakat günümüzde birtakım bozulmalara ve değişikliklere uğradığı da açıktır. Bu bozulmalar ve değişiklikler;

Niğde evlerinin en belirgin özelliklerinden biri de üst örtünün düz dam olmasıdır. Fakat düz dam örtü bakım maliyetinin oldukça yüksek ve bir o kadar zor olmasından dolayı günün kullanım koşullarına daha uygun olduğu düşünülen kırma çatı kullanılmıştır.

Yapıda mülkiyet ayrımı yapılmıştır. Hangi tarihte yapıldığı bilinmemektedir. Bu anlamda günümüze zemin kat ile 1.kat birbirlerinden bağımsız olarak kullanılmaktadır. Bodrum kat zemin kat ile ortak kullanılmaktadır. Bu mülkiyet ayrımı ile birlikte binanın doğusuna 1.kat çıkışını sağlamak amacıyla muhdes merdiven yapılmıştır. Yine aynı cephede 1.katın tuvalet ihtiyacını karşılamak amacıyla 1.kat balkonuna hela yapılmıştır. 1.kat sofa ahşap döşemeleri merdiven boşluğunu kapatacak şekilde tamamlanarak zemin kat merdivenlerini işlevsiz hale getirmiştir.

Zemin kat günümüzde kullanılmaktadır. Bu anlamda zemin kata birtakım müdahale yapılmıştır. Zemin kat odaları alçı sıva ile sıvanmıştır. Ahşap doğramalar (kapı, pencere ve dolap) kırmızı yağlı boya ile boyanmıştır. Mutfak olarak kullanılan mekân zemini fayans ile kaplanmıştır. Yine mutfak içerisinde konumlandırılan hela zemin ve duvarları da fayans

kullanılmıştır. Sofanın solundaki odada yer alan ahşap dolap içerisine banyo eklenmiştir. Sofadaki ahşap merdivenlerden yukarı çıkışı engellemek amacıyla, merdivene kapı eklenmiştir.

Yapının cephelerinde odalar ile ilişkilendirilmiş ve yapıya sonradan dahil edilen soba baca deliklere bulunmaktadır. Bu anlamda buralara yerleştirilen soba borularından çıkan duman ve sızıntılar cephelerde kirlenmelere neden olmuştur.

Cephelerdeki bozulmaların bir diğer nedeni de bitkilenmedir. Bitkiler taş yüzeylerine ve derzlere oldukça zarar verebilmektedir. Özellikle Niğde evlerinde bahçelerde asma görülmektedir. 613 ada 4 parselde de doğu cephede 1.kat balkonuna kadar yükselen asma yer almaktadır.

1.kat muhdes merdivenler ile çıkılan mekânda çimento müdahaleler görülmektedir. Zemin şap betondur. Duvarlarda çimento sıva müdahaleleri görülmektedir. Bu giriş mekânının mutfak olarak kullanılması amacıyla eklemeler yapılmıştır.

Zemin kat cephelerinde çimento sıva üzerine kireç badana yapılmıştır.

Cephelerde parapet duvarın altındaki silmelerde malzeme kayıpları görülmektedir.

6. ENGELLİ TANIMI VE RESTORASYON ÖNERİSİ

6.1. Engelli Tanımı

Engelli, yaralanma ya da fiziksel veya zihinsel bir rahatsızlık nedeniyle bazı hareketleri, duyuları veya işlevleri kısıtlanan kişidir. Engeller doğuştan gelebilir veya sonradan geçirilen hastalıklar veya kazalar sonucu ortaya çıkabilir. Dünya Sağlık Örgütü'nün İşlevsellik, yeti yitimi ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırmasına göre engelli olma hâli için yeti yitimi terimi kullanılır. Engelliler; vücudun duyusal, işlevsel, zihinsel ve ruhsal farklılıkları öne sürülerek; toplumsal veya yönetimsel tutum ve tercihler sonucu, yaşamın birçok alanında kısıtlama ve engellerle karşılaşabilirler.

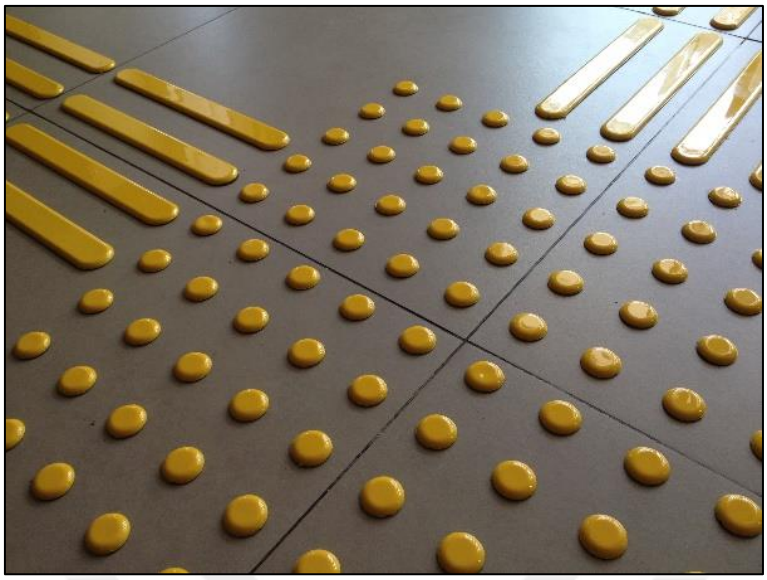
6.1.1. Görme engelli kullanıcı

Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde: Görme engelli, bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10'dan aşağı olan, eğitim öğretim çalışmalarında görme gücünden yararlanması mümkün olmayandır şeklinde tanımlanmaktadır. Az gören; bütün düzeltmelere rağmen iki gözle görmesi 1/10 ile 3/10 arasında olan ve özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan eğitim öğretim çalışmalarında görme gücünden yaralanması mümkün olmayanlardır şeklinde tanımlanmaktadır.

Görme engelli kişilerin, koklama, işitme ve dokunma gibi diğer duyularının, görebilen kişilerden daha güçlü olduğu bilinmektedir. Dikkatli bir kulak, mekân içindeki yankılardan o mekânın yaklaşık ölçüsü ve duvarın yeri konusunda kişiyi bilgilendirebilir.

Görme engelli birinin en önemli gereksinimlerinden biri fiziksel güvenliğidir. Bu bağlamda mekân tasarımı yapılırken, yaralanma yanma gibi kaza risklerini azaltıcı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Görme engelli kullanıcı için döşeme kaplaması hissedilebilir yüzeyler olması gerekmektedir (Resim 6.1.). Yer döşeme malzemelerinin dokulu ve ses çıkaran özellikte olmaları, görme kaybı yaşayanlar için istenen bir özelliktir. Bununla birlikte, bu dokulu malzeme, diğer birçok kullanıcı için tehlikeli olabileceğinden, malzemenin yeri ve özellikleri dikkatle tasarlanmalıdır.

Resim 6.1. Hissedilebilir yüzey [36]

Braille alfabesi ile dokunularak mekanların görme engelliler tarafından algılanması sağlanır (Resim 6.2.). Kabartma harflerle örneğin duvar ve mekân yazıları bu sayede görme engelli olup yaşlı veya şeker hastası olan yani dokunma hissi azalmış olan görme engellilerinde dokunarak mekanları algılaması sağlanır.

Resim 6.2. Braille alfabesiyle oluşturulmuş tabela [37]

6.1.2. İşitme engelli kullanıcı

İnsan kulağının belirli sesleri, iletişimdeki sesleri (konuşmaları) algılama özelliği vardır. Kulağın duyma görevini yeterince yerine getirememe haline "İşitme kaybı" denir.

Odyogram kişinin işitebildiği ses miktarını ve iki kulaktaki işitme kaybını gösteren bir grafiktir. Grafiğin başında 125'ten 8000'e kadar sayılar yer alır. Bunlar frekans, yani farklı ses perdeleridir. Bireyin herhangi bir frekansta verilen sesi işitmemesi durumunda "işitme engeli" var demektir. İşitme engeli ve tiplerinin farklı dereceleri bulunmaktadır. Duyma yetisini tamamen ya da kısmen kaybetmiş kişilere "İşitme engelli" denir [38].

İşitme engelli kişiler, görme engelli kişilere oranla, yapı ve çerçevesindeki engellerden daha çok etkilenmektedirler. Bunun nedeni gerek iç gerekse dış mekânlarda bu gibi kişilerin gereksinimlerini karşılayacak görsel ve yer bildirici işaretlerin eksikliğidir. Tasarımcıların, duyma özürlü kişilerle ilgili olarak yapabilecekleri; onları bu gibi işaretlerle, kimseden yardım alma zorunluluğu kalmadan yönlendirebilmektir.

İşitme cihazı kullanan engelli bireyler ise indüksiyon ses devre sistemleri ile özel olarak geliştirilmiş amplifikatör aracılığıyla mevcut sesleri manyetik dalgalara dönüştürür. İşitme engelli bireyler hizmet noktasında uluslararası indüksiyon ses devre işaretini (Resim 6.3.) gördüğü zaman, cihazını 'T' pozisyonuna getirir. Böylelikle etrafta bulunan boğuk sesler veya gürültüler değil cihaza sadece İD sisteminden gelen manyetik dalgalar gelir. Kullanıcı bu sayede konuşan kişiyi hiç zorluk çekmeden duyabilir [39].

Resim 6.3. İndüksiyon ses devre işareti

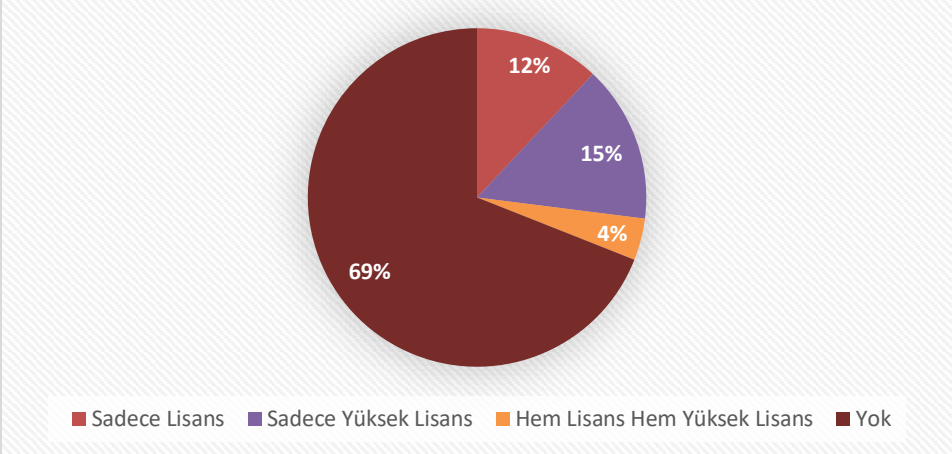
6.2. Ulaşılabilirlik Kavramı

6.2.1. Ulaşılabilirlik kültürü

Ulaşılabilirlik, mümkün olduğunca çok kişinin bir ürüne erişilebilirliğini tanımlamak için kullanılan genel bir terim olarak tanımlanabilir. Ulaşılabilirlik genellikle, engellilerin yardımcı teknoloji araçları ile erişim hakkını tarif eder. Mimari Ulaşılabilirlik, İmar Kanunu'na göre 1997 yılında yapılan ek maddedeki "Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planları ile kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda, Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standardına uyulması zorunludur" ibaresi ile sağlanmaya çalışıldıysa da denetlenmesi anlamında henüz yeterince gelişme sağlanmamıştır [40].

Sadece ilköğretim değil üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık, şehir bölge planlama, endüstri ürünleri tasarımı gibi bölümlerinde de ulaşılabilirliği salt teknik yönleriyle değil, bir kültür olarak adapte etmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır [41].

Yapılan araştırmalar, ulaşılabilirlik kültürüne yönelik ilköğretim seviyesindeki eğitimler bir yana, akademik eğitim kurumlarında bile ne kadar zayıf kaldığını göstermektedir. Örneğin üniversitelerin mimarlık, iç mimarlık, peyzaj mimarlığı ve şehir ve bölge planlama bölümlerinin %69'unda engelliler için tasarım konusunda kuramsal ya da uygulamalı herhangi bir ders olmadığı belirtilmiştir (Şekil 6.1.).

Şekil 6.1. Engelliler için tasarım konusunda kurumsal ve uygulamalı dersler (2011) [42]

6.2.2. Türkiye’de ulaşılabilirlik standartları

Birleşmiş Milletler tarafından 1982 yılında kabul edilen Dünya Eylem Programı'nda fiziksel çevrenin fiziksel çevreye yönelik her türlü sakatlığa cevap verecek şekilde düzenlenmesinin gerektiği, engellilerin toplu taşıma ve toplu konut sistemlerinde, tüm yeni kamusal binalar ve tesislerden yararlanması sağlanmalıdır, denmiştir. Kararlar, mümkün olan ölçüde, mevcut kamusal binalar ve tesislerinden, konut ve ulaşım sistemlerinden faydalanmayı teşvik etmek amacı güdülerek uygulanmalıdır denmektedir. Bu ve benzeri Birleşmiş Milletler kararları, ülkelerin ulusal mevzuatlarını engellilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulunduracak şekilde düzenlemesini öngörmektedir. Bu çerçevede, engelliler için ulaşılabilir çevre sağlamak adına Türkiye'de de öncelikle engellilik alanında ve buna paralel olarak ulaşılabilirlik ile ilgili yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir [43].

Bu düzenlemeler imar mevzuatında adı geçen engellilerin ulaşılabilirliği ile doğrudan ilgili TSE standartlarından en önemli iki tanesi TS 9111 ve TS 12576’dır. ‘Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları’ adı ile ilk Türk Standardı (TS 9111) Nisan 1991’de yayınlanmıştır. TS 12576 ise “Şehir İçi Yollar - Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları” adı ile ilk olarak 1999 yılında yayımlanmıştır.

İlgili konunun en kapsamlı mevzuatı TS 9111 (1991) standardı 2011 Kasım ayında değişiklikler yapılarak yenilenmiştir.

(TS 9111) “Özürlüler ve Hareket Kısıtlığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri“ [44]

Türk Standartları Enstitüsü tarafından Nisan 1991 yılında yayınlanan “TS 9111: Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi Kuralları”, Kasım 2011'de revize edilerek “TS 9111: Özürlüler ve Hareket Kısıtlığı Bulunan Kişiler için Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri” ismini almıştır. Engelli bireylerin ikamet edeceği binalarda yaşam kalitesi yüksek ve daha rahat bir şekilde yaşayabilmeleri amacı taşımaktadır. Bu standart, bütün binalar ve yakın çevrelerinde engelli bireyler için ulaşılabilirliği sağlayacak fiziki düzenlemelere ait esas ve kuralları içermektedir.

TS 9111 (2011) standardında genel tasarım ilkelerine, temel ulaşılabilirlik ve ulaşılabilir güzergâh konularına, binaların yakın çevresinin ve bina ana giriş bölümlerinin düzenlenmesi ile ilgili kurallara, binalarda genel düzenleme kurallarına, bina bölümlerinin düzenlenmesi ile ilgili kurallara, işaretlemelere, alarm ve bina tesisatı kurallarına ve özellikli yapılar için düzenleme kurallarına yer verilmiştir. Bu kurallar şu şekilde özetlenebilir:

- Genel olarak bina içerisi ve yakın çevresi tekerlekli sandalye kullanan kişilerin manevra yapabilmelerine uygun şekilde düzenlenmelidir. Bina yakın çevresinde ve içinde ulaşılabilir güzergâh sağlanmalıdır.

- Kılavuz yüzeyler, işaretler bulunmalıdır. Hissedilebilir, işitsel ve görsel semboller, panolar ve alarmlar olmalıdır. Hissedilebilir yüzeyler ile yön bulmaya yardımcı elemanlar uygun bir şekilde yerleştirilmeli ve kullanılmalıdır.

- Kullanılacak yer kaplama malzemesi kaymayan, sert, sabit ve pürüzsüz özellikte olmalıdır. Zemin genel olarak yükseklik farklarından arındırılmış olmalıdır. Yükseklik farkları gerekli ise dolaşımı engellemeyecek uygun rampa düzenlemeleri uygulanmalıdır.

- Tekerlekli sandalyenin geçişine uygun ölçülerde kapı, pencere ve açıklıklar yapılmalıdır.

- Islak hacimlerdeki donatı elemanları uygun ölçülerde konumlandırılmalıdır. Tutunma çubukları uygun ölçülerde yerleştirilmelidir. Standartta bütün düzenlemelere dair ölçüler belirtilmektedir [44].

6.3. Restorasyonda Ulaşılabilirlik

Restorasyon eski, tarihi ve özgünlük değeri olan, önemli bir eserin, aslına uygun olarak, orijinal malzemelerden, orijinal yapım tekniklerinden ve özgünlüğünden faydalanarak, mümkün olduğu kadar minimum müdahale ile koruyarak onarılmasıdır. Restorasyon projelendirmesi ve uygulamalarına konu olan yapılarda sıklıkla fonksiyon değişikliği tercih edilmektedir. Bir yapı ya da yapı grubuna yeni bir işlev verilerek yeniden kullanılması,

yani çağdaş yaşama etkin olarak katılması, etkin koruma olarak adlandırılmıştır [45]. Özellikle işlev değişikliğine uğrayan bu tip yapıların, sahip oldukları değerleri de göz önüne alınarak dernek, restoran, kafe, kamu binası, müze ve benzeri kamusal fonksiyonların yüklendiği görülmektedir. Ayrıca bu yapıların özgün fonksiyonlarının genellikle konut olduğu da göz önüne alındığında, bir yenilemenin gerek ulaşılabilirlik ve gerekse de restorasyonun bir payda altına alınması anlamına geleceği açıktır.

6.4. Restorasyon Kavramı

Tarihi yapıda bozulmaya sebep olabilecek unsurlar araştırıldıktan sonra bozulmanın durdurulması, gereklilik halinde yapıdaki strüktürel eksiklikler ve aksaklıkların giderilebilmesi için gereken müdahale kararlarının alınması safhasına geçilir. Korunması gereken tescilli bir yapı özelinde çalışıldığından dolayı özgün dokuda müdahalenin en az şekilde olması, yapım tekniklerinin eski yöntemlerle benzer veya uyumlu olması göz önünde bulundurulması, yapının plan şemasındaki düzenlemelerin minimum düzeyde tutulması, mekanların bütünlüğünün bozulmaması göz önünde tutulması gereken başlıca kurallardandır [46].

6.4.1. Konutun bugünkü durumunun değerlendirilmesi

Yapının günümüzdeki durumu mimari, sosyal ve çevresel faktörler açısından değerlendirilmiştir.

Mimari Özellikler

Niğde geleneksel konut mimarisi bağlamında değerlendirildiğinde 613 ada 4 parselde bulunan konut, yöre konut mimarisinin bütün özelliklerini büyük ölçüde taşımaktadır. İstisna olarak sonradan yapılan kırma çatı, doğu cephesinde bulunan beton merdiven ve muhdes hela bu kapsam dışında kalmaktadır.

Bugünkü durumu değerlendirildiğinde bodrum kat üzerine iki katlı olarak inşa edilen yapının mirasçılarının yaşadığı anlaşmazlıktan dolayı birbirinden ayrı iki ailenin konaklayabileceği şekilde dış taraftan muhdes beton merdiven ile üst kata ulaşım sağlanmıştır. Ayrıca zemin kat bodrum kat ile ilişkilendirilmiş üst kata çıkış için kullanılan ahşap merdiven kapatılıp yapıya sonradan ıslak hacimler eklenerek günümüzdeki kullanım

halini almıştır. Çatısı ise geleneksel Niğde evlerinde kullanılan düz dam teras çatı yönteminden tamamen farklı olarak kırma çatı olarak yeniden yapılmıştır. Bunların haricinde bilinçsiz müdahaleler ve çeşitli yapısal bozulmalar haricinde yapının özgün halinin korunduğu gözlemlenmektedir.

Malzeme olarak yapıda ana taşıyıcı olarak taş kullanılmıştır. Bodrum ve zemin katta kaba yonu taş üst katta ise kesme taş kullanılmıştır. Duvarlarda kullanılan bu taşlar yörede sıkça kullanılan işlemesi kolay volkanik bir yapıya sahiptir. Bu taşların kaynağı Niğde sarısı diye bilinen sarı tüf, ignimbirit ve andezittir. Ahşap malzeme ise hatıllarda, kapı-pencere doğramalarında, tavan kirişlerinde, dolaplarda, balkon ve çatıda kullanılmıştır.

Çevresel Faktörler

Restorasyonu yapılacak yapılarda verilecek işlev yapının fiziki özelliklerinin yanında bulunduğu çevrenin özelliklerine de uygun şekilde olması gerekmektedir. Bu nedenle yapının çevre analizi yapılmıştır.

613 ada 4 parselde bulunan yapının olduğu sokakta ve yakın çevresinde (Niğde Kalesi ve yakın çevresi) oldukça fazla korunmaya değer sivil ve dini mimarlık örneği vardır. Konut, yörede geleneksel konut mimarisinin izlerini taşıyan bir sokaktadır. Çevre analiz çalışmalarına göre alan ağırlıklı olarak konu alanıdır ancak Niğde Kalesi ve günümüze ulaşan bir kısım surlarının bulunduğu alanda Selçuklu mimarisiyle yapılan camiler ve daha eski döneme ait kilise yapıları mevcuttur.

Sosyal Faktörler

Bölgede çok sayıda tarihi yapı bulunmaktadır. Bu yapıların çoğu bakımsızlıktan dolayı kullanılmaz haldedir. Tescilli olduğu halde bilinçsiz kullanımlar ve müdahalelerle yapılar bozulmaya, yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiş durumdadır. Kullanılan konutlar çoğunlukla özgün işlevini korumaktadır. Restorasyon önerisi sadece yapının strüktürünü korumak değil aynı zamanda günümüz ihtiyaç ve gereksinimlerine karşılık verebilecek şekilde yeniden işlevlendirilip kamuya kazandırılması amacı gütmektedir. Bu kapsamda yapıya yeni bir işlev verilirken engelli bireylerin daha kolay sosyalleşebileceği, bunu yaparken daha rahat bir şekilde bu imkanlara erişebileceği bir restorasyon önerisi

hazırlanmıştır. Bu kullanımda yapının kütlesel ve mekânsal özelliklerini bozacak ekler ve değişimler getirilmemiştir.

6.5. Restorasyon Yaklaşımı

Geçmişten günümüze ulaşmış sivil mimarlık örneklerinden bazıları kaderine terk edilmiş, bazıları ise bilinçsizce yapılan müdahalelerle özgünlüklerini kaybetmiştir. 613 ada 4 parselde bulunan yapı dönemin mimarlık üslubunun, yapım tekniklerinin seçkin bir örneği olarak ayakta kalabilmiştir. Bu nedenle yapının korunması için önerilerin geliştirilmesi, yapının geleceğe daha sağlam aktarılması açısından önem taşımaktadır. Bu bölgedeki tarihi yapıların büyük çoğunluğu konut niteliğinde olup deformasyona uğramış ve yıkılmaya bırakılmıştır.

Bu çalışmada; günümüze kadar ayakta kalmış ancak bakım yapılmazsa kaybolacak olan bu yapının korunması, onarılması ve varlığını sürdürebilmesi için restorasyon projesi hazırlanmıştır (Bkz. Ek-4, Şekil 6.1-Şekil 6.32.).

613 ada 4 parselde bulunan yapı çok az değişikliğe uğrayarak günümüze kadar ulaşmış olmasından dolayı korumaya yönelik bir restorasyon benimsenmiş olup yapıya sonradan yapılmış eklenti ve değişikliklerin kaldırılmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda konutun sağlamlaştırılması, özgün halinin korunarak yeni işleve uygun hale getirilmesine yönelik restorasyon yaklaşımı belirlenmiştir (Bkz. Ek-4, Şekil 6.33-Şekil 6.51.).

6.5.1. Temizlik ve onarım prensipleri

<u>Ahşap Müdahale Yönetimi Genel Prensipleri</u>

Ahşap elemanlar öncelikle çürüyen kısımlarından dikkatlice kesilir. Birleşme yerlerinde oynayan kısımlar sökülüp tutkallanarak yeni kavelalarla sağlamlaştırılır. Gönyesi ve şakulü bozulan kasalar düzeltilip karkasa yeniden tespit edilir. Metal elemanlar sökülüp mümkünse bakımı yapılarak yerlerine monte edilir.

Ahşap eserlerin birleştirilmesinde araldit ve paraloid kullanılabilir. Eksik kısımlar araldit+cam macunu karışımı ile doldurulabilir. Büyük ise dolgu yerine o bölgenin değiştirilmesi gerekir. Özellikle ahşap mimari elemanlarda çürümüş, parçaları değiştirmek

gerekir. Önce eksik kısmın kenarları kesilip düzgün şekle sokulur. Parçalarda iyi bir ölçüm yapılır. Orijinal malzemeye uygun, budaksız ahşap eksik kısmın formuna getirilir. Küçük elemanlarda araldit, paraloid ile yapıştırılır. Cila varsa uygun renkte sürülür. Yoksa ince bir balmumu tabakası ile koruyucu yüzey oluşturulur. Koruyucu olarak Gomalak da kullanılır. Temizliği yapılmış ahşap eserler dezenfekte edilmelidir. Hava geçirmez özel odalarda emprenye tuzları, flor bilezikleri kullanılabilir.

Xylaphon çözeltisi fırça ile böcek ve kurt galerilerine akıtılırsa uzun süreli etki sağlar. Civa klorür (150 ölçek su 1 ölçek cıva klorür) fırça ya da püskürtme ile esere nüfuz ettirilir. Suyla kolay çıkmaz ve çabuk buharlaşmaz. Mantar ve böceklere karşı uzun süre etkilidir.

Ahşap üzerindeki pas lekeleri için oksalik asitli çözelti kullanılır.

Ahşap üzerindeki; kir tabakaları için potasyum kullanılır. Bu temizlenmek istenen suda çözülür ve ahşap üzerine sürülür. Biraz bekletildikten sonra bez ya da pamuk ise silinir.

Taş Müdahale Yöntemi Genel Prensipleri

Prensip olarak basit yöntemlerle mekanik temizleme uygulanmalıdır. Yüzeylerdeki kaba çimento artıkları basit el aletleriyle mekanik olarak temizlenmeli, bu aletler kullanılırken vibrasyon oluşturacak aletler kullanılmamalıdır. Bu su ve uygun sertlikte fırça ile yıkamak, sivri uçlu tahta ya da kesici aletler kullanılarak yapılır.

Atomize su ile temizlik; yüzeydeki çözünebilir kirlilikleri ve taş ile tam olarak bağ kurmamış kirlilikleri uzaklaştırmak için basit ve en çok kullanılan yöntemdir. Bu yöntemde su yüzeye atomize (zerrecikler halinde) püskürtülür. Atomize(zerrecikler halinde) olarak yıkanan yüzey küçük el fırçaları, diş fırçası vb. aletlerle fırçalanır Su zerreleri yüzeye direkt olarak püskürtülmemeli ve bu yöntem çok yıpranmış taşlara uygulanmamalıdır. Bu yöntem özellikle soğuk hava şartlarında (+15ºC altında) uygulanmamalıdır.

Taşıyıcı Duvarda Çatlak Müdahale Prensipleri

Çatlak boyunca enjeksiyon uygulanacaktır. Enjeksiyon yapılacak alan öncelikle Çatlak boyunca yaklaşık 10 cm genişliğindeki alanda sıva raspası ve/veya derz açılacaktır. Çatlak

boyunca çatlak düzleminin her iki tarafından şaşırtmalı olacak şekilde 1 metrede en az 4 adet deliğin derzlerden ve derze uygun çapta açılacaktır. Açılan deliklerin vantilasyonlu kompresör kullanılarak toz ve serbest parçacıklardan arındırılmalıdır. Enjeksiyon hortumlarının yerleştirilir, çatlak üzeri ve enjeksiyon hortumu çevresinin puzolan katkılı kireç harcı ile kapatılarak sızdırmazlığının sağlanmalıdır. Enjeksiyon öncesi açılan deliklerin su ile nemlendirilmelidir.

6.5.1. Koruma ve müdahale kararları

Mekânlara Yönelik Müdahaleler

A01 ve A02 mekânlarında bulunan moloz temizlenecektir. A04 mekânında bulunan muhdes mermer tezgâh kaldırılacak ve mekân restorasyon projesinde belirtildiği gibi banyo yapılacaktır. A04 mekânında bulunan taş kemerin üzerinde bulunan yağlı boya temizlenerek kemer yeniden yapılacaktır. A04 mekânında bulunan muhdes tuvalet kaldırılacaktır. A09 mekânında bulunan beton muhdes merdiven kaldırılacaktır. A13 mekânı olan muhdes tuvalet kaldırılacaktır. Doğu cephesinde bulunan muhdes beton merdiven kaldırılacaktır. A04-A06-A07-A08-A10-A12 no.lu mekanların alçı ve sıva raspası yapılacak daha sonra yeniden kireç sıva üzeri boya yapılacaktır. A09-A11 no.lu mekanların sıva raspası yapılacak daha sonra yeniden kireç sıva üzeri boya yapılacaktır. A04-A07-A08-A09-A11-A12 no.lu mekanlarda bulunan ahşap dolapların yağlı boyaları temizlendikten sonra bakım ve onarımı yeniden kullanılacaktır.

Çatıya Yönelik Müdahaleler

Uygulama sırasında çatı konstrüksiyonu kaldırılacaktır. Yerine gezilmeyen teras çatı yapılacaktır ayrıca taş çörten yapılacaktır.

Merdivenlere Yönelik Müdahaleler

Yapı girişinde bulunan taş merdiven bakım ve onarımı yapılarak tekrardan kullanılacaktır. Yapı içindeki ahşap merdiven kapatıldığı yerden açılacak ve bakım ve onarımı yapılarak tekrardan kullanılacaktır.

Kapılara Yönelik Müdahaleler

A01 mekânına giriş yapan demir kapı değiştirilerek, yerine ahşap kapı yapılacaktır. A01-A02-A03 mekanlarında bulunan kapılar bakım ve onarımı yapılarak yeniden kullanılacaktır. A04-A06-A07-A08-A09-A10-A11-A12 mekanlarında bulunan kapıların yağlı boyaları temizlendikten sonra bakım ve onarımı yapılarak yeniden kullanılacaktır. A09 mekânında bulunan demir kapı kaldırılarak yerine ahşap pencere yapılacaktır.

Pencerelere Yönelik Müdahaleler

Tüm mekânlarda bulunan pencerelerin yağlı boya temizlikleri yapıldıktan sonra, bakım ve onarımları yapılarak yeniden kullanılacaktır. Yapıda bulunan tüm demir korkuluklar kimyasal yöntemler ile boya ve pasından arındırılacak, siyah boya ile yeniden boyanacaktır.

Taşıyıcı Duvarlara Yönelik Müdahaleler

Tüm taşıyıcı ve bölücü duvarlarındaki çimento müdahaleler yapıdan uzaklaştırılacaktır. Sıvalı yüzeyler horasan harçlı sıva ile sıvanacaktır. Silmelerin temizliği kaba kirler için küçük mekanik aletler ve atomize su ile yapılacaktır. Silmelerden bozulan bölümler verilen detaylar doğrultusunda yeniden yapılacaktır. Yenilenecek silmeler proje üzerinde belirtilmiştir. Restorasyon projesinde sıvanacak olan iç ve dış duvarlar hidrolik kireç esaslı horasan harçlı sıva ile sıvanacaktır. Tüm sıvanan yüzeyler nefes alabilen Su Bazlı Kireç badana ile boyanacaktır. Üzeri beyaz su bazlı boya uygulaması yapılacaktır. Yapının duvarlarında birkaç kat sıva yapılmasından dolayı yapıda herhangi bir çatlak gözlenmemiştir. Sıva raspasından sonra çatlak çıkması durumunda müdahale yöntemi "Taşıyıcı Duvarda Çatlak Müdahale Prensibi" başlığı altında belirlenmiştir.

Ahşap Tavan Kaplamasına Yönelik Müdahaleler

Tüm mekanlarda bulunan ahşap kirişlemeler sağlam olmayanları ile yeniden değiştirilecektir. Çatı çıkış kapağı yapılacaktır. Yeni kullanılacak ahşapların tamamı emprenye edilecektir.

Döşemelere Yönelik Müdahaleler

A06 mekânı zeminde bulunan şap kaldırılacak, altından özgün zemin döşemesi çıkması durumunda, zemin döşemesinin durumuna göre değişmesi gereken özgün kaplamalar aynı özellikteki malzeme ile değiştirilecek, iyi durumda olan özgün kaplamalar bakım ve onarımı yapılarak kullanılacaktır, özgün zemine ulaşılmaması durumunda restorasyon projesinde belirtilen malzeme ve boyutlarda taş kaplama yapılacaktır.

A04 mekânı zeminde bulunan mermer kaplama kaldırılacak, altından özgün zemin döşemesi çıkması durumunda, zemin döşemesinin durumuna göre değişmesi gereken özgün kaplamalar aynı özellikteki malzeme ile değiştirilecek, iyi durumda olan özgün kaplamalar bakım ve onarımı yapılarak kullanılacaktır, özgün zemine ulaşılmaması durumunda restorasyon projesinde belirtilen malzeme ve boyutlarda taş kaplama yapılacaktır.

A07-A08-A10-A11-A12 no.lu mekanlardaki iyi olan özgün döşemeler temizlik ve bakımı yapılarak yeniden kullanılacak, iyi olmayanlar projede verilen ölçülerde yenilenecektir.

6.5.3. Engellilere yönelik işlevsel yaklaşım

Yapılacak tasarıma başlamadan önce bireye uygun boyutların, yapabildiği eylemlerin gerekli alanlarının ölçüsünü bilmek, kullanıcı ile ilgili genel verileri belirlemek gereklidir. Bir kişinin konut kullanımından beklentisi ne ise bu durum engelli için de aynıdır. Uygun standartlara sahip olmayan konutta sosyalleşmek, iletişim kurmak ve herhangi bir etkinlik içinde bulunmak zorunda kalmamaları için konutun onlar üzerindeki psikolojik ve sosyolojik etkilerini göz önünde bulundurmak gereklidir. Ayrıca tasarımda, yapıyı kullanacak olan grupların belirlenip işlevlendirme çalışmalarının bu bağlamda yapılması gereklidir. Tasarım ve işlev bu doğrultuda şekillenmelidir.

Tasarımda yapıyı kullanacak genel engelli kullanıcı özelinde işitme engelli ve görme engelli grupların ayrı ayrı ve birlikte etkinliklerini yapabilecekleri bir şema üzerinde durulmuştur. Ancak tekerlekli sandalye kullanıcılarına yönelik düzenlemelerin, tarihi koruma altında yapı olması sebebiyle fazla yapısal düzenleme yapılamayacağı için dikkate alınmamıştır. Belirlenen engelli gruplardaki bireylerin bağımsız hareket edebilmesi,

öncelikle rehabilite edilmeleri ve kendilerini ifade edebilmeleri için gerekli araç-gereçlerin sağlanması göz önünde bulundurulmuştur.

Engelli kişiler için ilk çabalar rehabilitasyon merkezlerinde başlar. Bu tasarımda bulunan engelli grupları öncelikle kendi gruplarıyla sonrasında ise başka bir engelli grup ile etkileşim halinde olup kendilerini psikolojik, fiziki, mesleki yöndeki yeteneklerinin geliştirilmesine fırsat bulabilmektedirler. Ayrıca bireyin engel durumunu kabullenip yaşama adapte olması amaçlanmıştır. Bunu yaparken birey bir köşede oturarak değil kendi başına bağımsız şekilde yaşamını sürdürmeyi kendine amaç edinmesi fırsatı yakalayabileceği düşünülmüştür. Bunun için kişinin doğal çevresi ve evinden bağımsız olabilme şartları sağlanması gerekmektedir. Bu noktada engelli bireyin kendi engel grubu ve diğer engelli gruplarıyla kalan fonksiyonlarını maksimum seviyede kullanabilmesine yardımcı olacak yaklaşımları, eğitimleri ve etkinlikleri içeren, rehabilitasyon süresinde bu merkezde başlayıp kendi yaşadığı çevrede de bunu sürdürmesini öğretebilmek esas alınmıştır.

Engelin oluşum şekillerine bağlı olarak bu kişiler konutlara farklı şekilde yaklaşmaktadırlar. Söz konusu görme engelli bireyler dokunma, işitme duyularının yardımıyla, işitme engelli bireyler ise görme, dokunma gibi duyularının yardımıyla rehabilitasyon sürecine girmektedirler. Ancak mekanları, mimari elemanları, eşyaları, aletleri normal bir bireyden çok farklı bir şekilde algılamaya başlayacak hatta kullanamayacak veya zorlanacaktır. Rehabilitasyon merkezinde öğrenilen öğretiler ve etkinlikler aynı şekilde kendi evlerinde de sürekli hale gelmelidir ki buradaki gayret ve zahmetler boşa gitmemelidir.

Engelli birey kendini güvende hissettiği evinde oturmayı ve dış dünyaya çıkmamayı tercih etmektedir. Dış dünyaya her adım engelli birey için olağandışıdır ve onun için korkutucudur. Fakat zamanla alışacağı bu dış dünyada engelli tekrar yaşam içerisine katılma arzusu duyacaktır. Bu birey için büyük mücadelelerin başlangıcı olacaktır. Bu noktada da bu rehabilitasyon merkezinin önemi artmaktadır. Çünkü buradan dış dünyaya açılıp sosyalleşen engelli birey kendini daha güvende kendiyle daha barışık bir şekilde yaşamaya adım atacaktır. Engelli birey bu sosyalleşme çerçevesinde yapacağı uygulamalar, eğitimler, yeme-içme alışkanlığı hatta tuvalet ihtiyacını giderme gibi

hareketlerde zorlanacaktır. Tasarımcıya düşen ise bu zorlukları en aza indirebilme gayreti içerisinde bulunmaktır.

6.5.4. Mekanlara yönelik öneriler

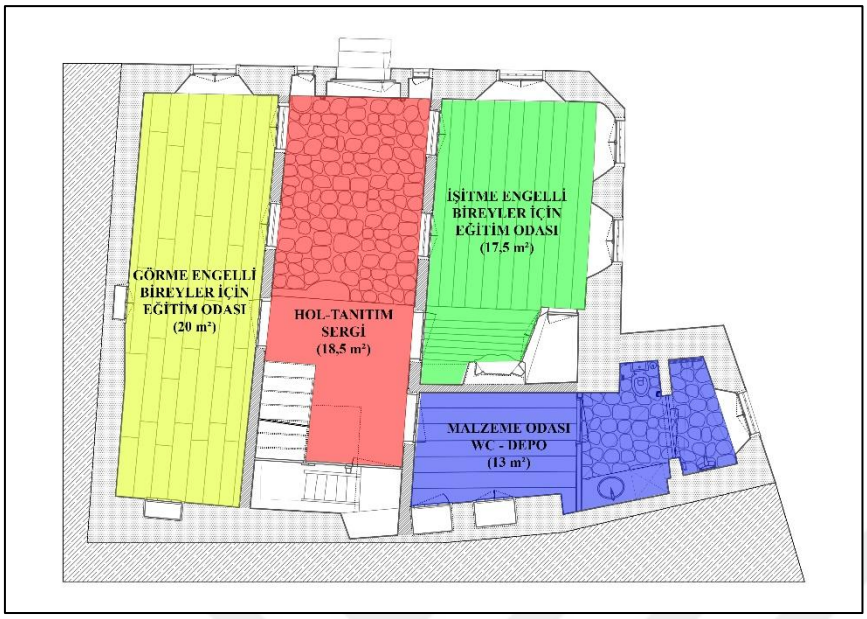
Bodrum Kat

Şekil 6.2. Bodrum kat plan şeması

Bodrum kat örgütlenmesinde öncelikli olarak mekânların birbiriyle olan bağlantısının sağlıklaştırılması gerekmektedir. Bunu yaparken A01 – A02 ile A02 – A03 mekânları arası geçişi sağlayan K5 kapıları ve pencere boşlukları kapatılacaktır. Özel Eğitim Kurumları Standartları Yönergesi gereğince bodrum kata arşiv/depo ve tuvalet birimleri önerilmiştir [47]. Bu bağlamda A01 mekânı arşiv, depo; A02 mekânı bayanlar tuvaleti olarak iki kabin, iki lavabo; A03 mekânı erkekler tuvaleti olarak üç kabin, iki lavabo; A02 mekânına eklenecek K5 kapısı, A03 mekânına alçıpen duvar ve K5 kapısı ile oluşacak A03-1 mekânı tuvalet ve merdiven holü olarak tasarlanmıştır. Ayrıca görme engelli bireylerin tuvaletlere erişimi için zemine ve merdivene hissedilebilir yüzey, duvarlara Braille alfabesi ile gerekli yönlendirmeler; işitme engelli bireyler için ise ortamın yeterince aydınlanabilmesi, gerekli yönlendirmelerin yapıldığı ışıklı yönlendirmeler ve indüksiyon ses devre sistemi düşünülmüştür [44].

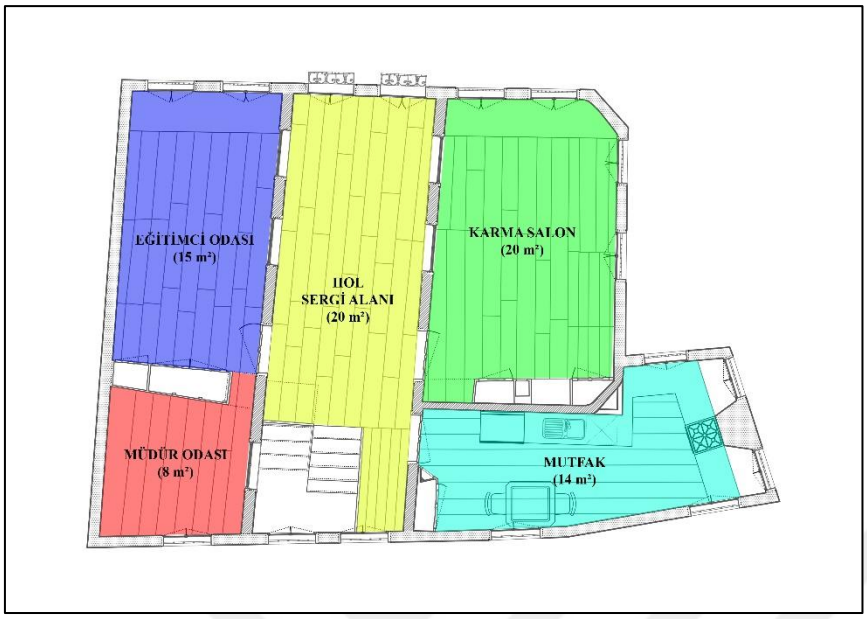
Zemin Kat

Şekil 6.3. Zemin kat plan şeması

Zemin kat kullanımın yoğun olarak düşünüldüğü bir kat olarak örgütlenmiştir. Burada A06 giriş holü hem bodrum hem birinci kat ile bağlantıyı sağladığı için genel tanıtım afişlerinin, çeşitli sergilerin oluşturulabileceği geniş bir mekân olarak işlevlendirilmiştir. A06 mekânıyla direkt ilişkili olan A07 mekânı işitme engelli bireyler için eğitim odası, A08 mekânı ise görme engelli bireyler için eğitim odası olarak konumlandırılmıştır. Özel Eğitim Kurumları Standartları Yönergesinde belirlenen standartlar gereği grup eğitim odasının en az 15 m² olması ve her birey için 2,5 m²'lik bir alan ihtiyacından dolayı 17,5 m² olan A07 mekânı 7 kişilik işitme engelli grup eğitim odası, 20 m² olan A08 mekânı 8 kişilik görme engelli grup eğitim odası olarak düşünülmüştür [47]. A04 mekânı ise genel ihtiyaçlar için kullanılmak üzere temizlik eşyaları ve malzeme deposu olarak kullanılacaktır. Bu katta iki engelli grubun da erişilebilirliği için hissedilebilir yüzey, Braille alfabesinden oluşturulan yönlendirme tabelaları ve indüksiyon ses devre sistemi bulunmaktadır.

Birinci Kat

Şekil 6.4. Birinci kat plan şeması

Özel Eğitim Kurumları Standartları Yönergesi gereğince bulunması gereken öğretmenler odası ve müdür odası bu katta düşünülmüştür [47]. A12 mekânı öğretmenler odası olup kitaplık dolap ve orta masa şeklinde düşünülmüştür ayrıca müdür odası olarak düşünülen A13 mekânına geçiş yine öğretmenler odasından sağlanmaktadır. Engelli bireylerin kullanımı için mekânlara hissedilebilir yüzey, Braille alfabesinden oluşturulan yönlendirme tabelaları ve indüksiyon ses devre sistemi yine bu katta da mevcuttur. A09 mekânı tüm kullanıcıların ortak faydalanabileceği mutfak olarak tasarlanmıştır. A10 mekânı ise çeşitli sunumların yapılabileceği, sergi, tanıtım ve kütüphane alanı olarak işlevlendirilmiştir. A11 mekânı ise farklı engelli gruplarının bir arada yemek yiyebileceği, etkinlikler yapabileceği karma salon olarak düşünülmüştür.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle son dönemlerde, ne kadar doğru ve nitelikli olduğu tartışma konusu olmakla beraber, eski eserlerin korunması ve onarılması konusunda yapılan çalışmalar artmaya başlamıştır. Zaman içinde birçok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu, taşınmaz kültür varlıkları konusunda ziyadesiyle zengindir. Bir alt ölçeğe inildiğinde jeopolitik konumundan ötürü İç Anadolu bölgesi özelinde Niğde İli ve çevresi, nitelikli ve değer taşıyan kültür varlıklarının sayılarının çok olduğu bir bölgedir. Fakat başta koruma eğitim ve bilincinin eksik olmasıyla beraber rant, bilinçsiz onarımlar, bakımsızlık ve doğal etkenlerden ötürü doku içindeki nitelikli yapılar hızla yok olmaktadır. Tamamen yok olmalarından önce, bu yapıların belgelenerek korunması, kültürümüzün gelecek nesillere aktarılması bağlamında önem arz etmektedir. Unutulmamalıdır ki, Niğde Kale ve çevresinde halen bozulmamış olan tarihi dokuyu meydana getiren yapıların çoğu; plan tipolojisiyle, konut-sokak ilişkisiyle, mimari elemanların kullanımıyla, malzeme seçimiyle geçmişten günümüze köprü oluşturmakta, önceki dönemlerde yaşayan insanların yaşam tarzını, kültürlerini, alışkanlıklarını günümüze taşıyan tarihi bir belge niteliğindedir.

Bu çalışmada ilk olarak “Kentsel Sit Alanı” olarak ilan edilen alanda Eskisaray Mahallesi 613 ada 4 parselde bulunan taşınmaz kültür varlığı olan konut yapısının belgeleme çalışması yapılmıştır. Günümüz teknolojisinin en güncel tekniği ile yapılmış olan ölçüm işlemi ile gelişen teknolojinin sağladığı avantajlar gözlenmiş olurken, yapı minimum hata payı ile orijinaline yakın bir şekilde belgelenmiştir. Zaman içerisinde meydana gelebilecek doğal afetler (deprem, yangın vb.) veya insan kaynaklı oluşabilecek büyük hasarlara ve genel kapsamlı onarımlara karşı hazırlanacak projeler için belgeleme çalışmasının altlık oluşturması beklenmektedir.

Gerek insan kaynaklı gerekse doğa kaynaklı birtakım bozulmalara uğradığı gözlenen yapı, bölge mimarisinin geçiş dönemine ait temsili bir örneği olup yapı üzerinden dönemin mimari özellikleri hakkında bilgi edinmek mümkündür. Bu bilgiler ışığında yapının özgün durumunun araştırılması ve yapımından itibaren bugüne kadar geçirdiği değişimin projelendirilmesi (restitüsyon) yapılmıştır.

Son kısımda ise yapının mevcut durumu göz önünde bulundurularak alınan müdahale kararlarıyla birlikte restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Restorasyon projeleri

hazırlanırken engelli birey ölçeğinde açığa çıkan mekânsal ya da kurgusal gereksinimlere uygun yanıtlar üretebilme ve kullanıcıların tümü tarafından erişilebilir çevreler oluşturabilme kaygısını referans alan bu çalışma ayrıca sivil mimari yapılardaki kullanım alanlarının görme engelli bireyler, işitme engelli bireyler için ayrı ayrı veya birlikte kullanımına uygun görsel, işitsel ve fiziksel açıdan erişilebilir kılınmasına yönelik güncel standartlardan beslenen tasarım yaklaşımı ile Niğde ili için değerli bir kültür mirasının gelecek kuşaklara aktarılması ve sürdürülebilir şekilde korunmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. İnternet: Niğde ilinin konumu. URL:http://cografyaharita.com/haritalarim/4jturkiye_dilsiz_il_merkezli_haritasi.png, Son Erişim Tarihi: 28.06.2022.

2. İnternet: Niğde'nin ilçeleri ve komşuları. URL:https://s.milimaj.com/others/image/harita/nigde-ili-haritasi.png, Son Erişim Tarihi: 28.06.2022.

3. İnternet: Niğde meteoroloji verileri. URL:https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?k=H&m=NIGDE , Son Erişim Tarihi 19.12.2021

4. İnternet: Niğde genel bilgiler. URL: https://www.nitso.org.tr/index.php/tr/nigde-2/302-nigde-genel-bilgiler, Son Erişim Tarihi: 28.06.2022.

5. Toroğlu, E. (2006). *Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 79-80.

6. Özdaş, G. (2007). *Modernleşme Sürecinde Niğde'de Mimari Çevre ve Kentsel Dönüşümler*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, 12.

7. Altuncan, M. (2003). Geleneksel Niğde evleri. *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, 73, 57-64.

8. Kutluyer, M. (2020). *Eskiçağ'da Niğde(Başlangıçtan Roma Dönemi Sonuna Kadar)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Konya, 8.

9. Efe, E. (2013). *Niğde İli Kadıoğlu Konağı Restorasyon Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 10.

10. Kutluyer M. (2020). *Eskiçağ'da Niğde (Başlangıçtan Roma Dönemi Sonuna Kadar)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Tarih Ana Bilim Dalı Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, Konya, 9.

11. Yavaşcan, E., Urak, Z. G. (2018). Tarihsel katmanlaşmanın belgelenmesi, doğal ve fiziksel değerlerin koruma bağlamında değerlendirilmesi: Kapadokya bölgesi, Niğde ili örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 1215.

12. İnternet: Niğde nüfusu. URL: https://www.nufusu.com/il/nigde-nufusu, Son Erişim Tarihi 21.12.2021

13. İnternet: Niğde'nin ilçeleri. URL: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ni%C4%9Fde%27nin_il%C3%A7eleri, Son Erişim Tarihi 21.12.2021

14. Altuner, H. (1999). *Niğde Evleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 35.

15. Efe, E. (2013). *Niğde İli, Kadıoğlu Konağı Restorasyon Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 8.

16. Niğde Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2008). *Niğde 10 Bin Yıllık Hatıra,* Niğde, 8-9.

17. Karpuz, H. (2011). Türk Evi. *Türk Yurdu Dergisi*, 31 (290), 56.

18. Günay, R. (1999). *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri* (İkinci Baskı). İstanbul: Yem Yayın, 17-25.

19. Eldem, S. H. (1968). *Türk Evi Plan Tipleri* (Birinci Baskı). İstanbul: Pulhan Matbaası, 25-31.

20. Kuban, D. (1995). *Türk Hayatlı Evi* (Birinci Baskı). İstanbul: Mısırlı Matbaacılık, 16.

21. Karpuz, H. (1993). *Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri* (Birinci Baskı). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara , 5.

22. Bıçak, Z. (2011). *Sakarya İli Hendek İlçesi Geleneksel Konut Mimarisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 10.

23. Küçükerman, Ö. (1995). *Anadolu Mirasında Türk Evi* (Birinci Baskı). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 51.

24. Uşma, G. (2021). Anadolu'daki geleneksel Türk evlerinin plan, cephe ve süsleme özellikleri bağlamında incelenmesi. *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 6, 238.

25. Eldem, S. H. (1984). *Türk Evi Osmanlı Dönemi* (Birinci Baskı). İstanbul: I. Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları, 27.

26. Sözen M., Eruzun C. (2001). *Ev ve İnsan* (İkinci Baskı). İstanbul: Emlak Bankası Yayınları, 46.

27. Sözen, M. (1975). *Türk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan* (Üçüncü Baskı). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 86.

28. Evren, M. (1959). *Türk Evinde Çıkma* (Birinci Baskı). İstanbul: Fakülteler Matbaası, 8.

29. Burkut, B. E. (2014). *Osmanlı/Türk Evi Mekân Kurgusunu Modern Konut Mimarisinde Okumak (Wright, Corbusier, Eldem ve Cansever'in Konutları)*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul, 44.

30. Arat Y. (2011). *Geleneksel Türk Evi İç Mekân Donatılarının Antropometrik Verilere Dayalı Analizi; Konya Evleri*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Konya, 27.

31. Büyükmıhçı, G. (2000). Anadolu'da konut; Niğde Evleri. *Arkitekt*, 479, 54.

32. Emel E. (2013). *Niğde İli Kadıoğlu Konağı Restorasyon Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 8.

33. İnternet: Nevşehir Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu sit alanları listesi. URL: https://korumakurullari.ktb.gov.tr/Eklenti/20444,sit-alanlari-listesipdf.pdf?0, Son Erişim Tarihi: 28.06.2022.

34. Niğde Belediyesi Arşivi (2021). Niğde.

35. Küçük, E. (2008). *Ordu İli Aziziye Mahallesi Harun Furtun Evi Restorasyon Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Ankara, 60-61.

36. İnternet: Hissedilebilir yüzey. URL: https://www.crcyapi.com/u-r-u-n-l-e-r-i-m-i-z/4580497318, Son Erişim Tarihi: 12.12.2019.

37. İnternet: Braille alfabesiyle oluşturulmuş tabela. URL: http://inturlamproduksiyon.com/ work/tuna/car/yonlendirme-tabela-sistemlerimiz/, Son Erişim Tarihi: 12.12.2019

38. İnternet: İşitme engelliler genel tanım. URL: https://www.nedir.com/i%C5%9Fitme-engelliler, Son Erişim Tarihi: 12.12.2019.

39. Kılıçarslan, N. (2013). *Engellilerde Sosyalleşme ve İletişim Bağlamında İbadet Alanlarının Ulaşılabilirliği: Hacı Hasan Camii Modeli Örneği*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 79-80.

40. Belir, Ö. (2009). *Mimari Erişebilirlik Kılavuzu* (İkinci Baskı). İstanbul: Özürlüler Vakfı Yayınları, 5.

41. Ünver, H., Yamaçlı, R. (2014). Ulaşılabilirlik kültürü. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 2 (1), 215-226.

42. Özkul, A.E. (2011). *Türkiye'de Engelli Öğrenciler ve Yüksek Öğretim, "Herkes İçin Tasarım" Müfredatı Geliştirme Çalıştayı*, Eskişehir, 1-19.

43. Çağlayan, G.D. (2007). Türkiye'de Özürlüler İçin Ulaşılabilirlik Mevzuatı. *Dosya 4*, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, Bülten 46, 18-22.

44. Türk Standartları Enstitüsü (2011). *TS 9111 Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gerekleri*, Ankara, 32.

45. Dinçer, Z.K. (1988). *Belgeli Konaklama Tesisi Gereksinimlerinin Karşılaştırılmasında Otel Olarak Yeniden Kullanılacak Eski Yapıların Seçimi İçin Bir Yöntem Önerisi*. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 38.

46. Ahunbay, Z. (2009). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon* (Beşinci Baskı). İstanbul:Yem Yayın, 90.

47. M.E.B. (2020). *Özel Eğitim Kurumları Standartlar Yönergesi*, Ankara, 26.

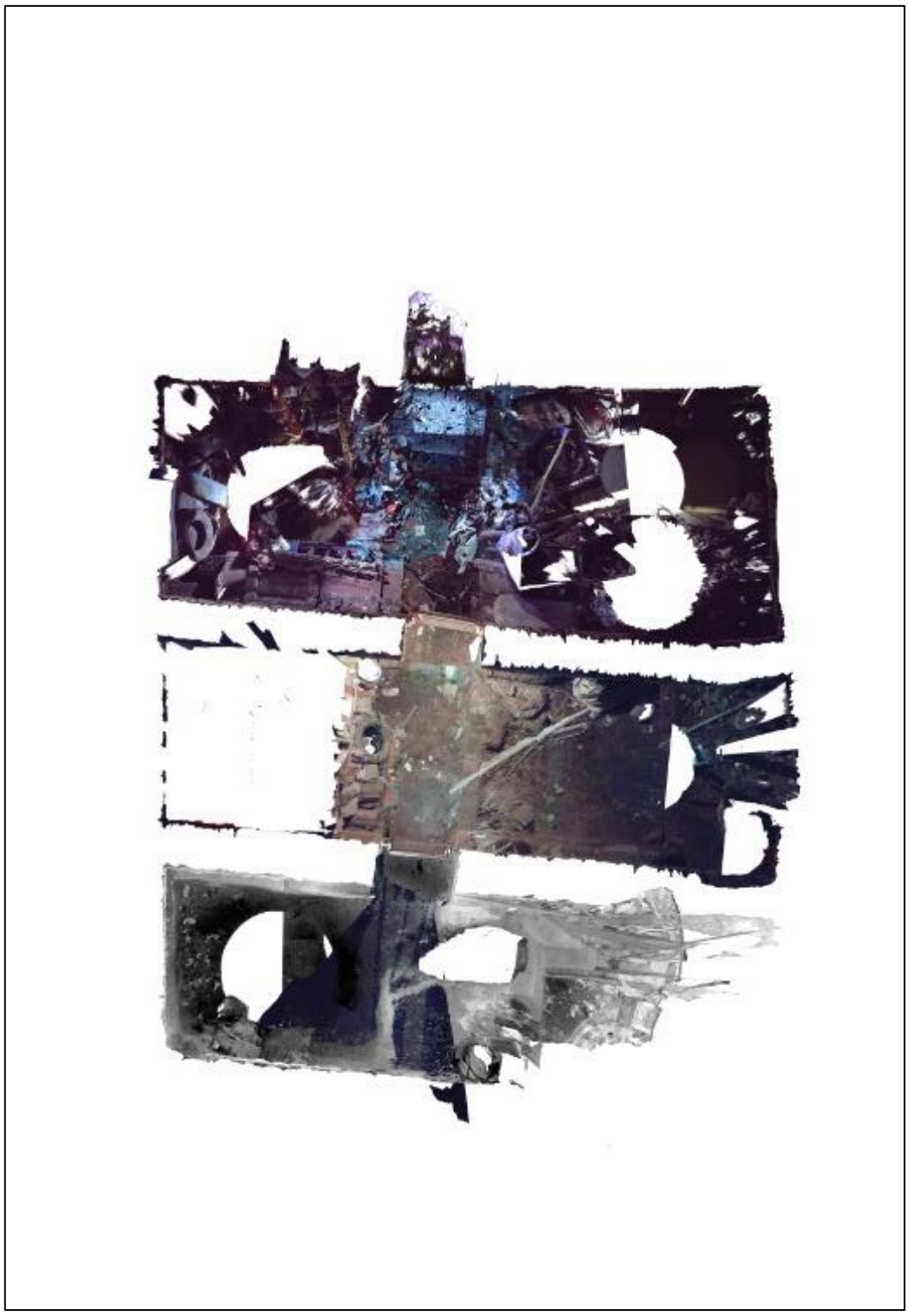
EKLER

EK-1. Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

Şekil 4.1. Vaziyet planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

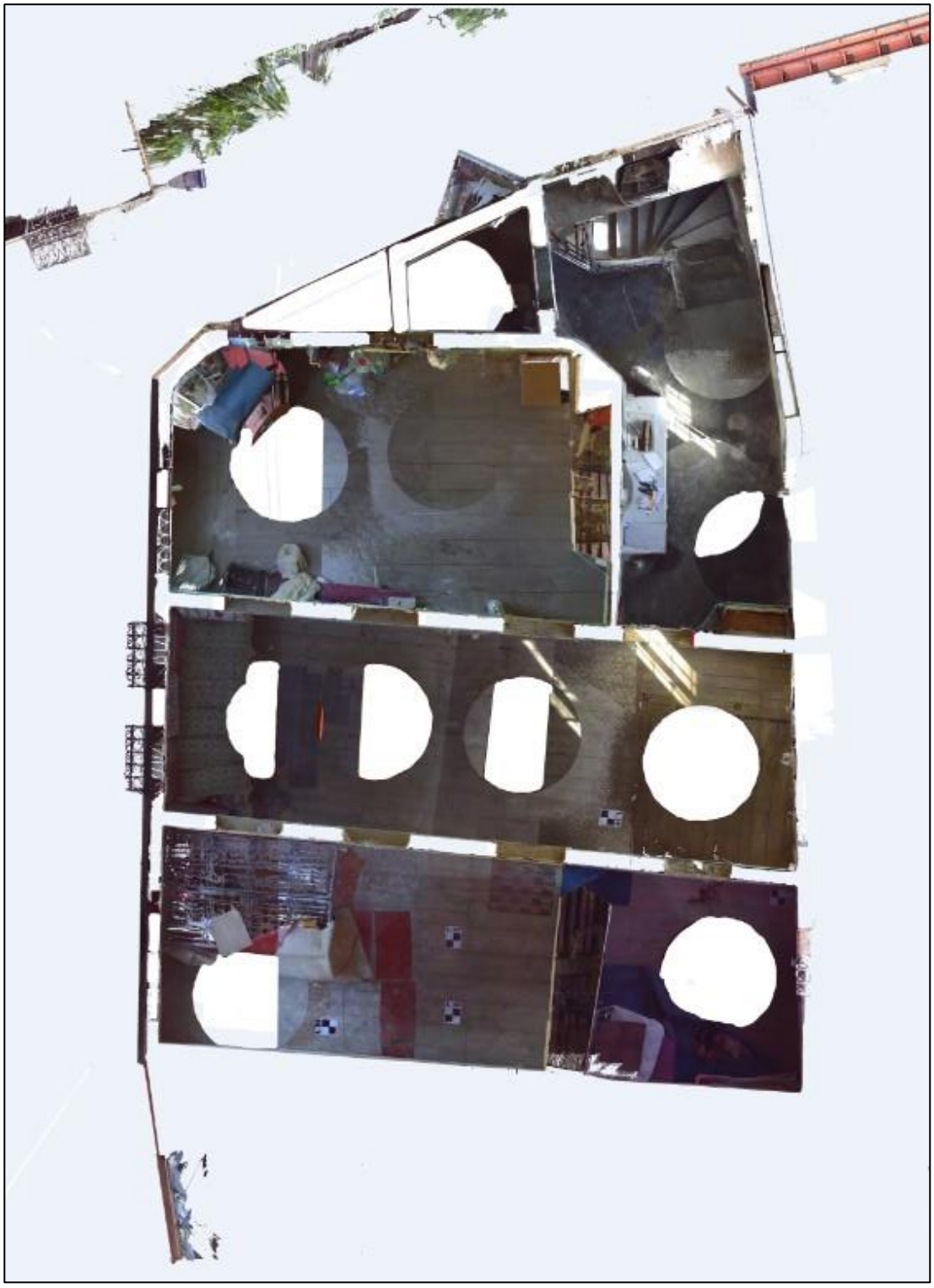
Şekil 4.2. Bodrum kat planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

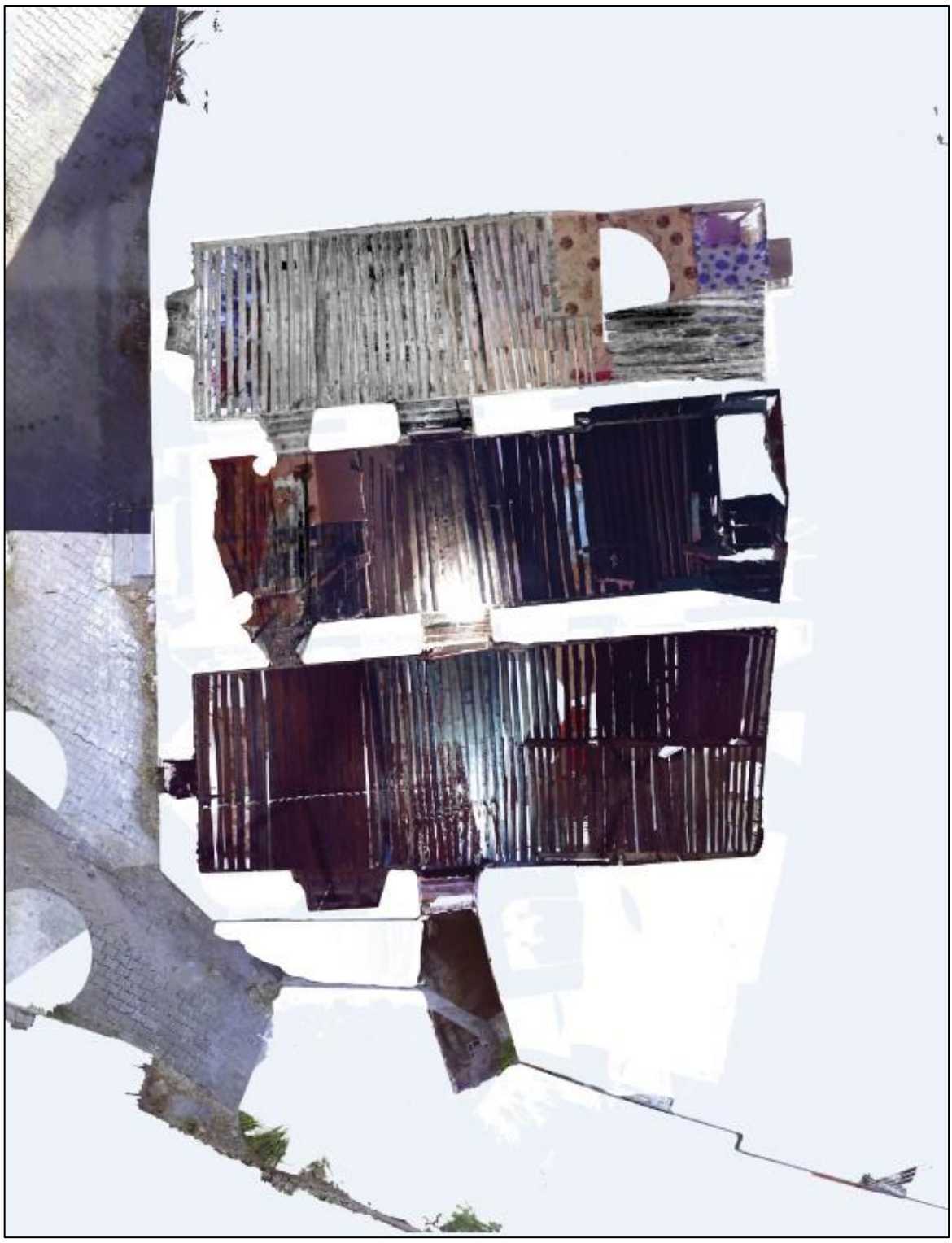
Şekil 4.3. Zemin kat planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

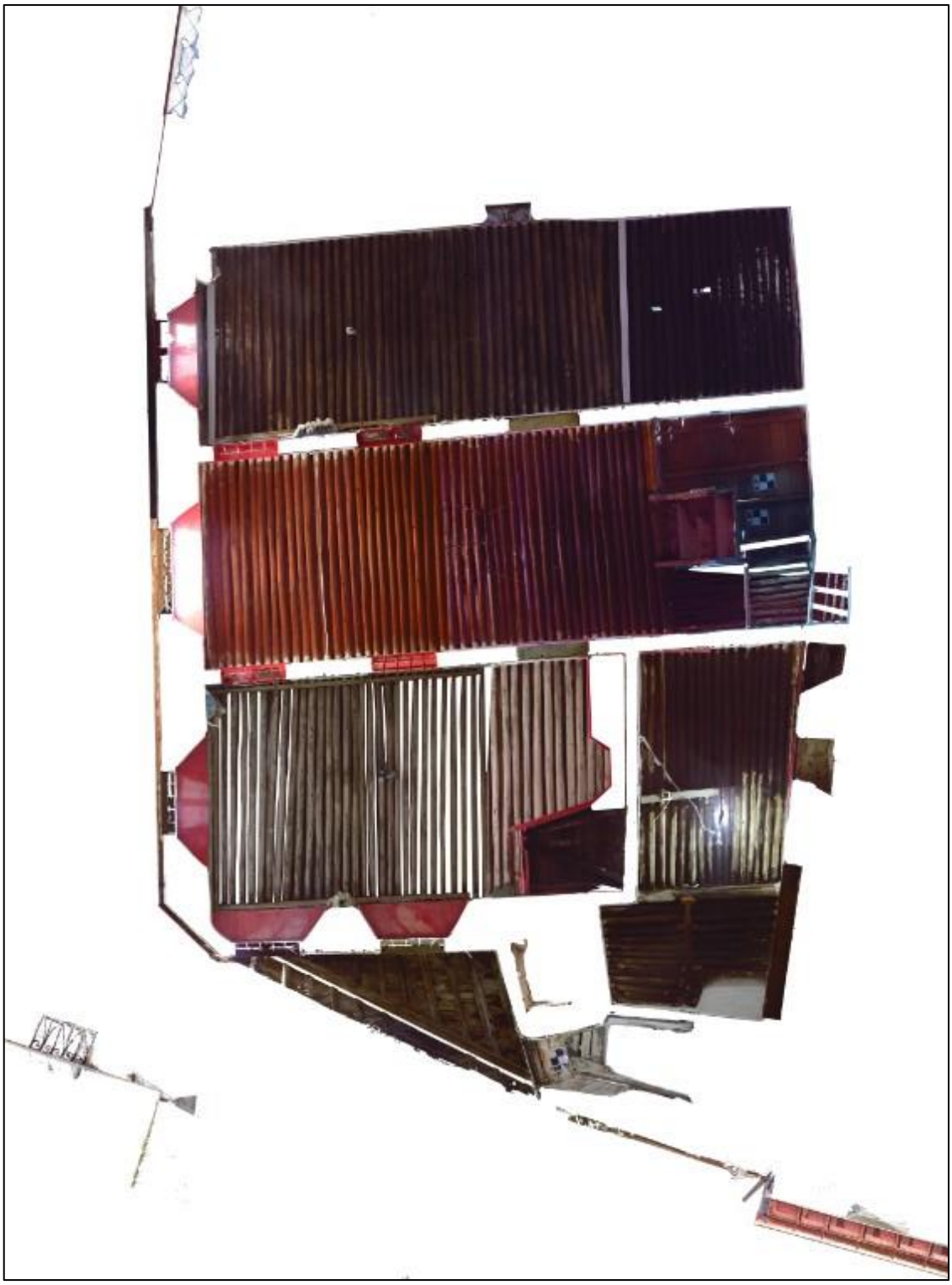
Şekil 4.4. Birinci kat planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

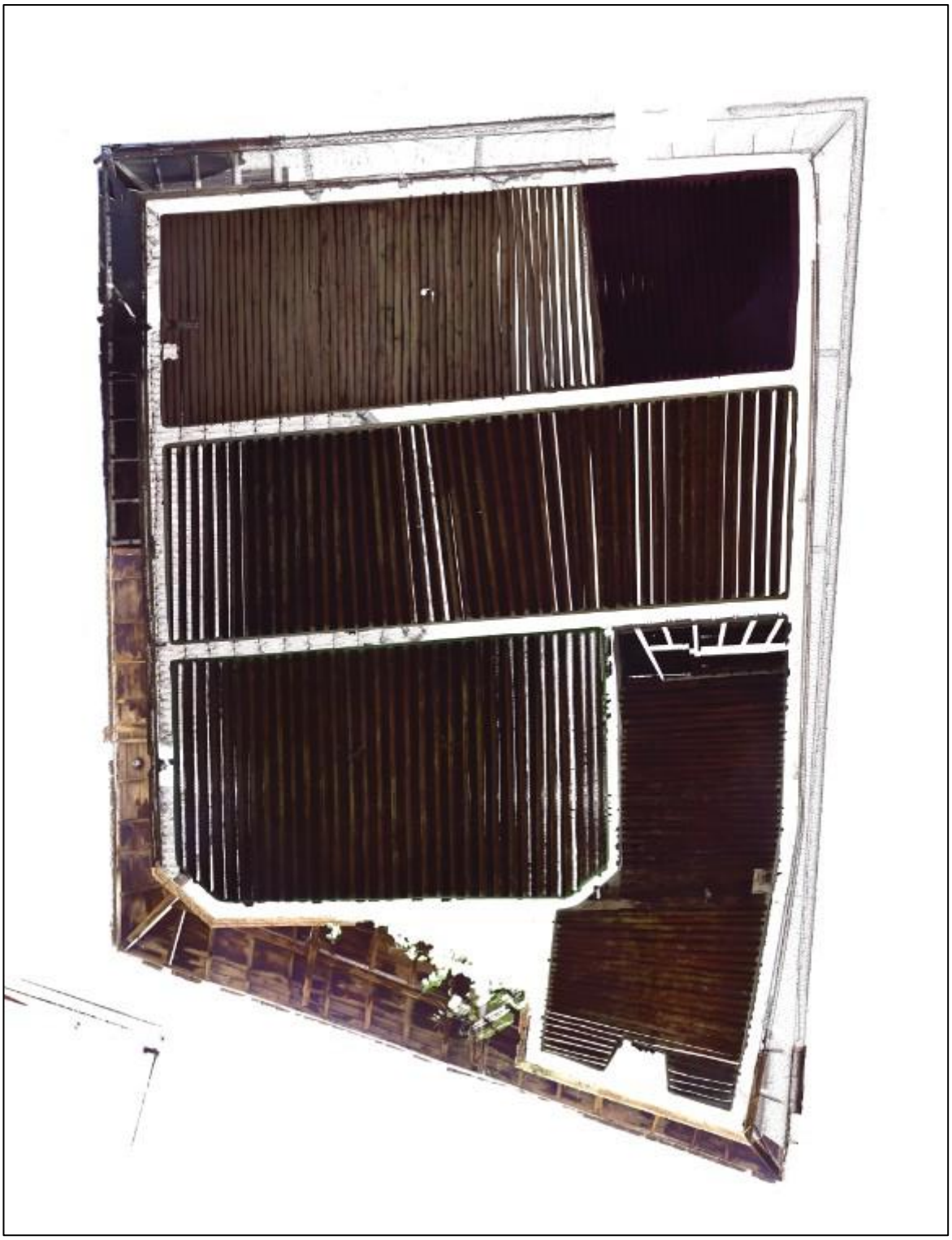
Şekil 4.5. Bodrum kat tavan planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

Şekil 4.6. Zemin kat tavan planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

Şekil 4.7. Birinci kat tavan planı ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

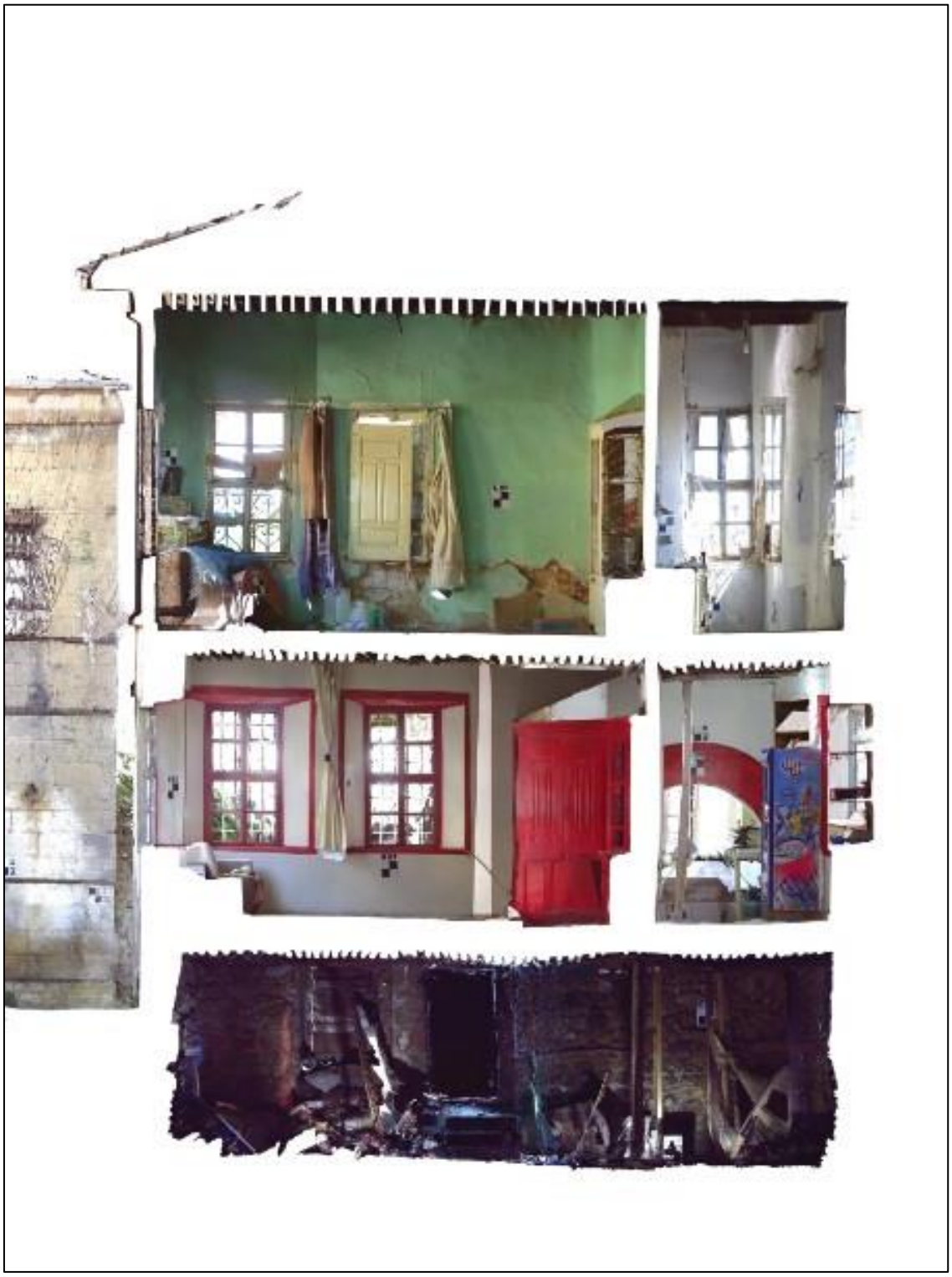
Şekil 4.8. Kesit-1 Ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

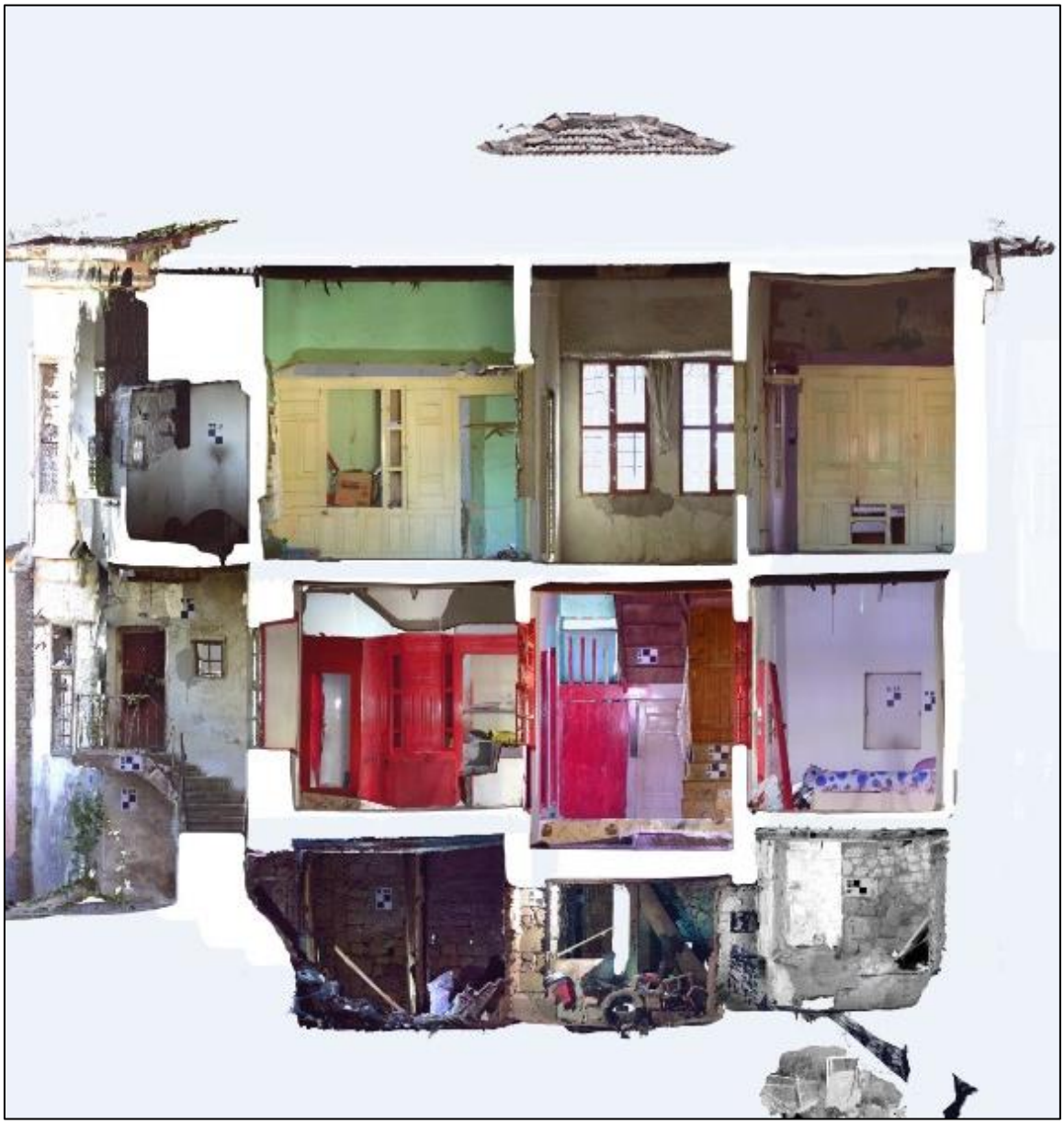
Şekil 4.9. Kesit-2 ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

Şekil 4.10. Kesit-3 ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

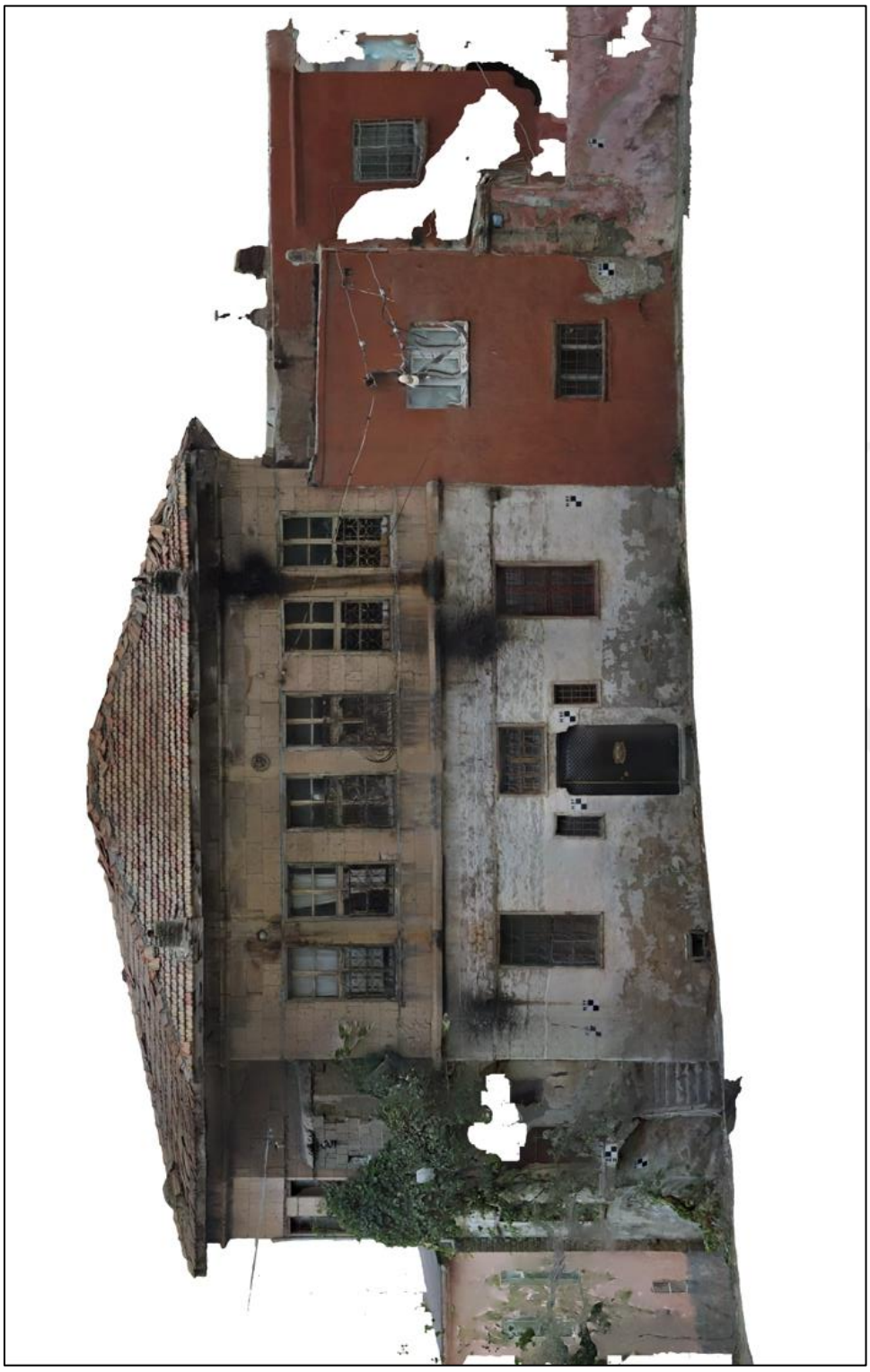
Şekil 4.11. Kesit-4 ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

Şekil 4.12. Kesit-5 ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

Şekil 4.13. Ön cephe ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

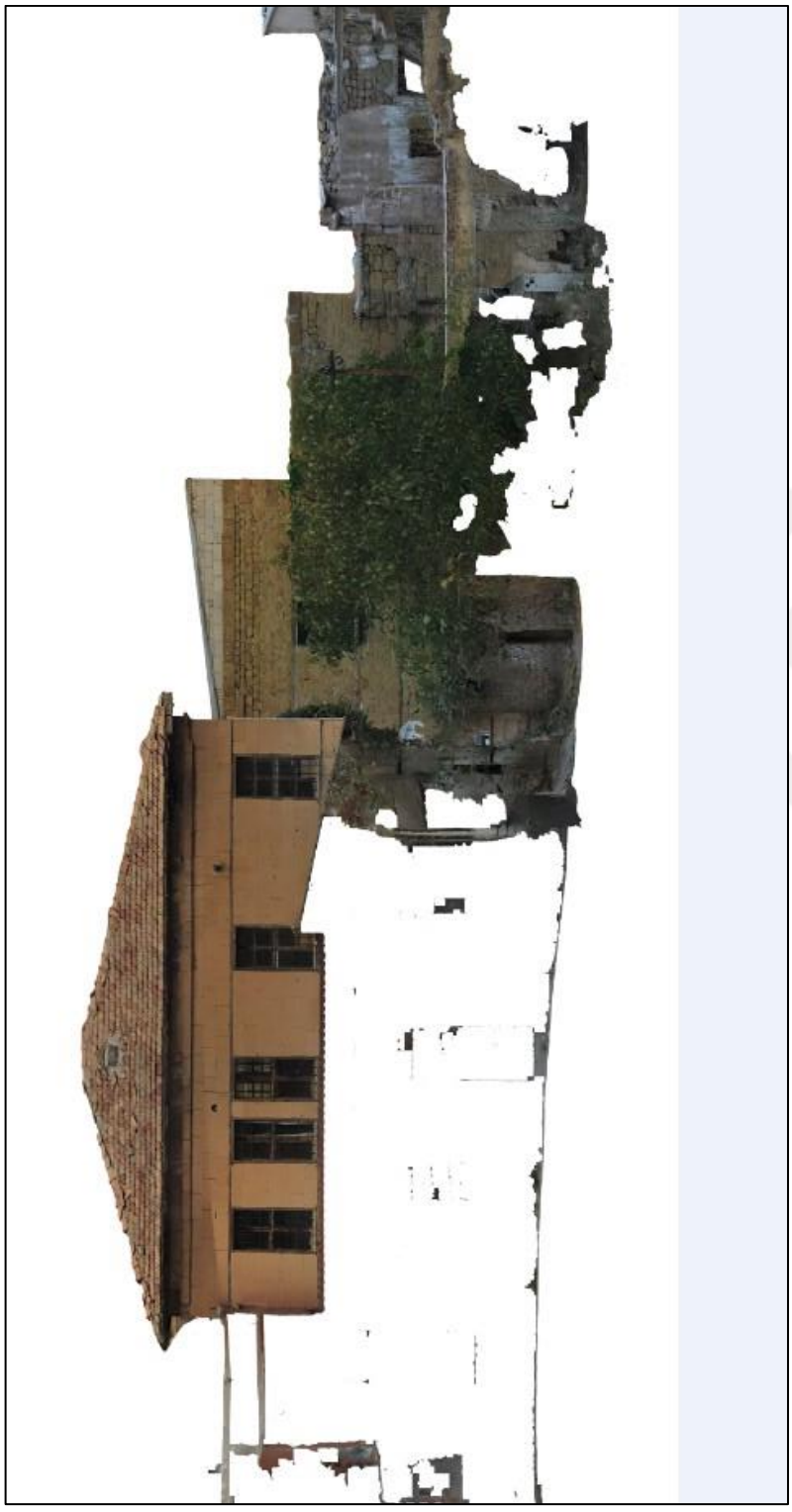
Şekil 4.14. Sağ cephe ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

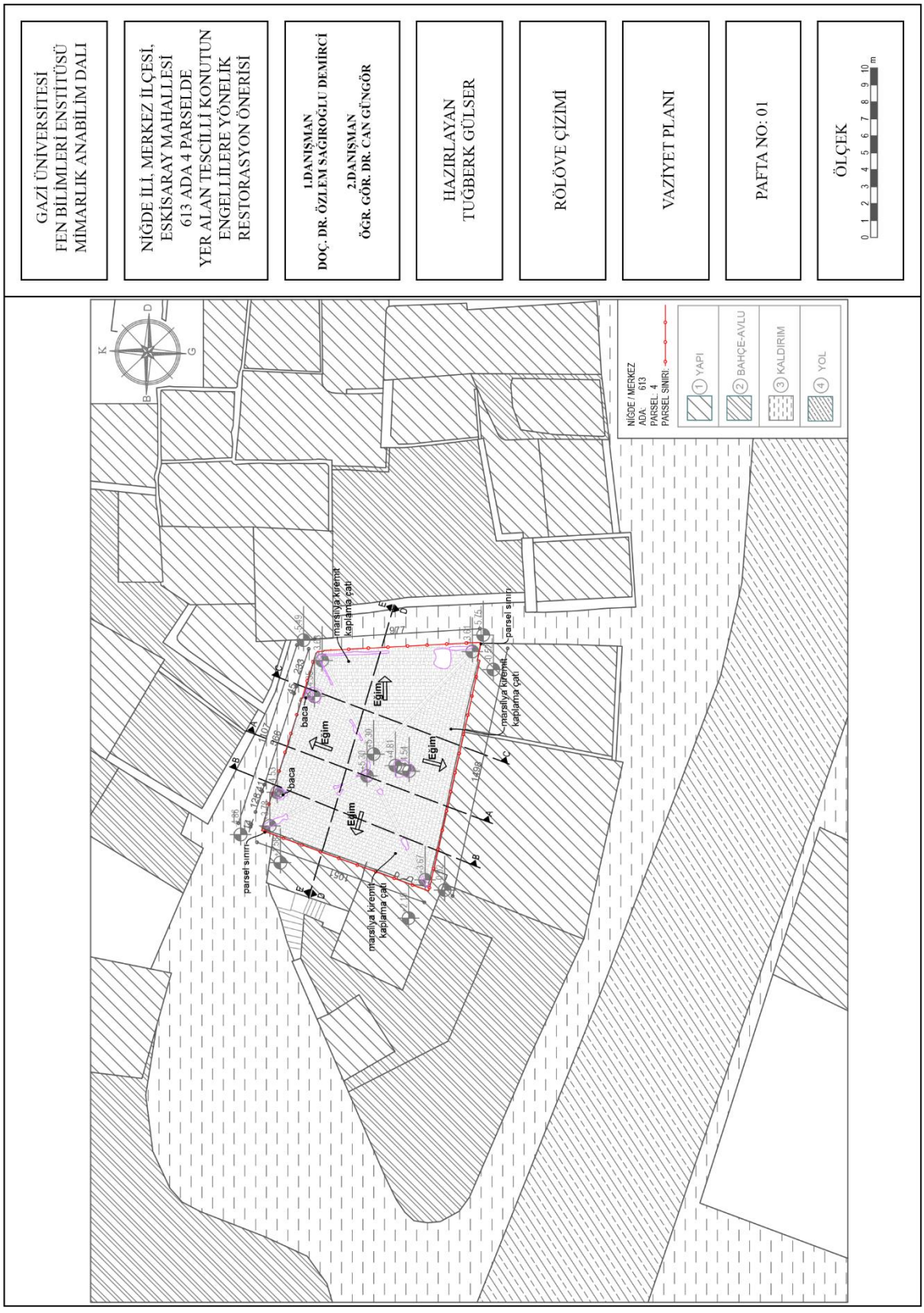
Şekil 4.15. Sol cephe ortofoto

EK-1(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (ortofotolar)

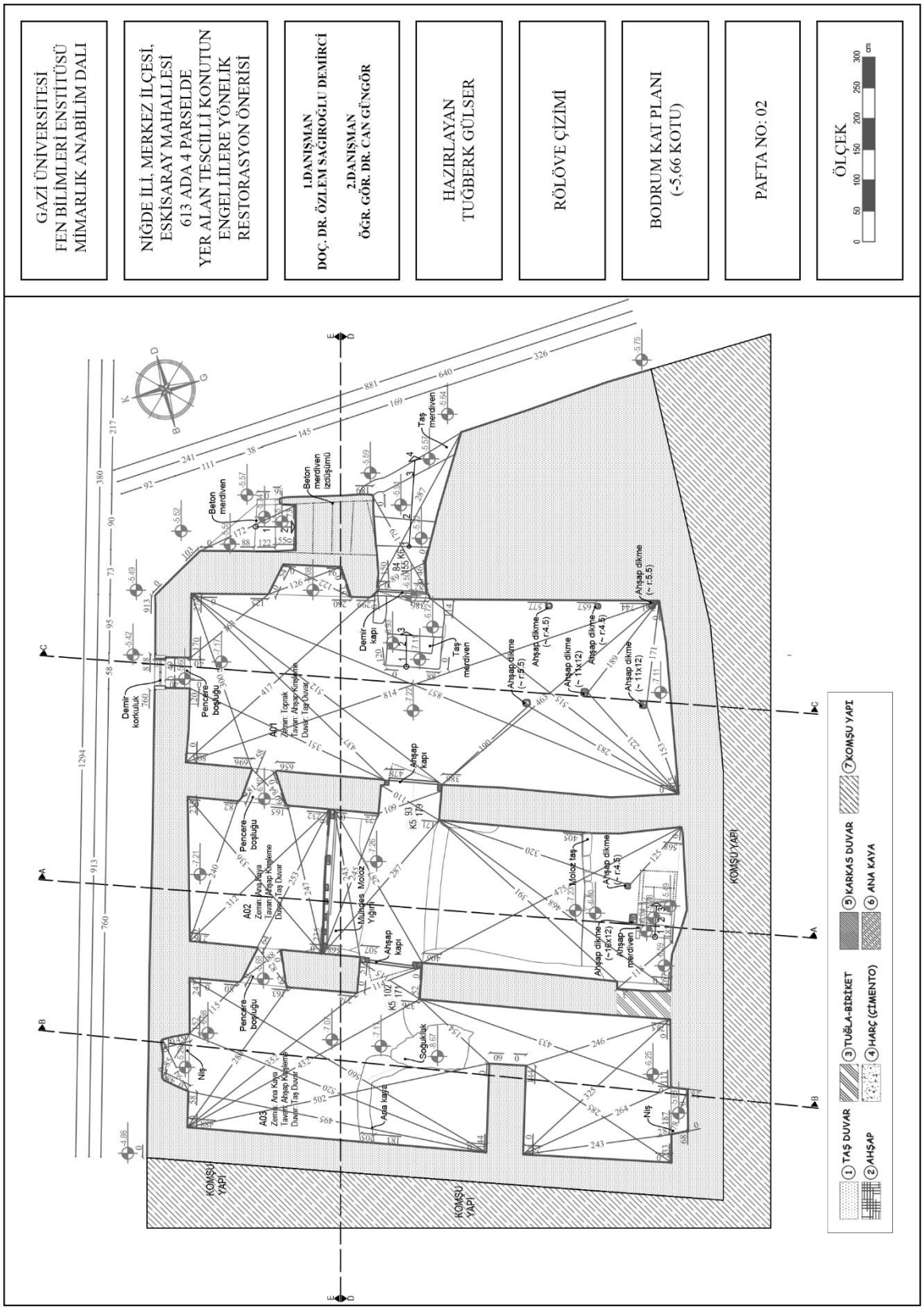
Şekil 4.16. Arka cephe ortofoto

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

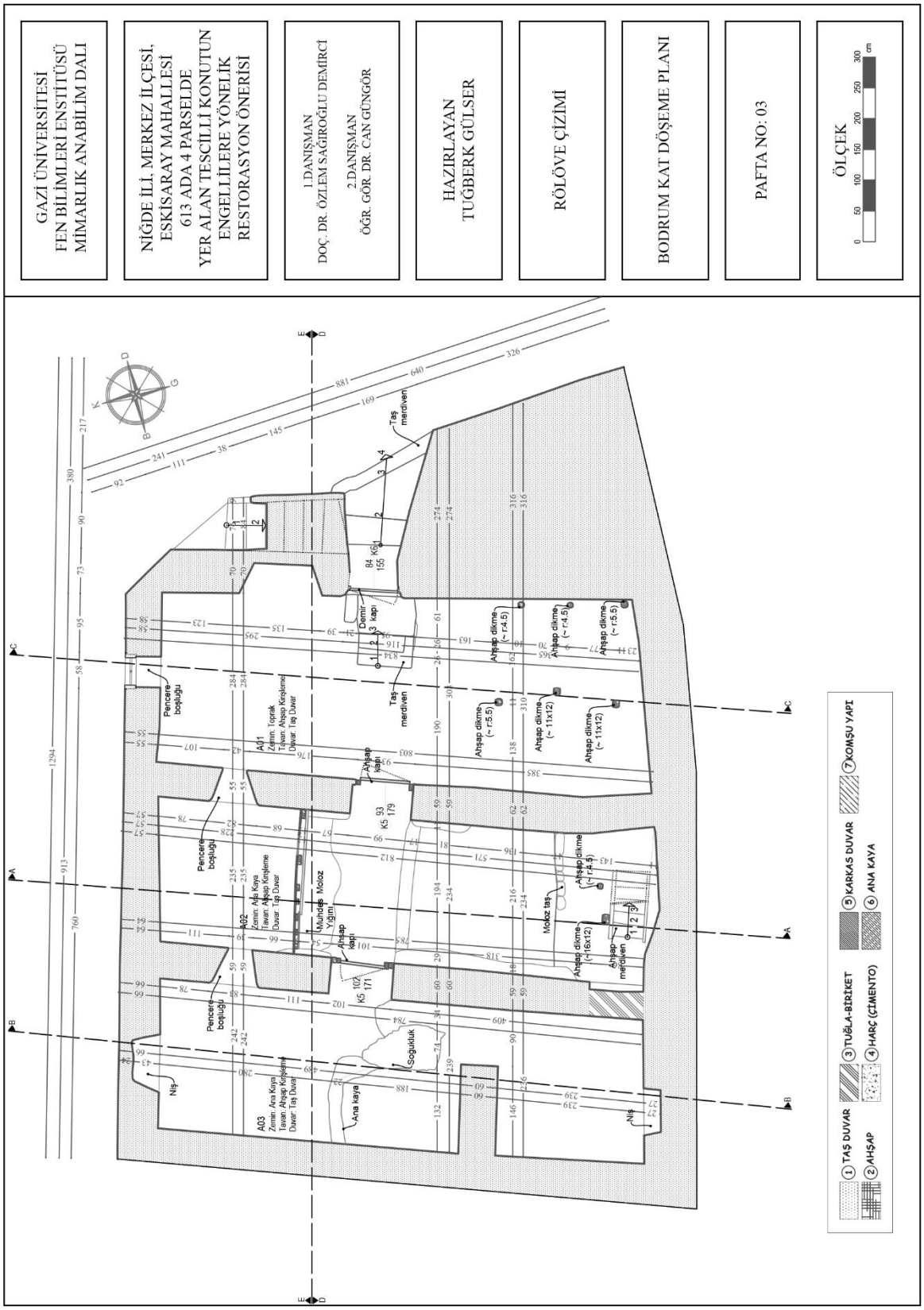
Şekil 4.17. Vaziyet planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

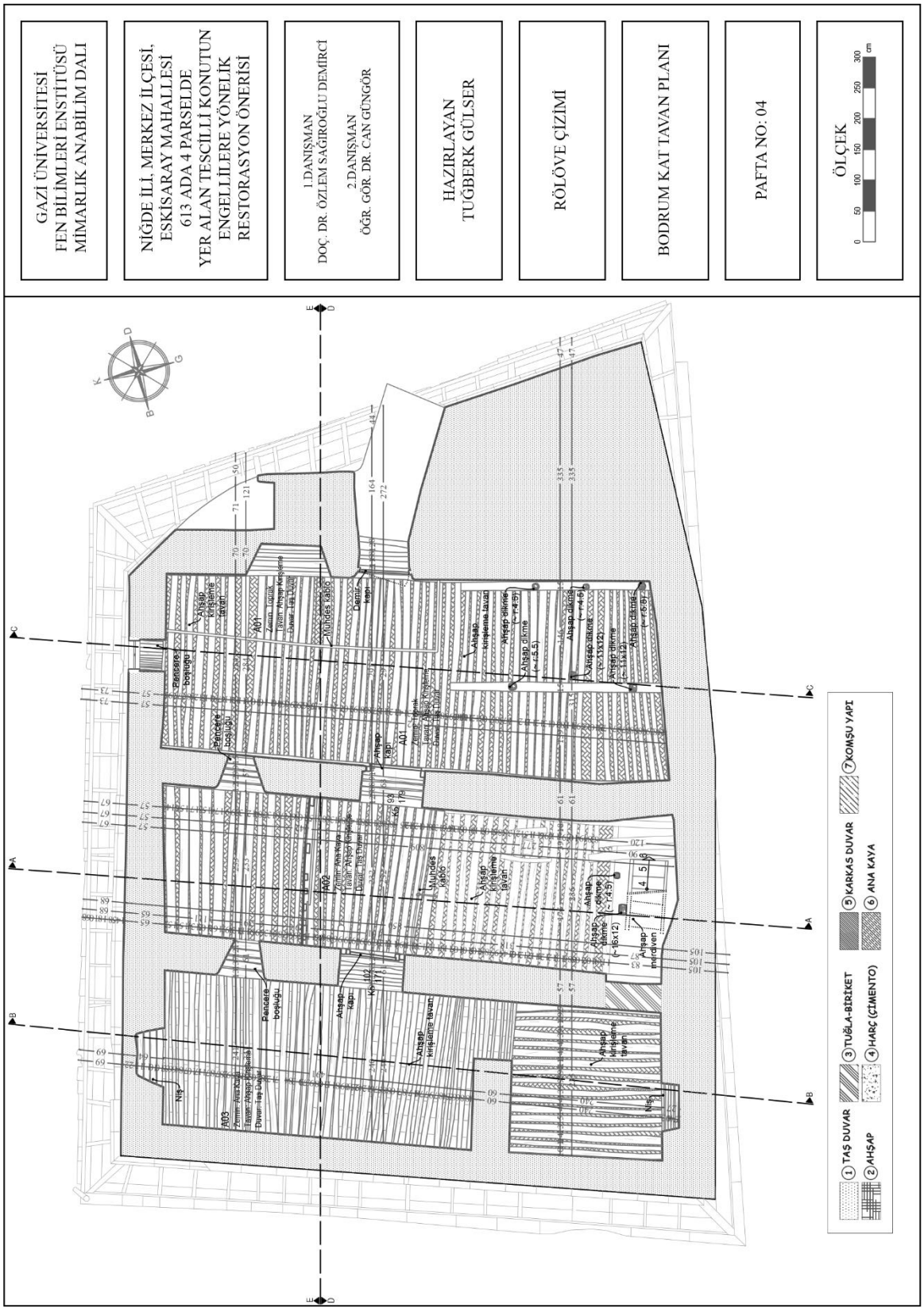
Şekil 4.18. Bodrum kat planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

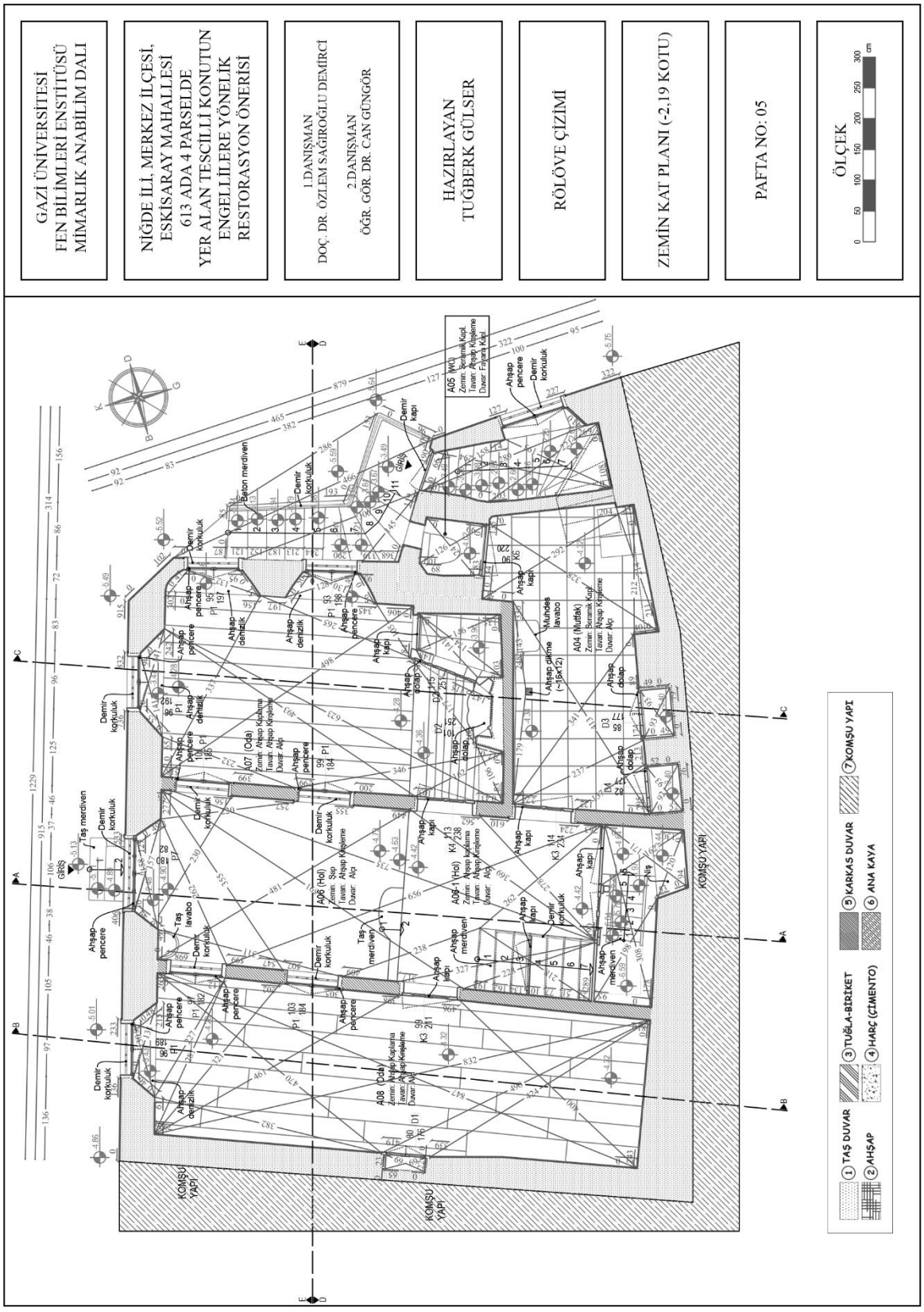
Şekil 4.19. Bodrum kat döşeme planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

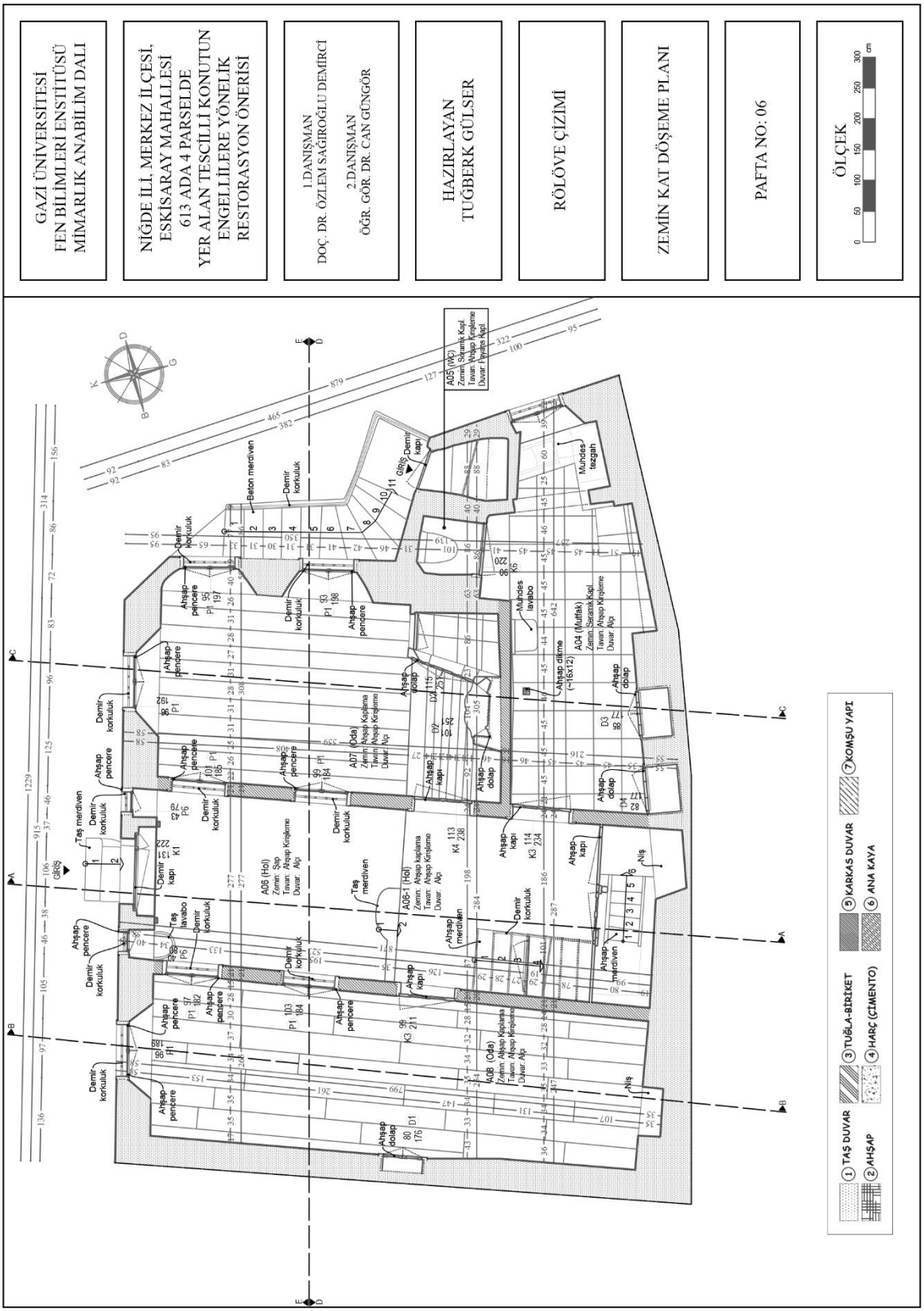
Şekil 4.20. Bodrum kat tavan planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

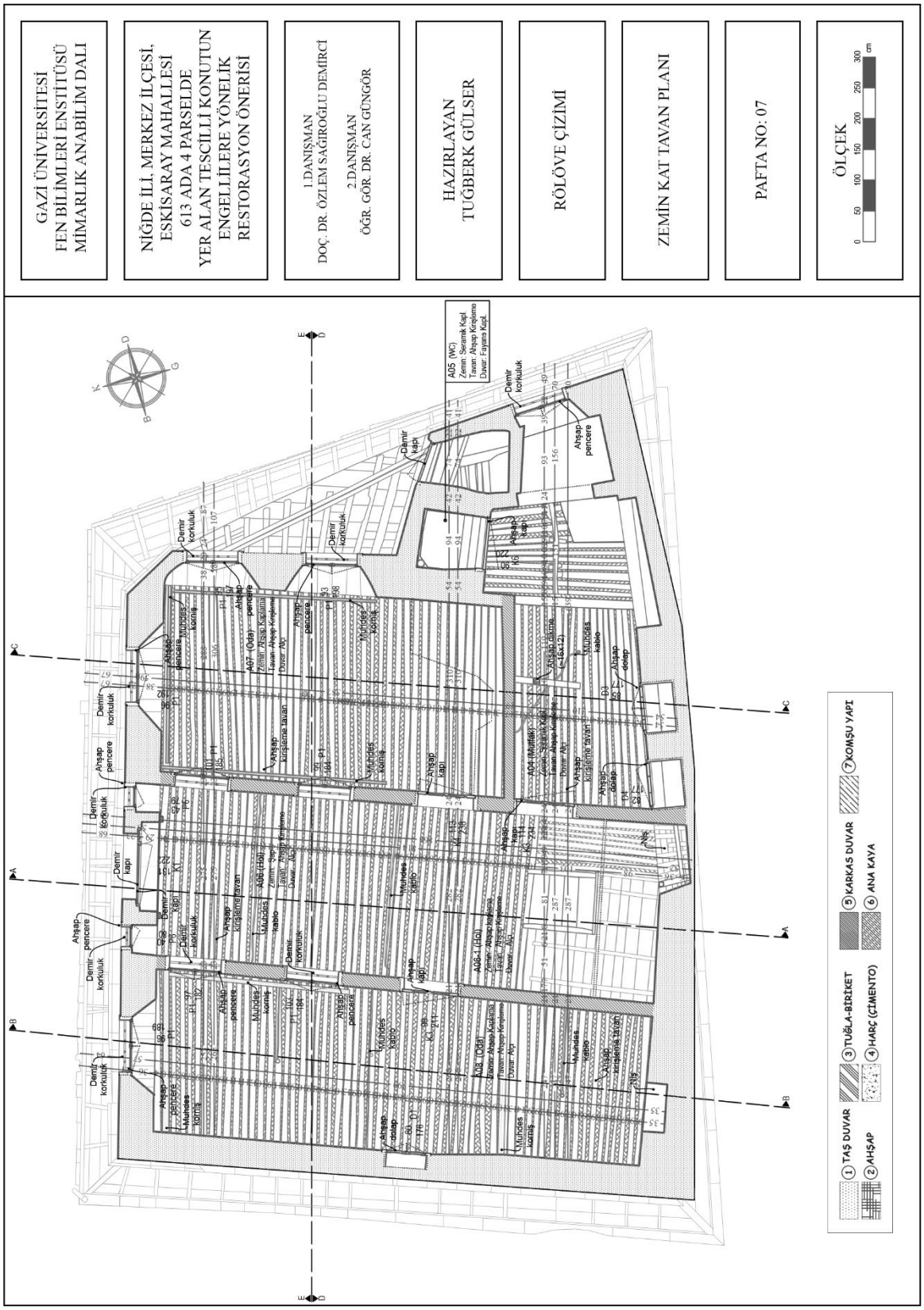
Şekil 4.21. Zemin kat planı(-2,19 kotu) rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

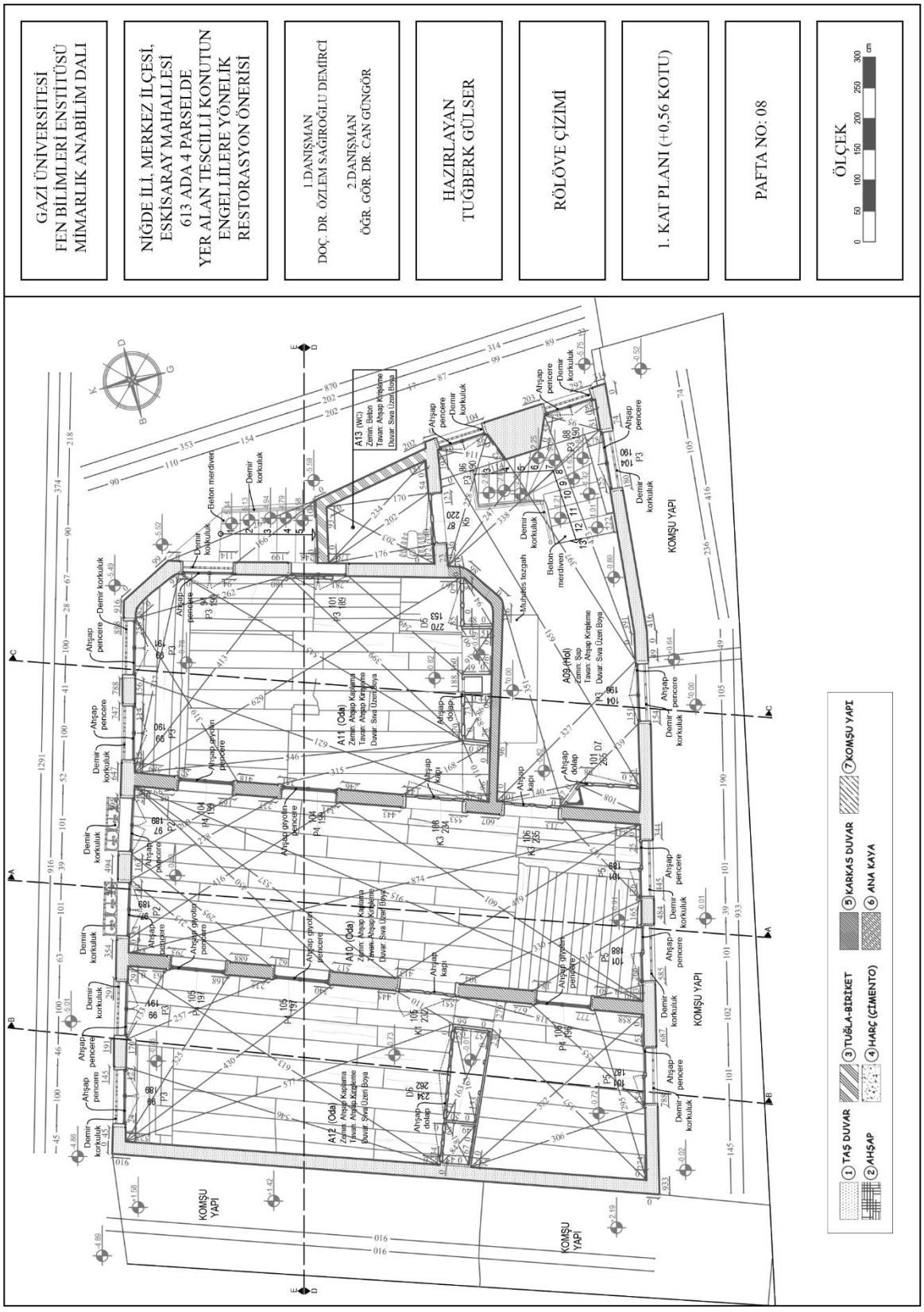
Şekil 4.22. Zemin kat döşeme planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

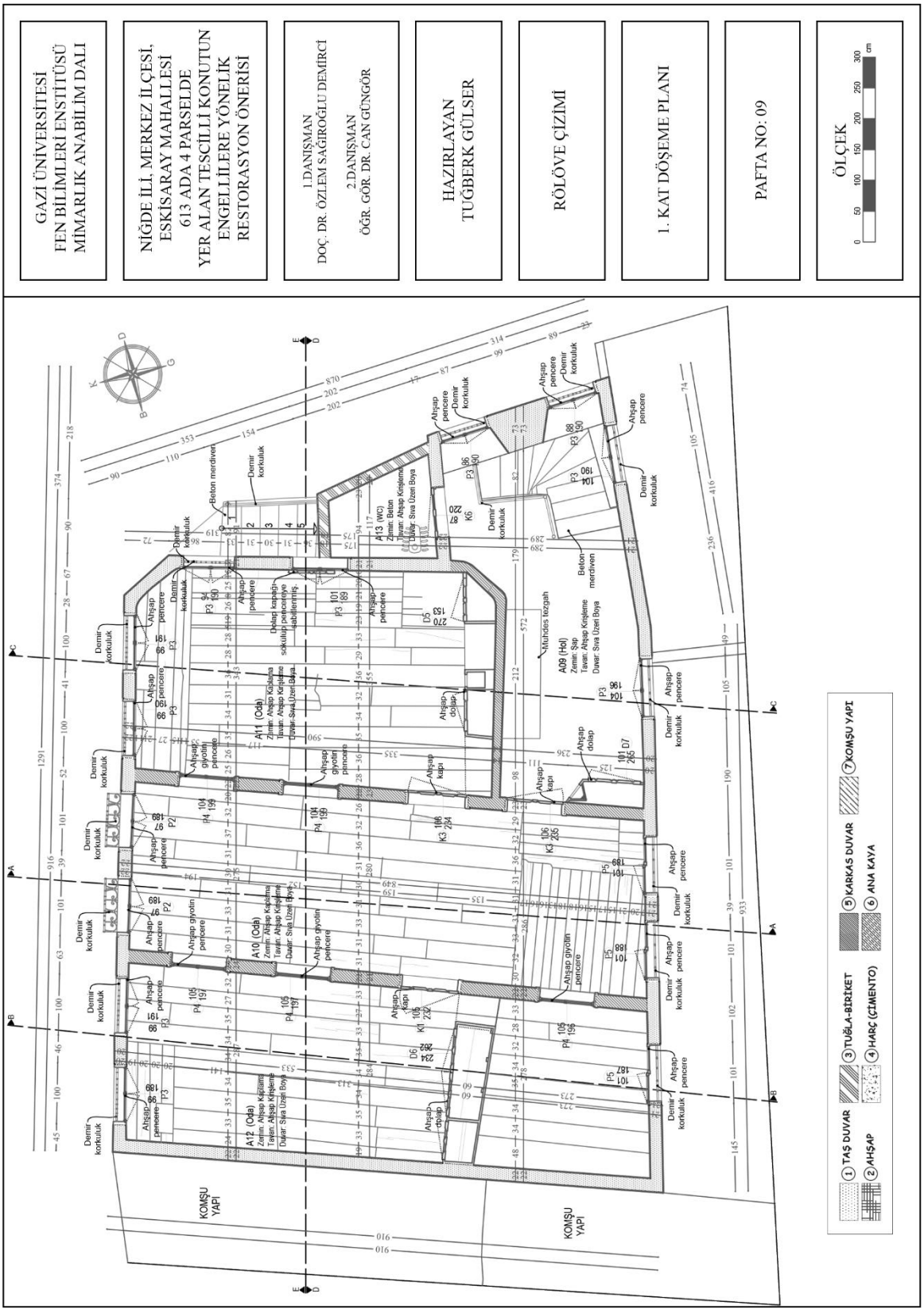
Şekil 4.23. Zemin kat tavan planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

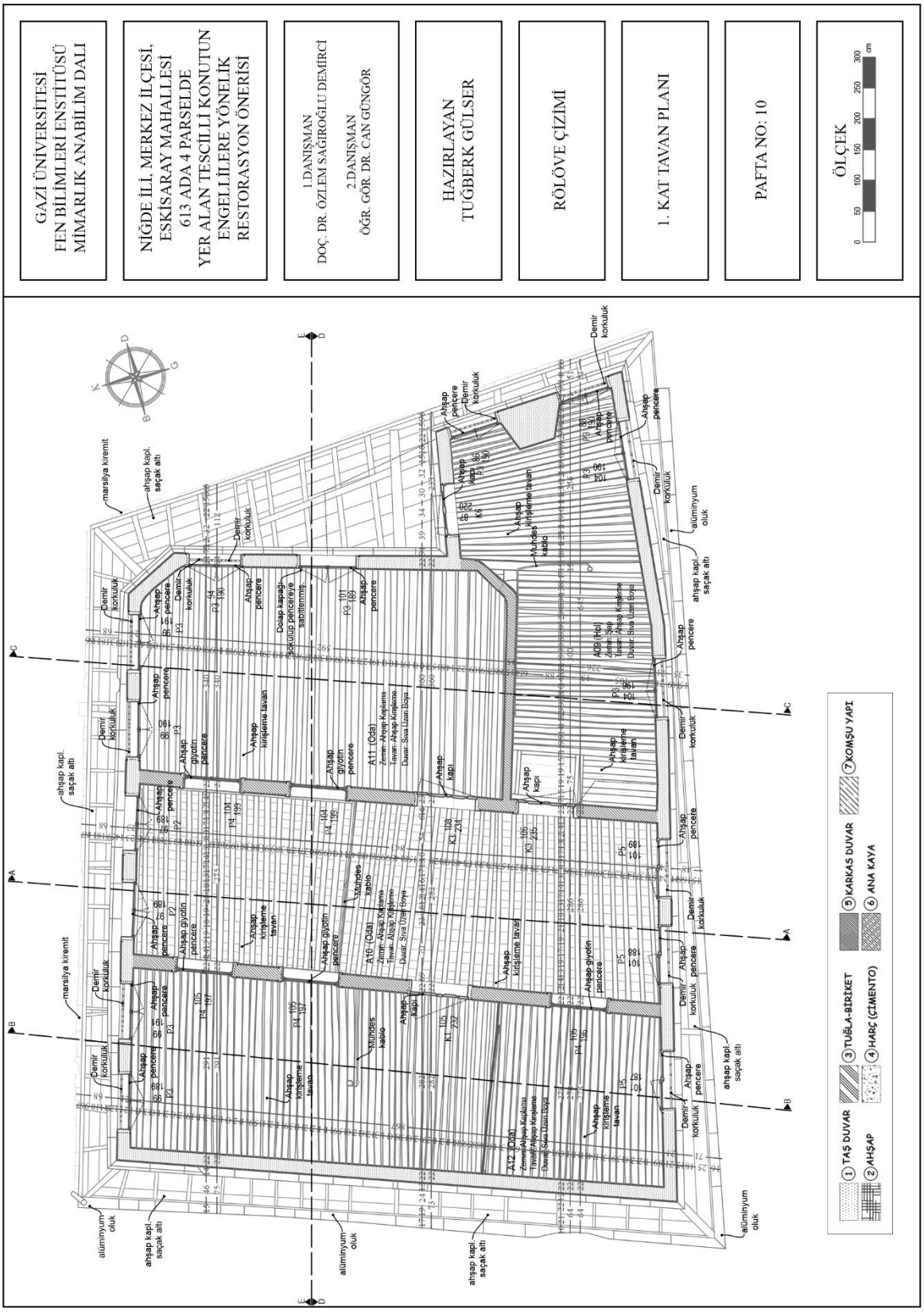
Şekil 4.24. Birinci kat planı (+0,56) rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

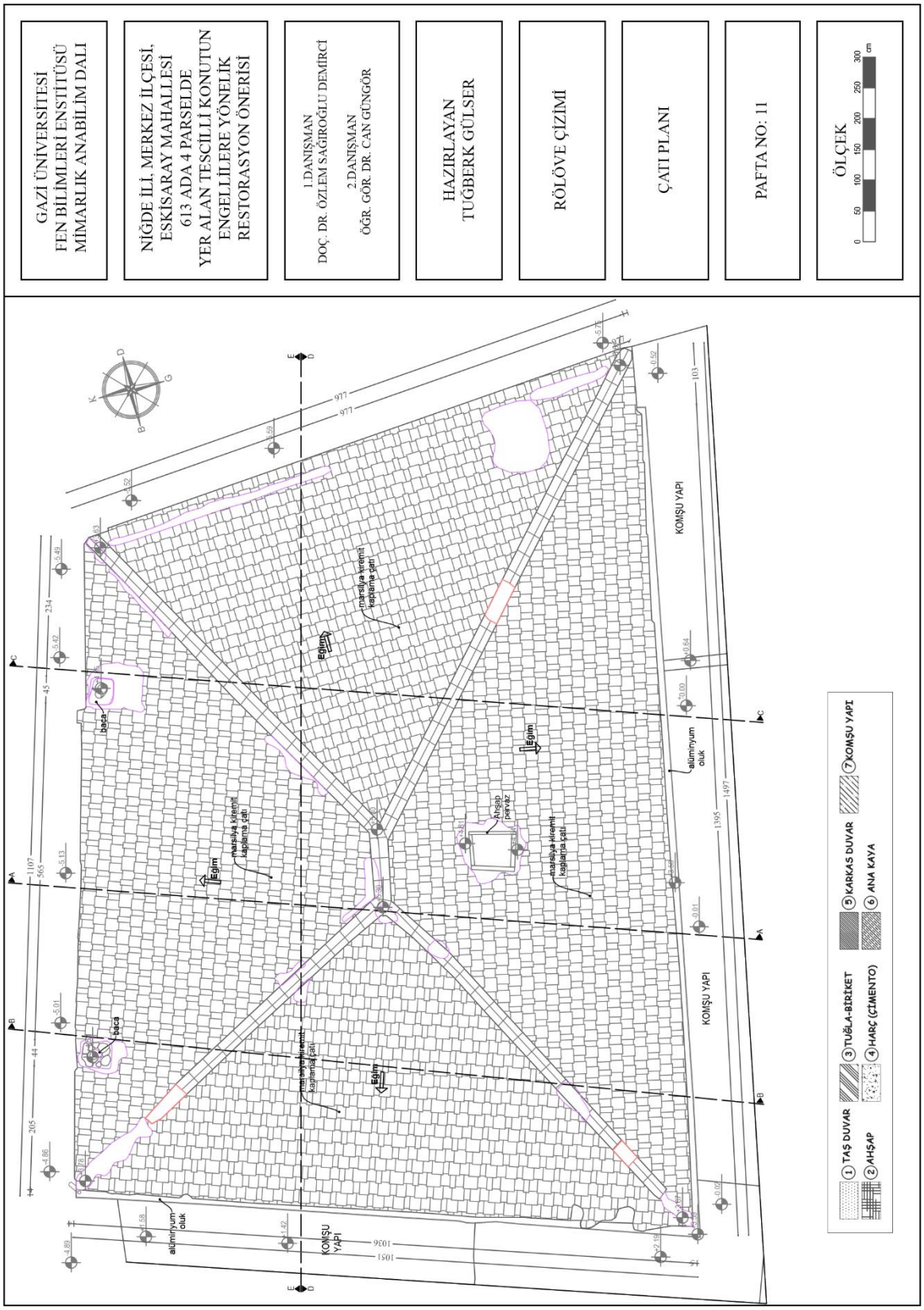
Şekil 4.25. Birinci kat döşeme planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

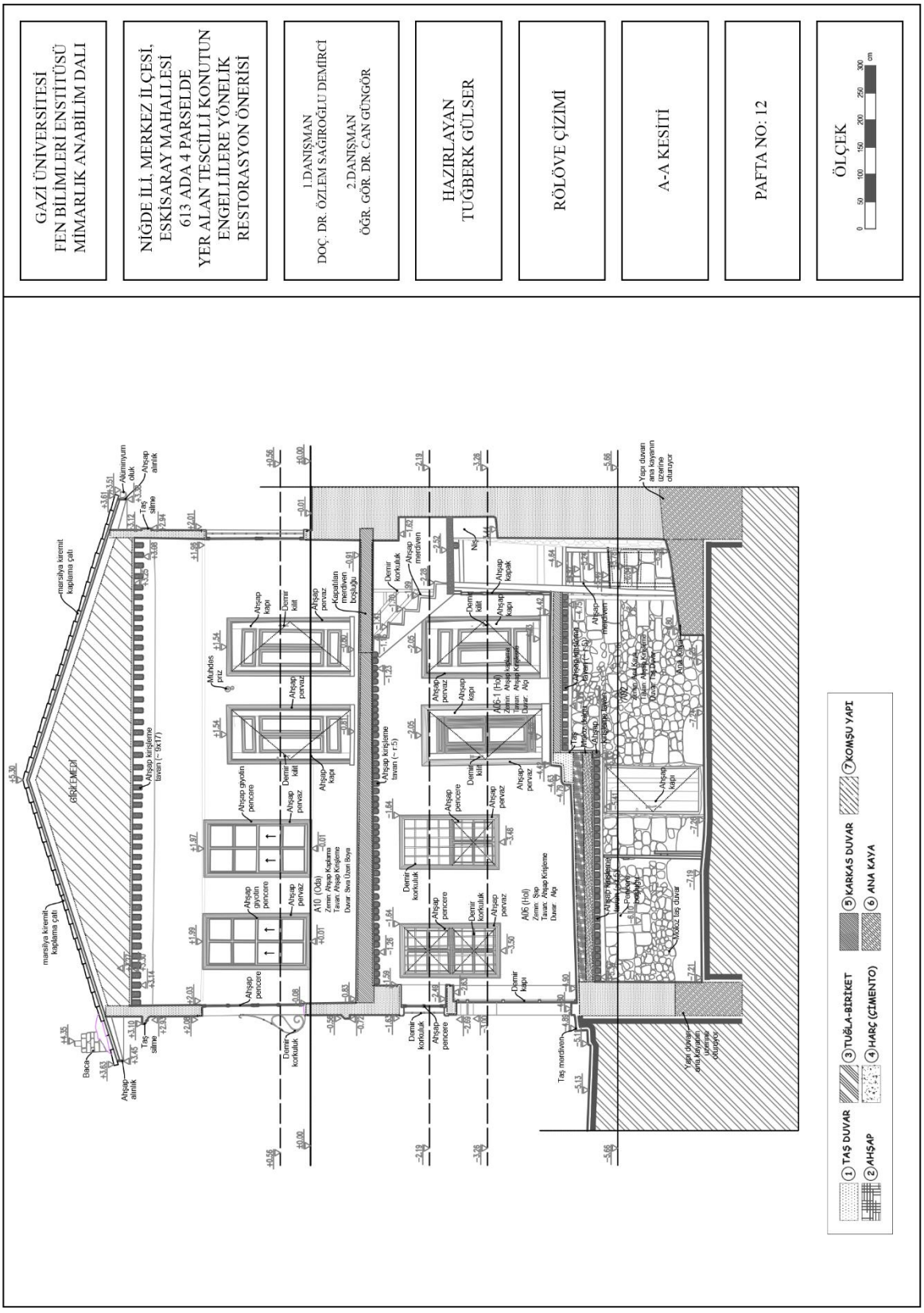
Şekil 4.26. Birinci kat tavan planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

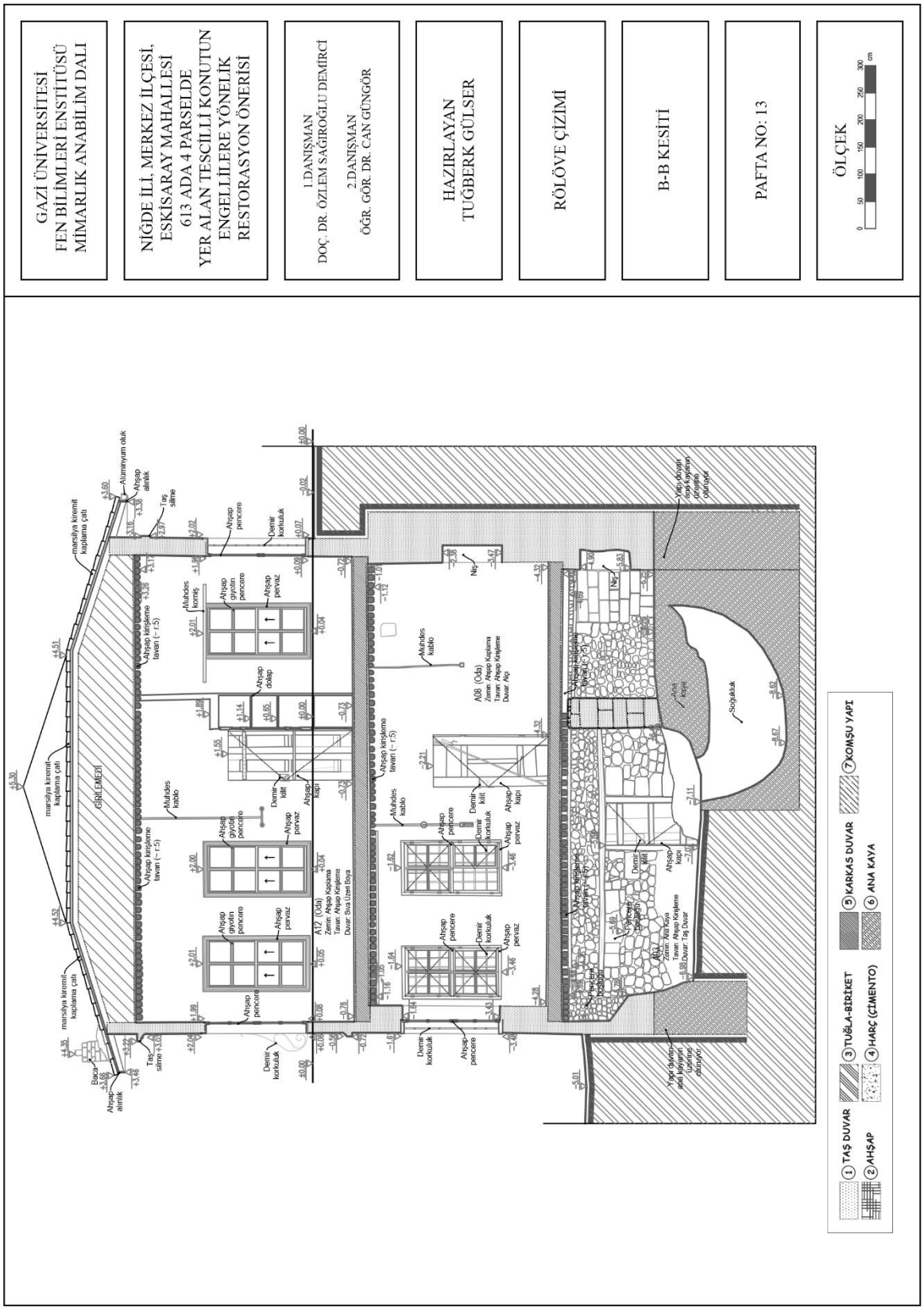
Şekil 4.27. Çatı planı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

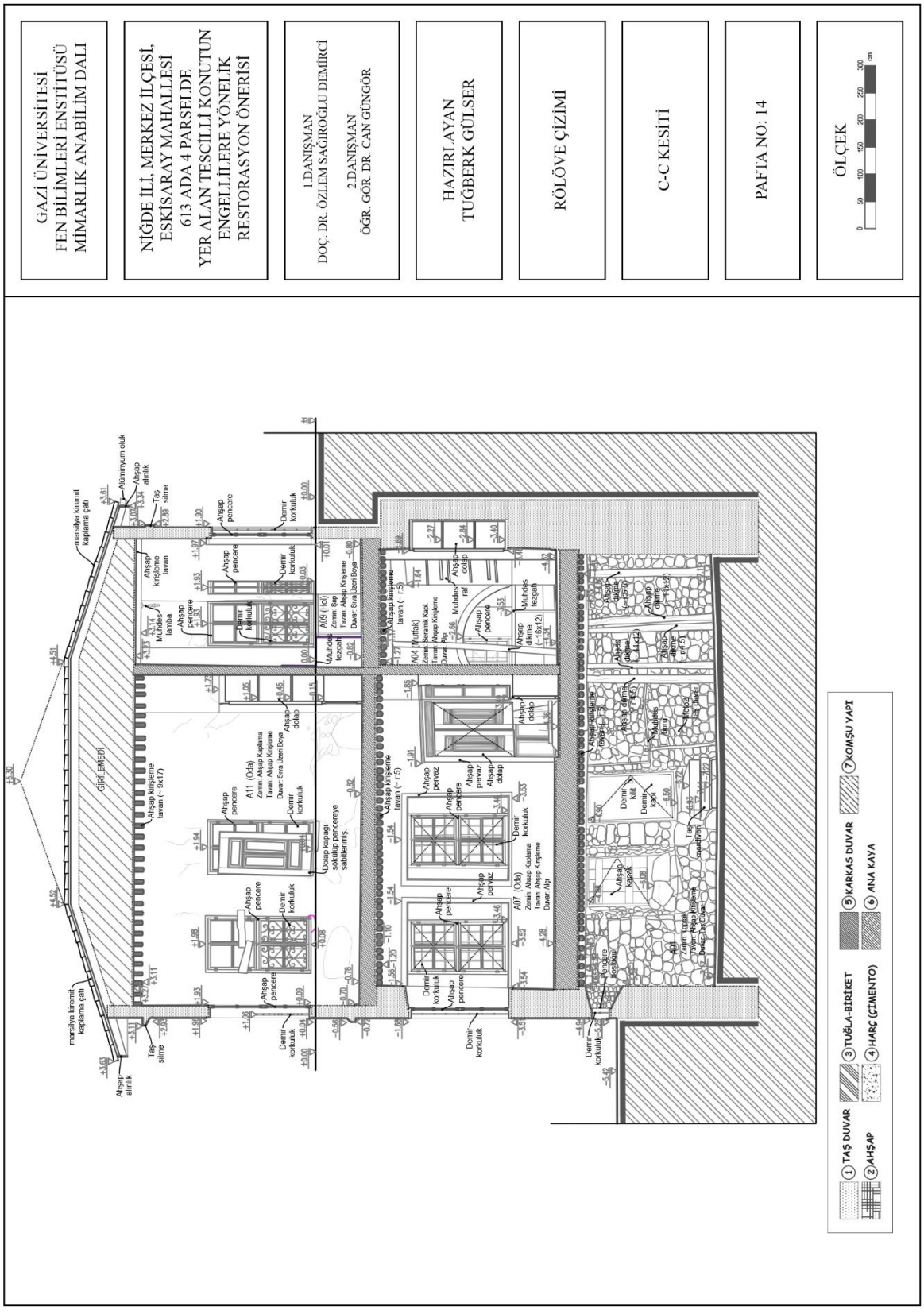
Şekil 4.28. A-A Kesiti rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

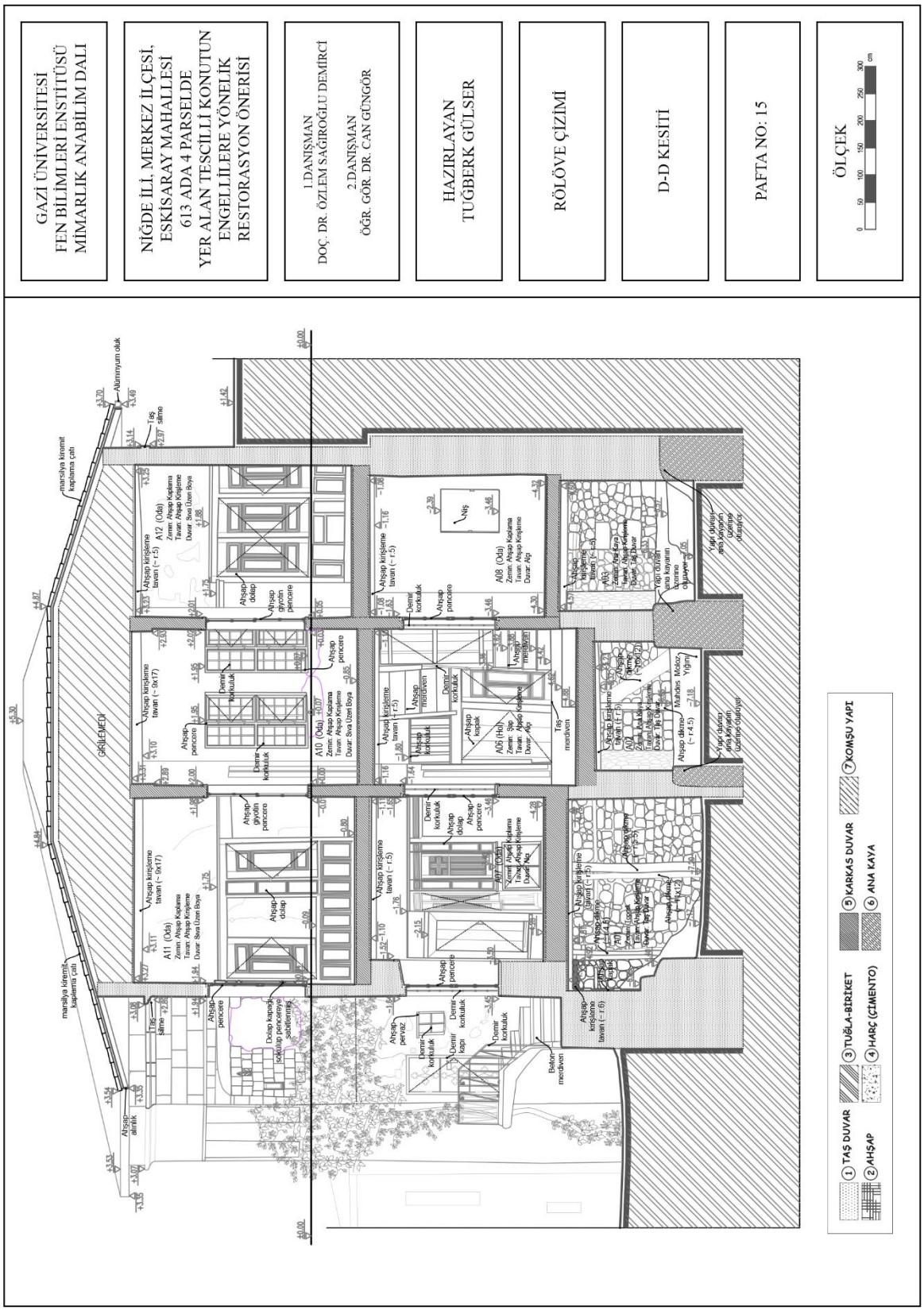
Şekil 4.29. B-B Kesiti rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

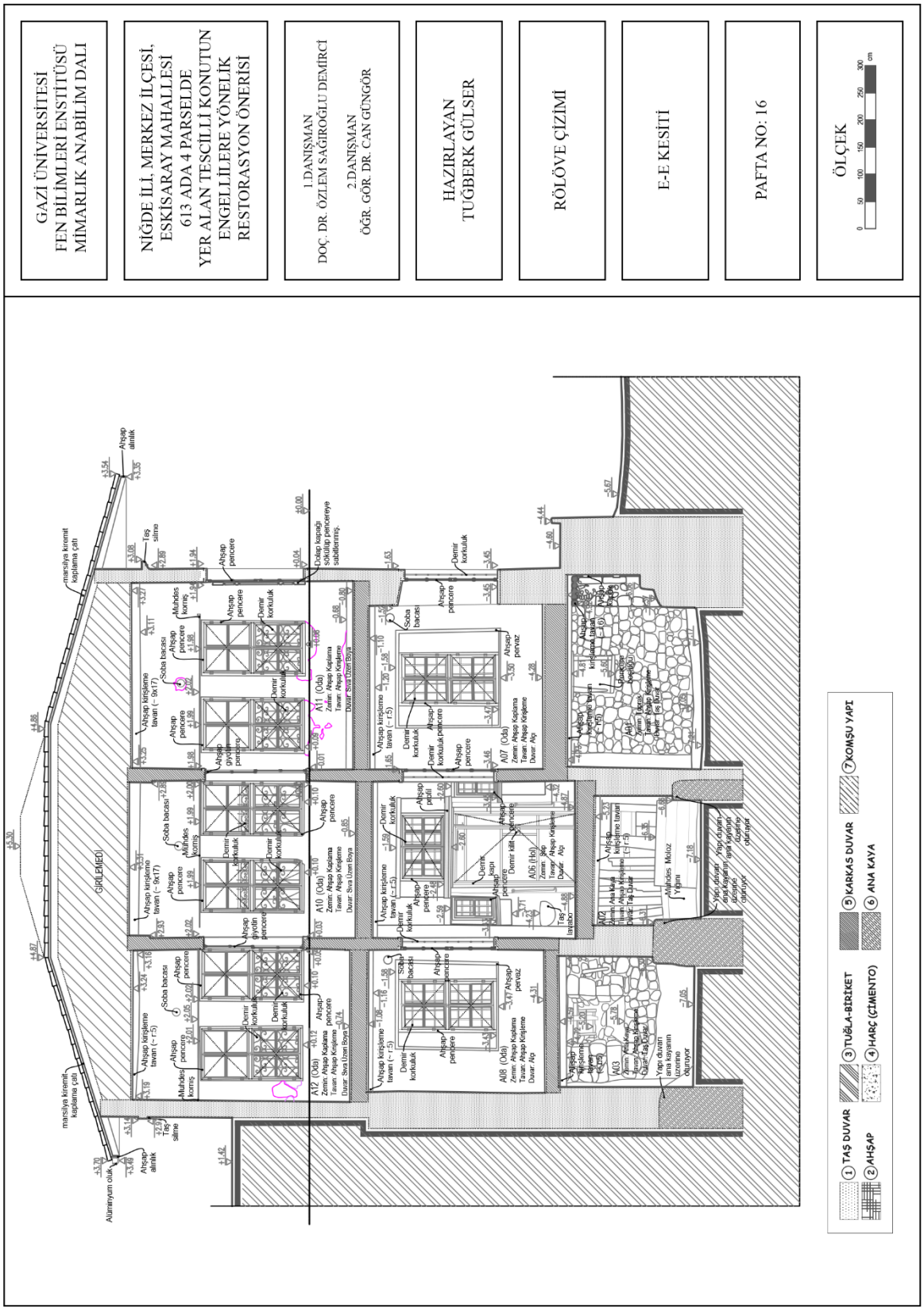
Şekil 4.30. C-C Kesiti rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

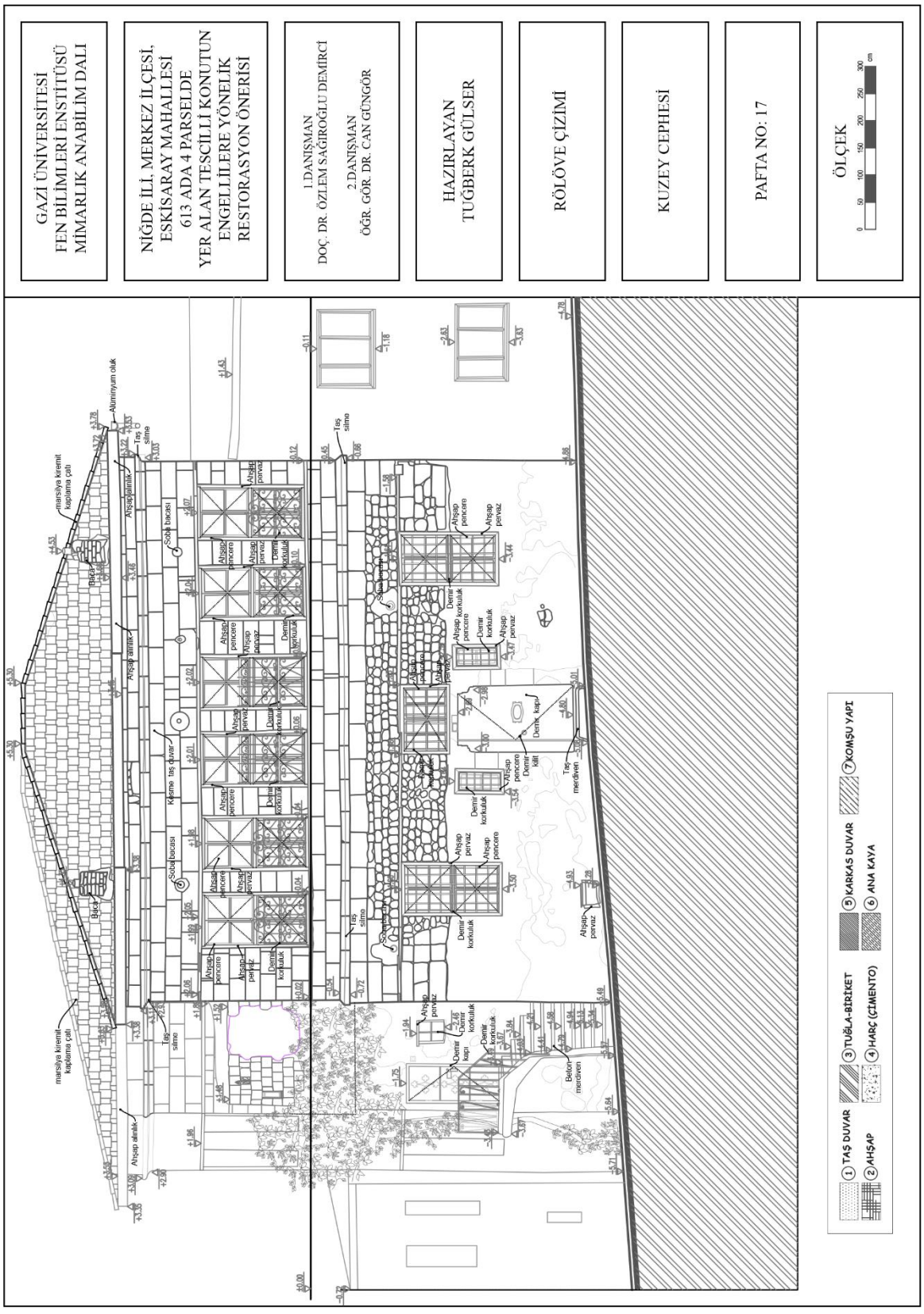
Şekil 4.31. D-D Kesiti rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

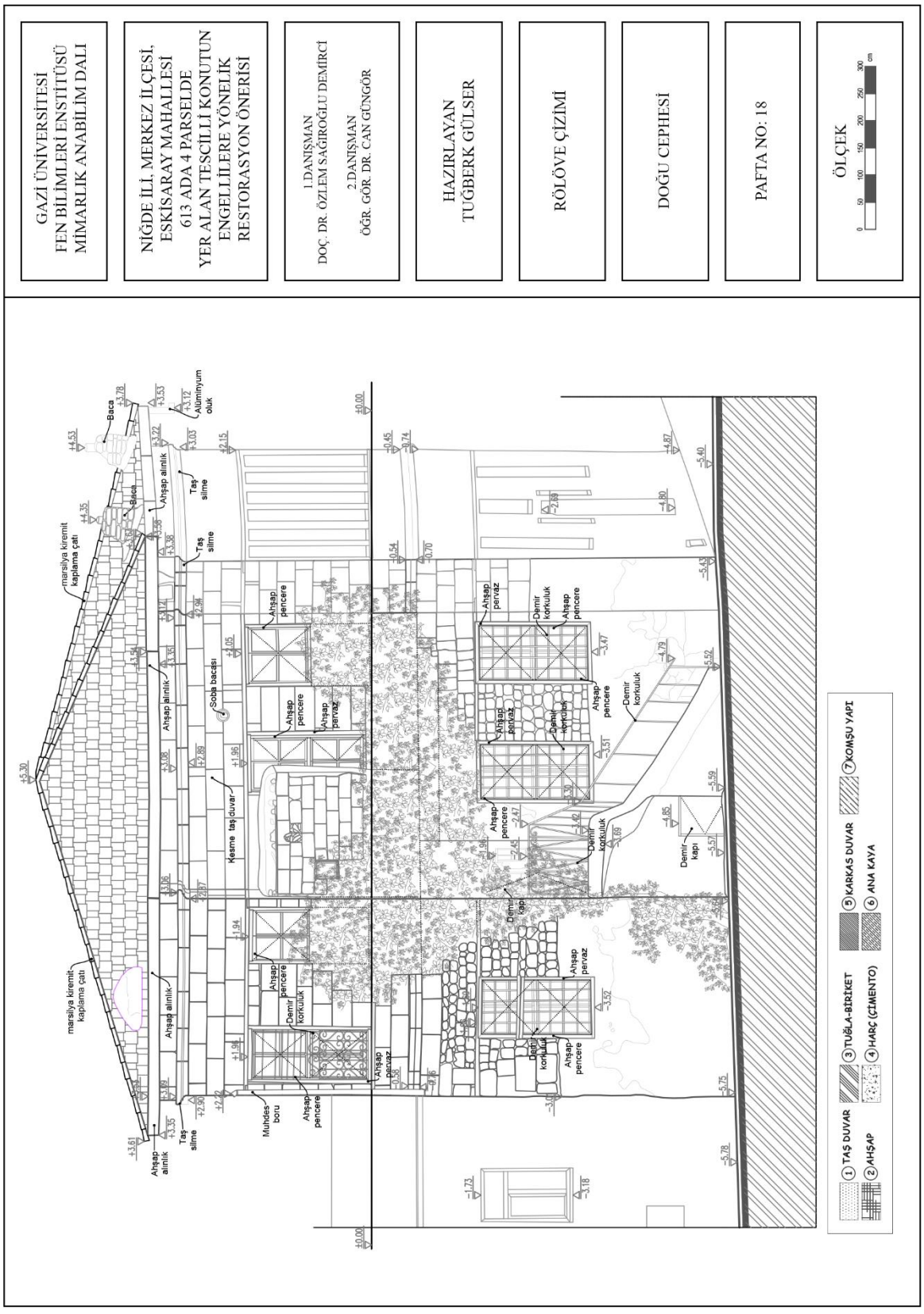
Şekil 4.32. E-E Kesiti rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

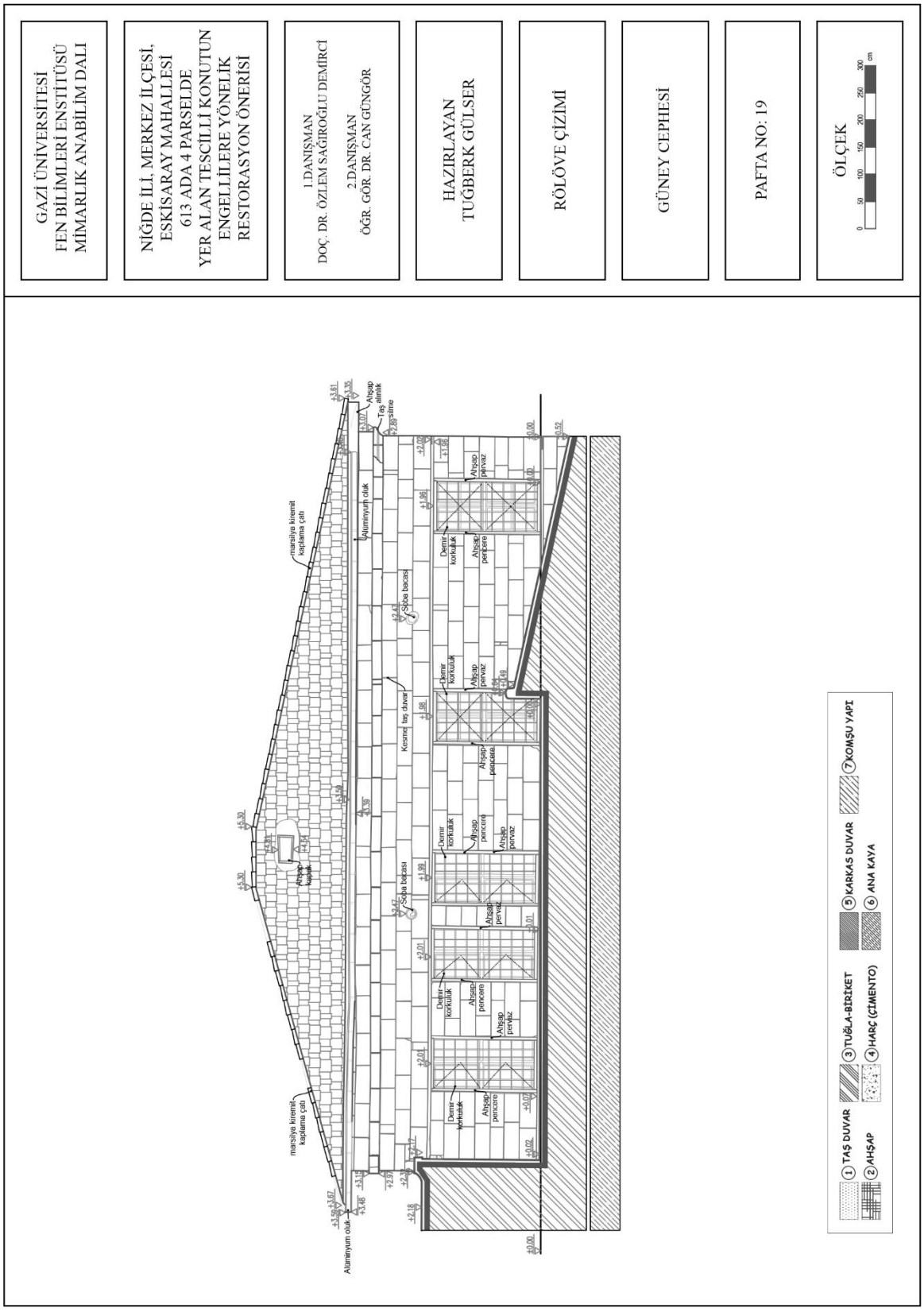
Şekil 4.33. Kuzey Cephesi rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

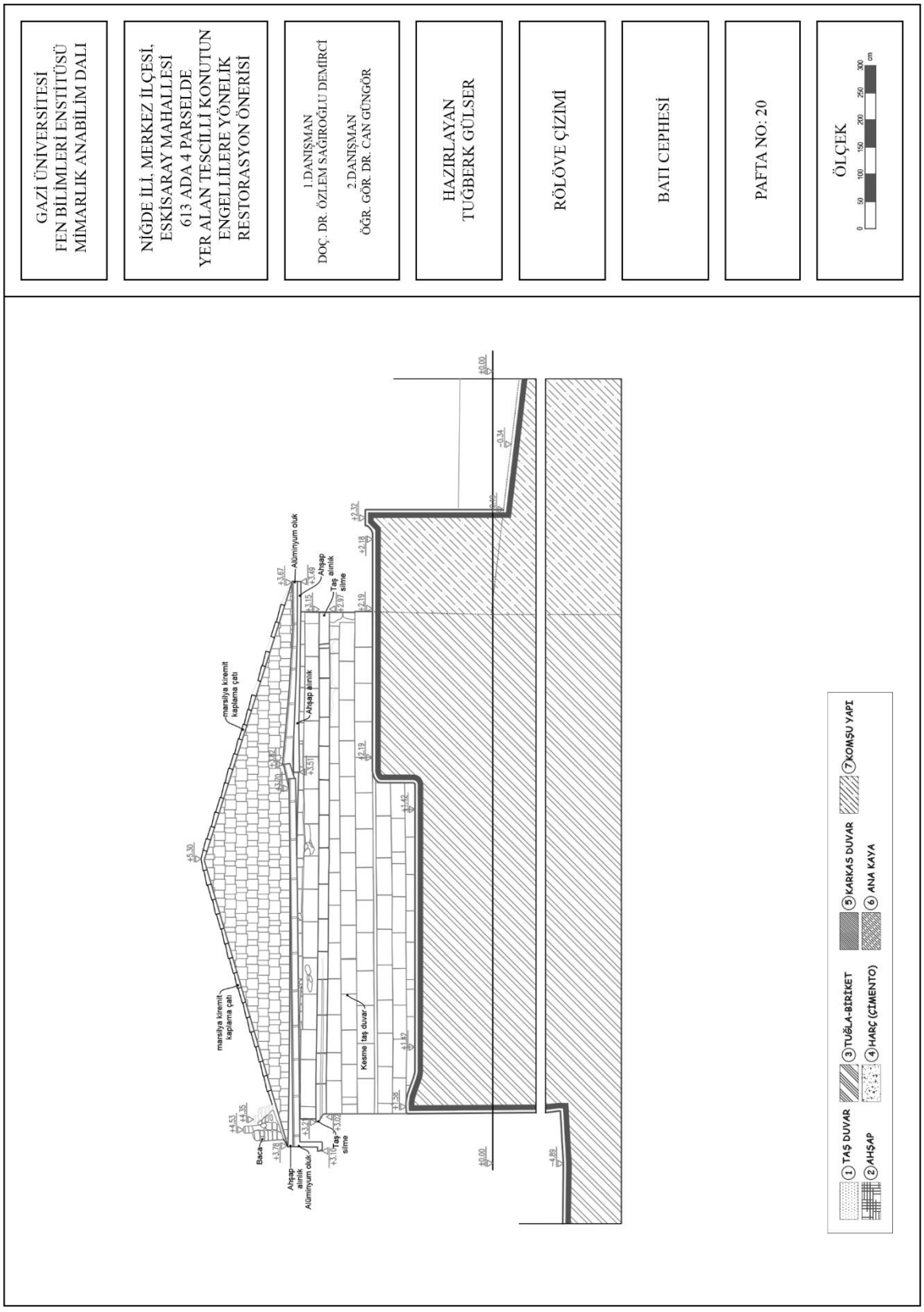
Şekil 4.34. Doğu Cephesi rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

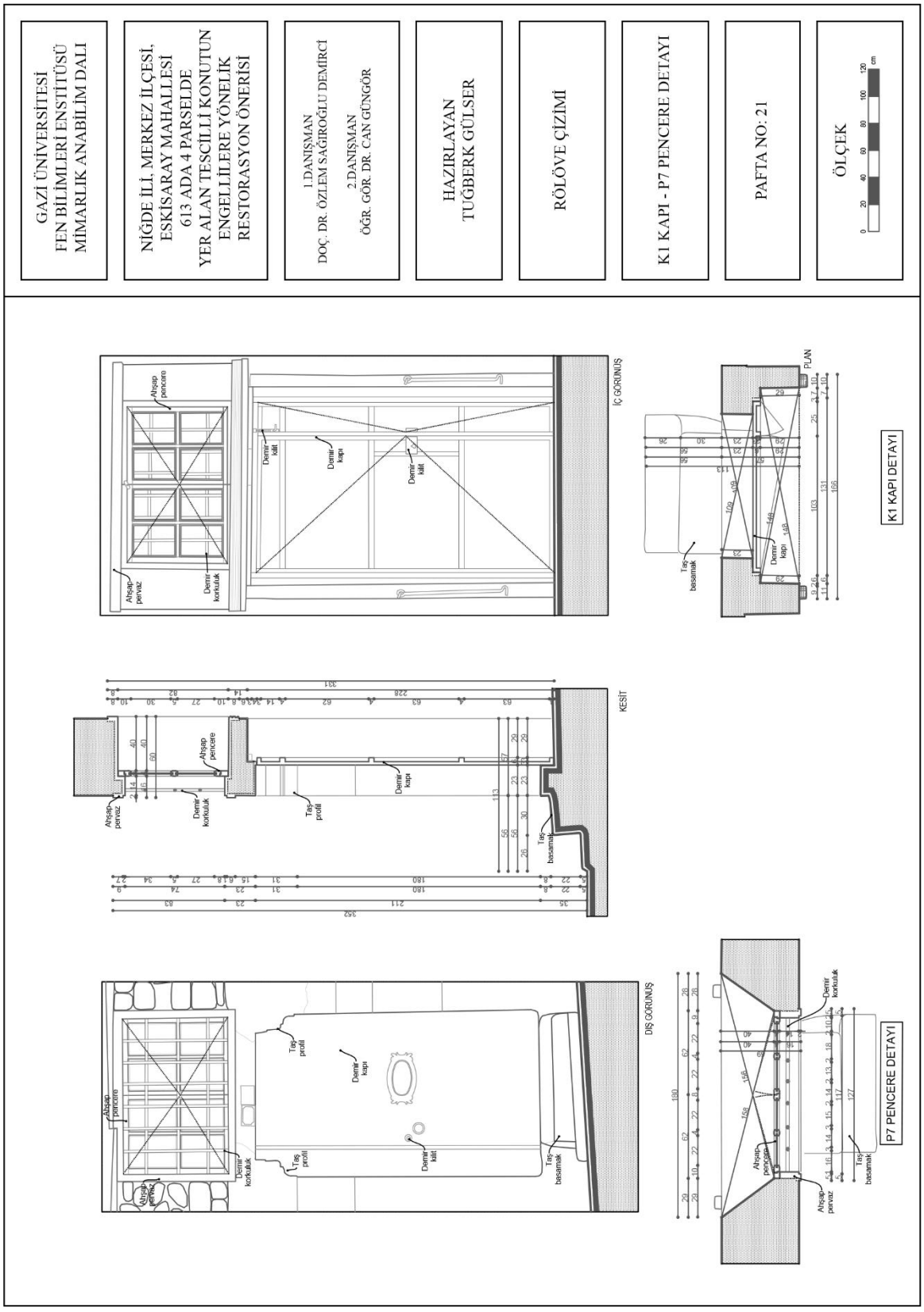
Şekil 4.35. Güney Cephesi rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

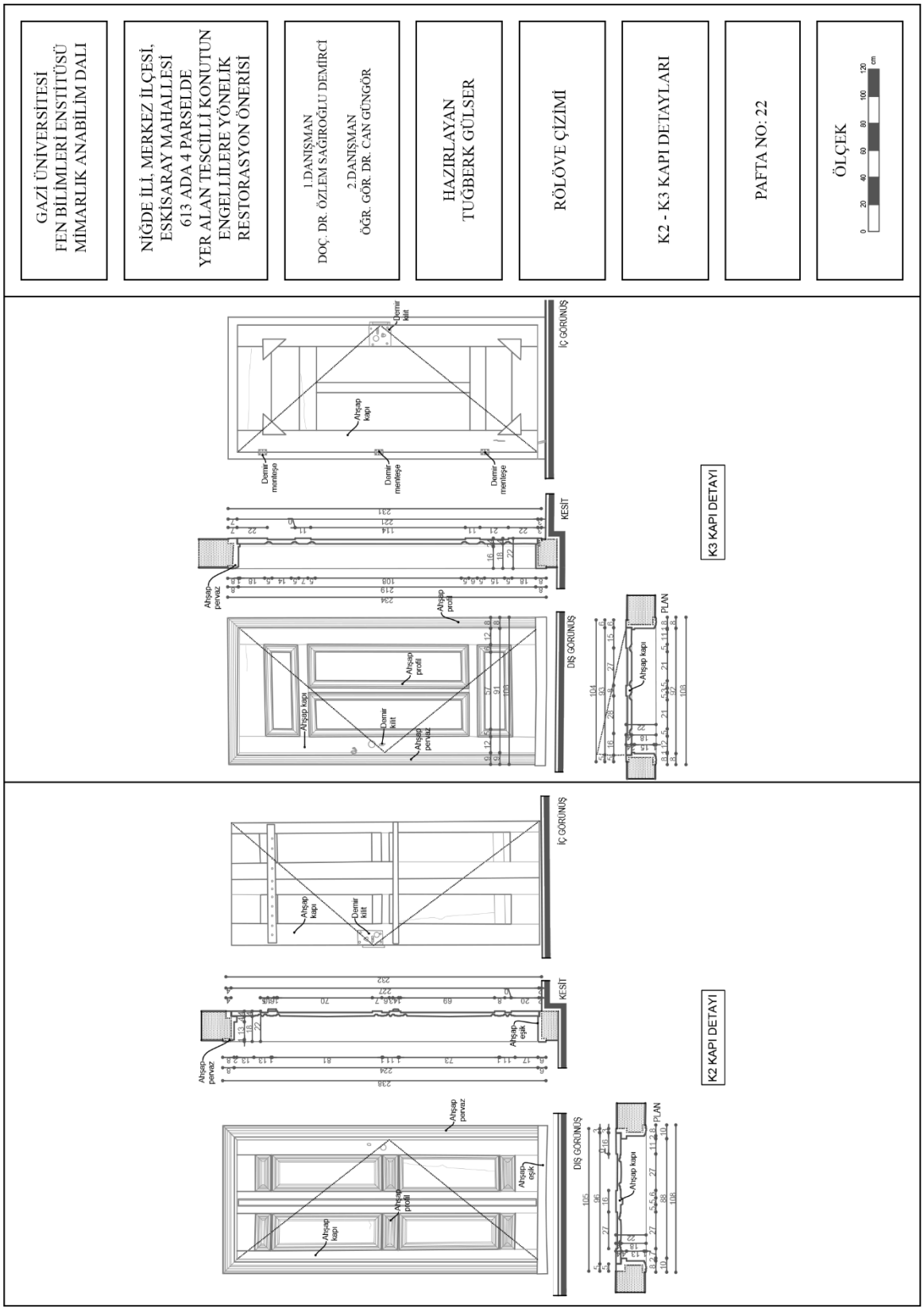
Şekil 4.36. Batı Cephesi rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

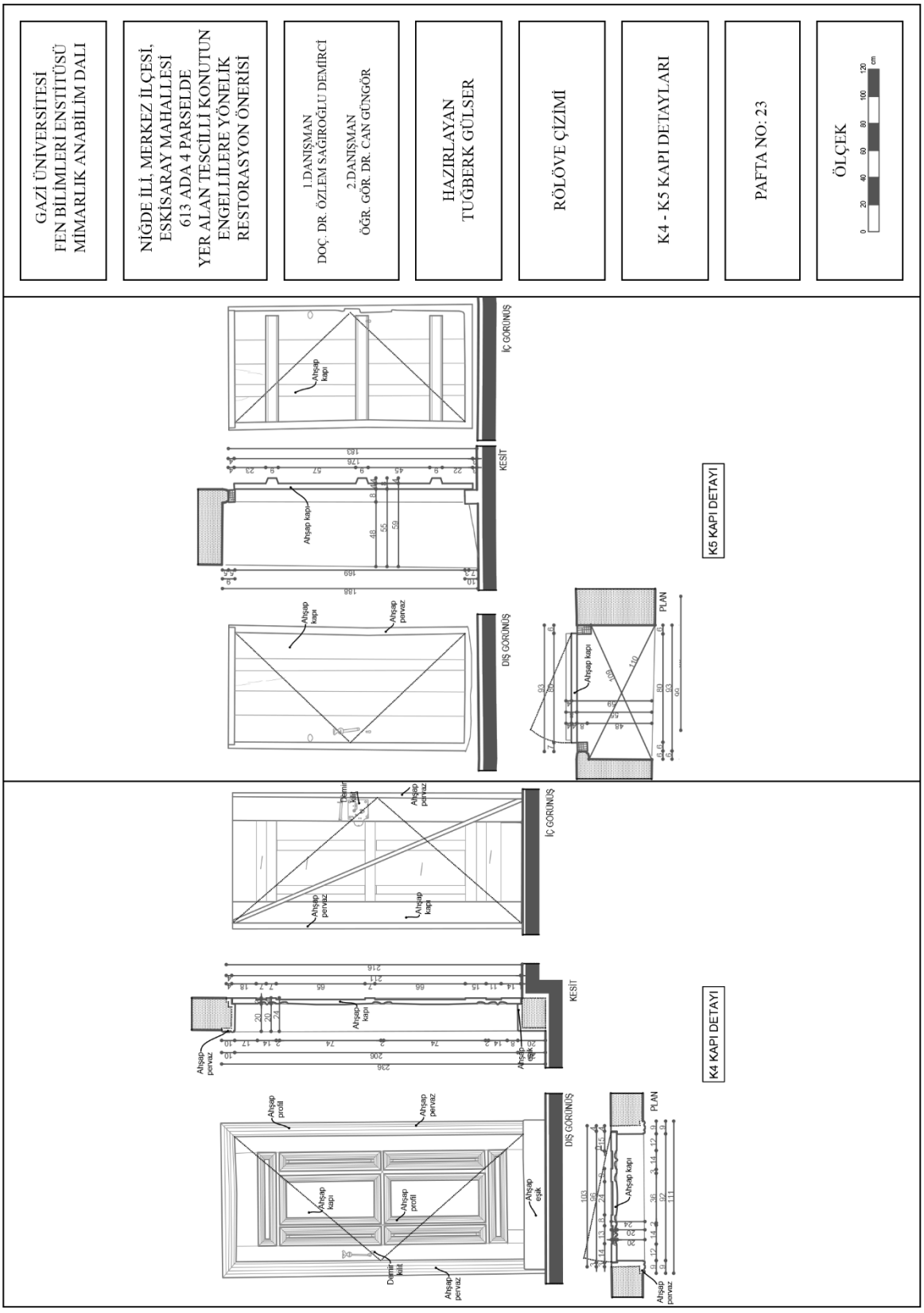
Şekil 4.37. K1 kapı – P7 pencere detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

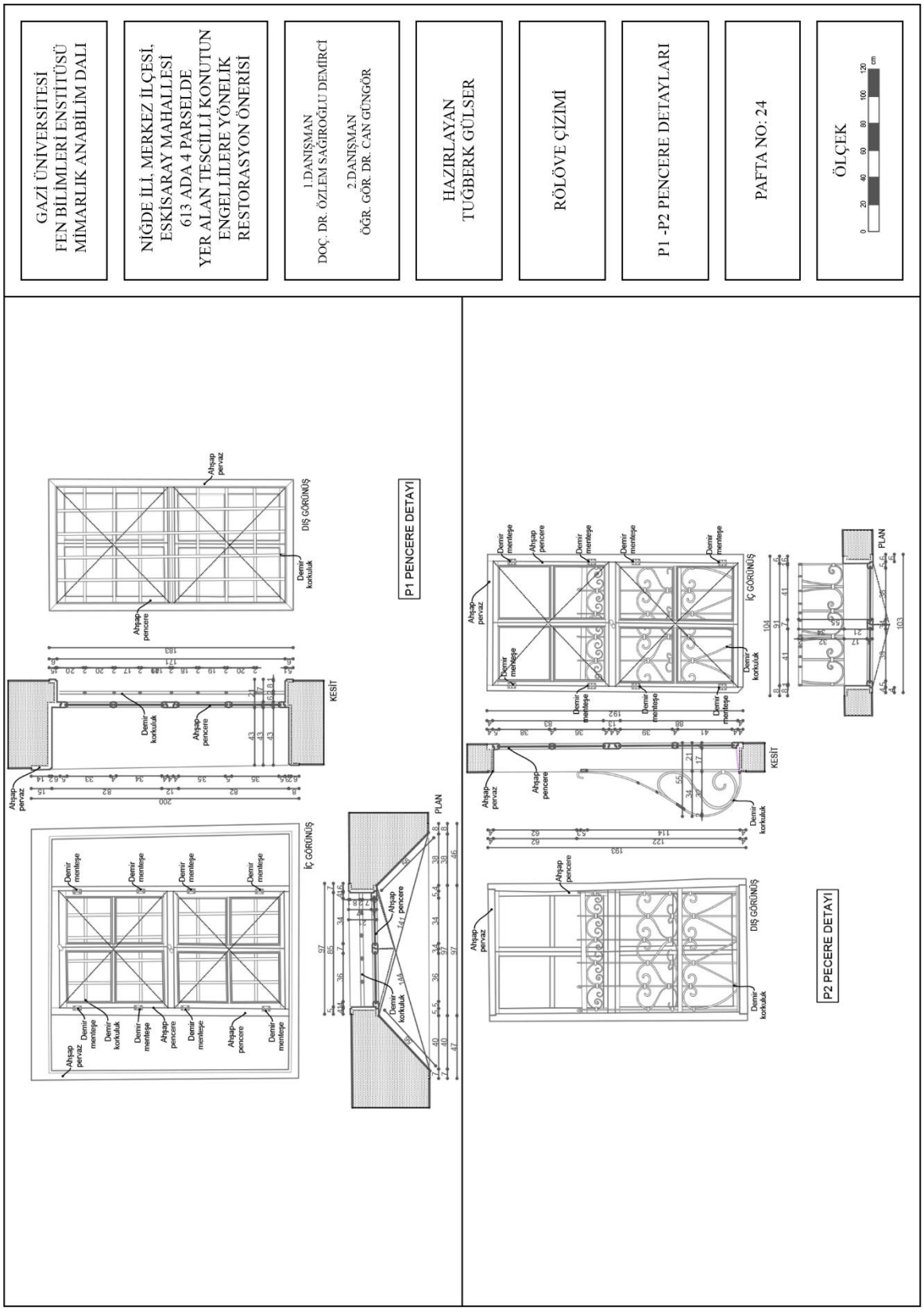
Şekil 4.38. K2 – K3 kapı detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

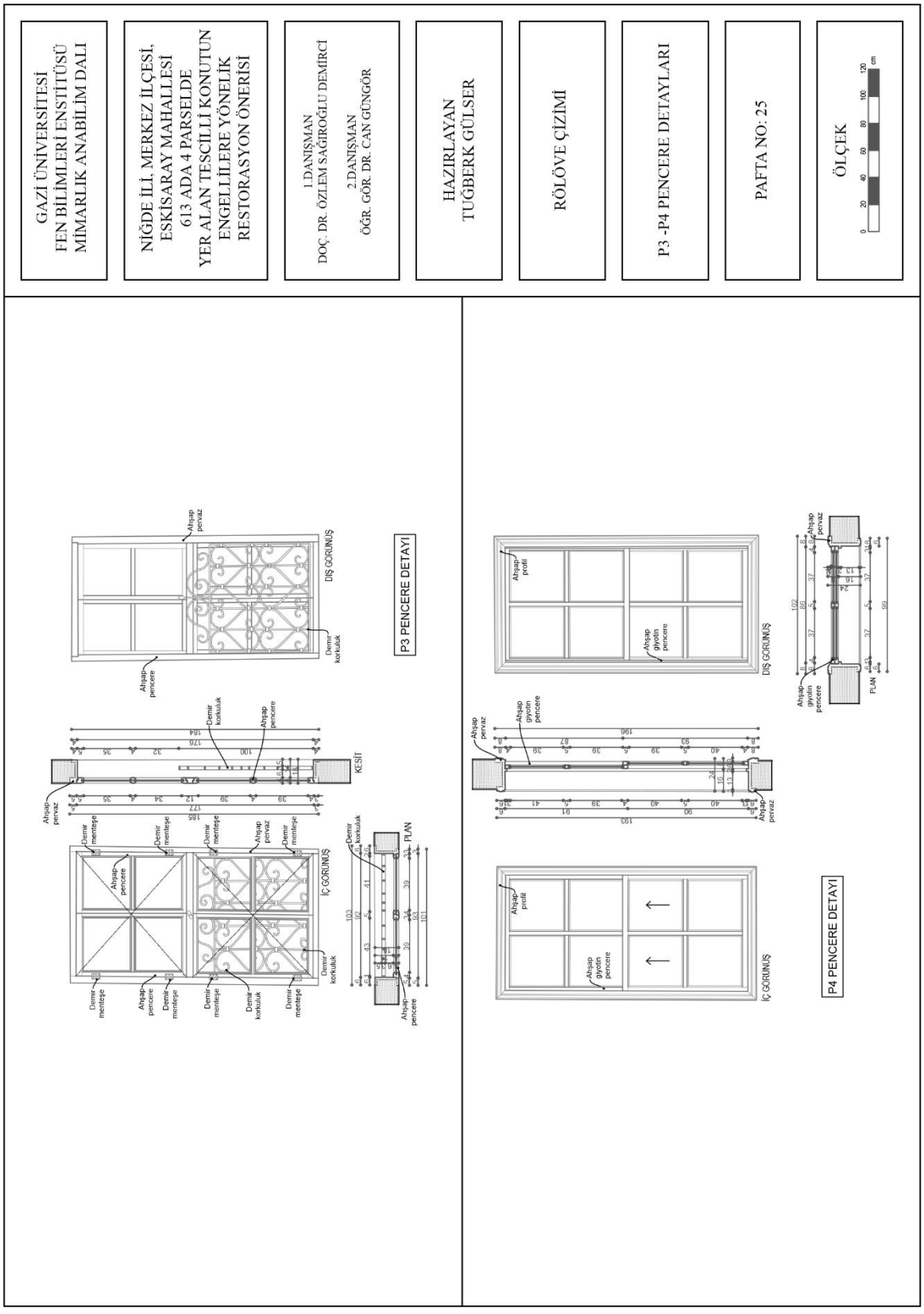
Şekil 4.39. K4 – K5 kapı detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

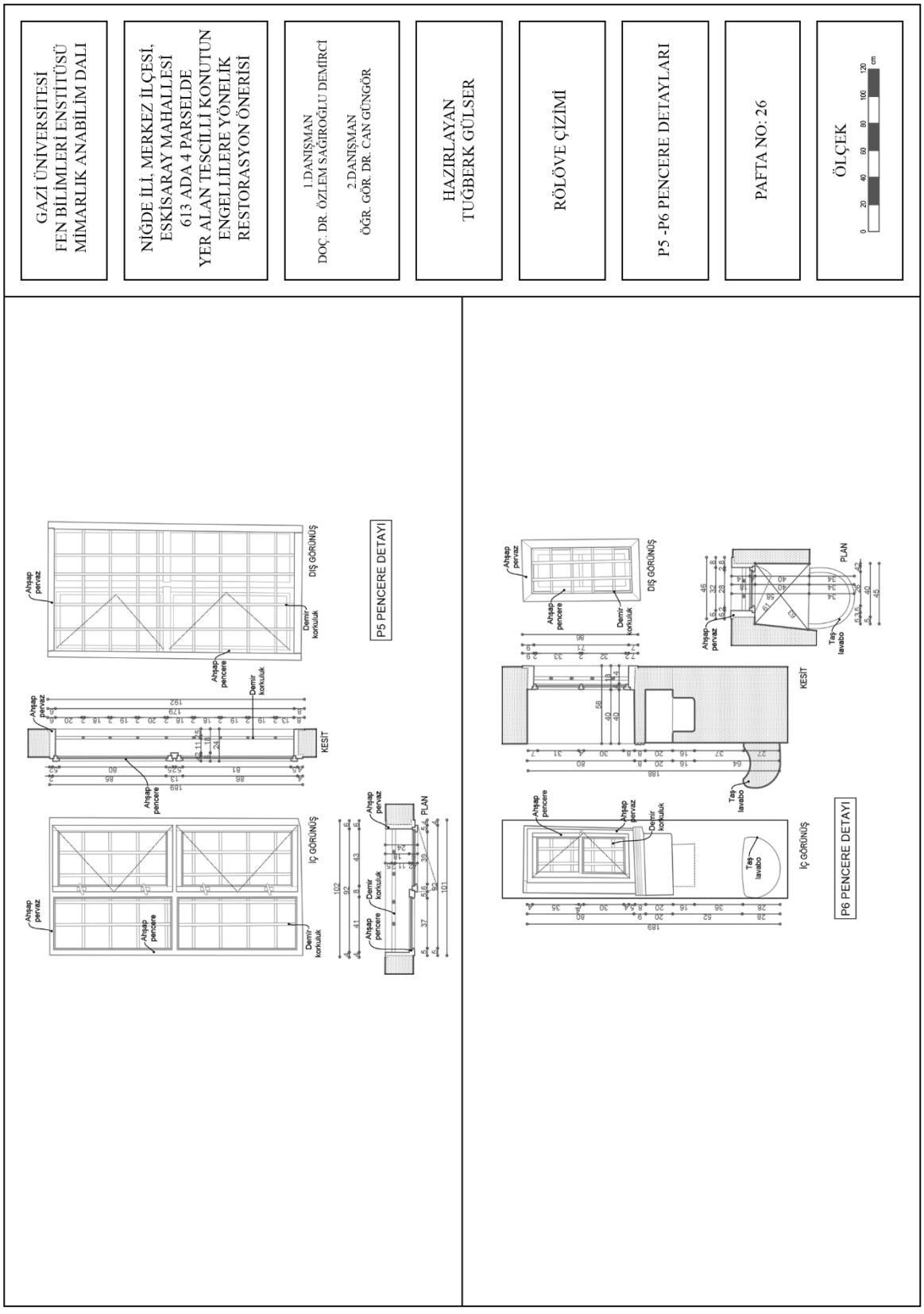
Şekil 4.40. P1 – P2 pencere detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

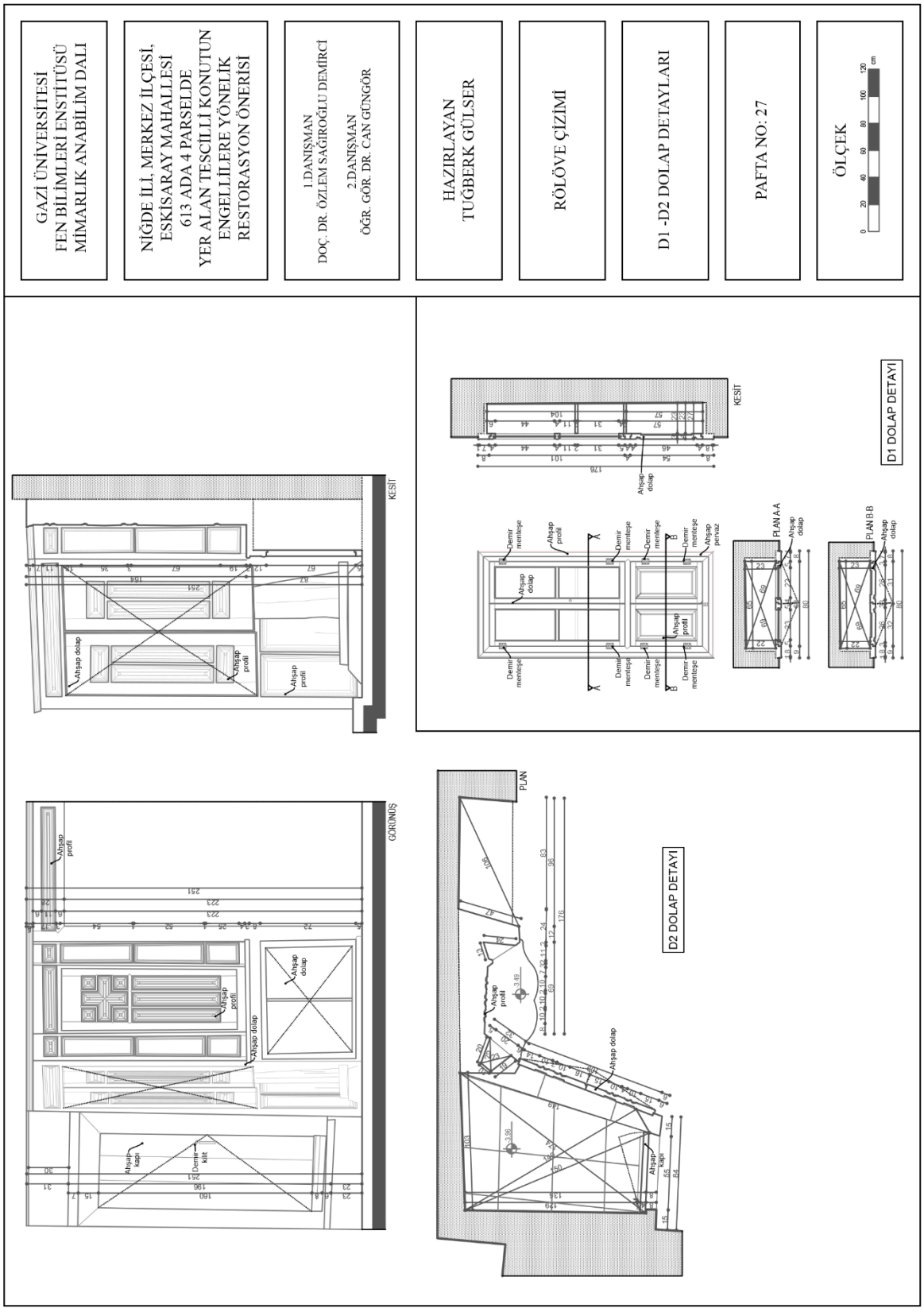
Şekil 4.41. P3 – P4 pencere detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

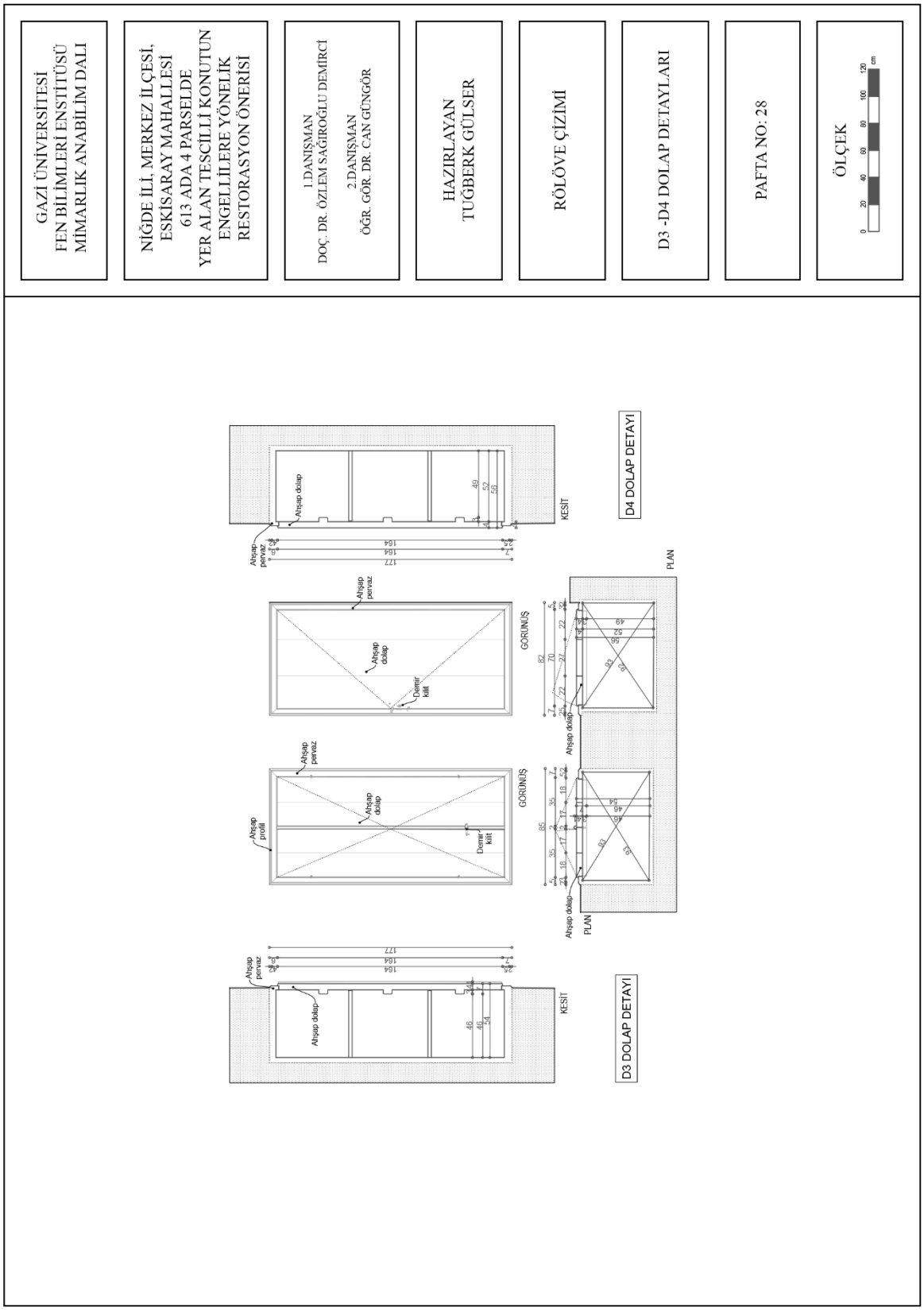
Şekil 4.42. P5 – P6 pencere detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

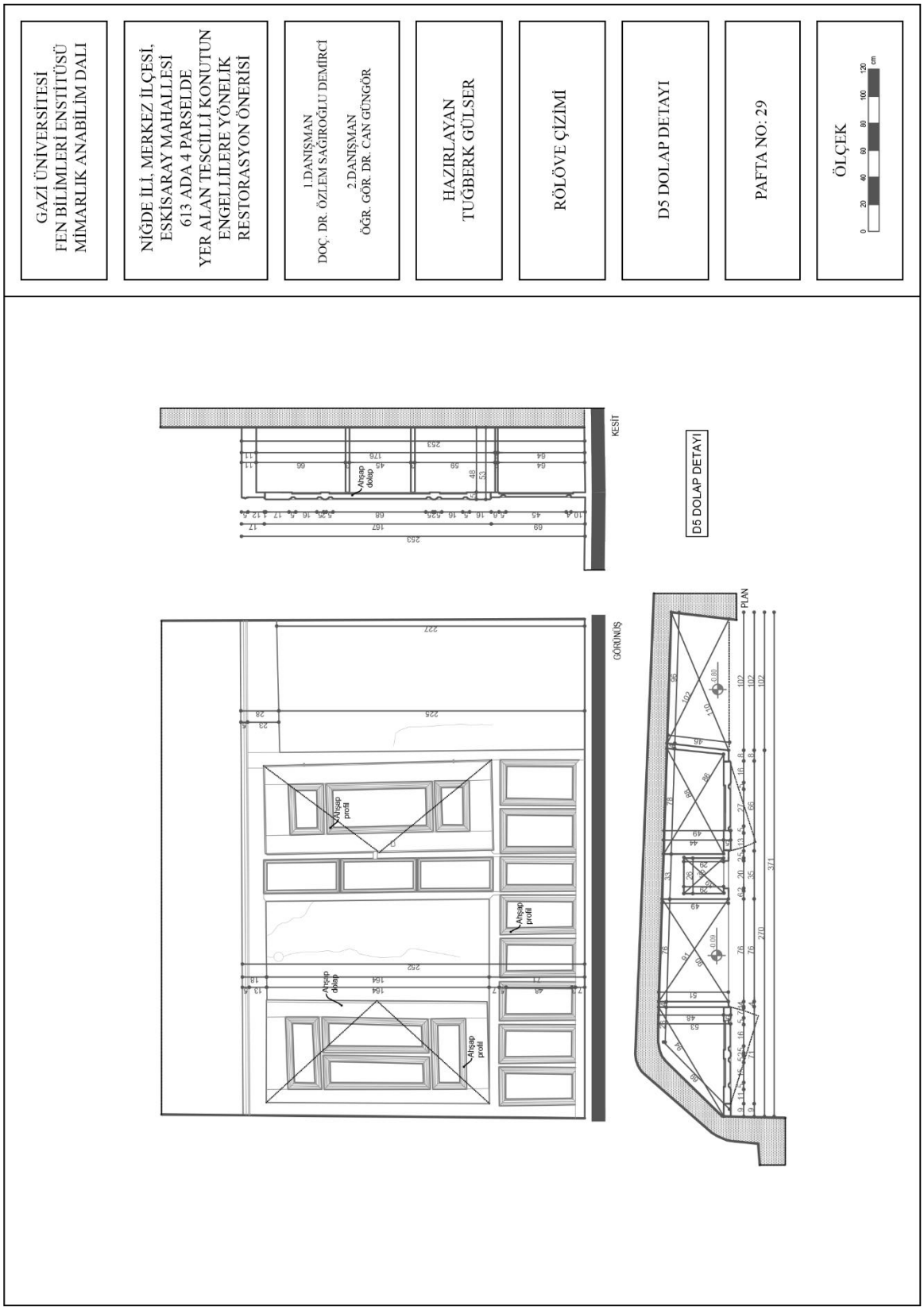
Şekil 4.43. D1 – D2 dolap detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

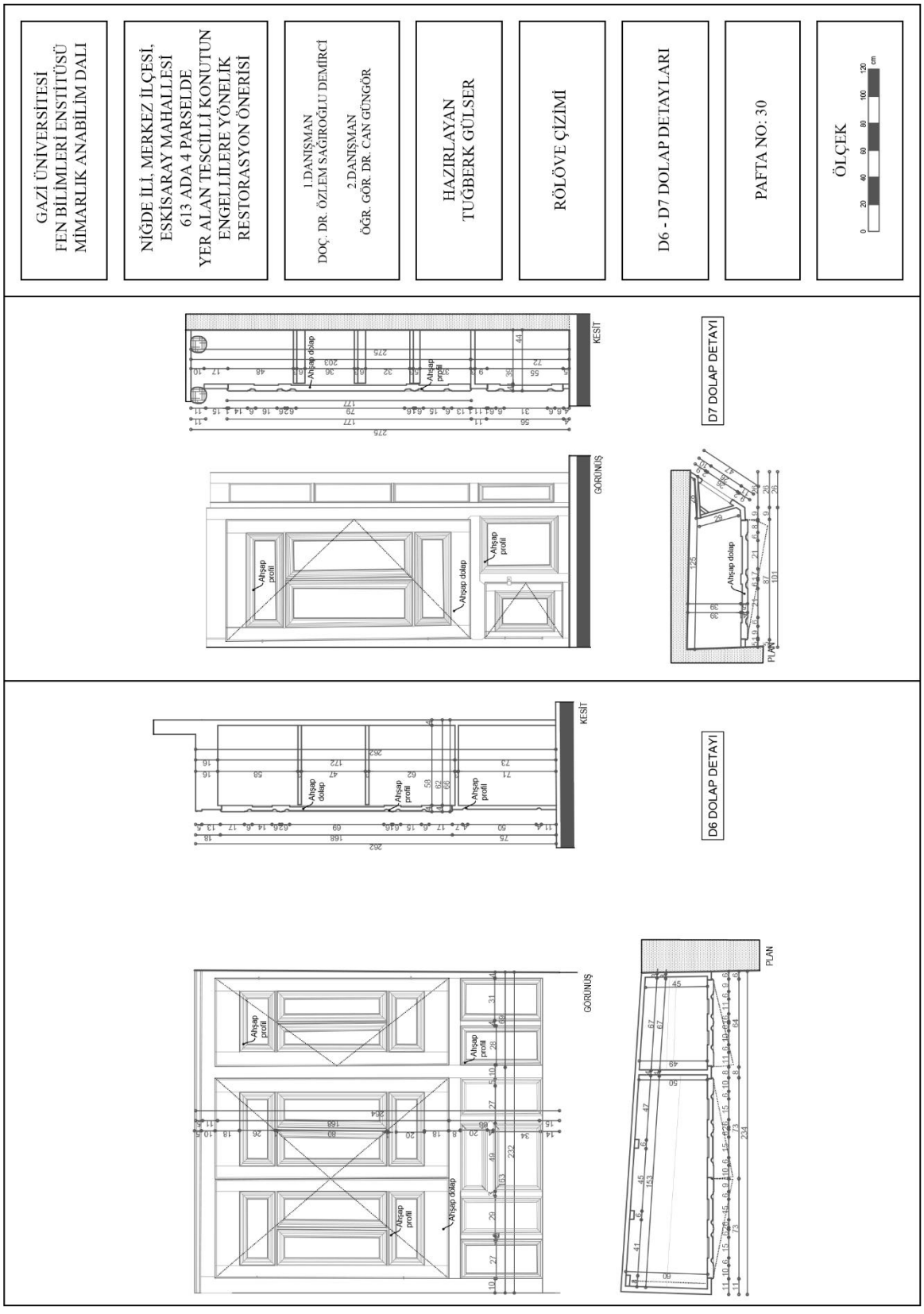
Şekil 4.44. D3 – D4 dolap detayları rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

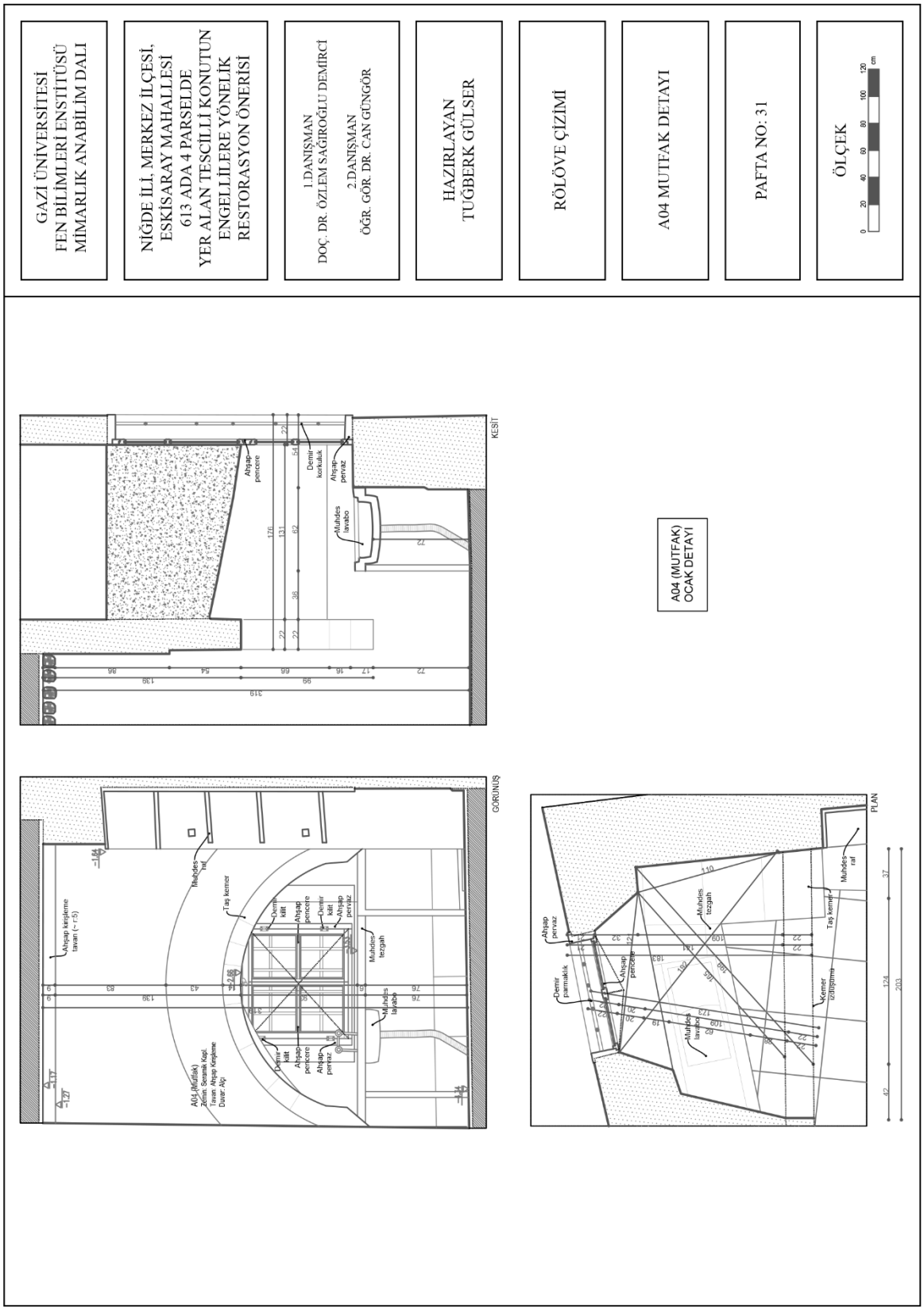
Şekil 4.45. D5 dolap detayı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

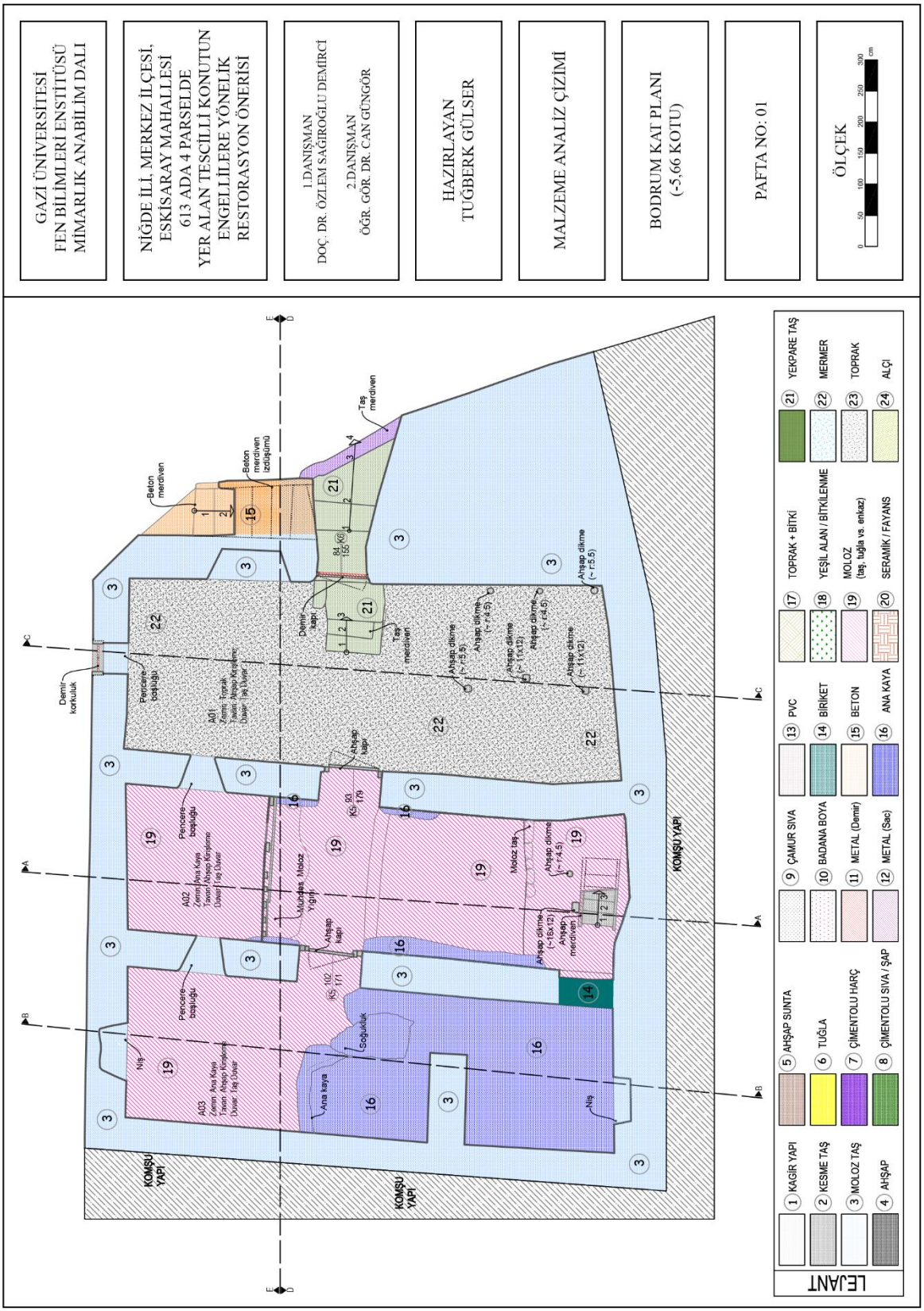
Şekil 4.46. D6 dolap detayı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (rölöve aşaması)

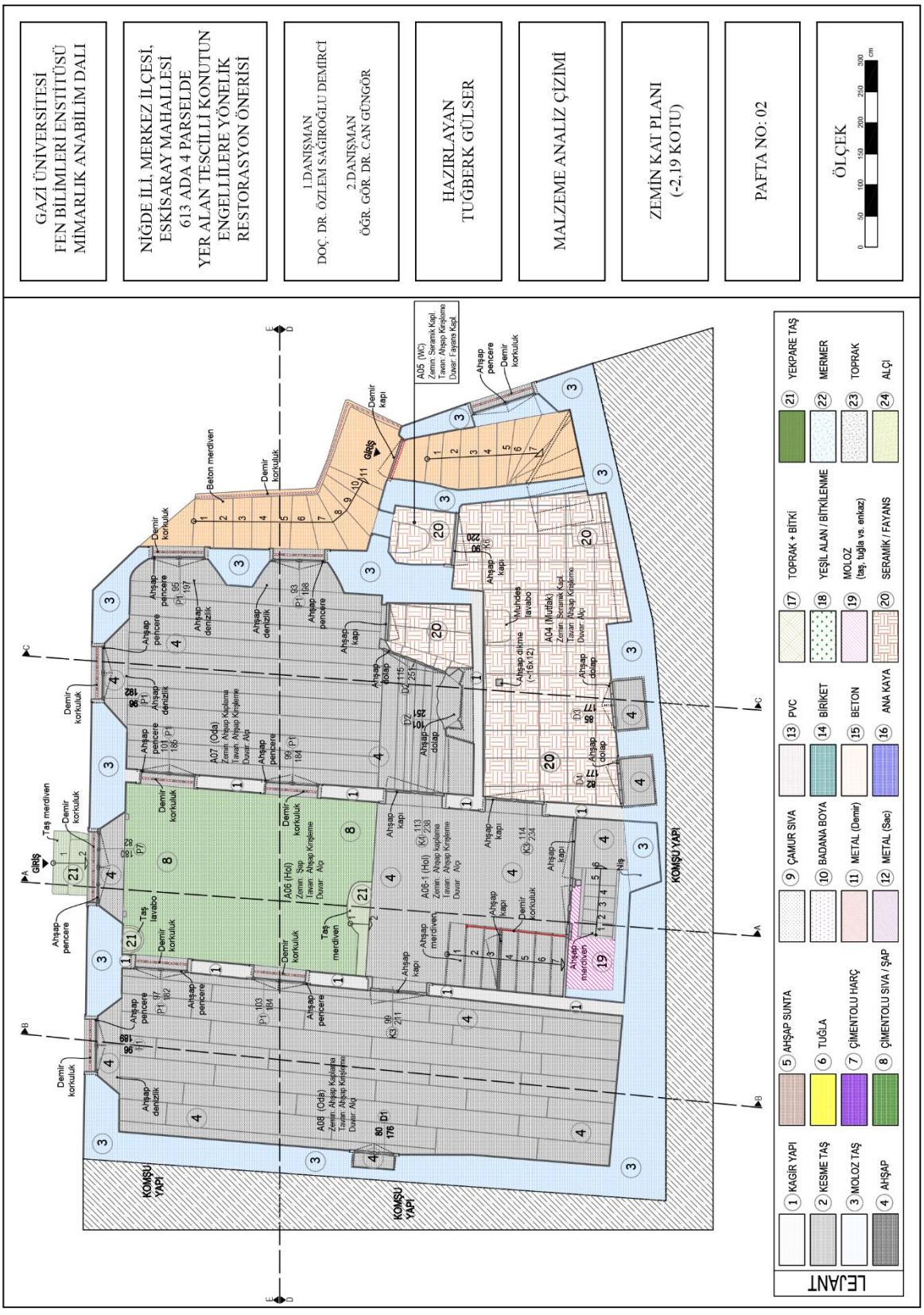
Şekil 4.47. A04 Mutfak detayı rölöve çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

Şekil 4.48. Bodrum kat planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

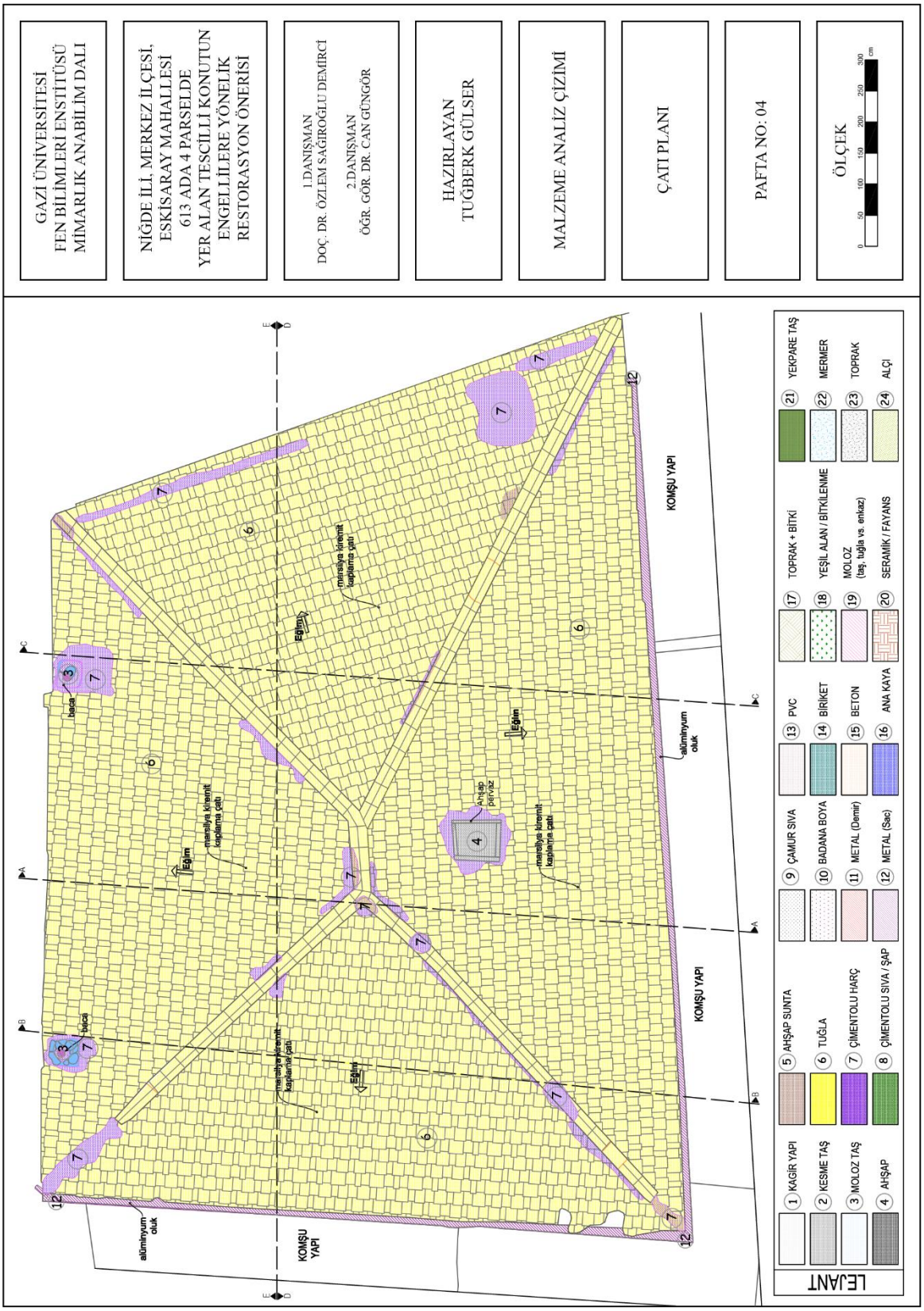
Şekil 4.49. Zemin kat planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

Şekil 4.50. Birinci kat planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

Şekil 4.51. Çatı planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

Şekil 4.52. Bodrum kat tavan planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

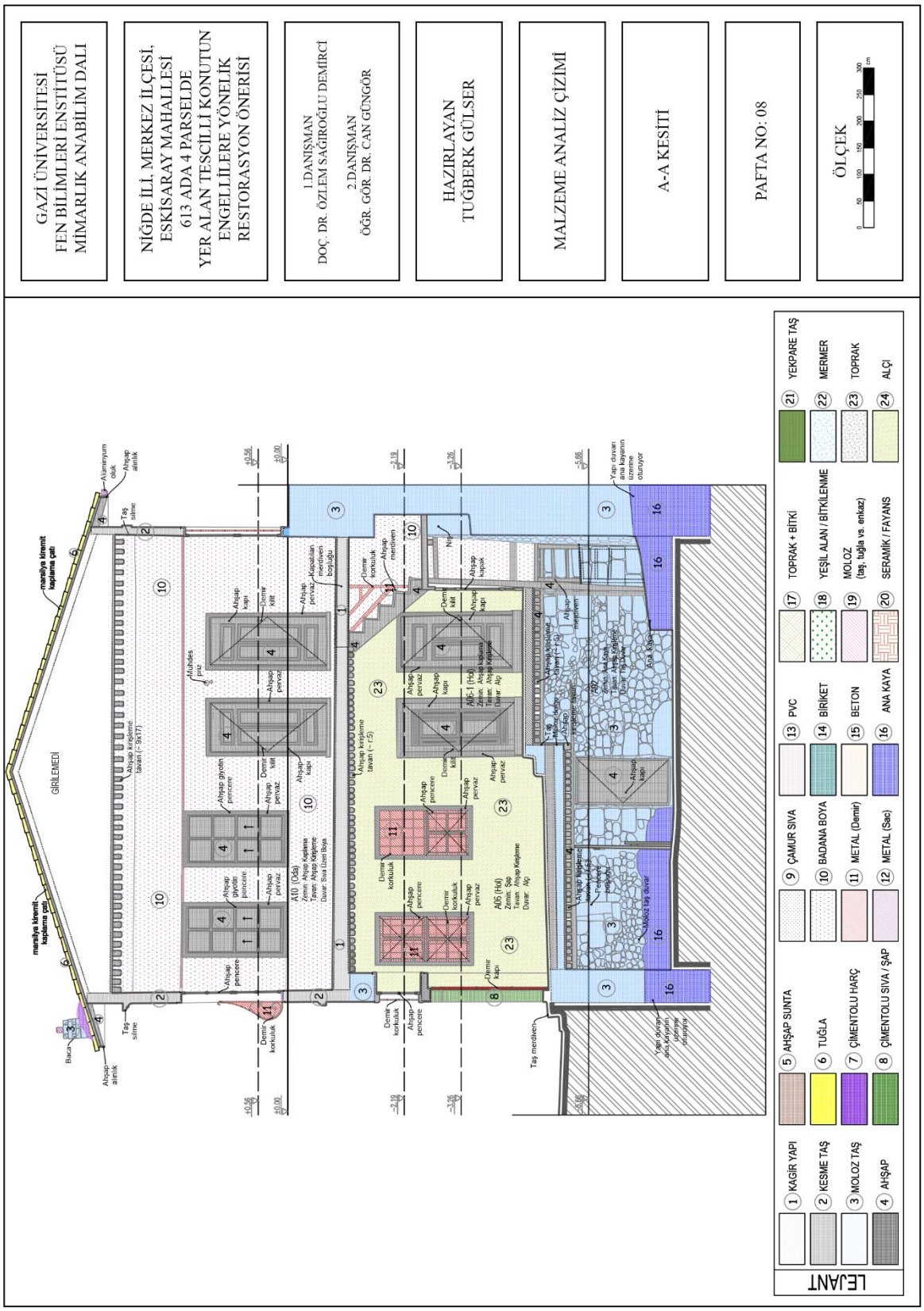
Şekil 4.53. Zemin kat tavan planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması

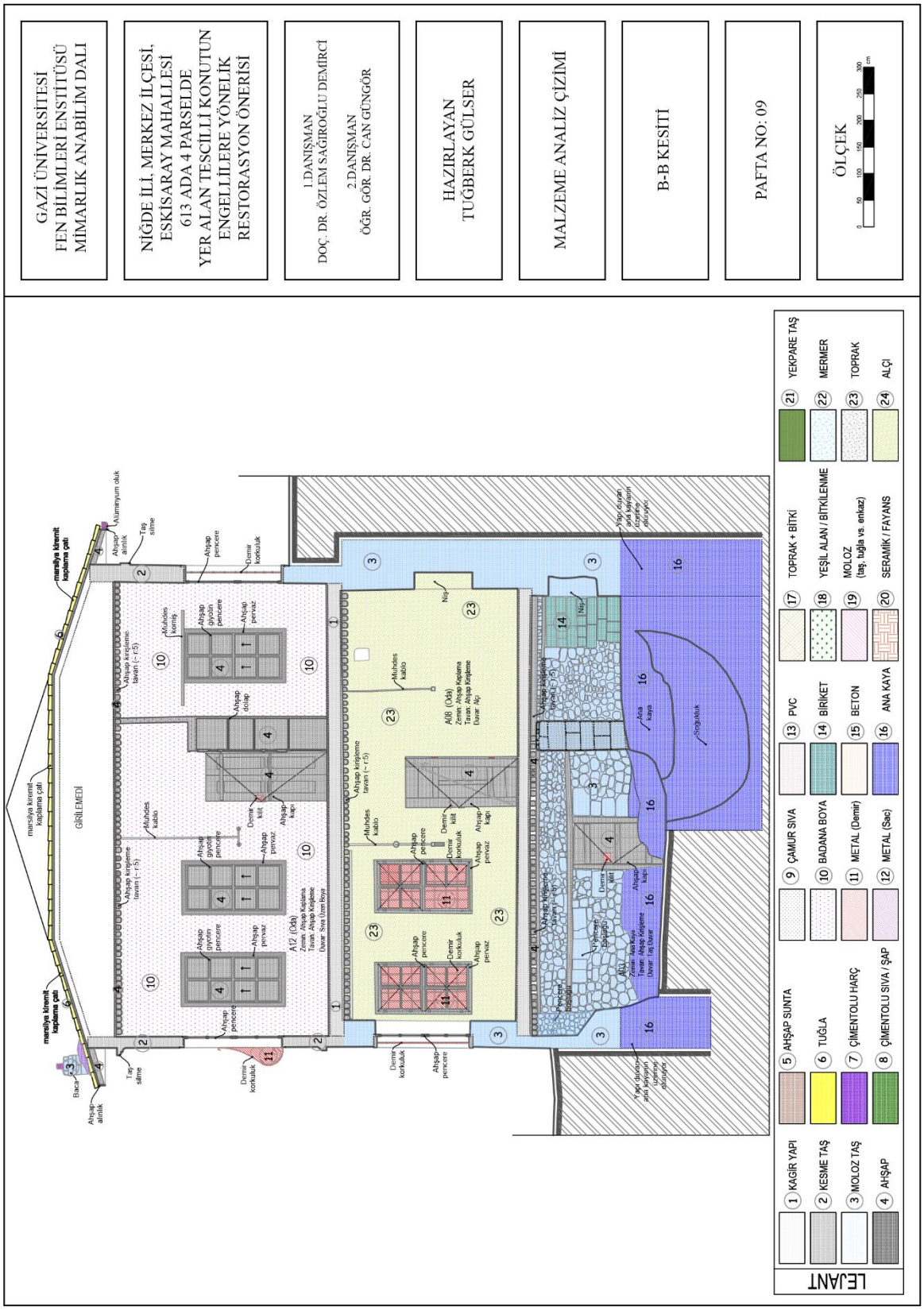
Şekil 4.54. Birinci kat tavan planı malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

Şekil 4.55. A-A kesiti malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

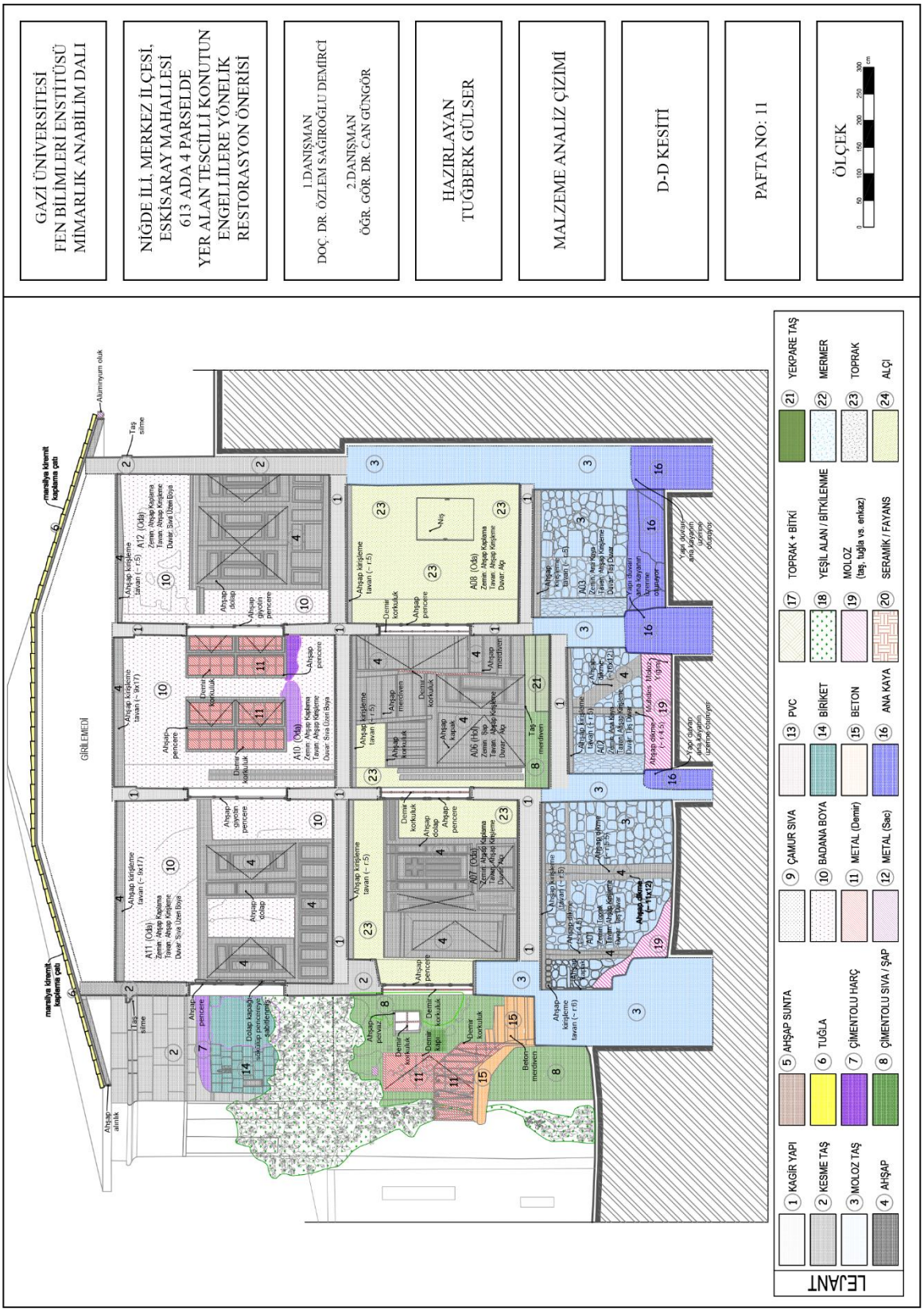
Şekil 4.56. B-B kesiti malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

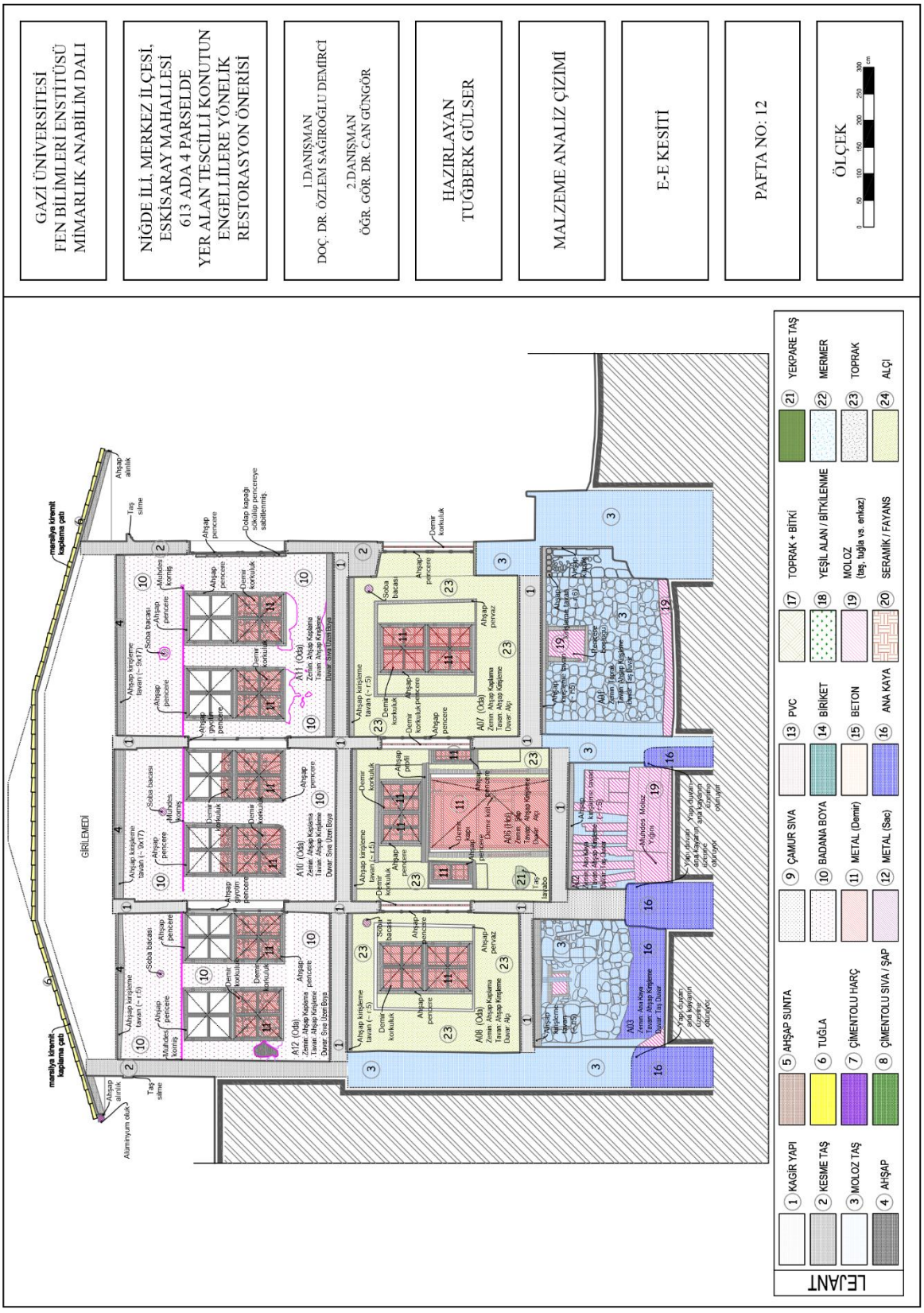
Şekil 4.57. C-C kesiti malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

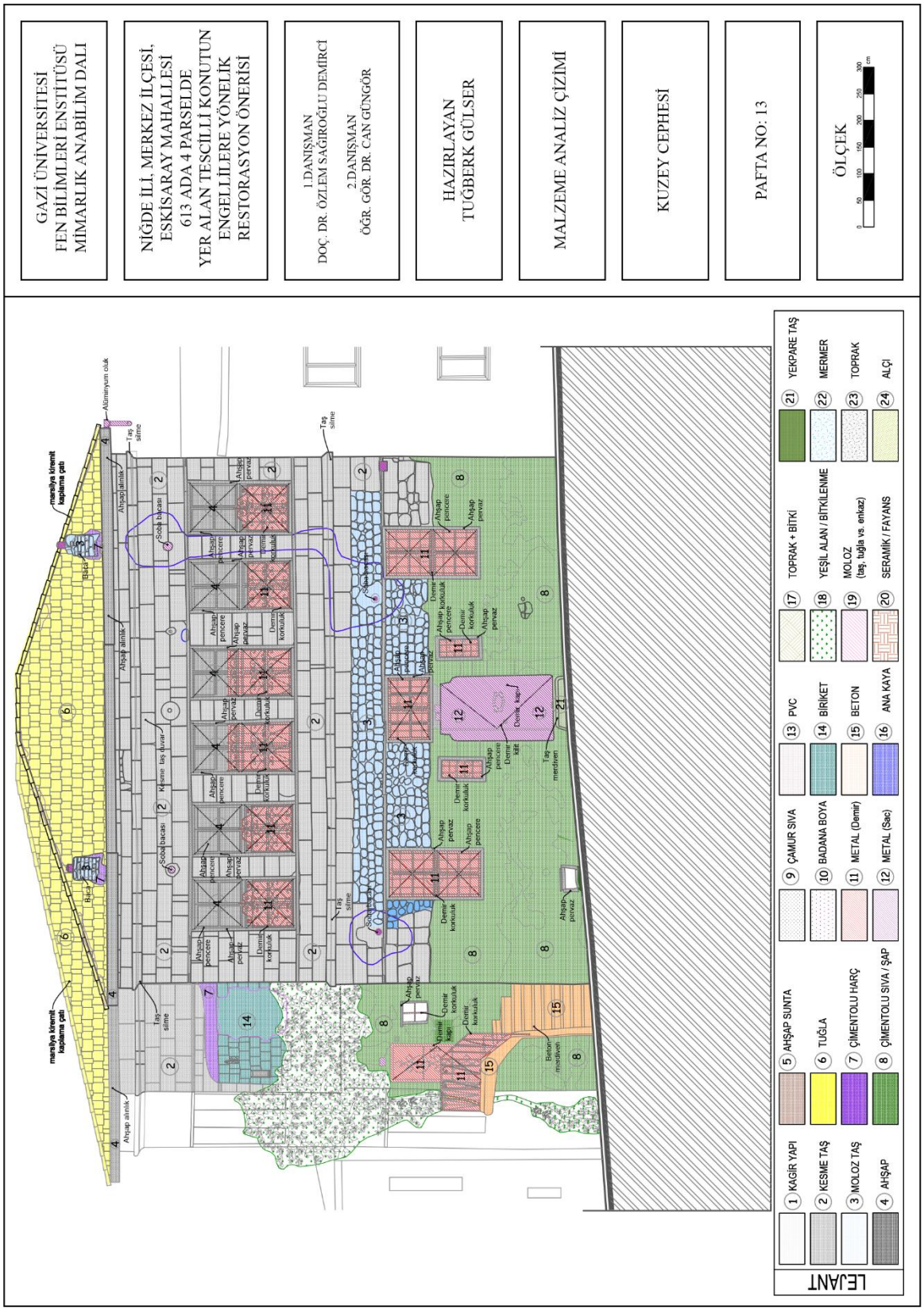
Şekil 4.58. D-D kesiti malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

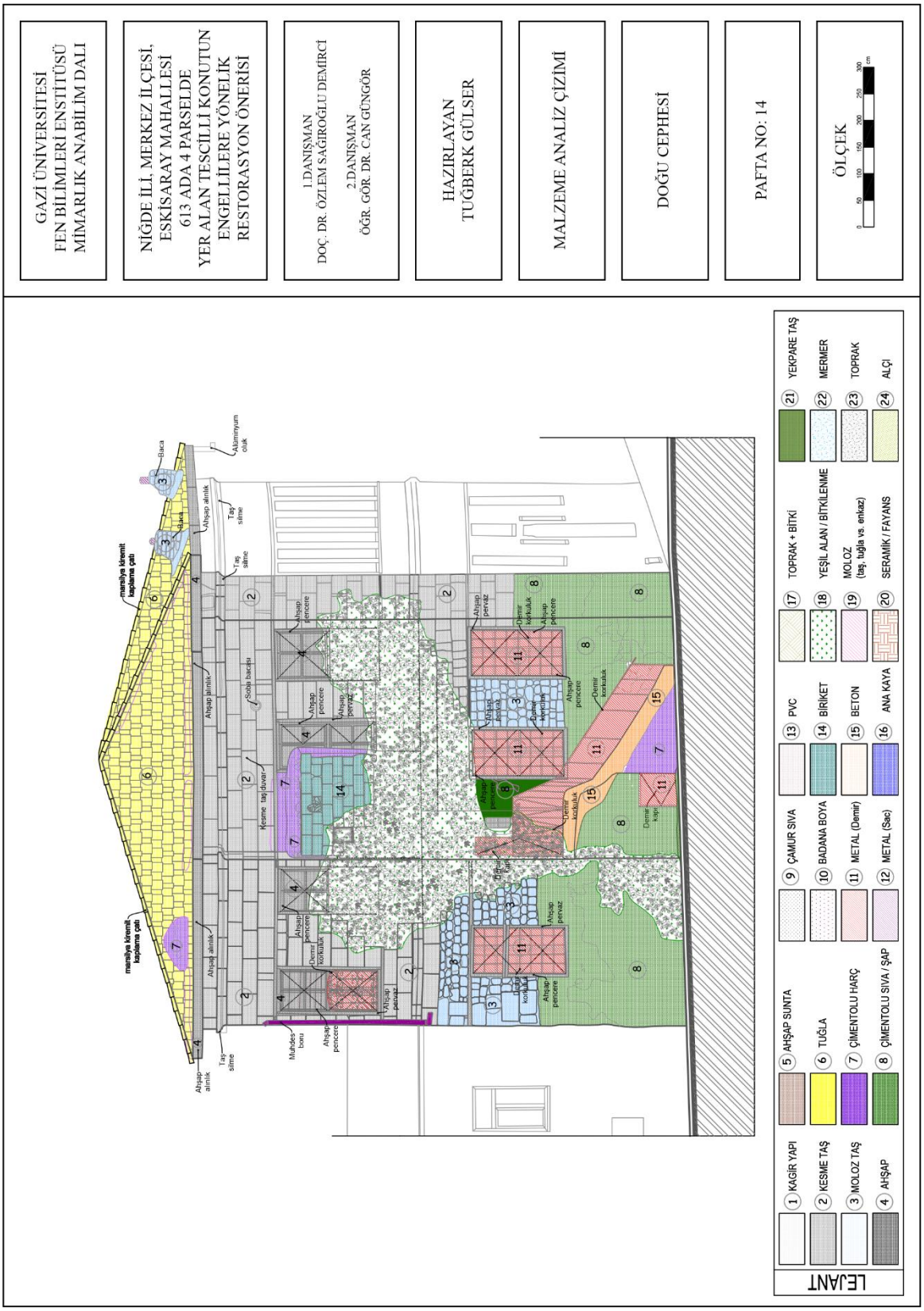
Şekil 4.59. E-E kesiti malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

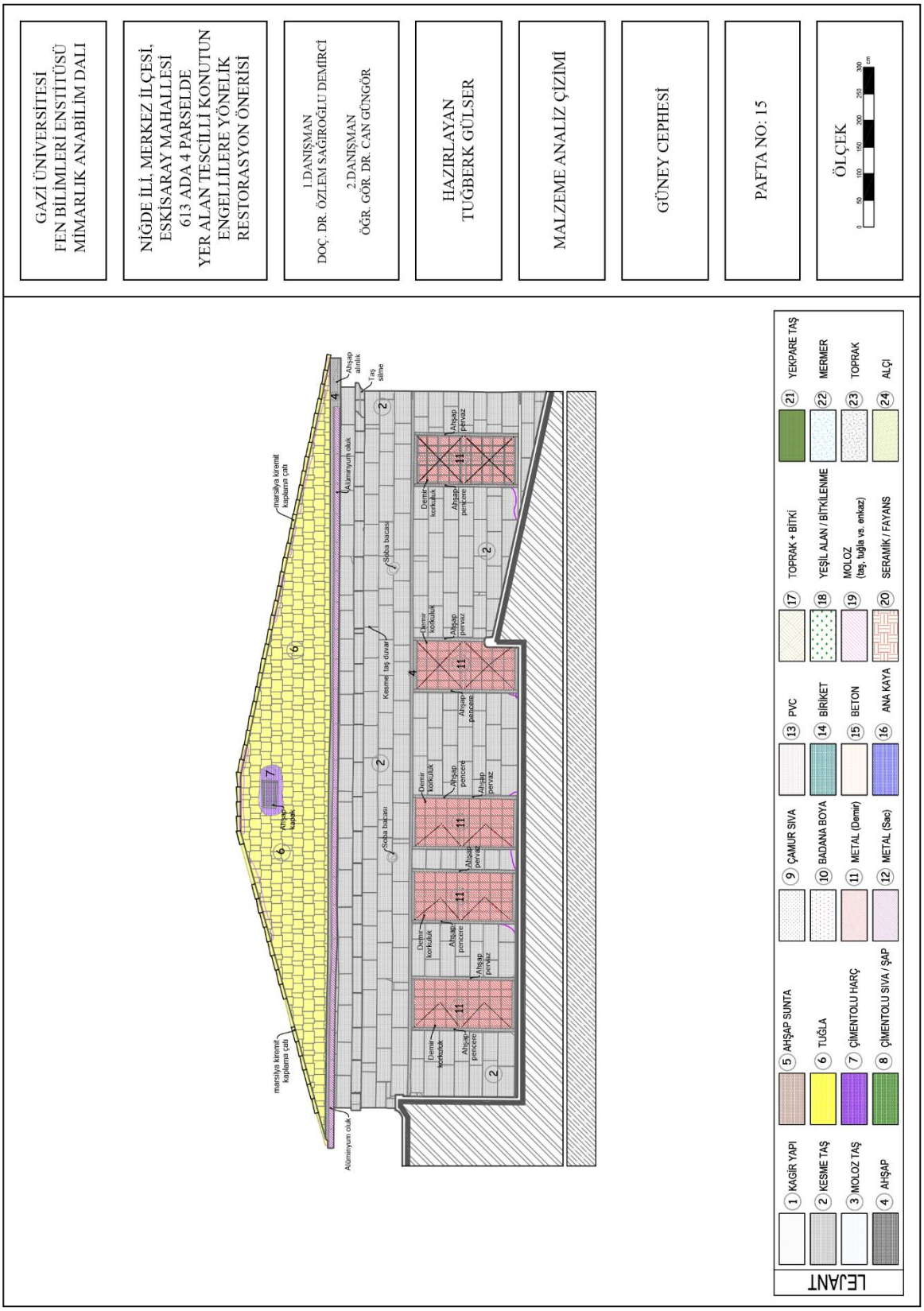
Şekil 4.60. Kuzey cephesi malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

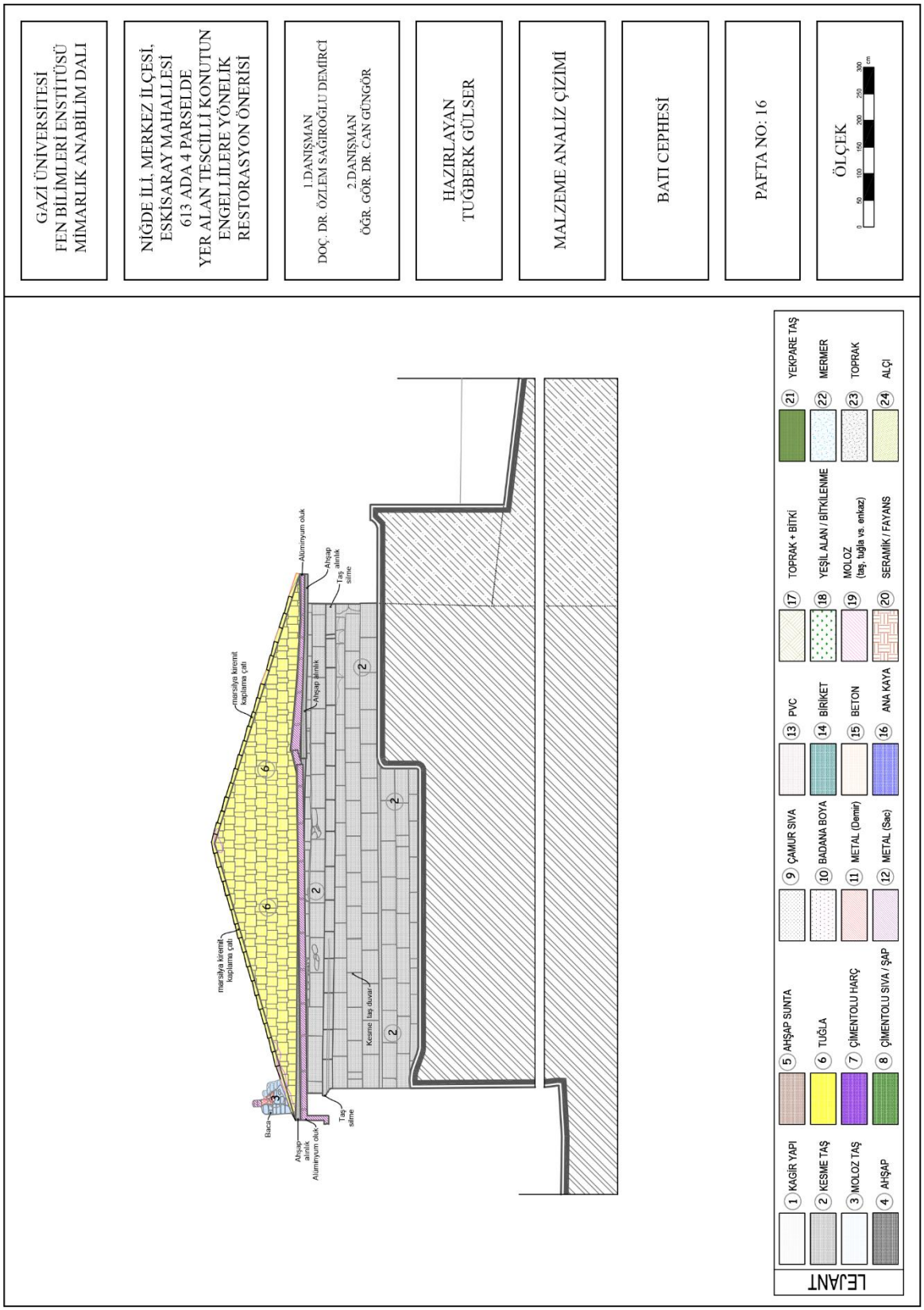
Şekil 4.61. Doğu cephesi malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

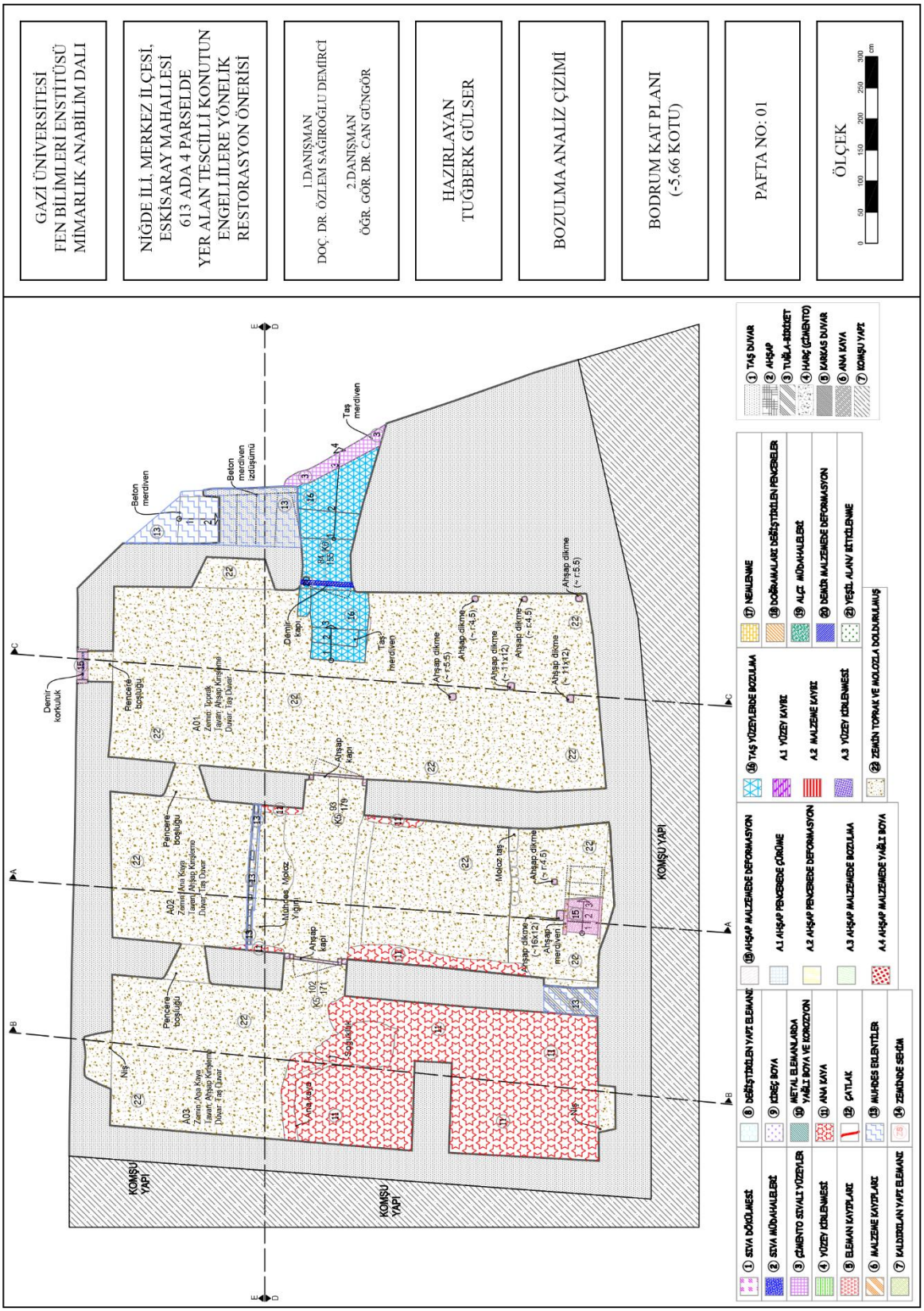
Şekil 4.62. Güney cephesi malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (malzeme analiz aşaması)

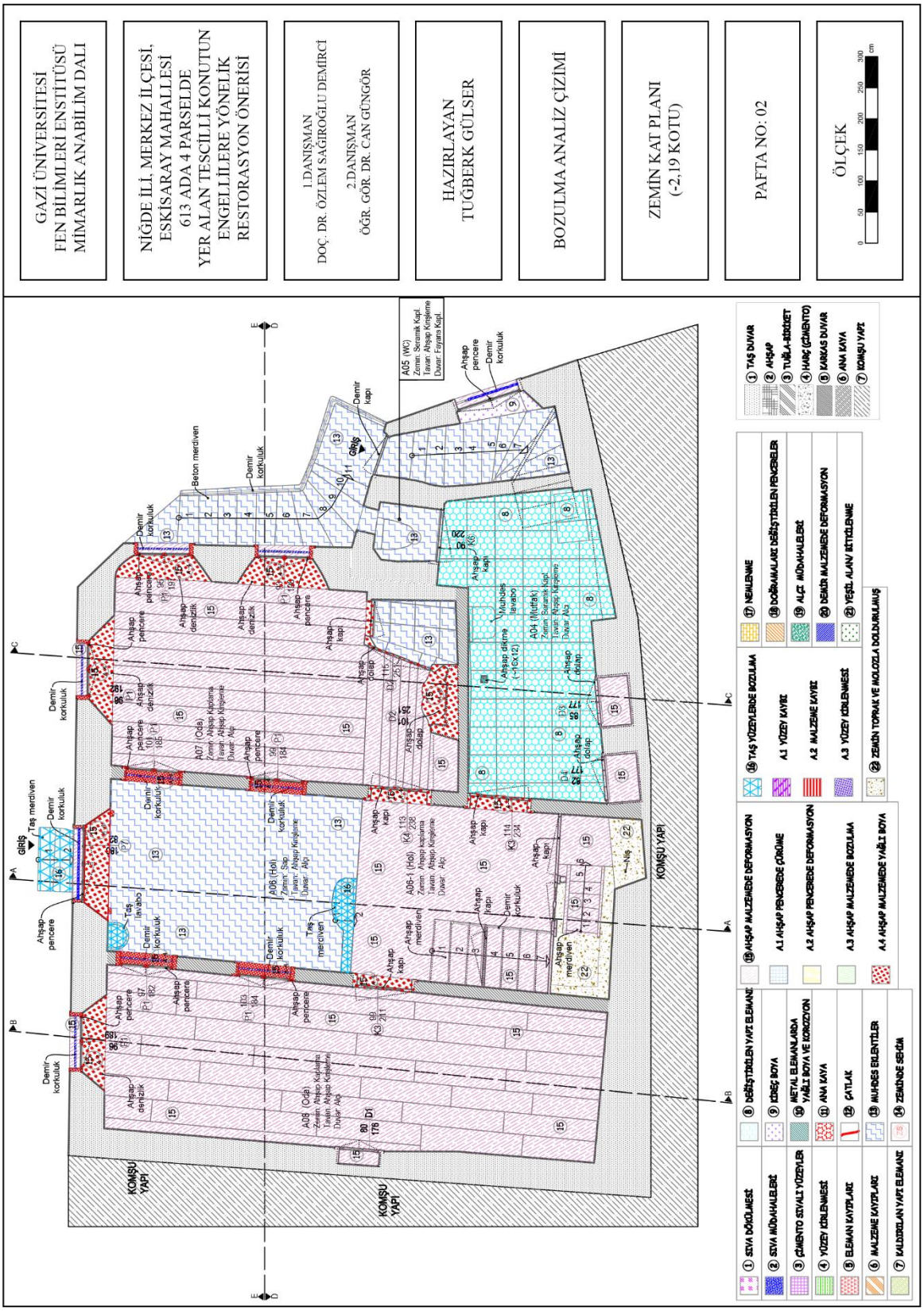
Şekil 4.63. Batı cephesi malzeme analiz çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

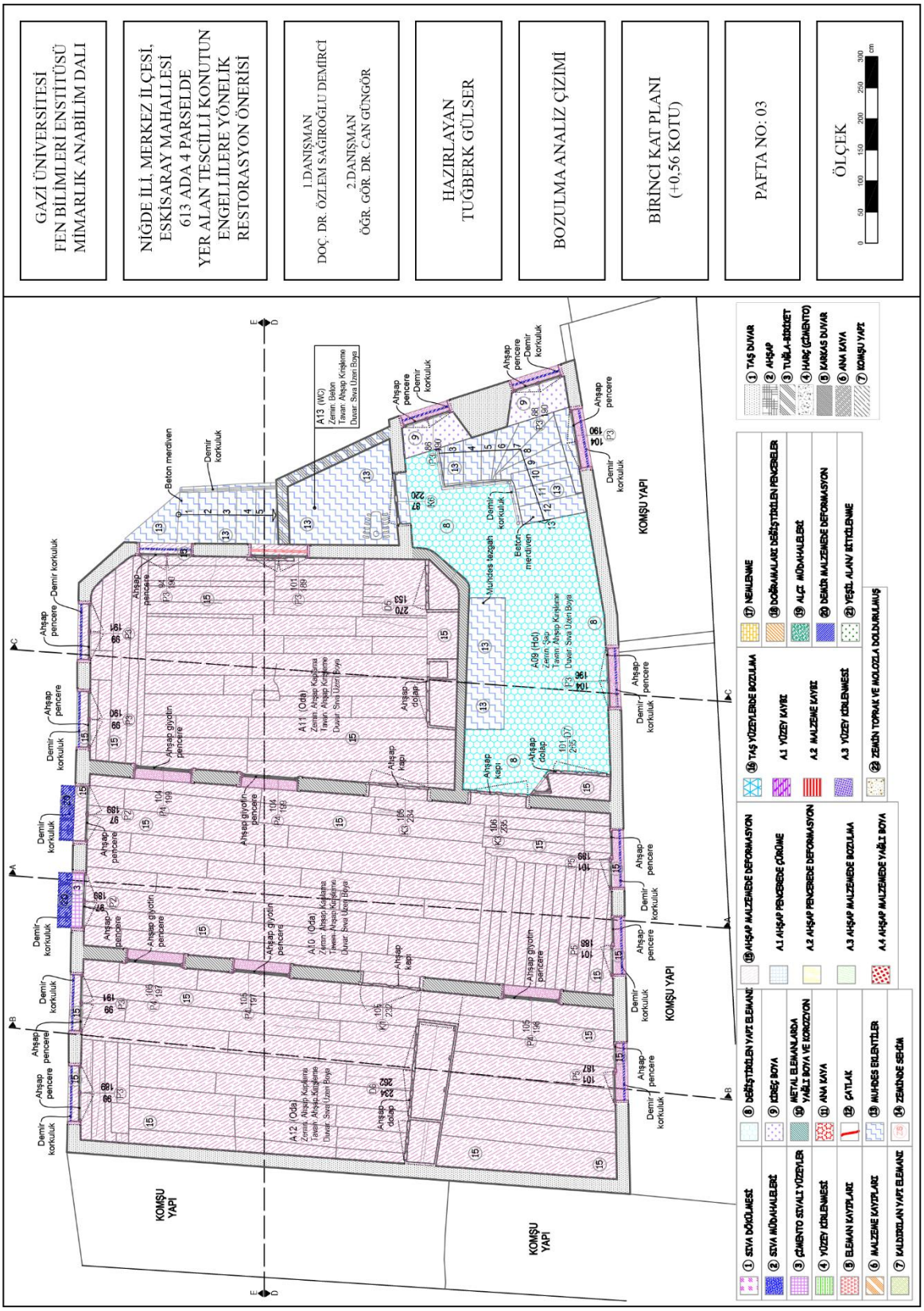
Şekil 4.64. Bodrum kat planı değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

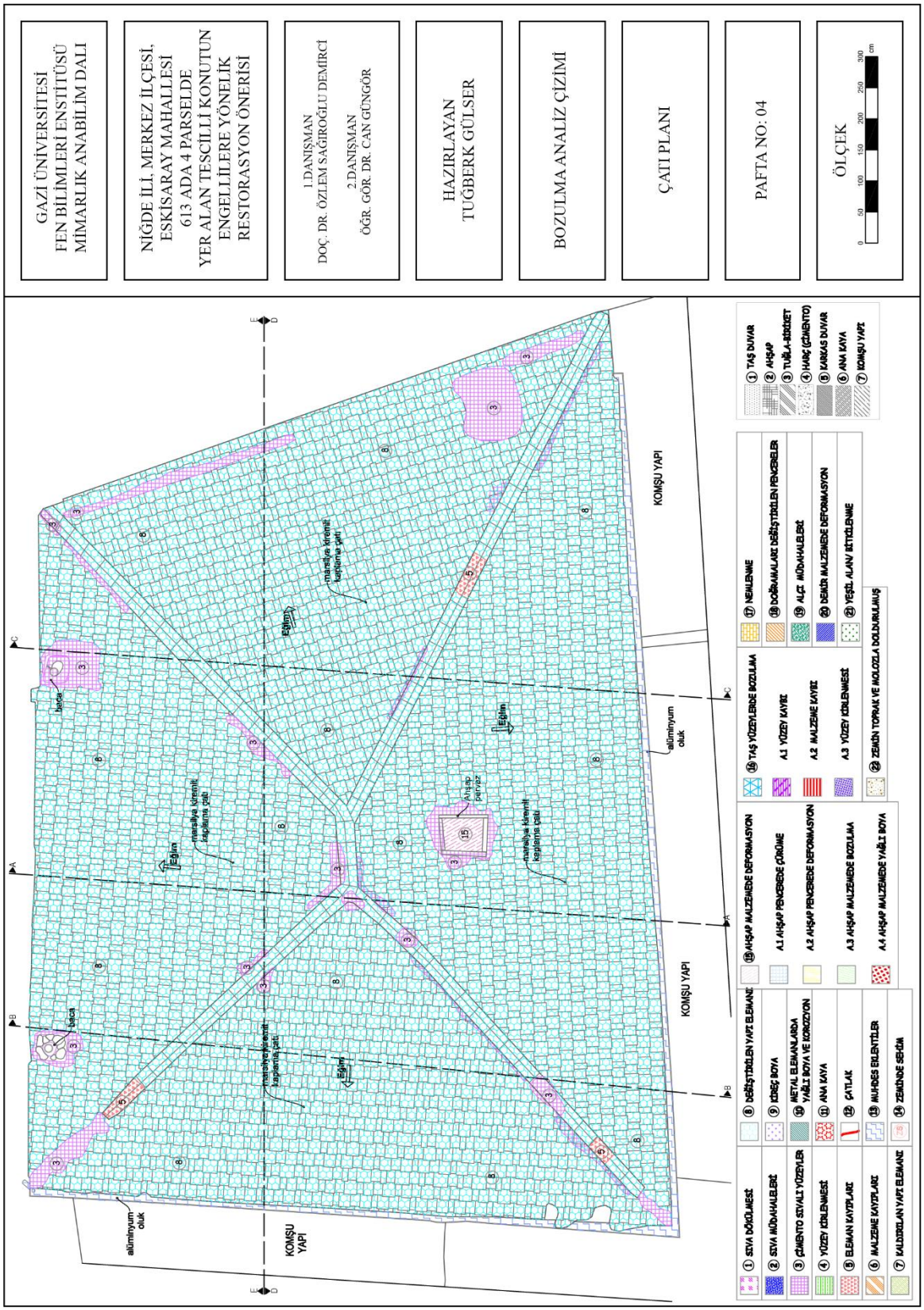
Şekil 4.65. Zemin kat planı değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

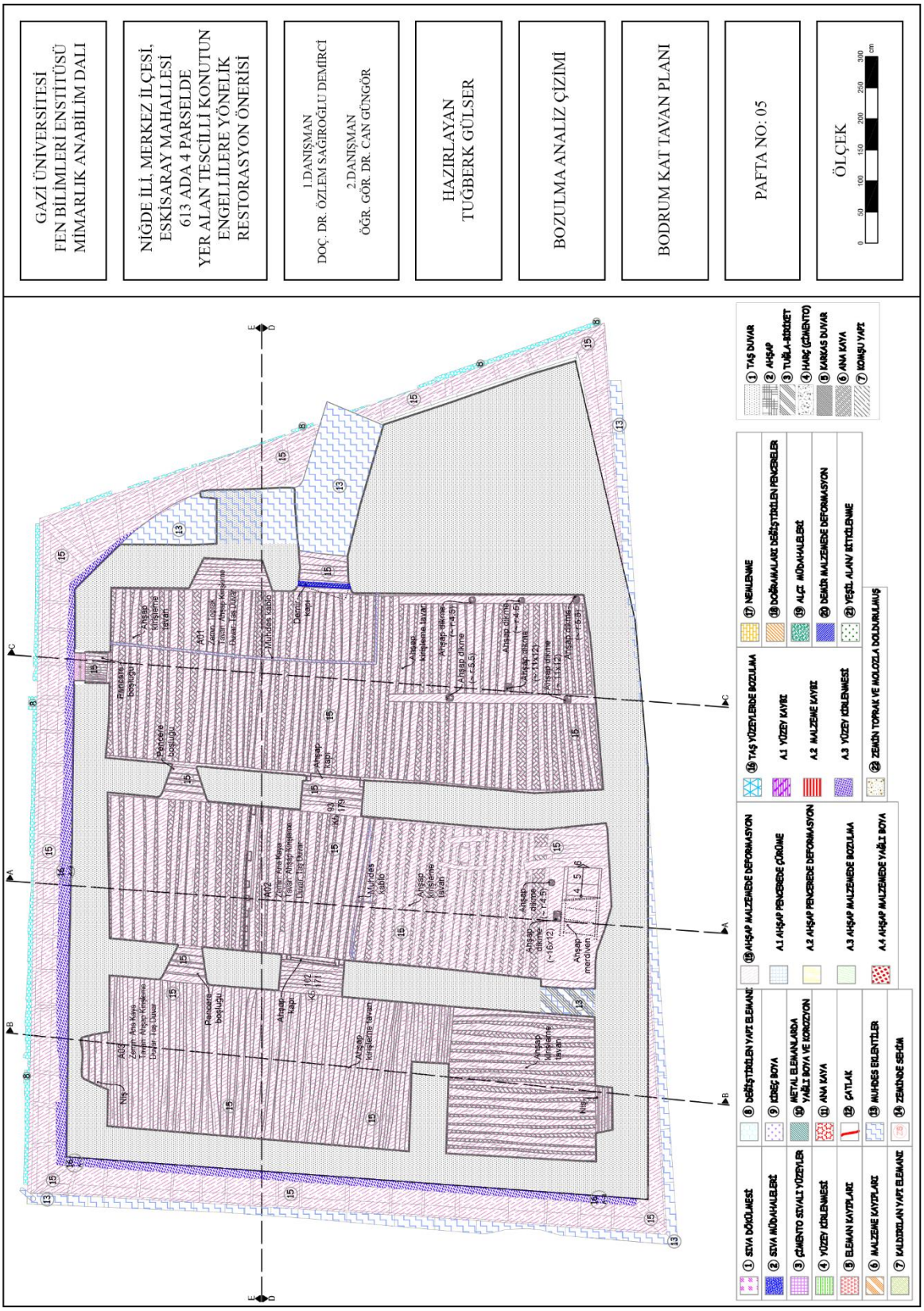

Şekil 4.66. Birinci kat planı değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

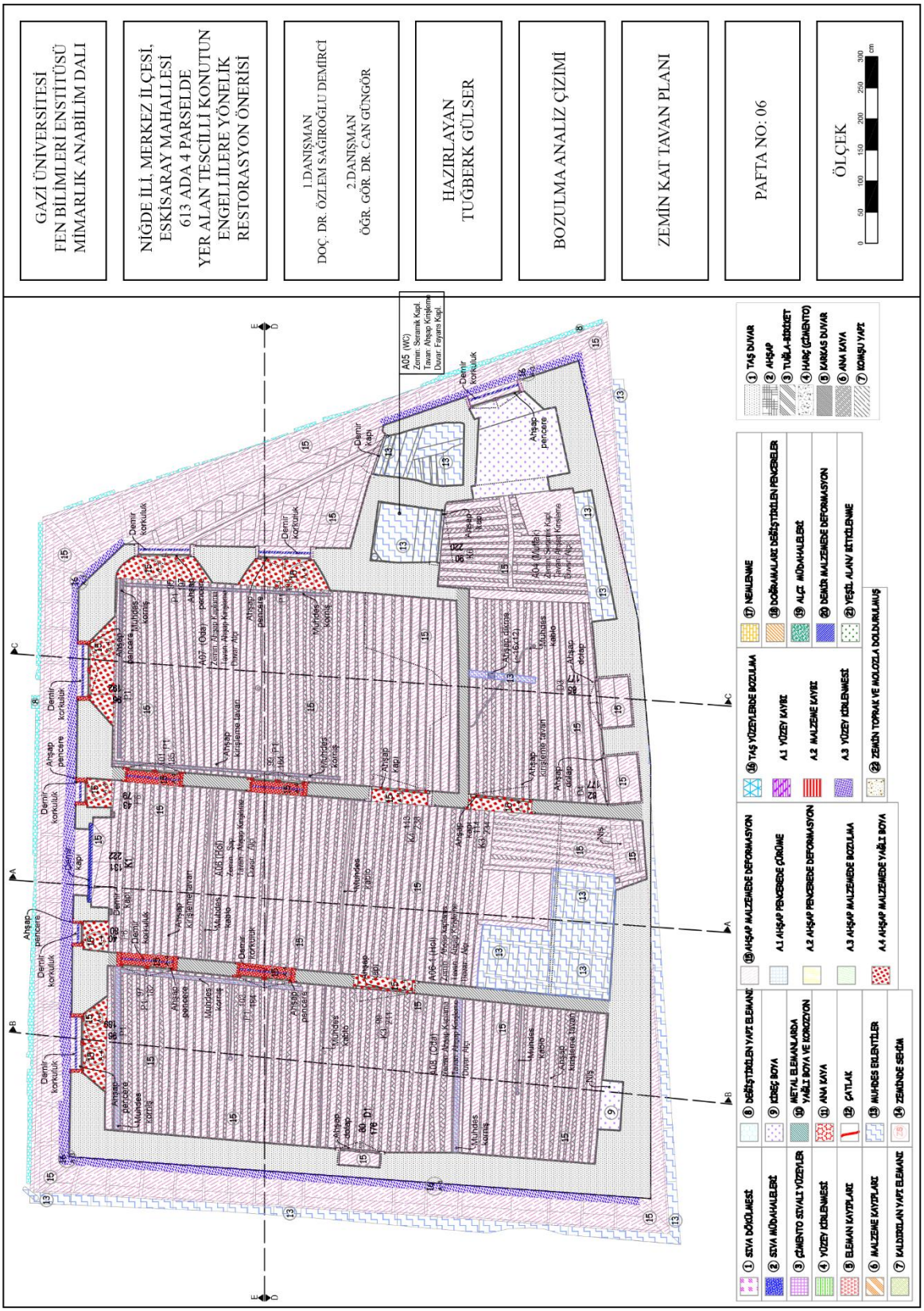

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
NİĞDE İLİ, MERKEZ İLÇESİ, ESKİSARAY MAHALLESİ 613 ADA 4 PARSELDE YER ALAN TESCİLLİ KONUTUN ENGELLİLERE YÖNELİK RESTORASYON ÖNERİSİ
1.DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZLEM SAĞİROĞLU DEMİRCİ
2.DANIŞMAN
ÖĞR. GÖR. DR. CAN GÜNGÖR
HAZIRLAYAN
TUĞBERK GÜLSER
BOZULMA ANALİZ ÇİZİMİ
ÇATI PLANI
PAFTA NO: 04
ÖLÇEK
KOMŞU YAPI
KOMŞU YAPI
KOMŞU YAPI
alüminyum oluk
alüminyum oluk
Eğim
Eğim
Eğim

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

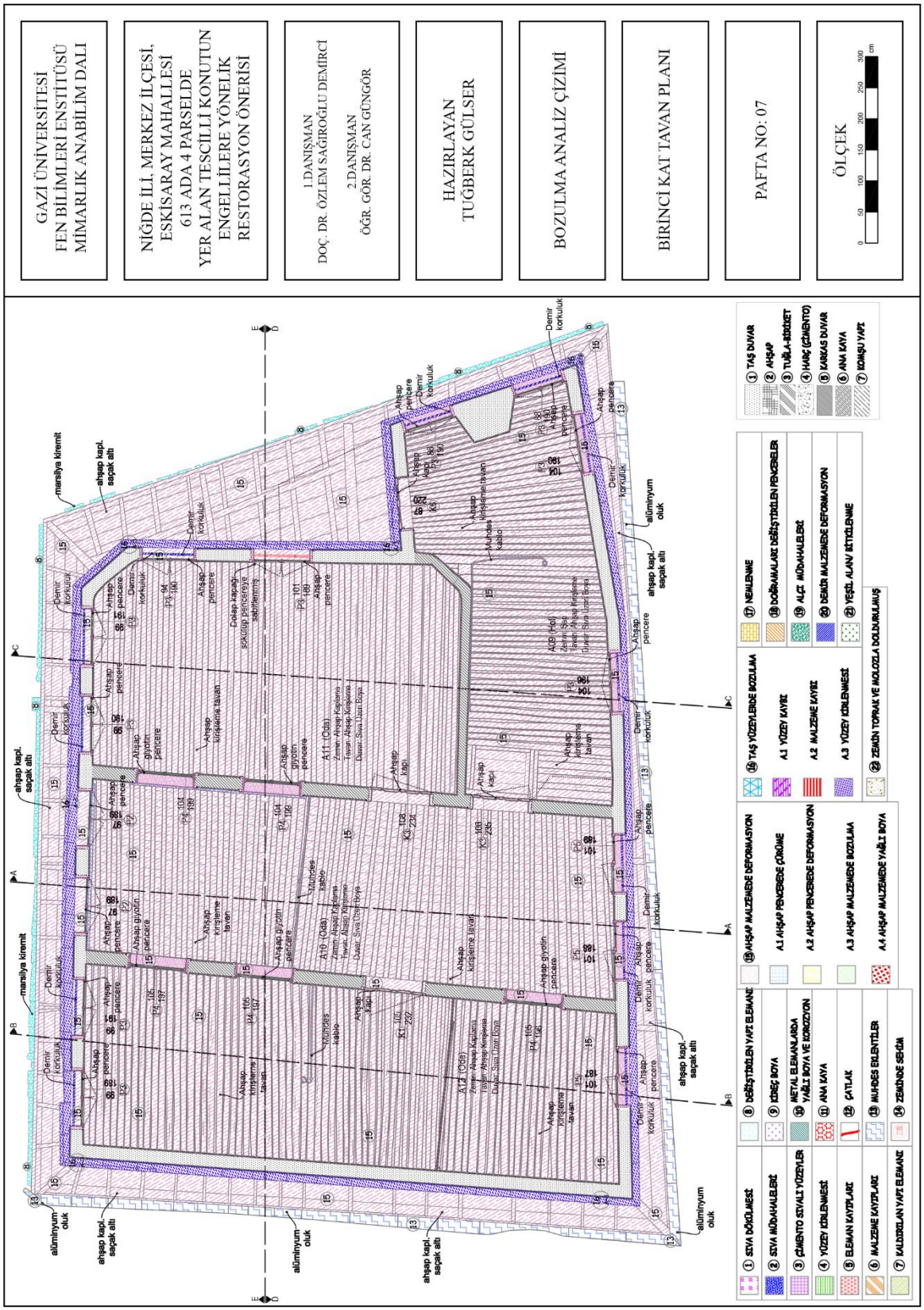
Şekil 4.68. Bodrum kat tavan planı değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

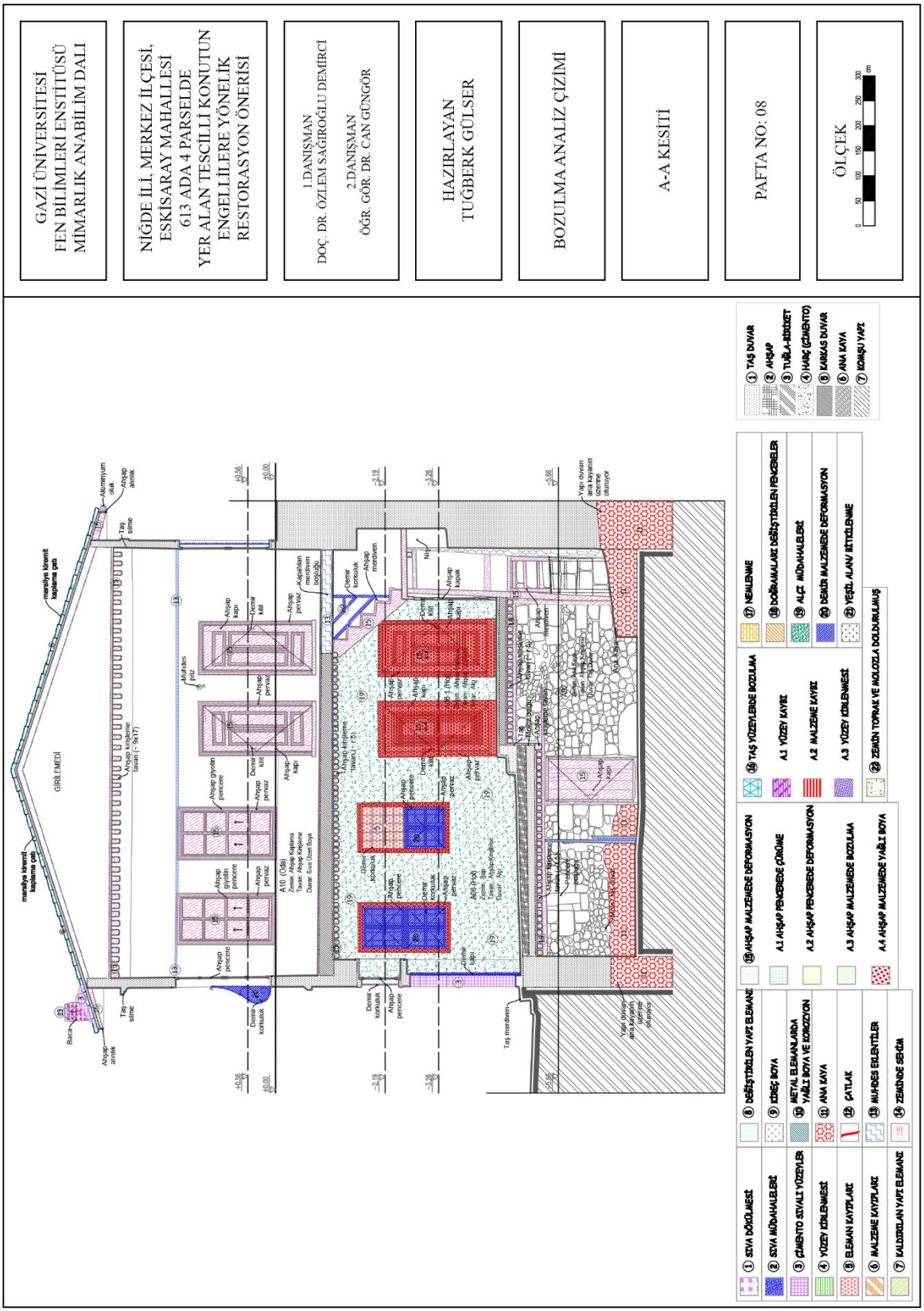
Şekil 4.69. Zemin kat tavan planı değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

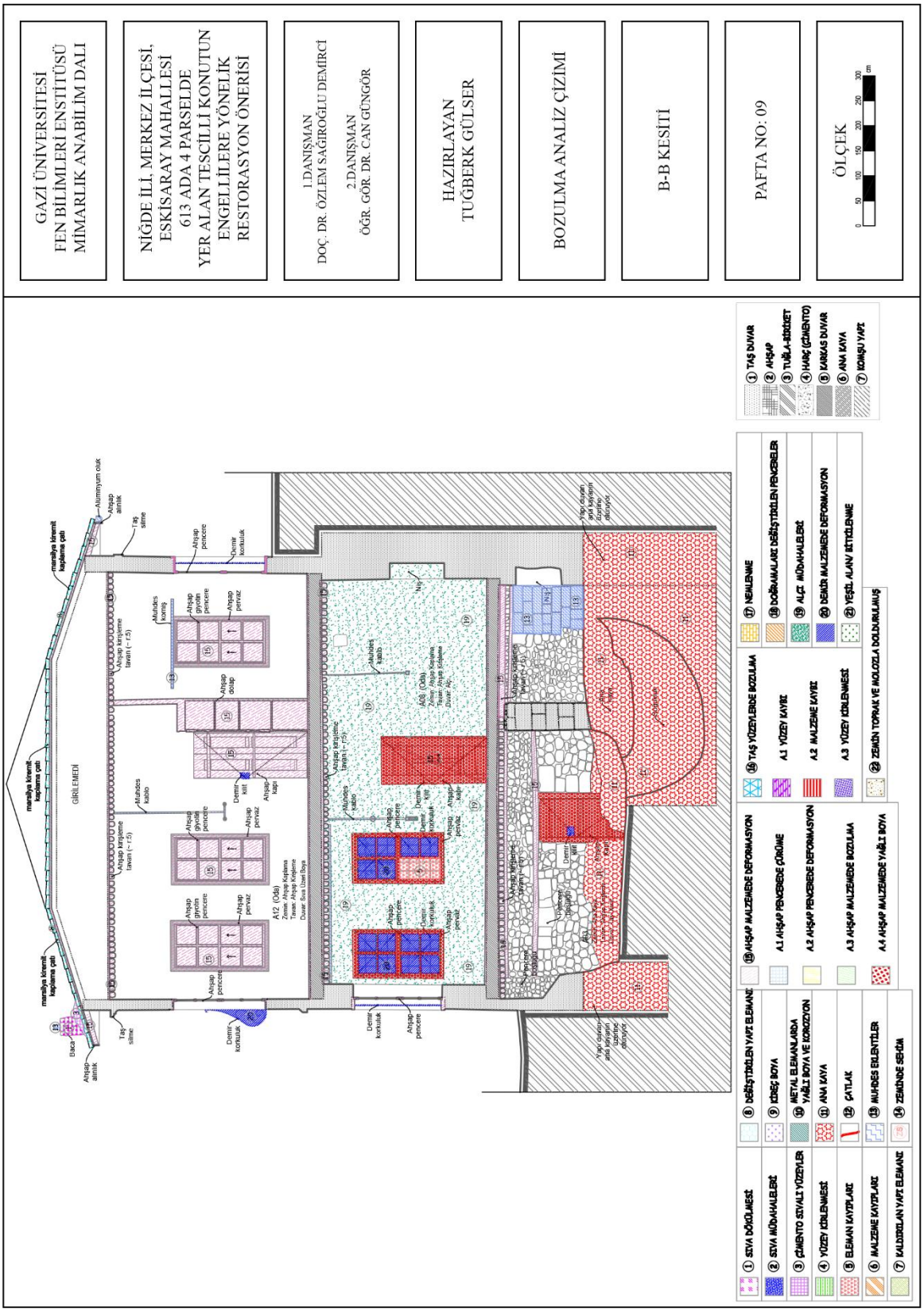
Şekil 4.70. Birinci kat tavan planı değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

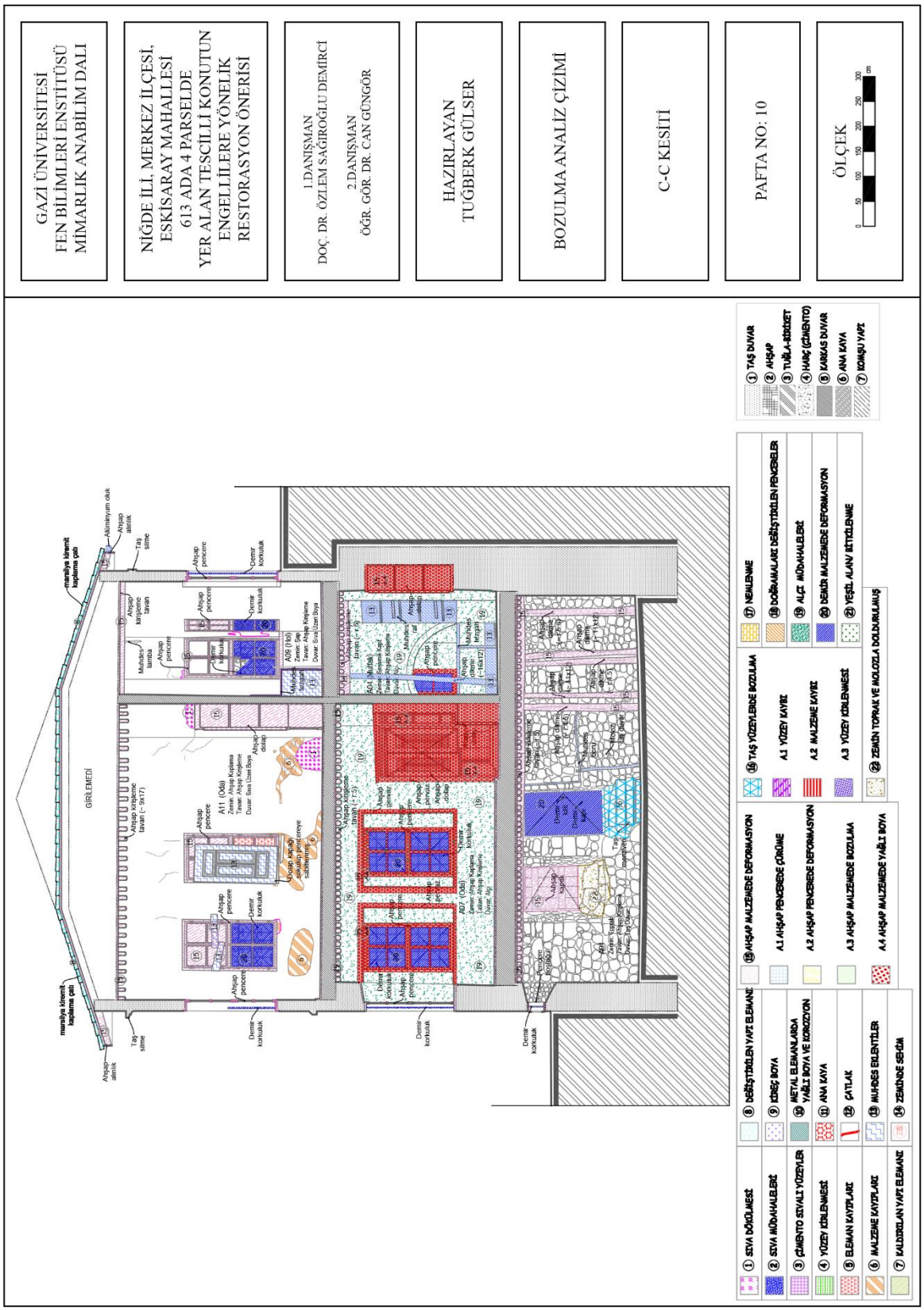
Şekil 4.71. A-A kesiti değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

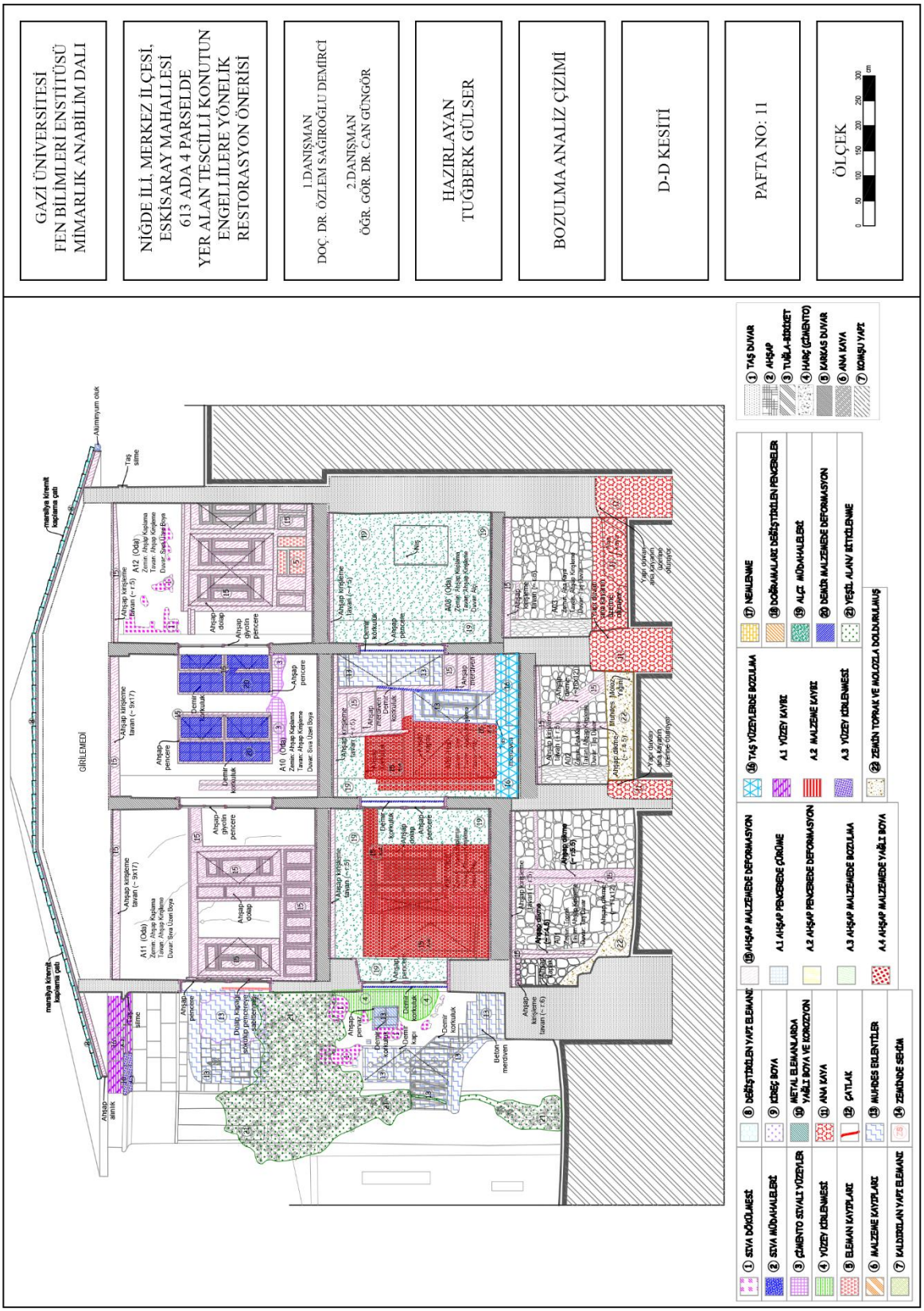
Şekil 4.72. B-B kesiti değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

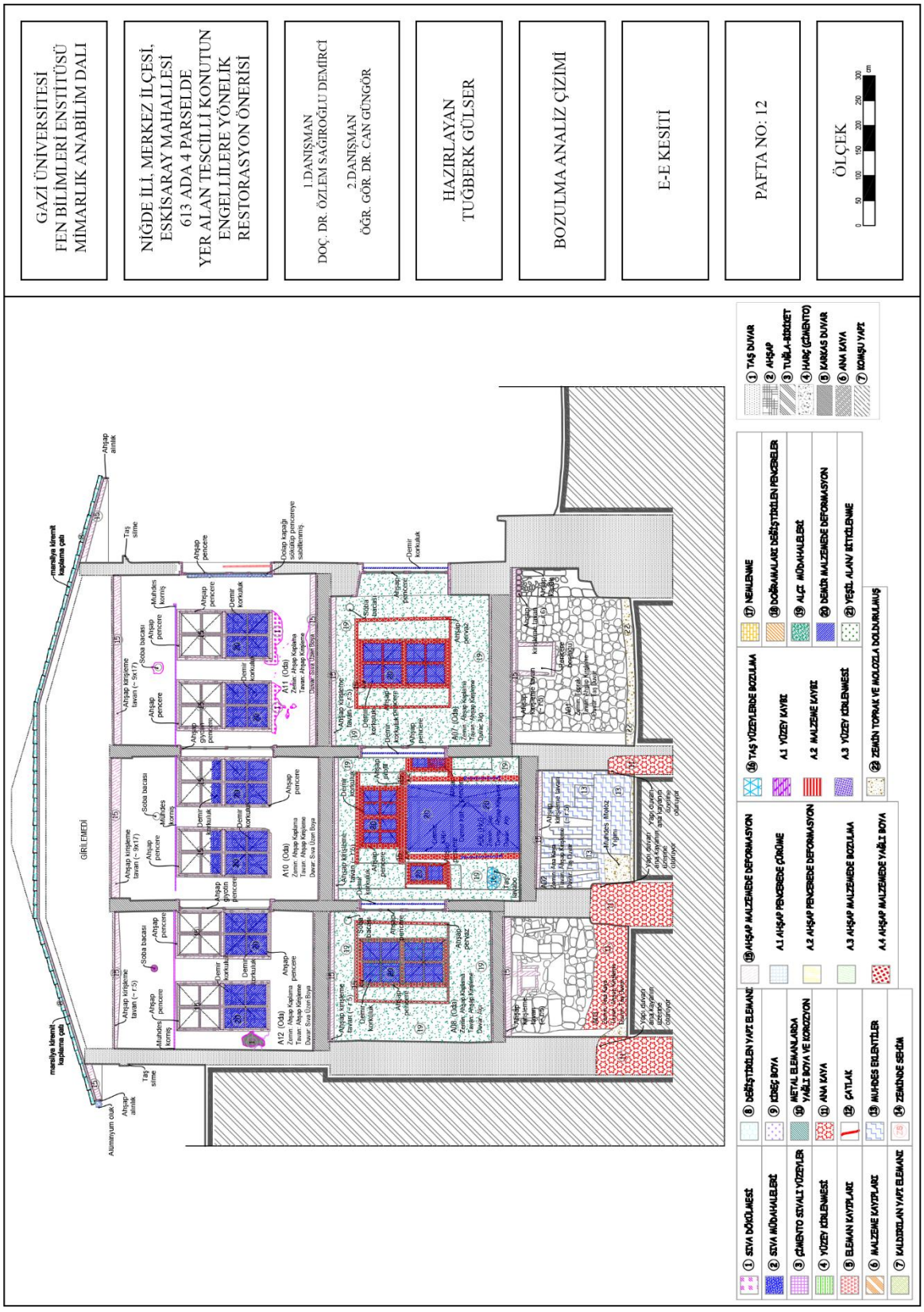
Şekil 4.73. C-C kesiti değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

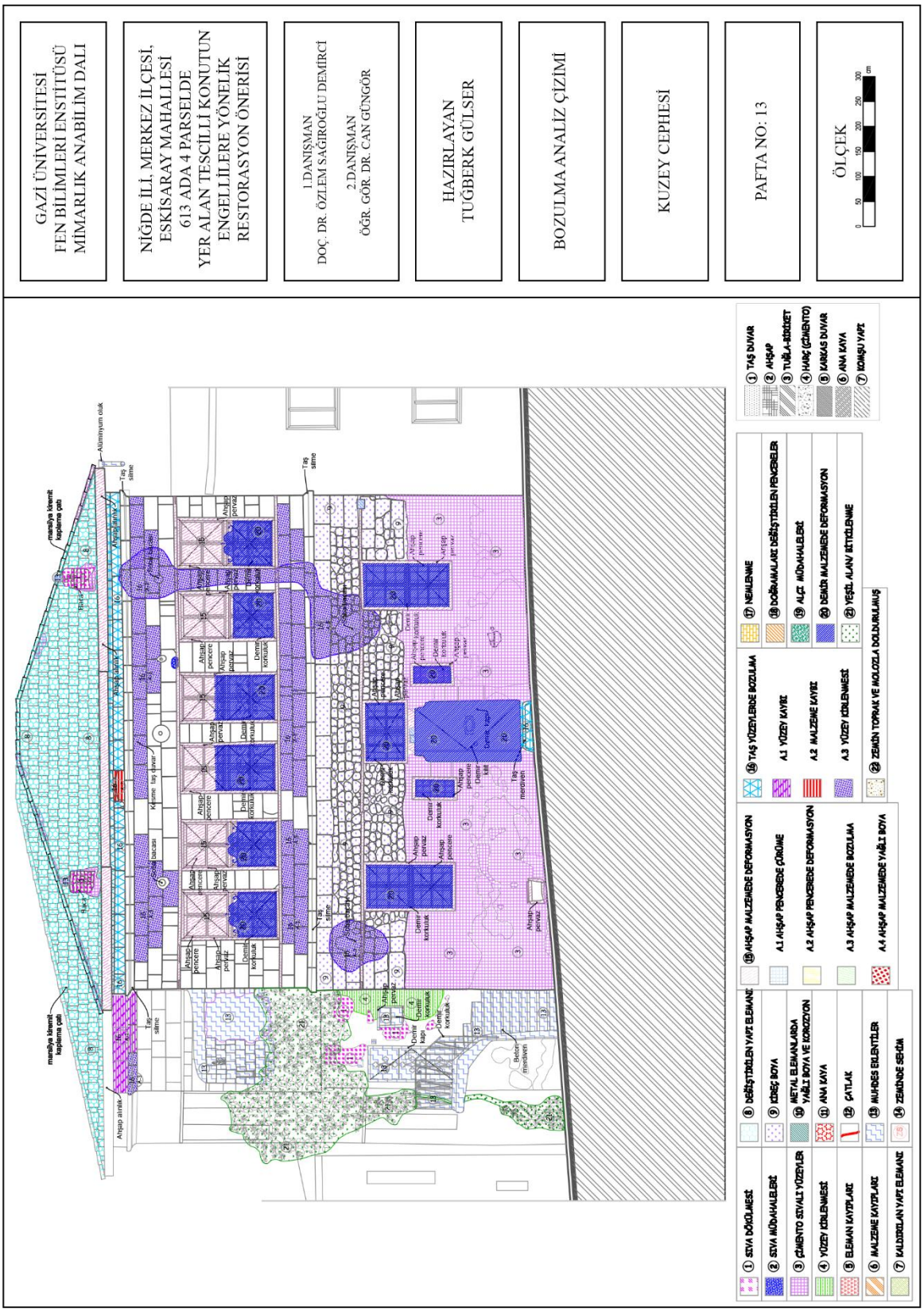
Şekil 4.74. D-D kesiti değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

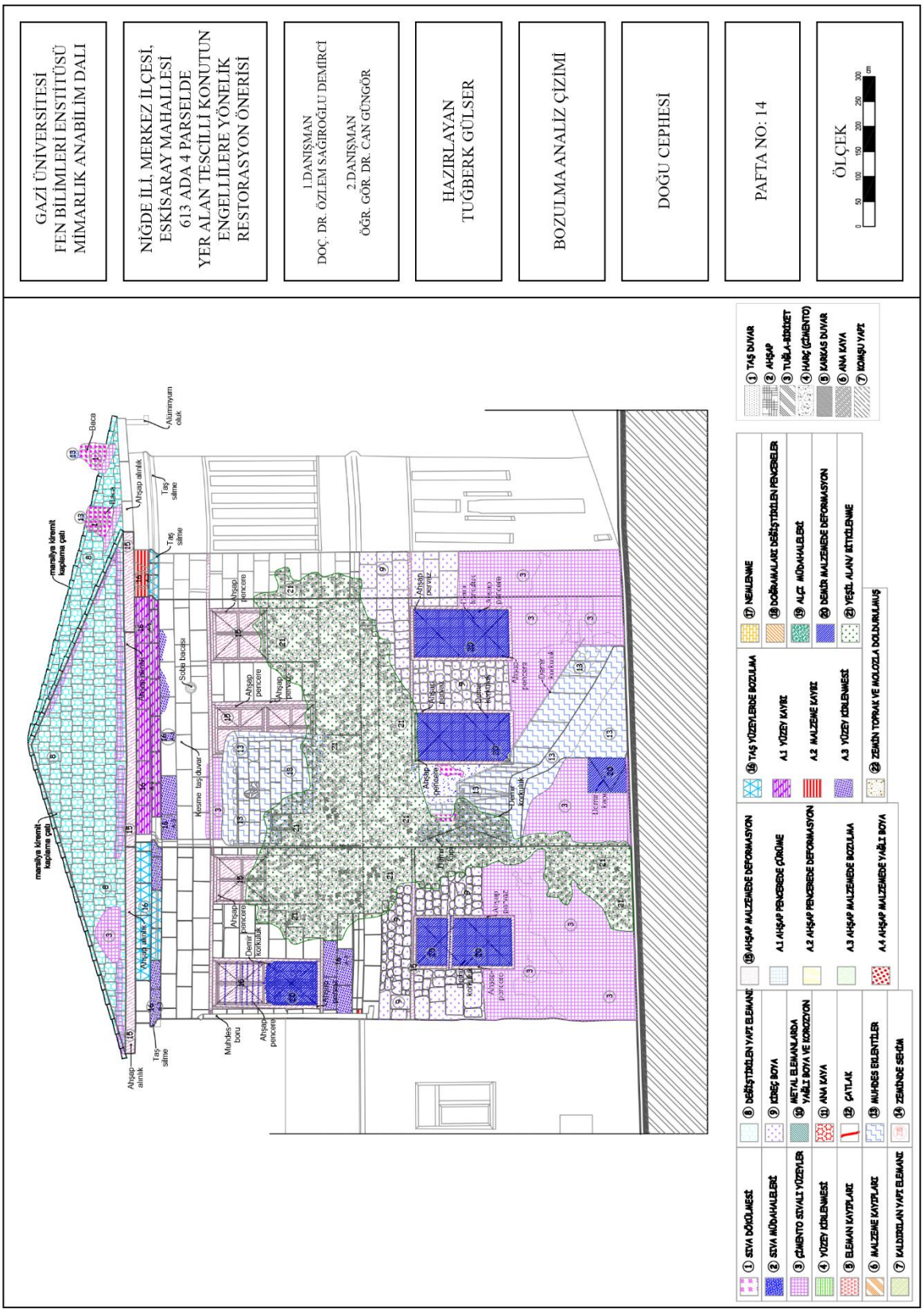
Şekil 4.75. E-E kesiti değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

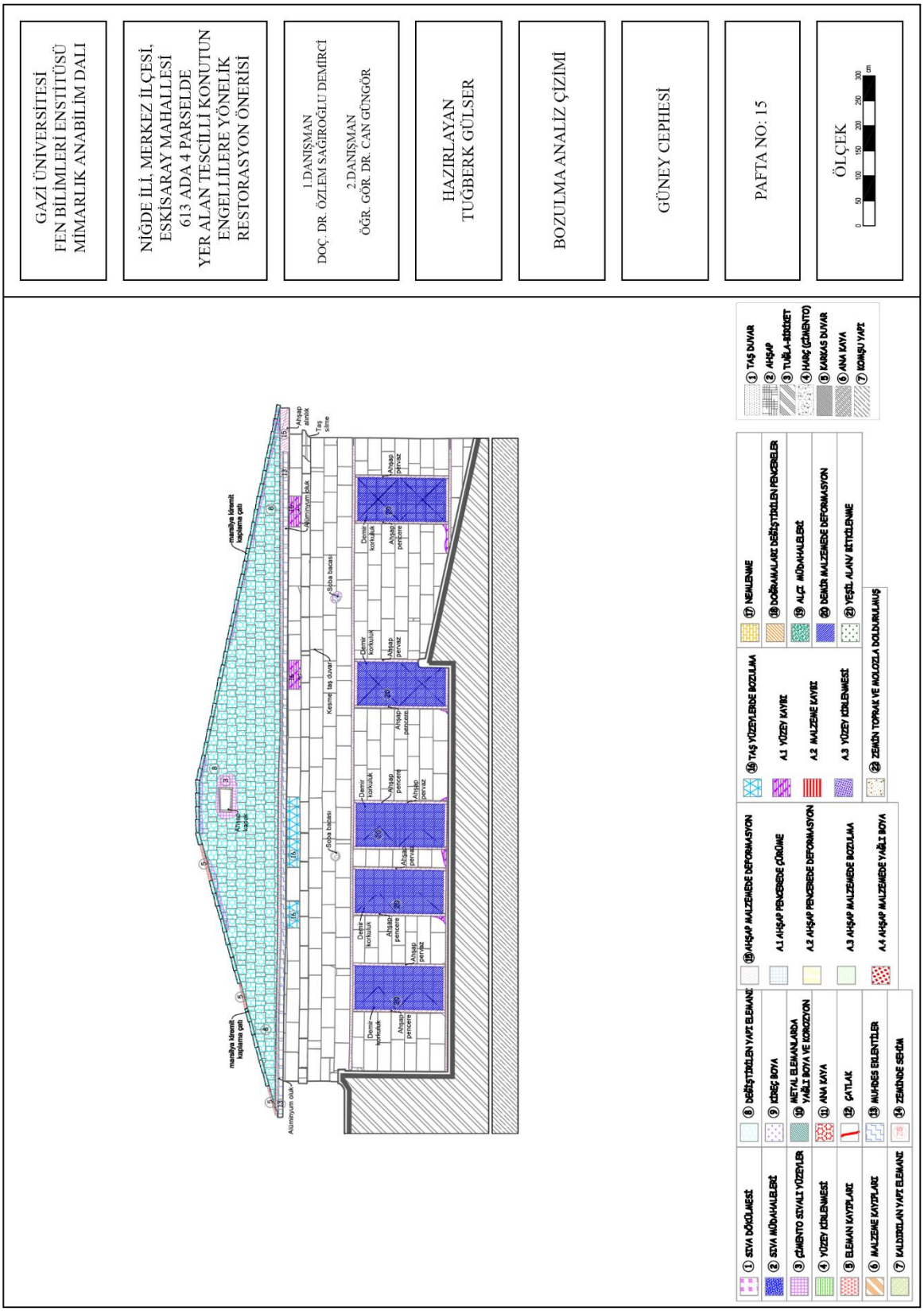

Şekil 4.76. Kuzey cephesi değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

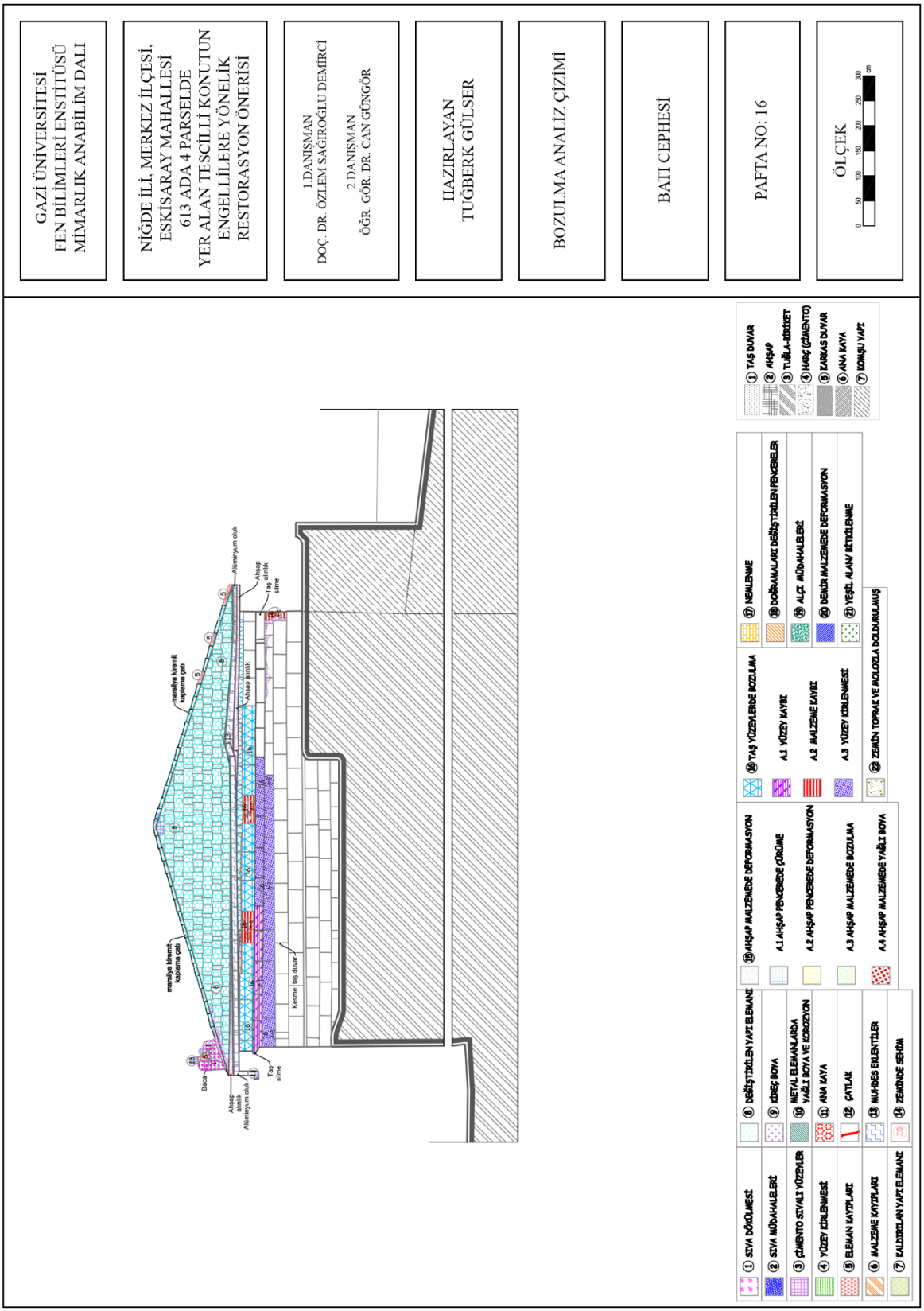

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
NİĞDE İLİ, MERKEZ İLÇESİ, ESKİSARAY MAHALLESİ 613 ADA 4 PARSELDE YER ALAN TESCİLLİ KONUTUN ENGELLİLERE YÖNELİK RESTORASYON ÖNERİSİ
1.DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZLEM SAĞIROĞLU DEMİRCİ
2.DANIŞMAN
ÖĞR. GÖR. DR. CAN GÜNGÖR
HAZIRLAYAN
TUĞBERK GÜLSER
BOZULMA ANALİZ ÇİZİMİ
DOĞU CEPHESİ
PAFTA NO: 14
ÖLÇEK
0 50 100 150 200 250 300 cm
1 TAŞ DUVAR
2 AHŞAP
3 TUĞLA-TİĞİSET
4 HARÇ (ÇİMENTO)
5 KARKAS DUVAR
6 ANA KAYA
7 KOMŞU YAPI
17 NEMLENME
18 DOĞRAMALARI DEĞİŞTİRİLEN PENCERELER
19 AÇIK MÜDAHALELER
20 DEMİR MALZEMEDE DEFORMASYON
21 YEŞİL ALANI İSTİLASI
22 ZEMİN TOPRAK VE MOLOZLA DOLDURULMUŞ
16 TAŞ YÜZEYLERDE BOZULMA
A.1 YÜZEY KAYBI
A.2 MALZEME KAYBI
A.3 YÜZEY KİRLENMESİ
18 AHŞAP MALZEMEDE DEFORMASYON
A.1 AHŞAP PENCEREDE ÇÜRÜME
A.2 AHŞAP PENCEREDE DEFORMASYON
A.3 AHŞAP MALZEMEDE BOZULMA
A.4 AHŞAP MALZEMEDE YAĞLI BOYA
1 SIVA DÖKÜLMESİ
2 SIVA MÜDAHALELERİ
3 ÇİMENTO SIVALI YÜZEYLER
4 YÜZEY KİRLENMESİ
5 ELEMAN KAYIPLARI
6 MALZEME KAYIPLARI
7 KALDIRILAN YAPI ELEMANI
8 DEĞİŞTİRİLEN YAPI ELEMANI
9 EDİLEŞ BOYA
10 METAL ELEMANLARDA YAĞLI BOYA VE KOROZYON
11 ANA KAYA
12 ÇATLAK
13 MÜHDES EKLENTİLER
14 ZEMİNDE SEÇİM
Baca
Alüminyum oluk
Ahşap alınlık
Taş sıva
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Demir korkuluk
Sıva bacası
Kesme taş duvar
Mühdes boru
Ahşap kapı
Demir kapı
Ahşap parmaklık
Demir parmaklık
Ahşap panjur
Ahşap perde
Ahşap kepenk
Demir kepenk
Üçüncü kat
Ahşap alınlık
Taş sıva
Ahşap pencere
Demir korkuluk
Ahşap pervaz
Mühdes boru
Taş sıva
Ahşap alınlık
Taş sıva
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Sıva bacası
Kesme taş duvar
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Demir korkuluk
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Demir parmaklık
Ahşap kepenk
Demir kepenk
Ahşap perde
Ahşap pervaz
Ahşap pencere
Demir parmaklık
Ahşap kapı
Demir kapı
Ahşap panjur
Üçüncü kat
Ahşap pencere
Demir korkuluk
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Demir korkuluk
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Demir korkuluk
Ahşap pencere
Ahşap pervaz
Demir korkuluk

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

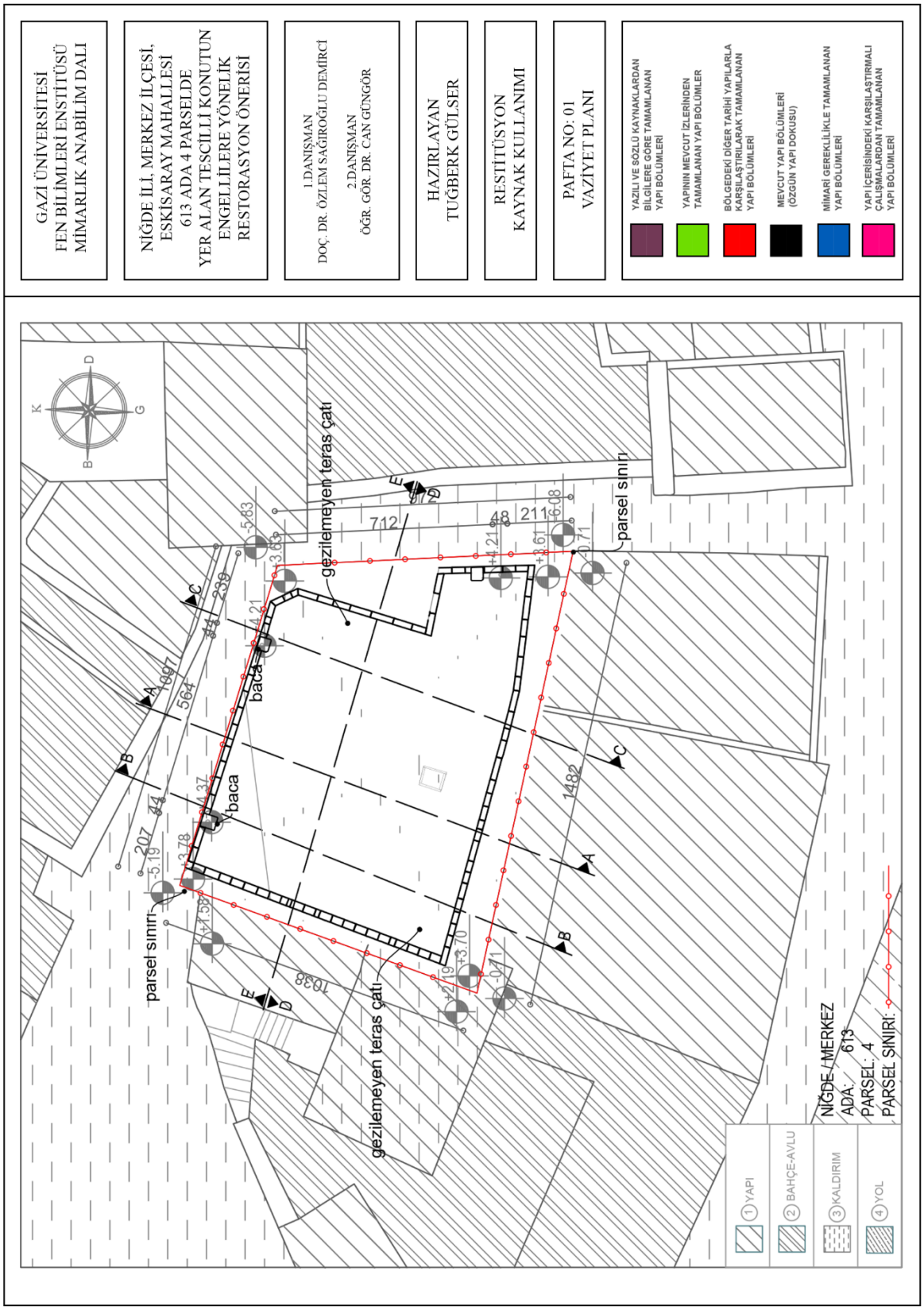
Şekil 4.78. Güney cephesi değişim ve bozulma çizimi

EK-1.(devam) Dördüncü bölüme ait ekler (değişim ve bozulma analiz aşaması)

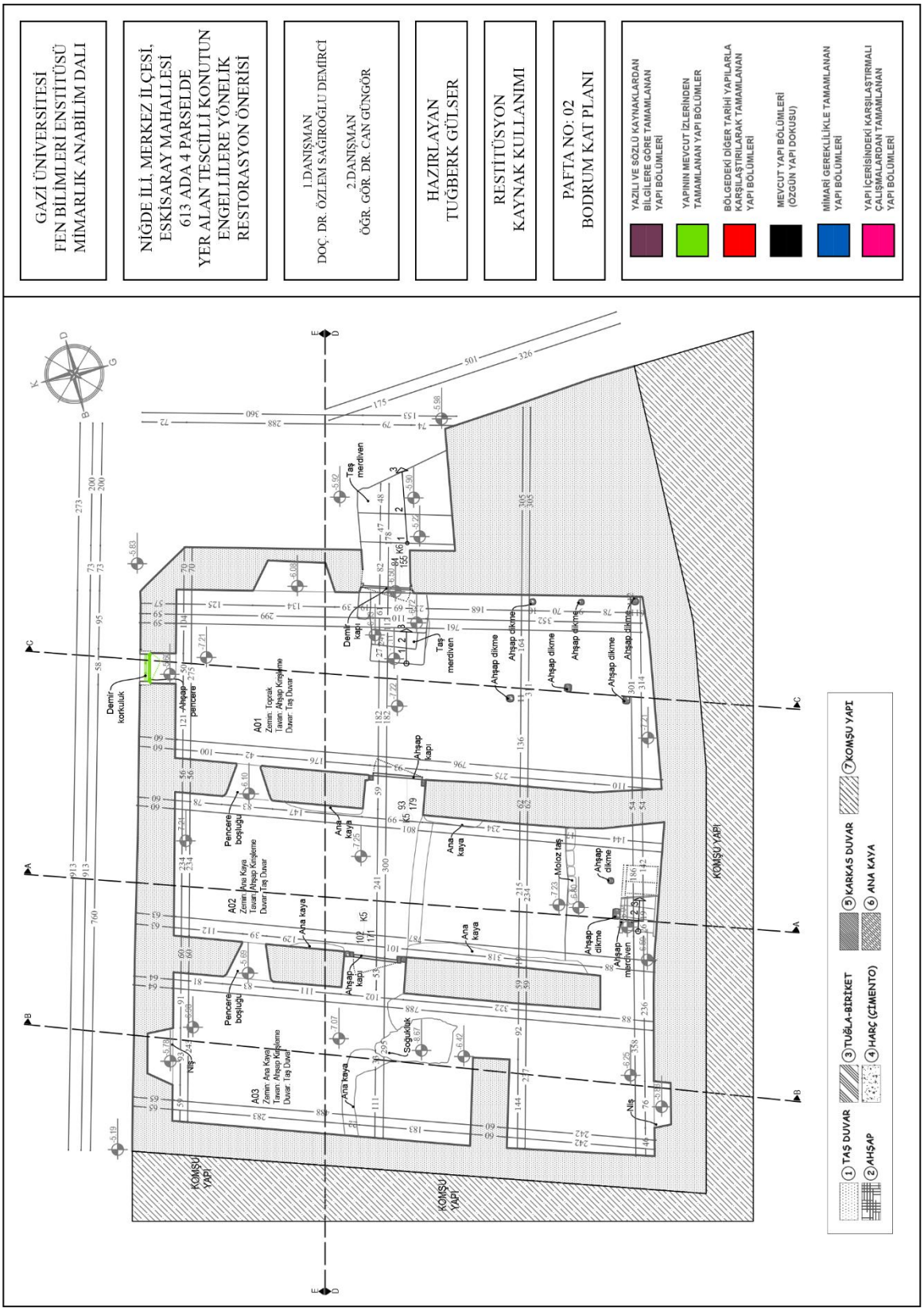
Şekil 4.79. Batı cephesi değişim ve bozulma çizimi

EK-2. Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

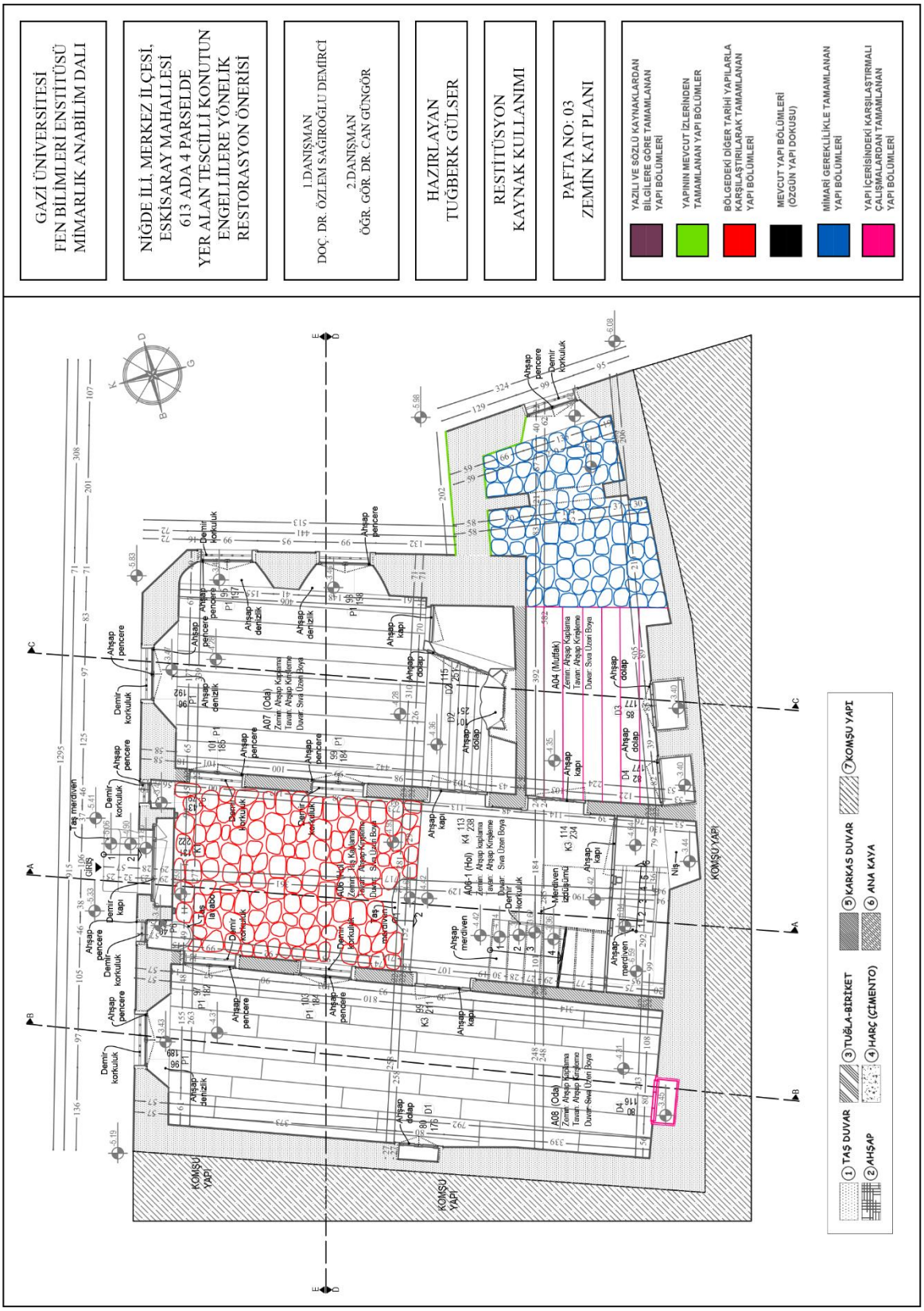
Şekil 5.1. Restitüsyon kaynak kullanımı vaziyet planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

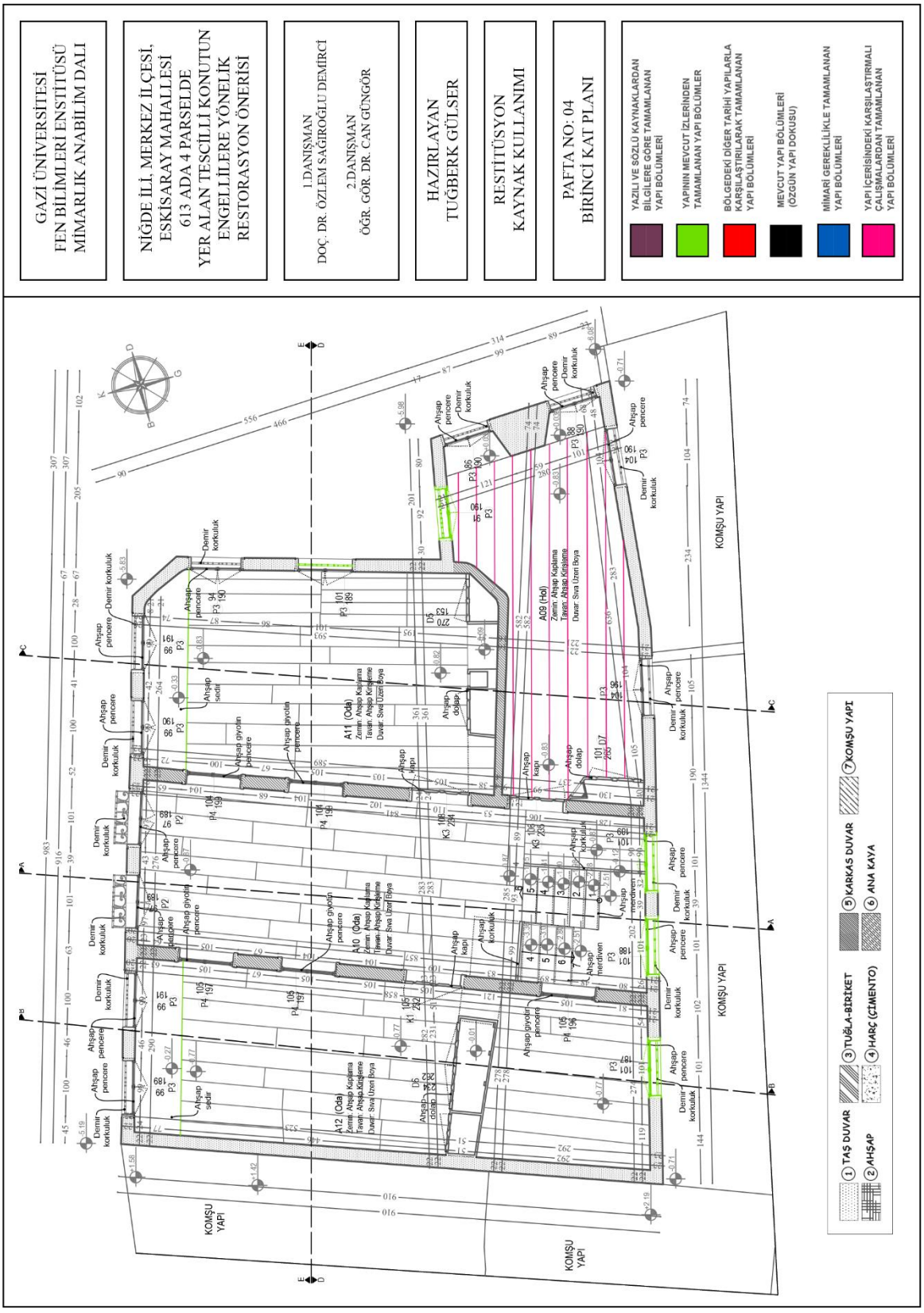
Şekil 5.2. Restitüsyon kaynak kullanımı bodrum kat planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

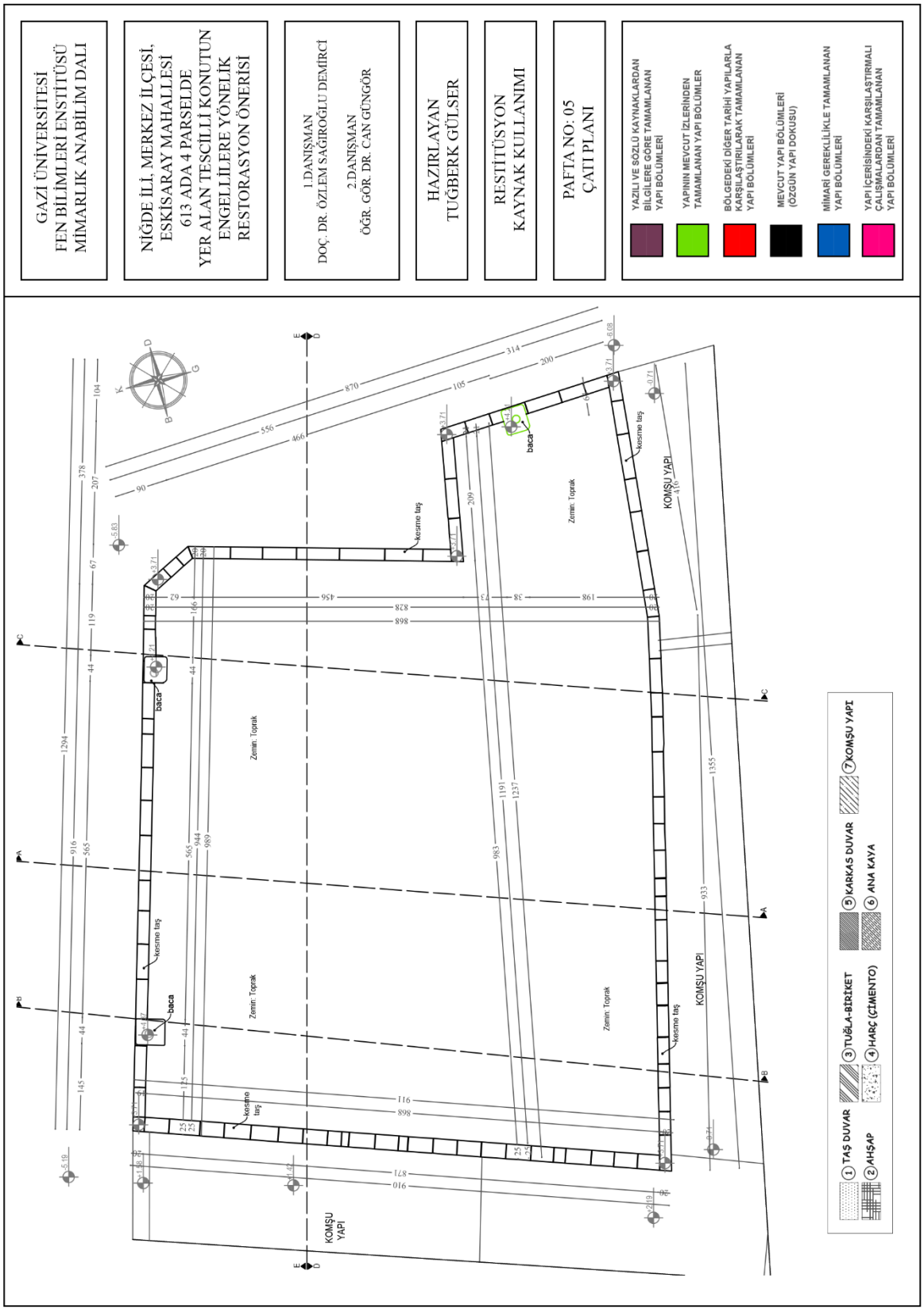
Şekil 5.3. Restitüsyon kaynak kullanımı zemin kat planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

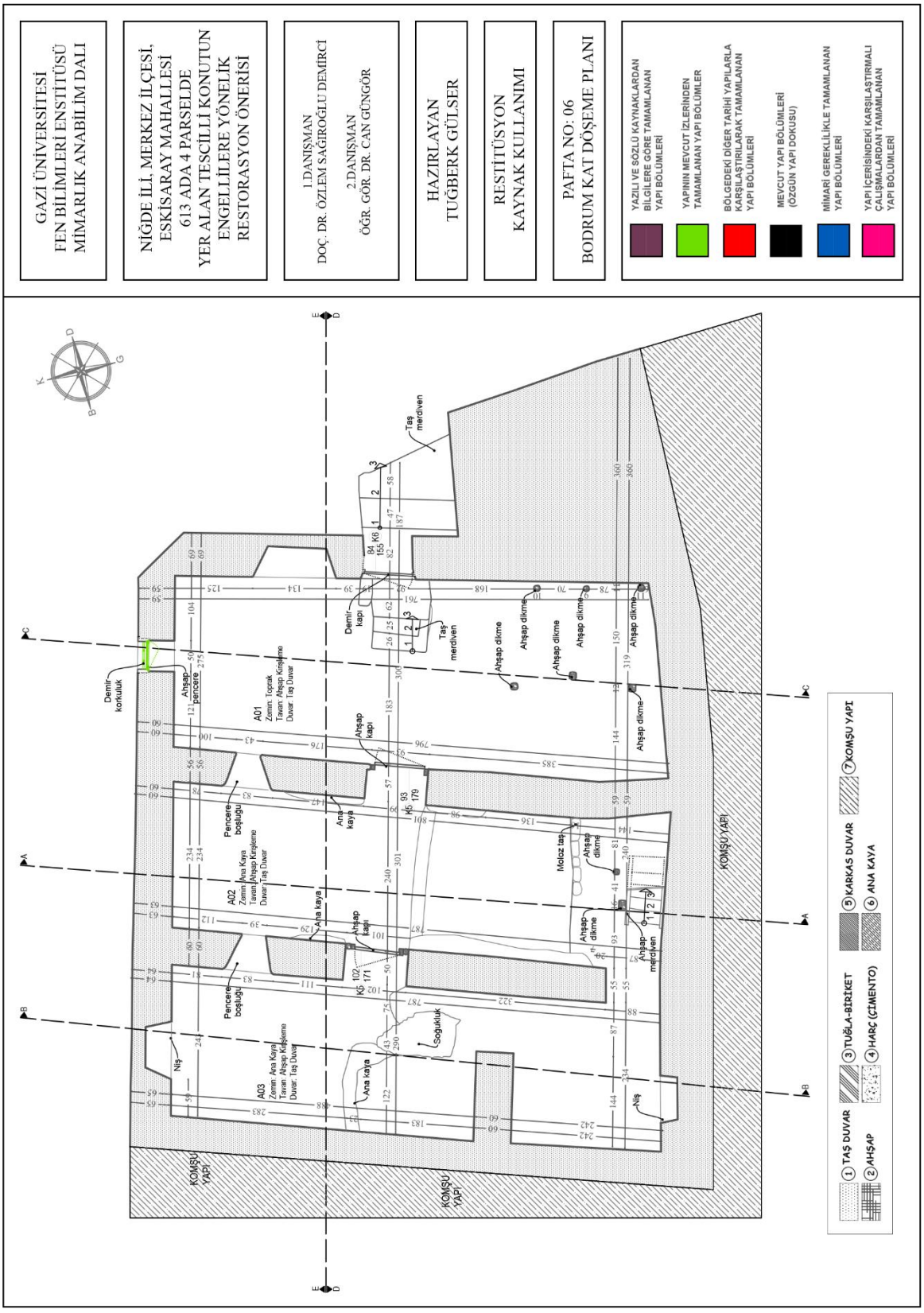
Şekil 5.4. Restitüsyon kaynak kullanımı birinci kat planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

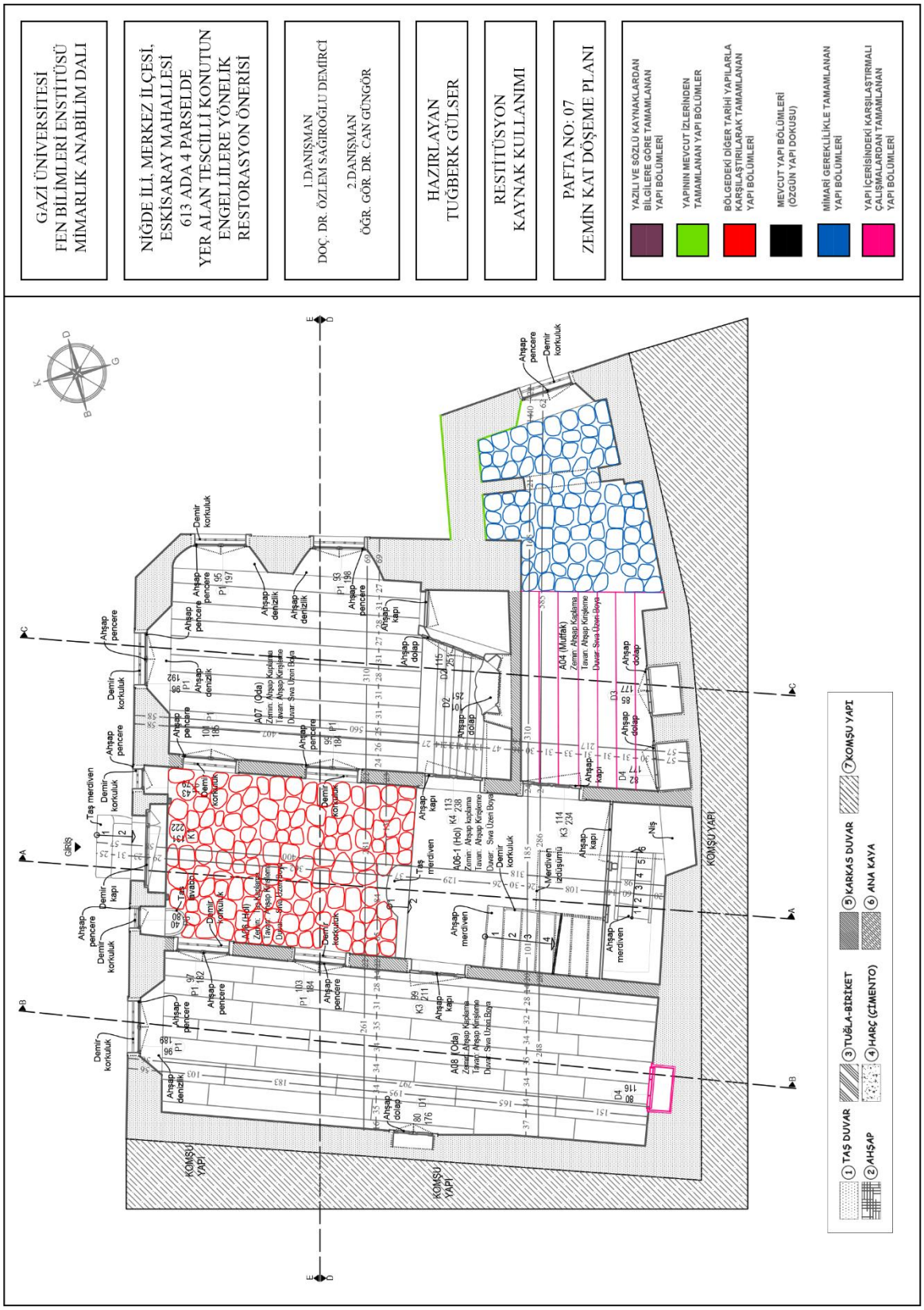
Şekil 5.5. Restitüsyon kaynak kullanımı çatı planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

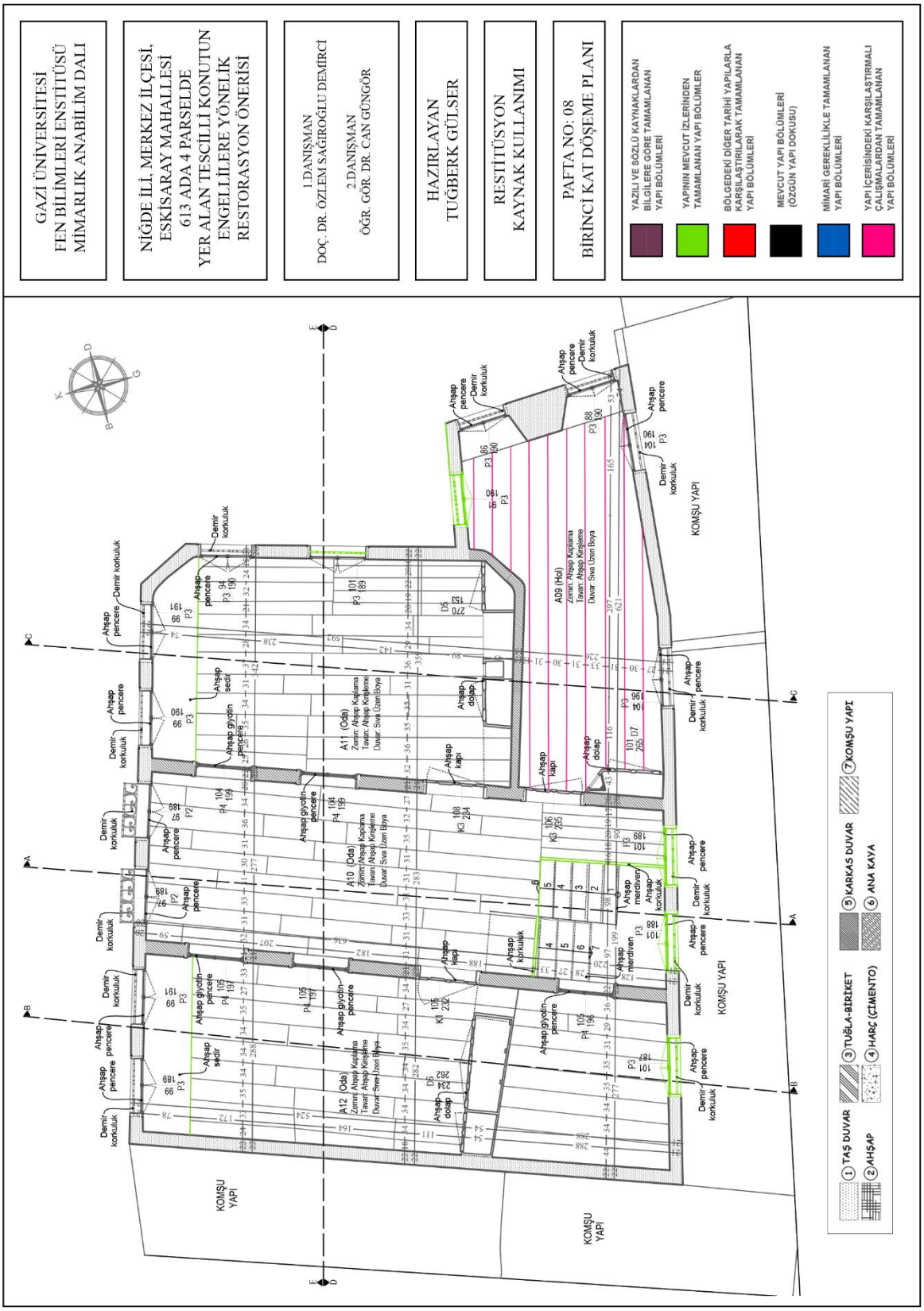
Şekil 5.6. Restitüsyon kaynak kullanımı bodrum kat döşeme planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

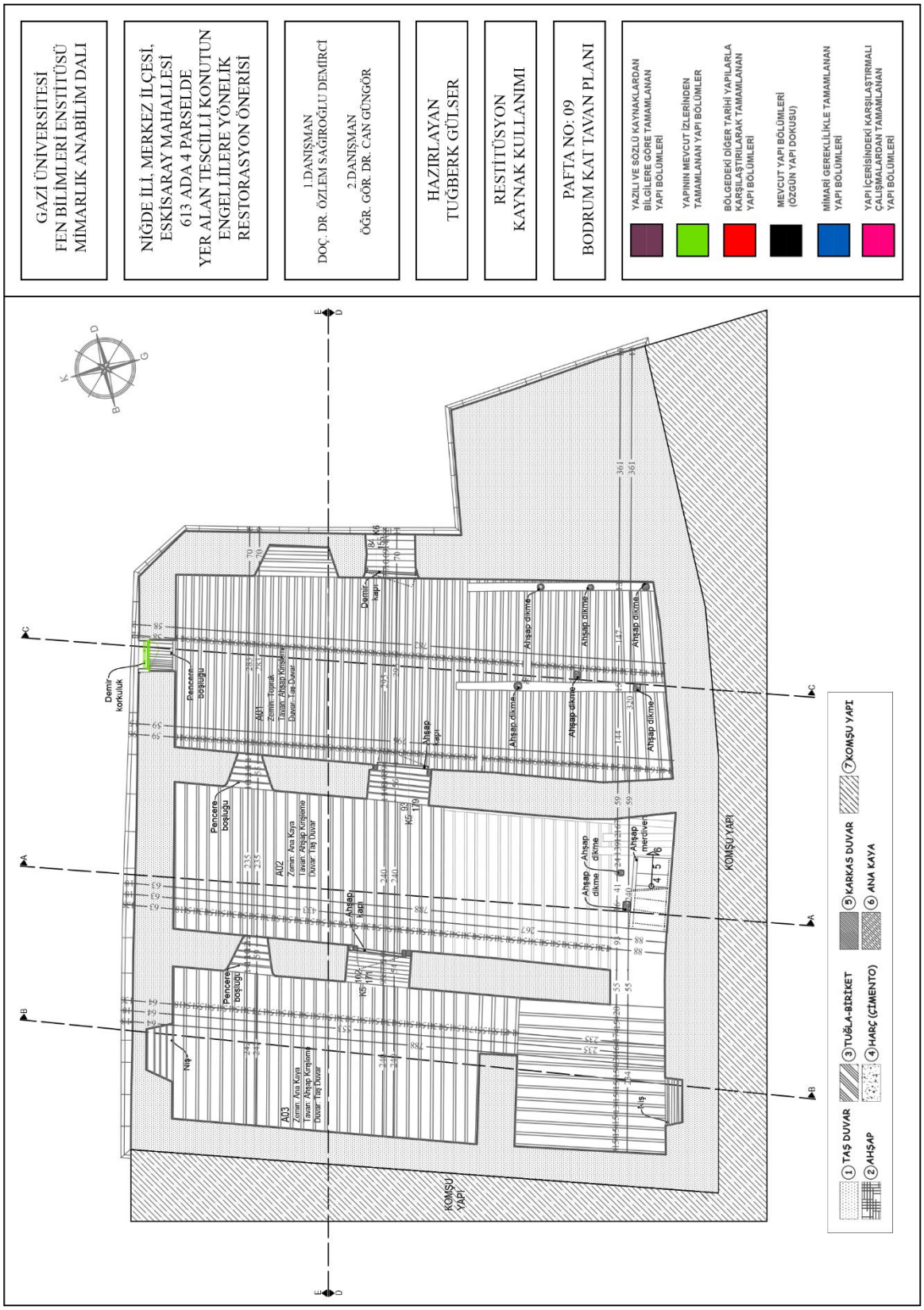
Şekil 5.7. Restitüsyon kaynak kullanımı zemin kat döşeme planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

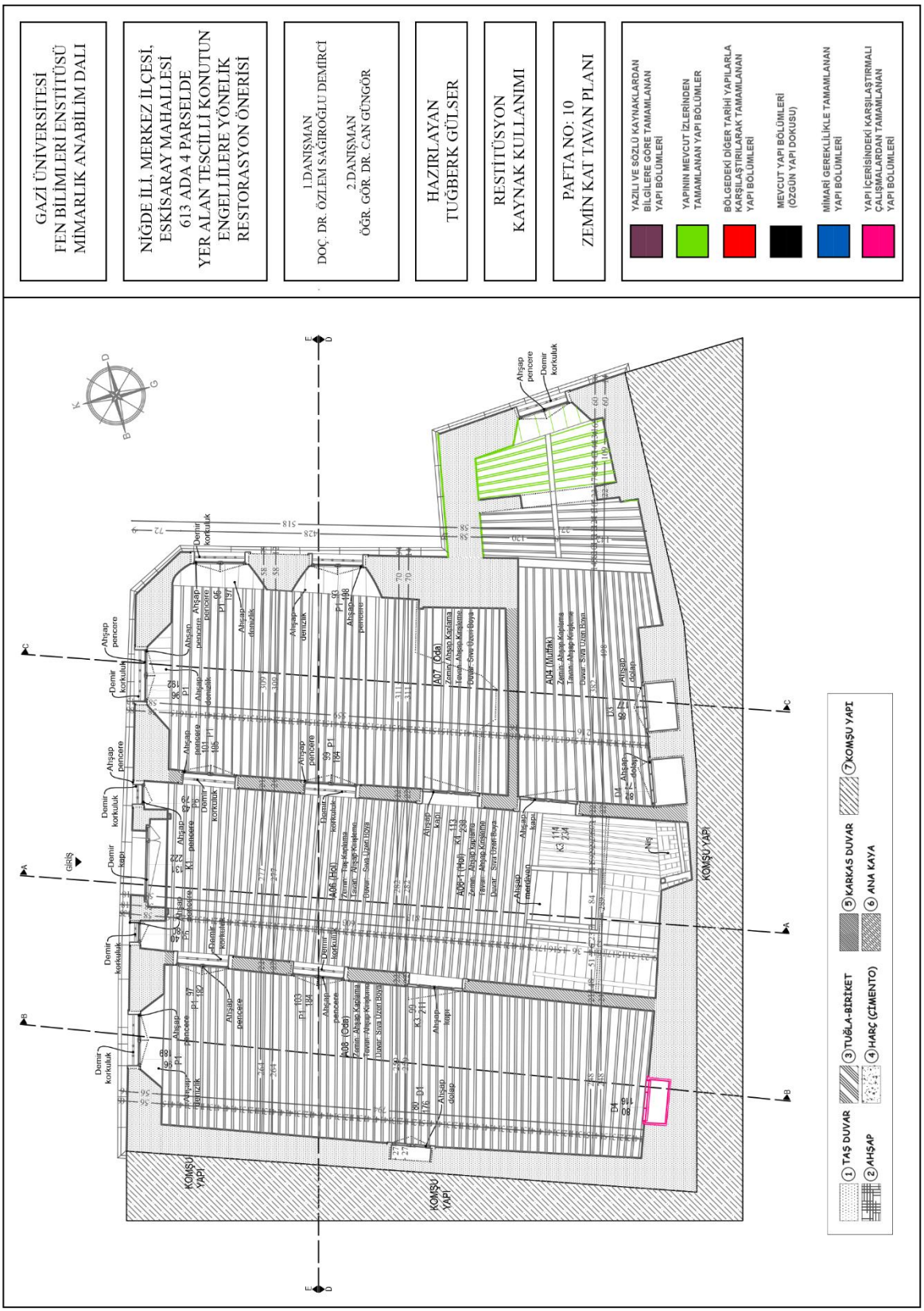
Şekil 5.8. Restitüsyon kaynak kullanımı birinci kat döşeme planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

Şekil 5.9. Restitüsyon kaynak kullanımı bodrum kat tavan planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

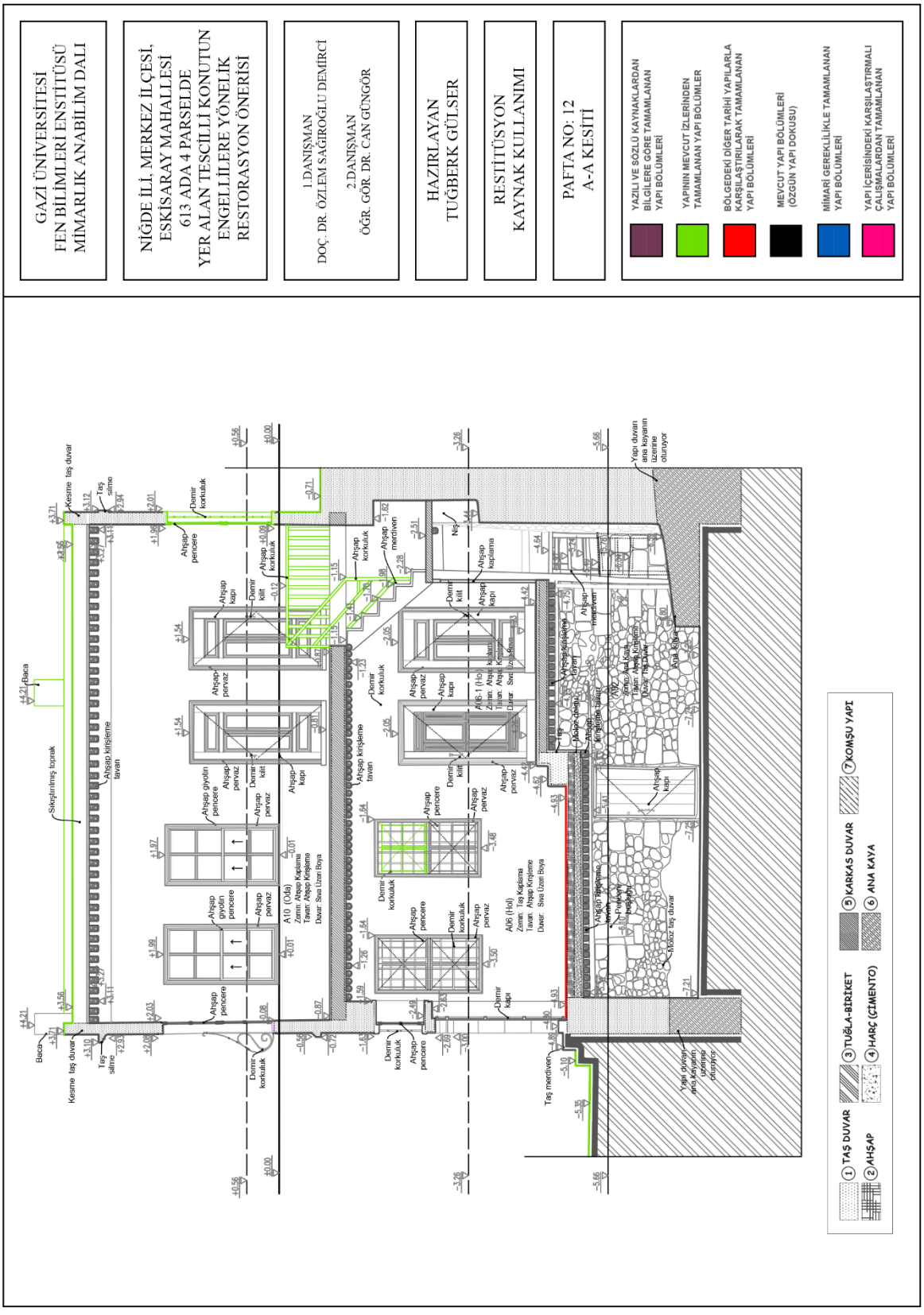
Şekil 5.10. Restitüsyon kaynak kullanımı zemin kat tavan planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

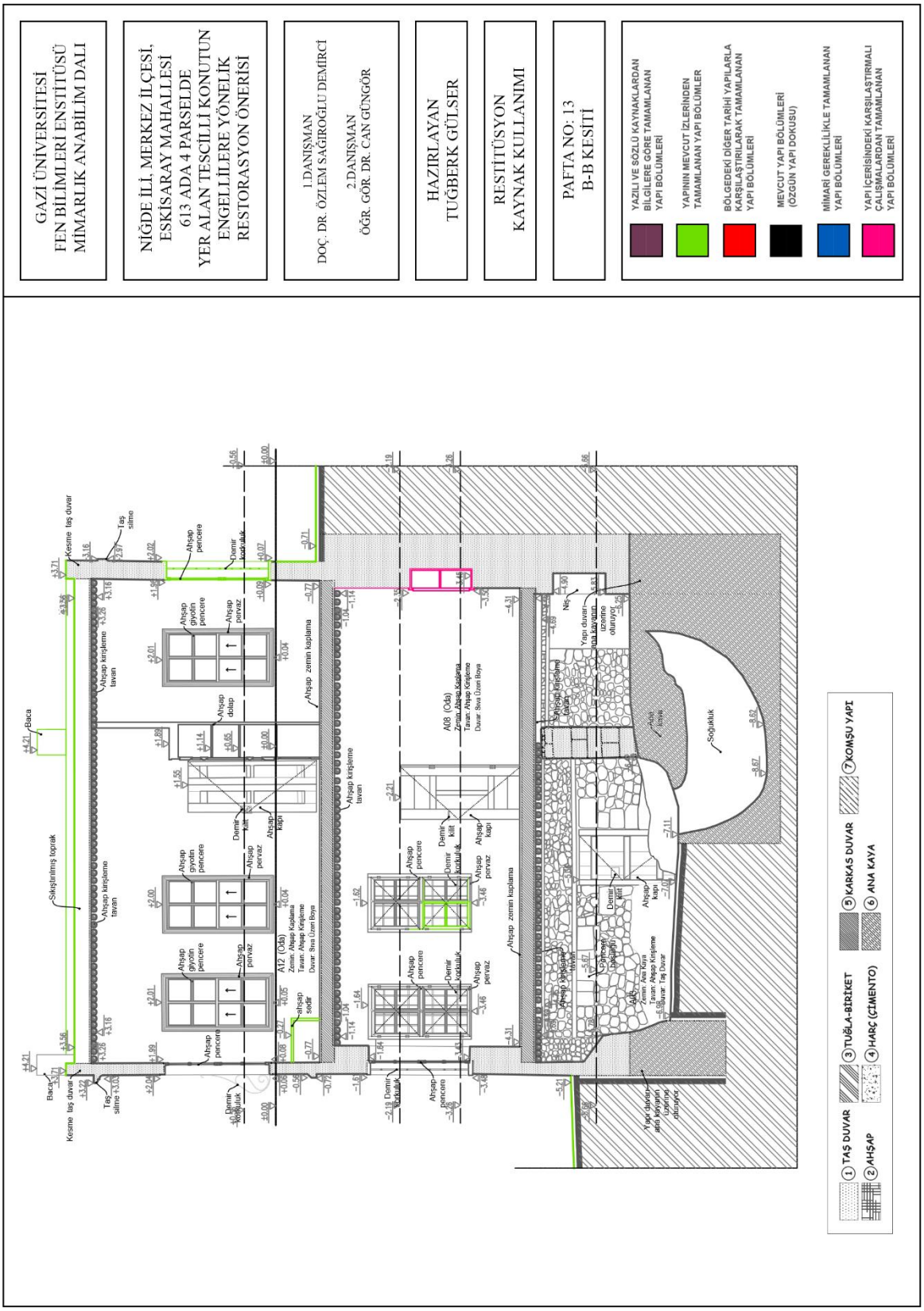
Şekil 5.11. Restitüsyon kaynak kullanımı birinci kat tavan planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

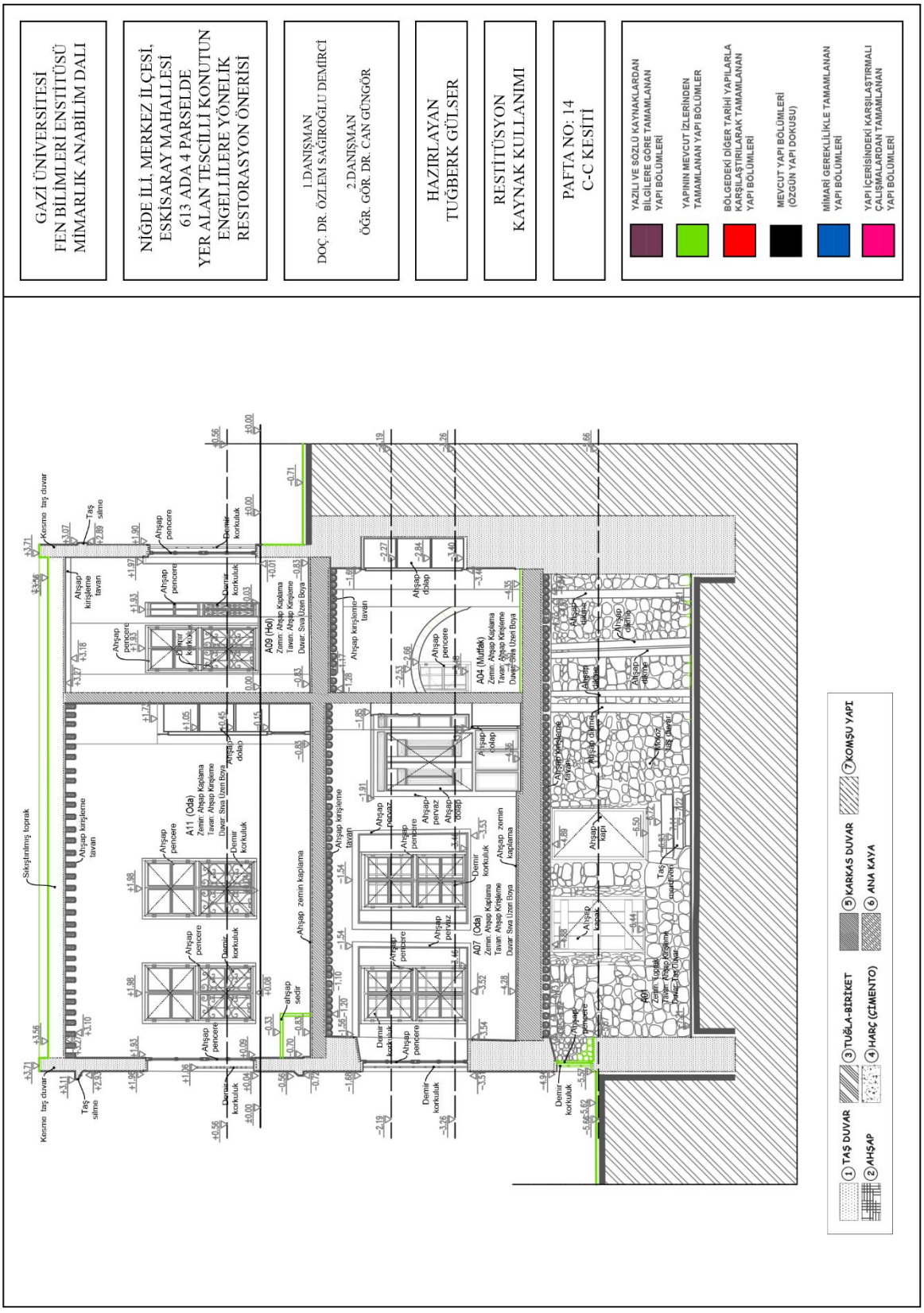
Şekil 5.12. Restitüsyon kaynak kullanımı A-A kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

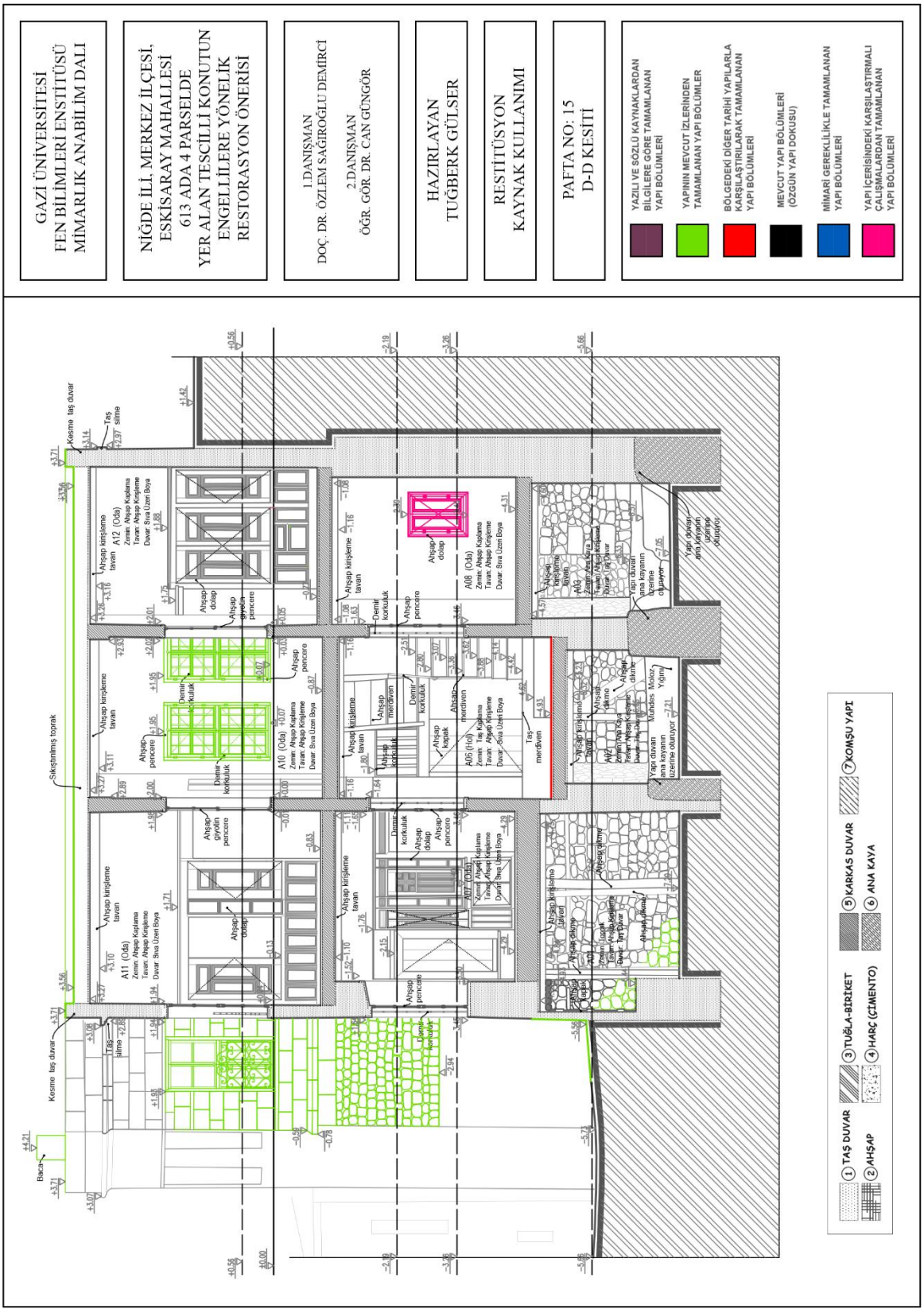
Şekil 5.13. Restitüsyon kaynak kullanımı B-B kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

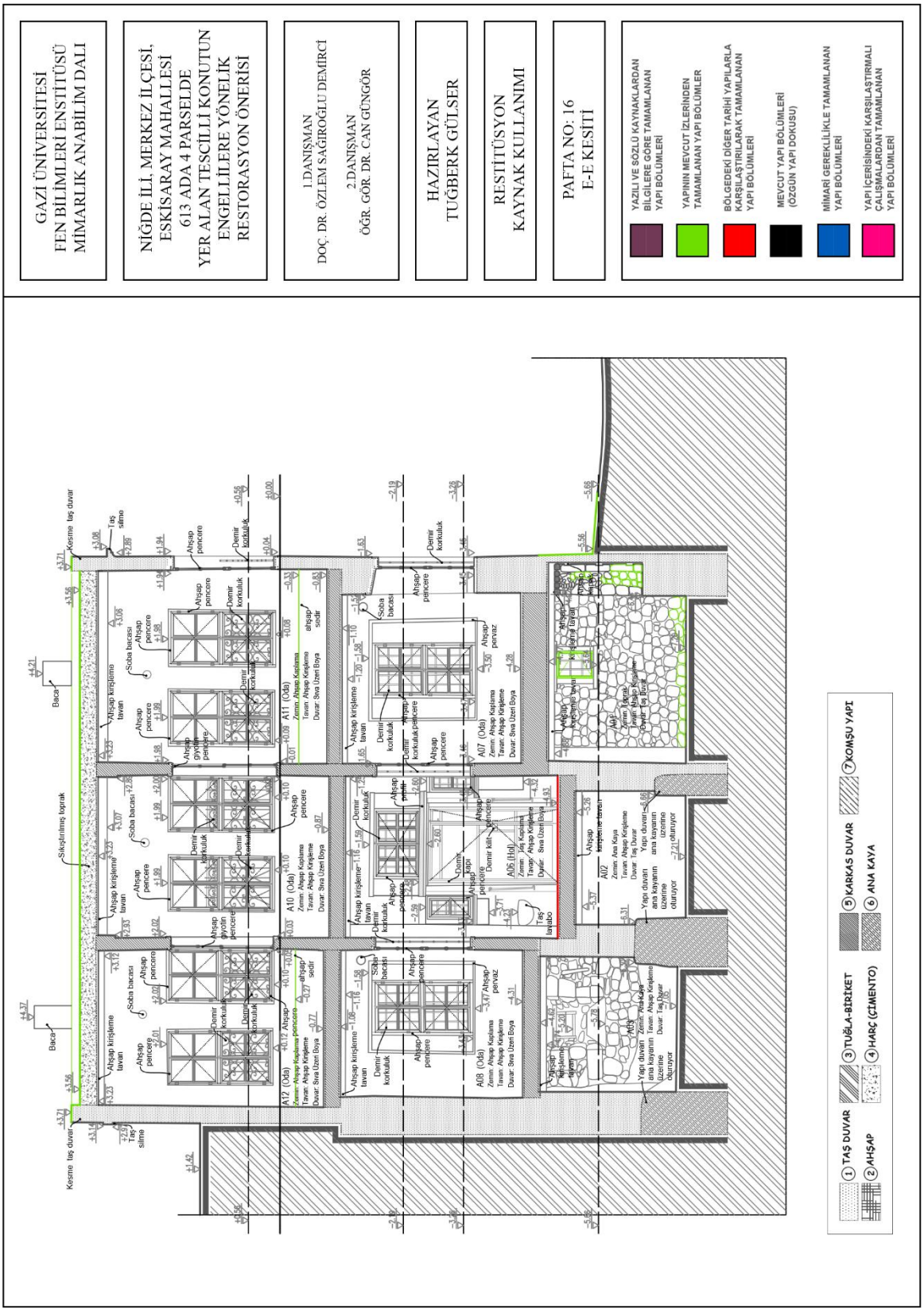
Şekil 5.14. Restitüsyon kaynak kullanımı C-C kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

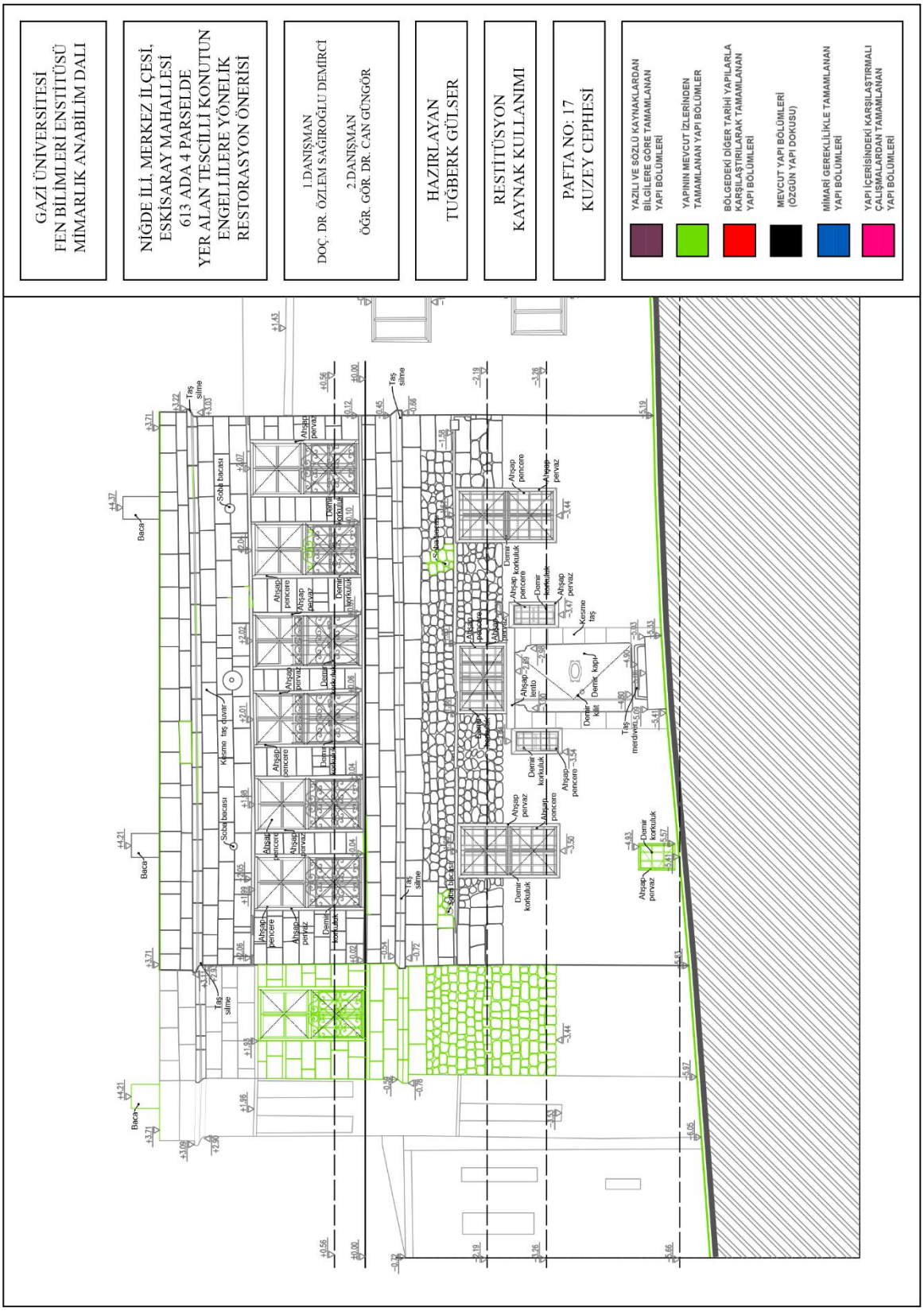
Şekil 5.15. Restitüsyon kaynak kullanımı D-D kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

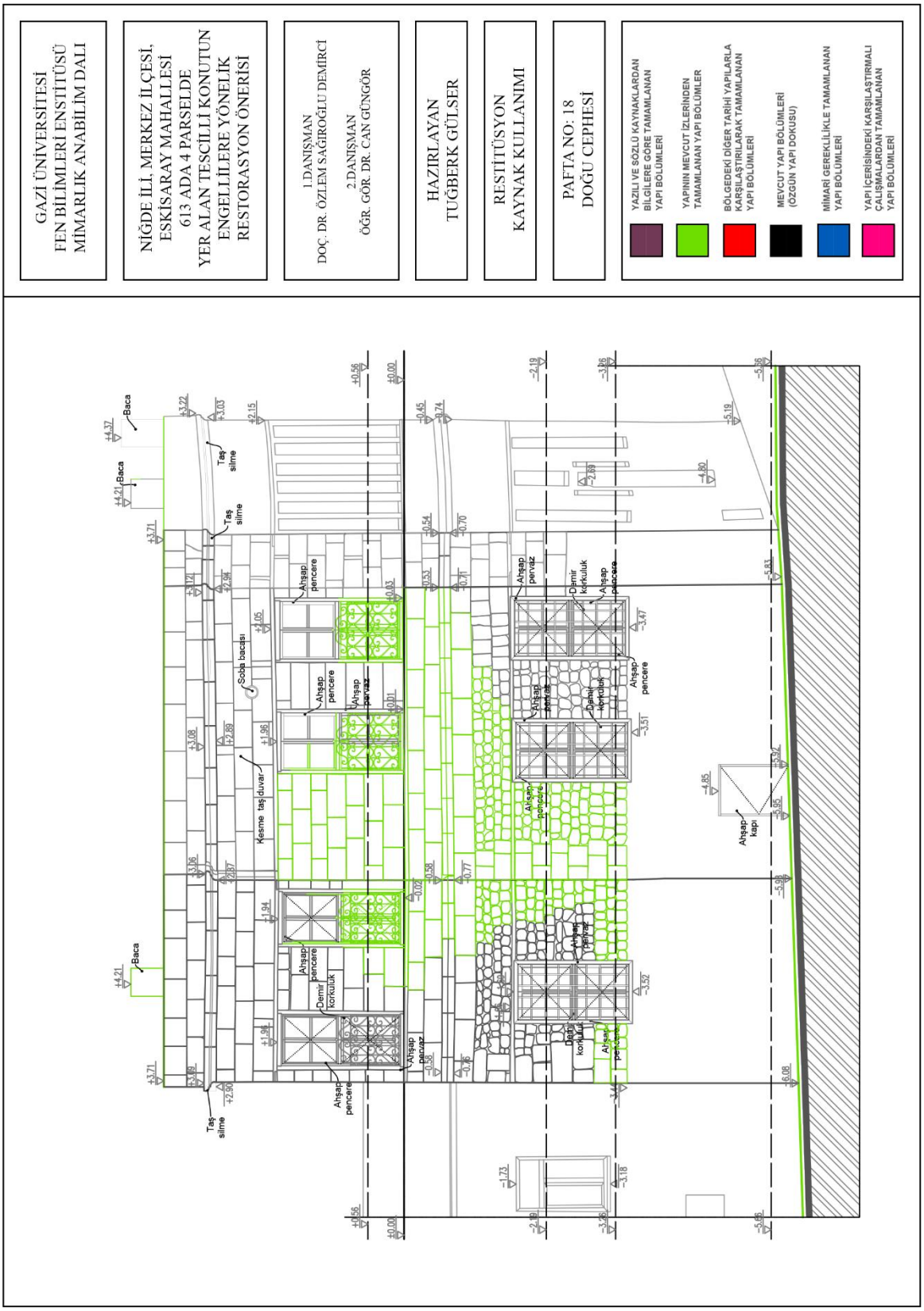
Şekil 5.16. Restitüsyon kaynak kullanımı E-E kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

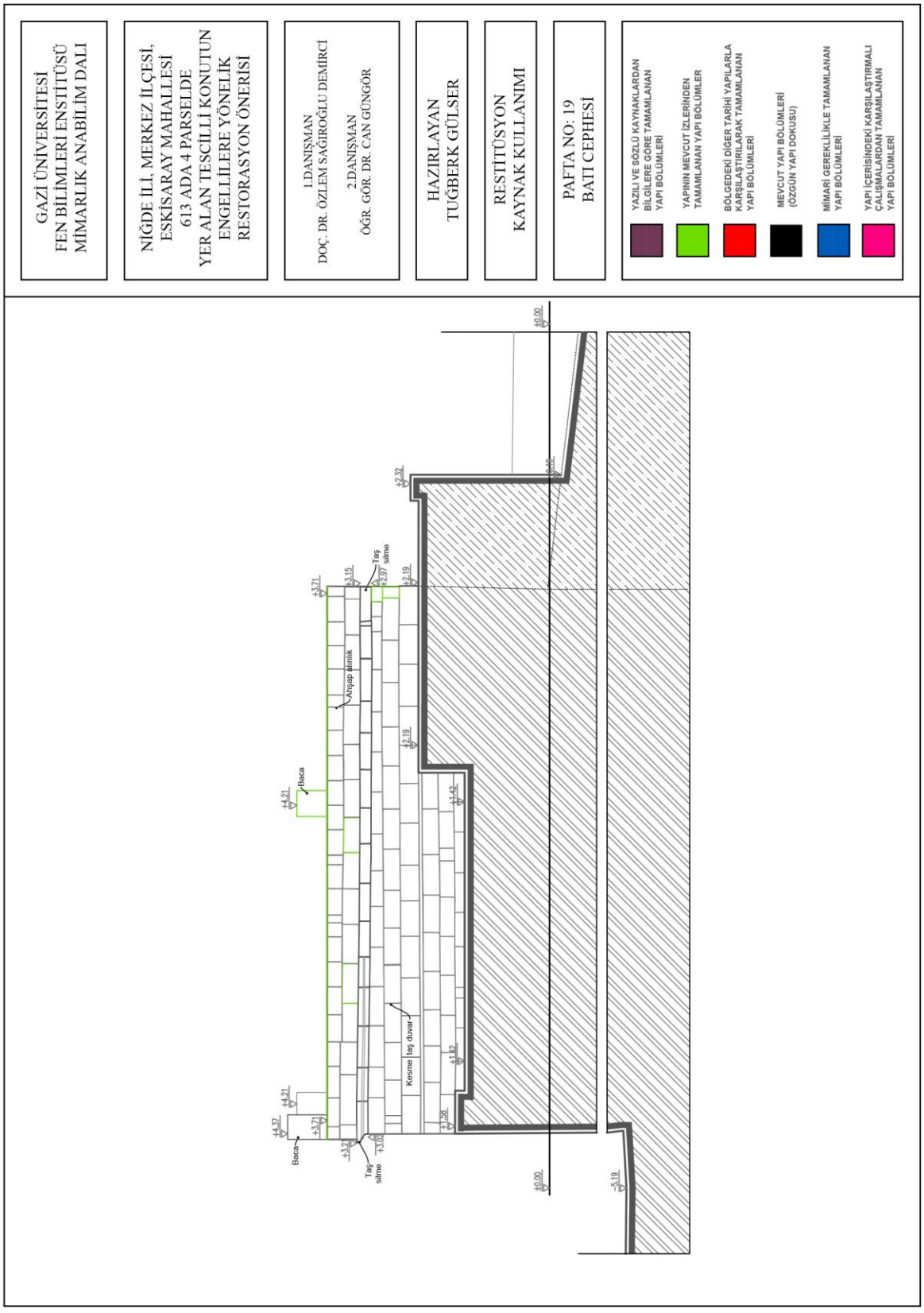
Şekil 5.17. Restitüsyon kaynak kullanımı Kuzey cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

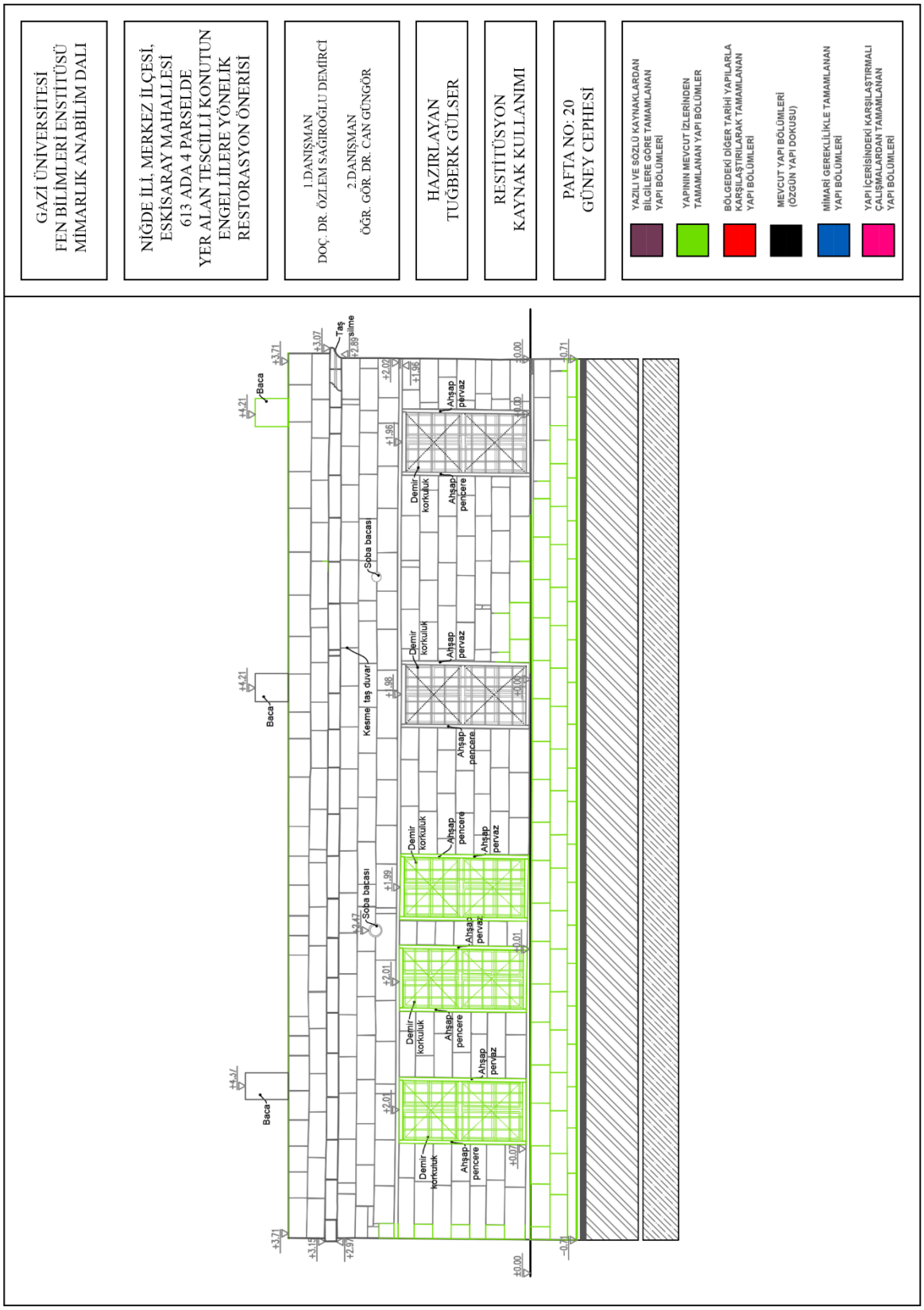
Şekil 5.18. Restitüsyon kaynak kullanımı Doğu cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

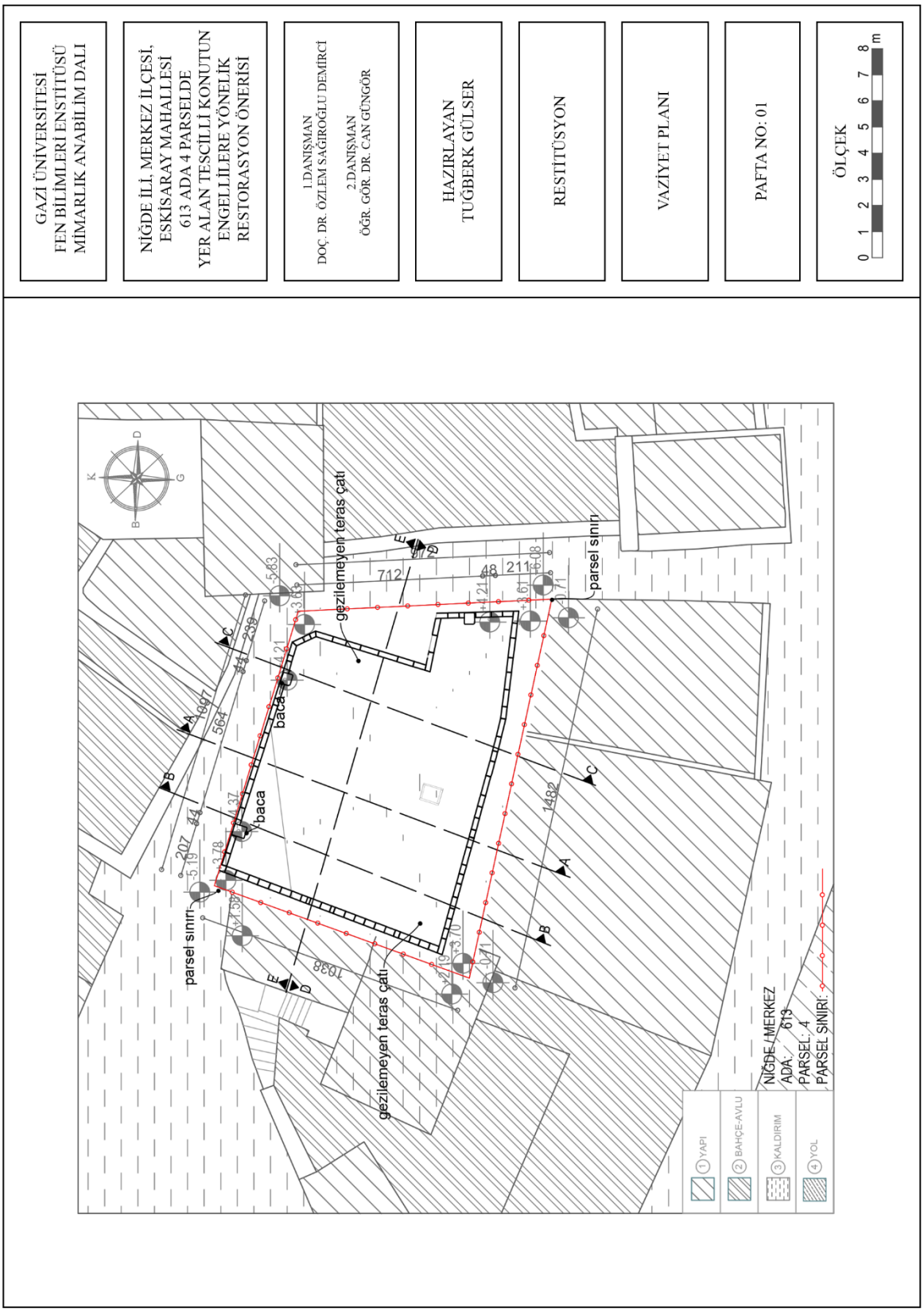
Şekil 5.19. Restitüsyon kaynak kullanımı Batı cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

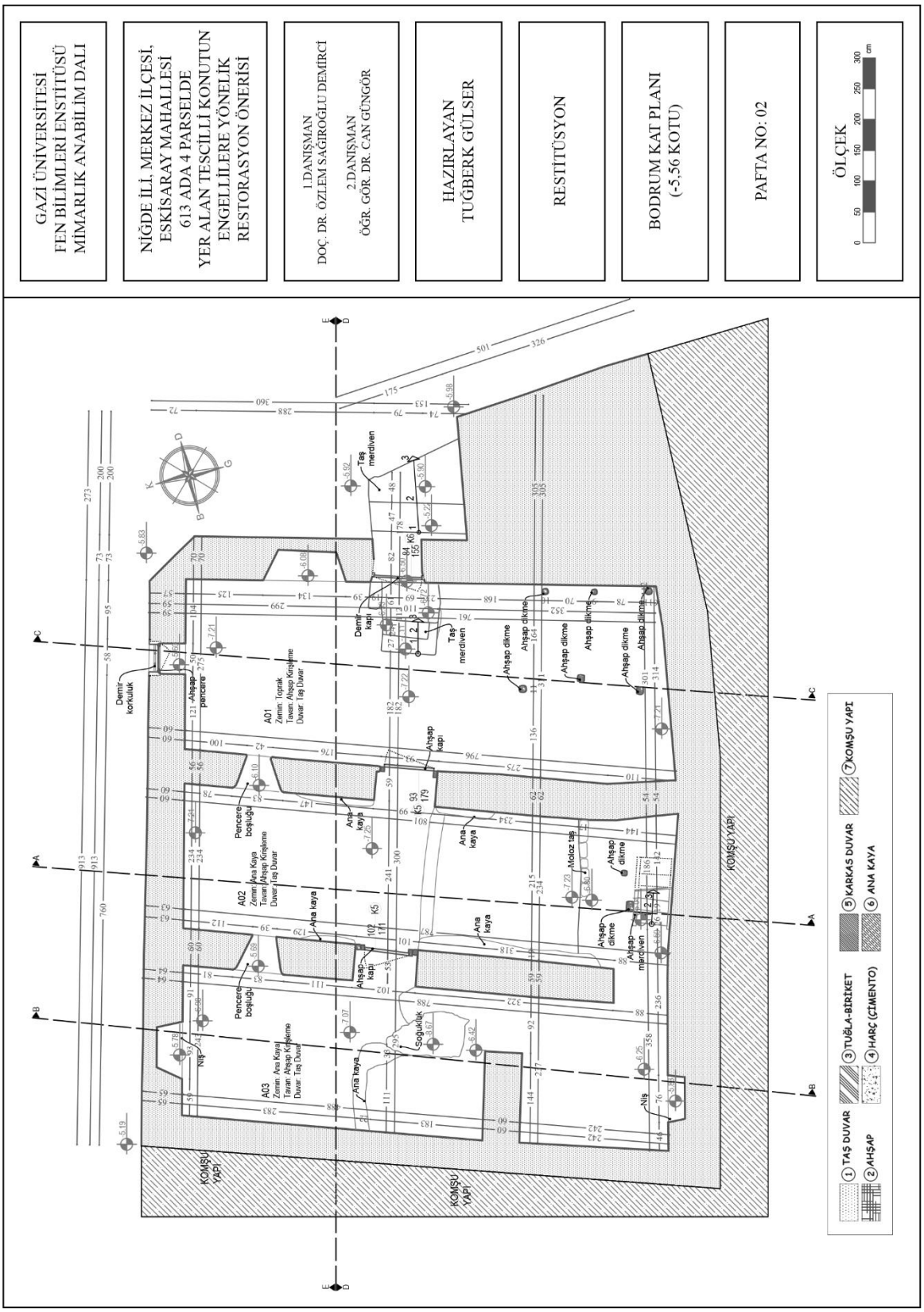
Şekil 5.20. Restitüsyon kaynak kullanımı Güney cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

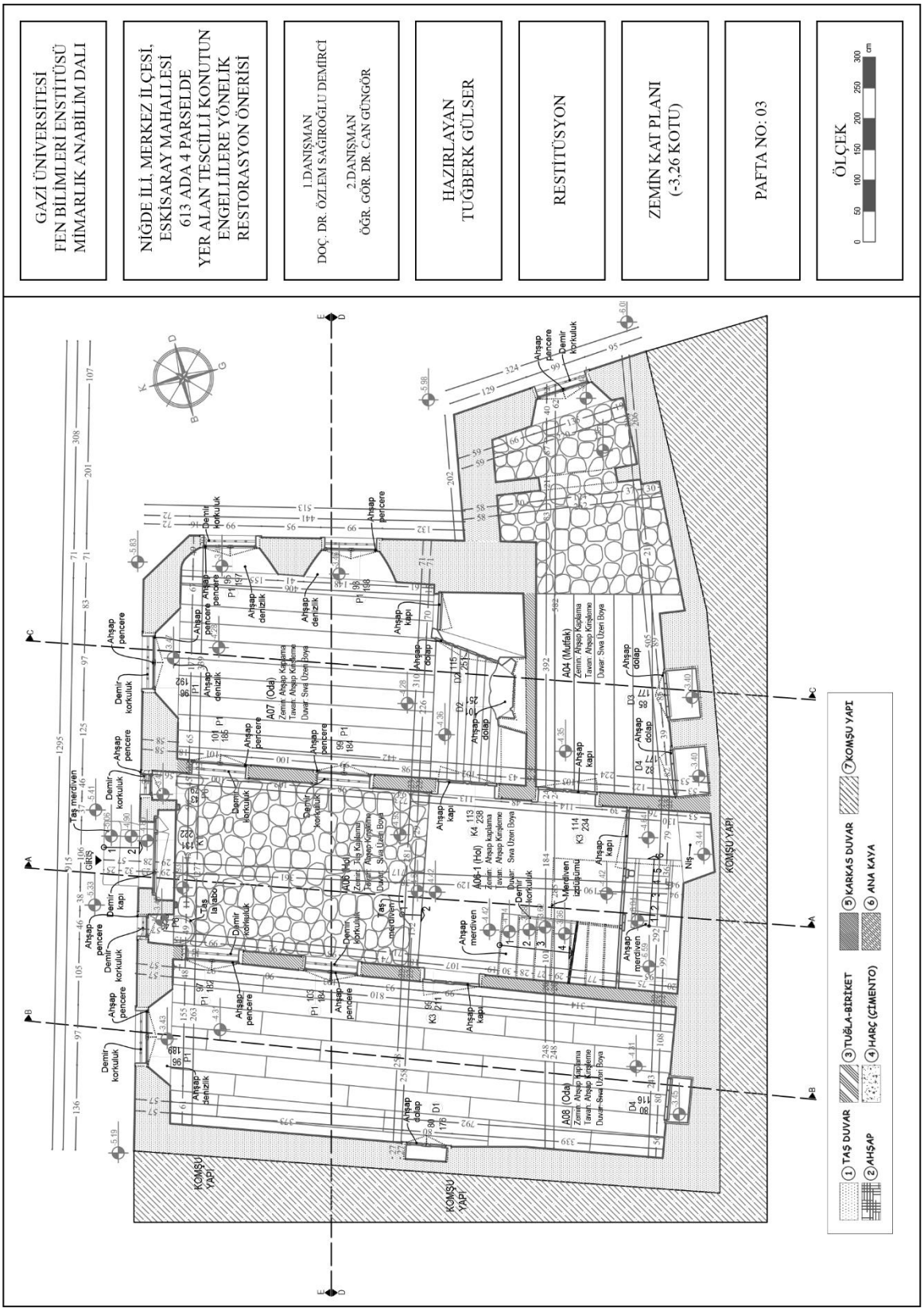
Şekil 5.21. Restitüsyon vaziyet planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

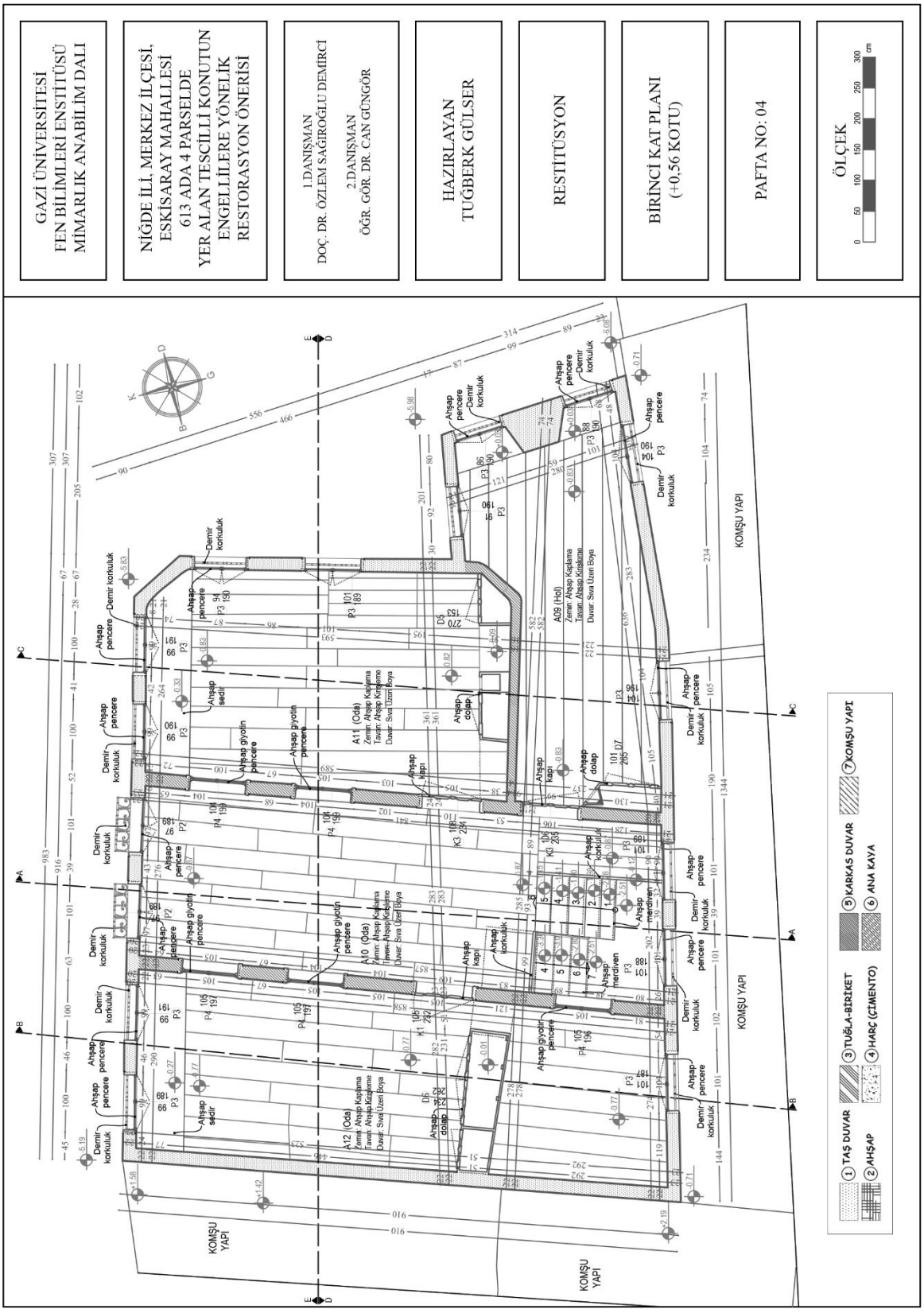
Şekil 5.22. Restitüsyon bodrum kat planı (-5,56 kotu)

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

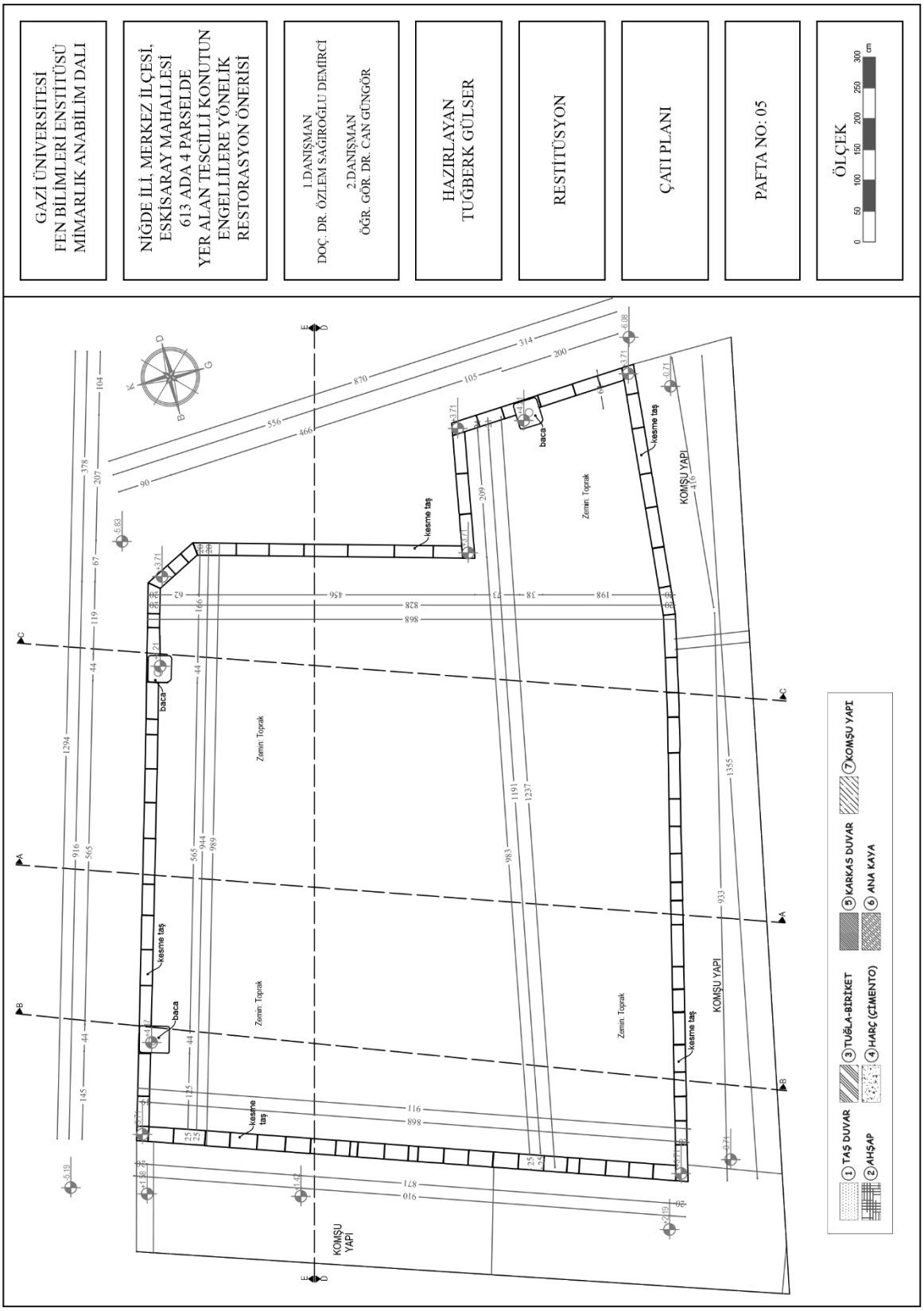
Şekil 5.23. Restitüsyon zemin kat planı (-3,26 kotu)

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

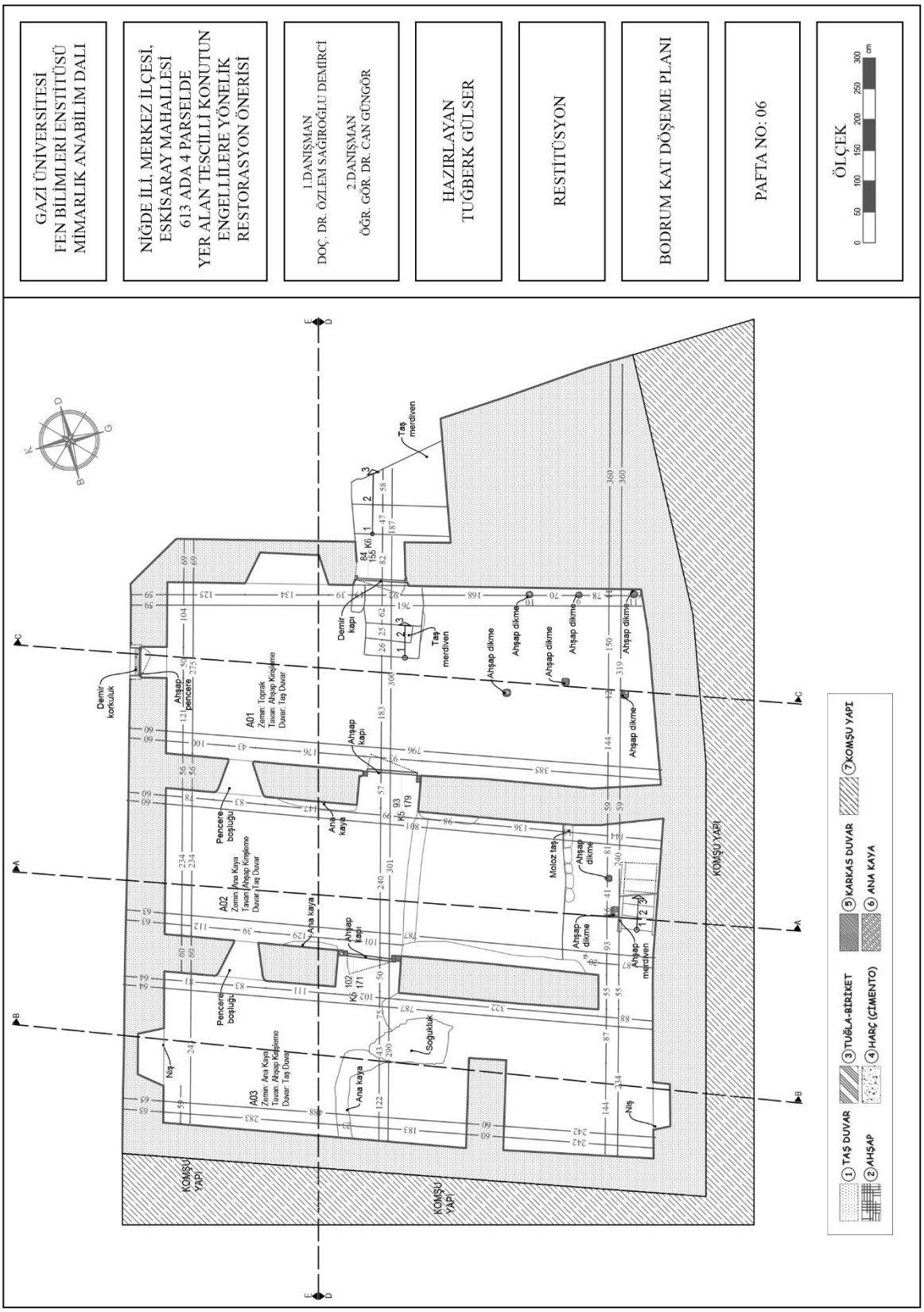
Şekil 5.24. Restitüsyon birinci kat planı (+0,56 kotu)

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

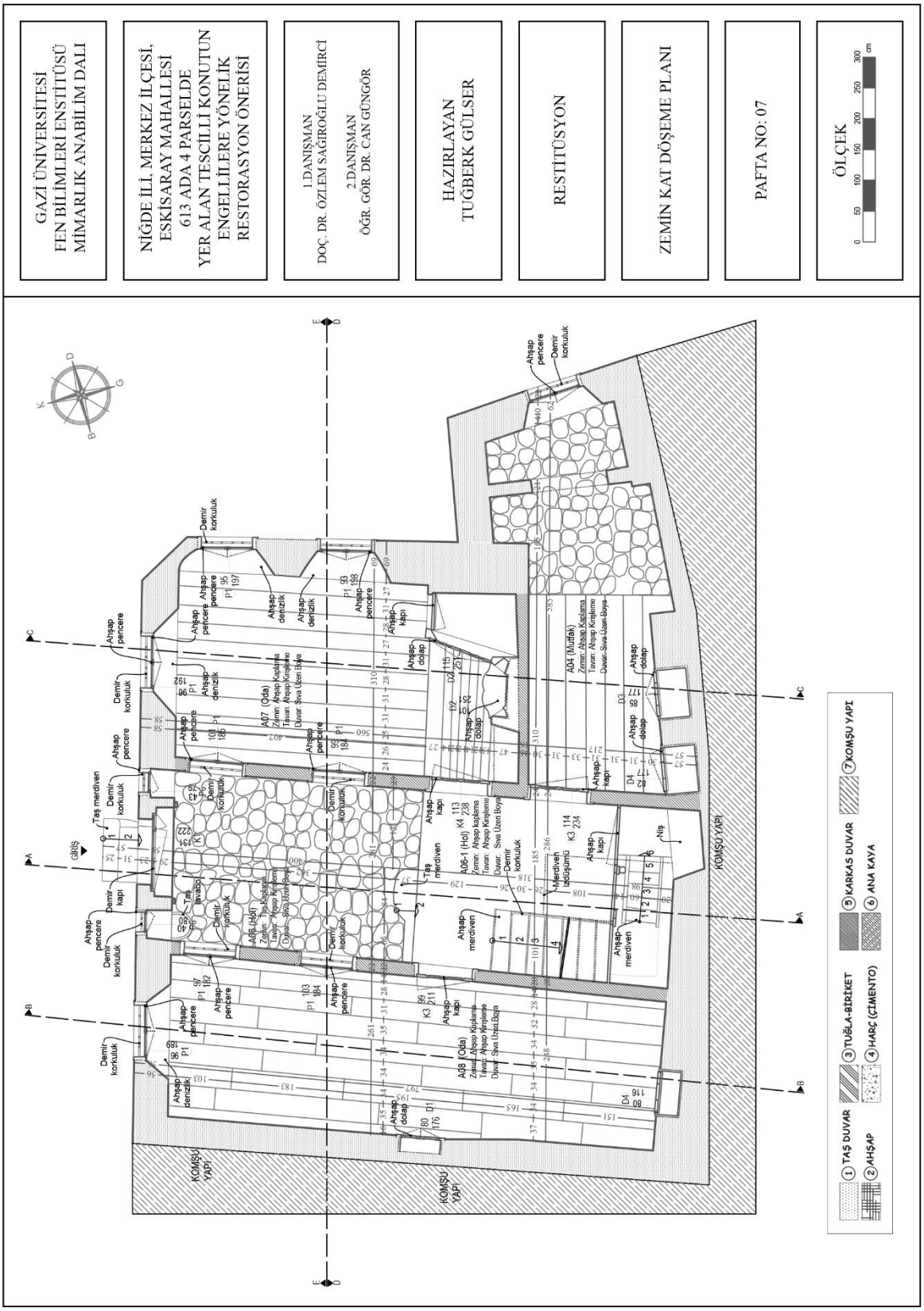
Şekil 5.25. Restitüsyon çatı planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

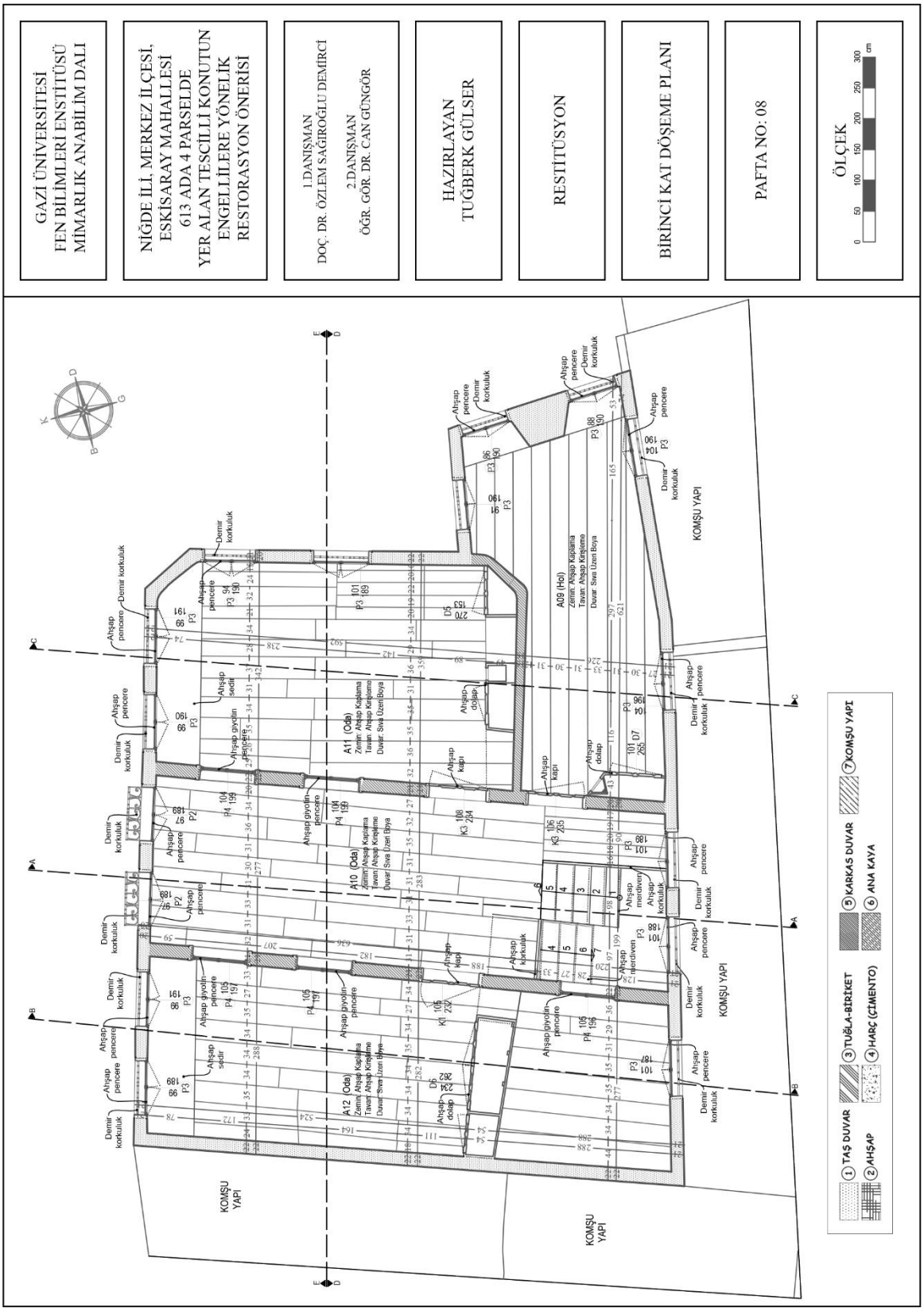
Şekil 5.26. Restitüsyon bodrum kat döşeme planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

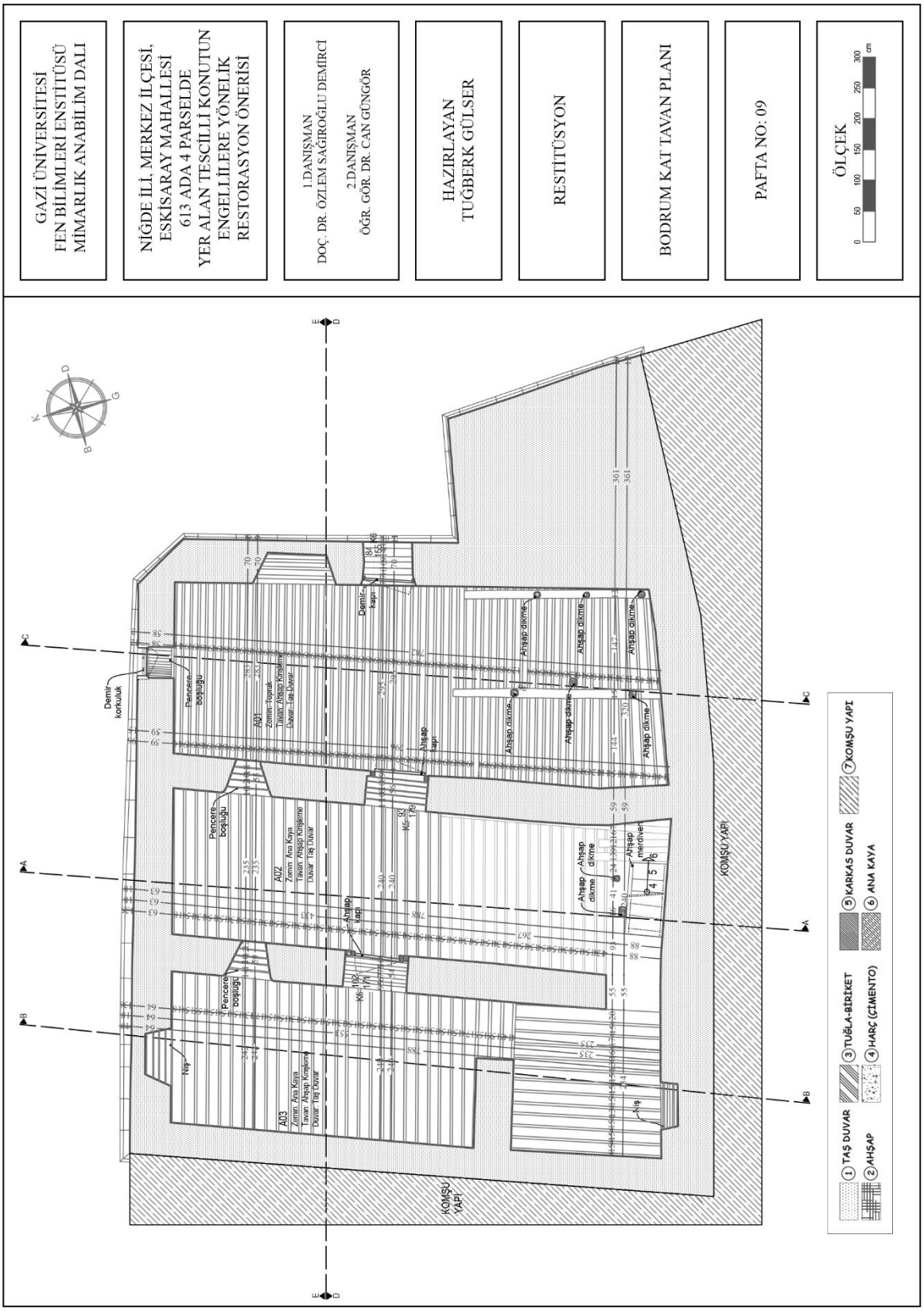
Şekil 5.27. Restitüsyon zemin kat döşeme planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

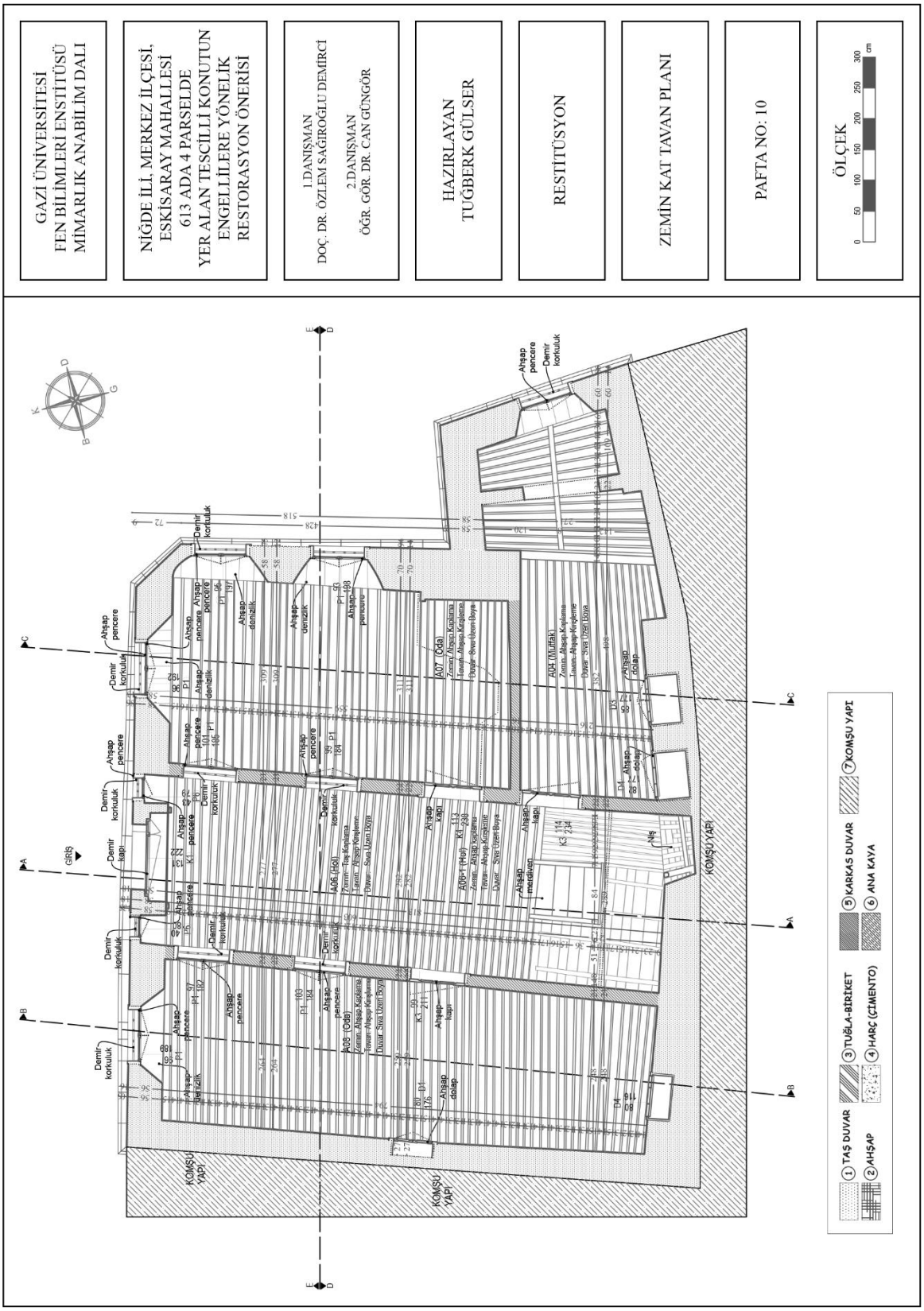
Şekil 5.28. Restitüsyon birinci kat döşeme planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

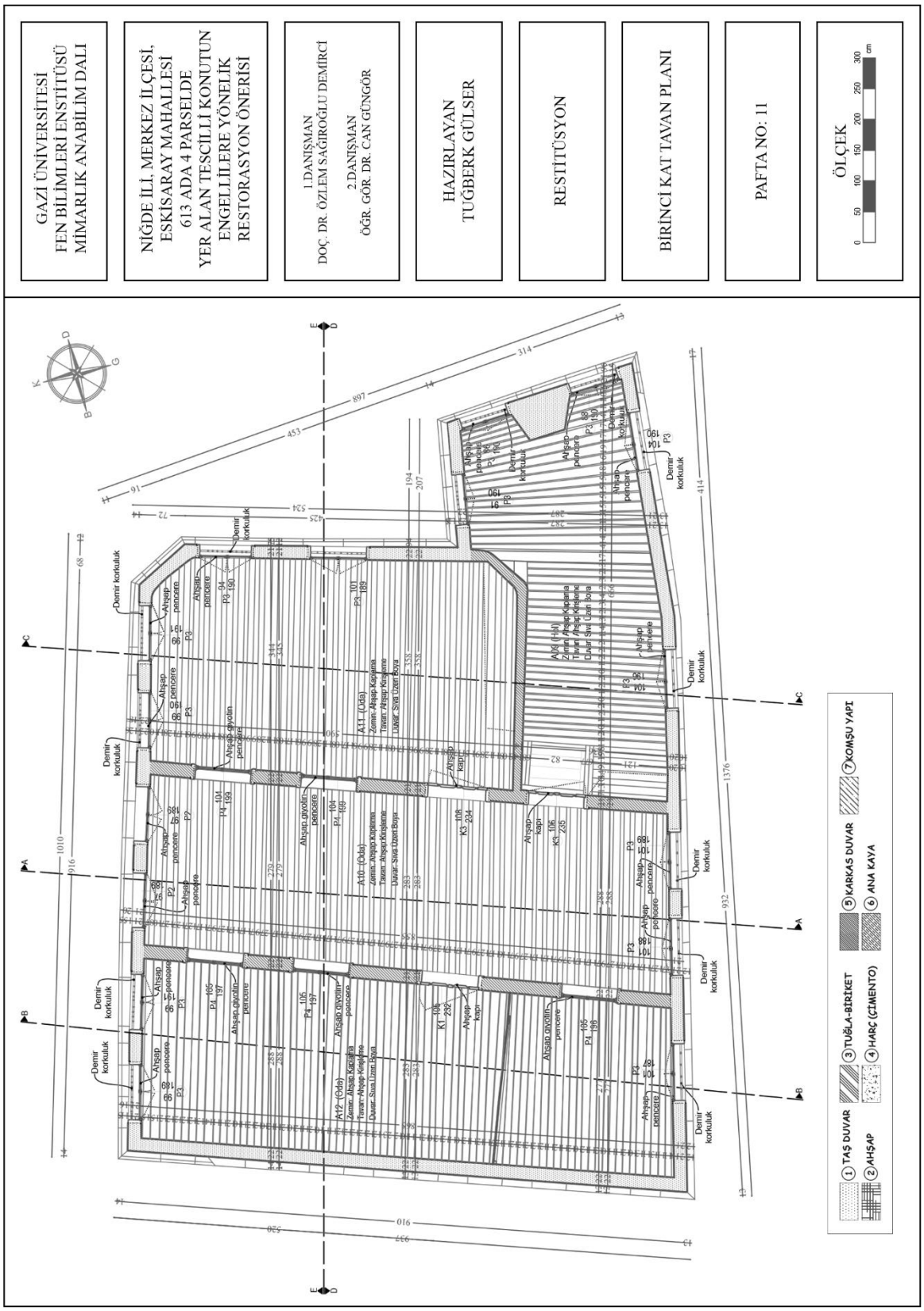
Şekil 5.29. Restitüsyon bodrum kat tavan planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

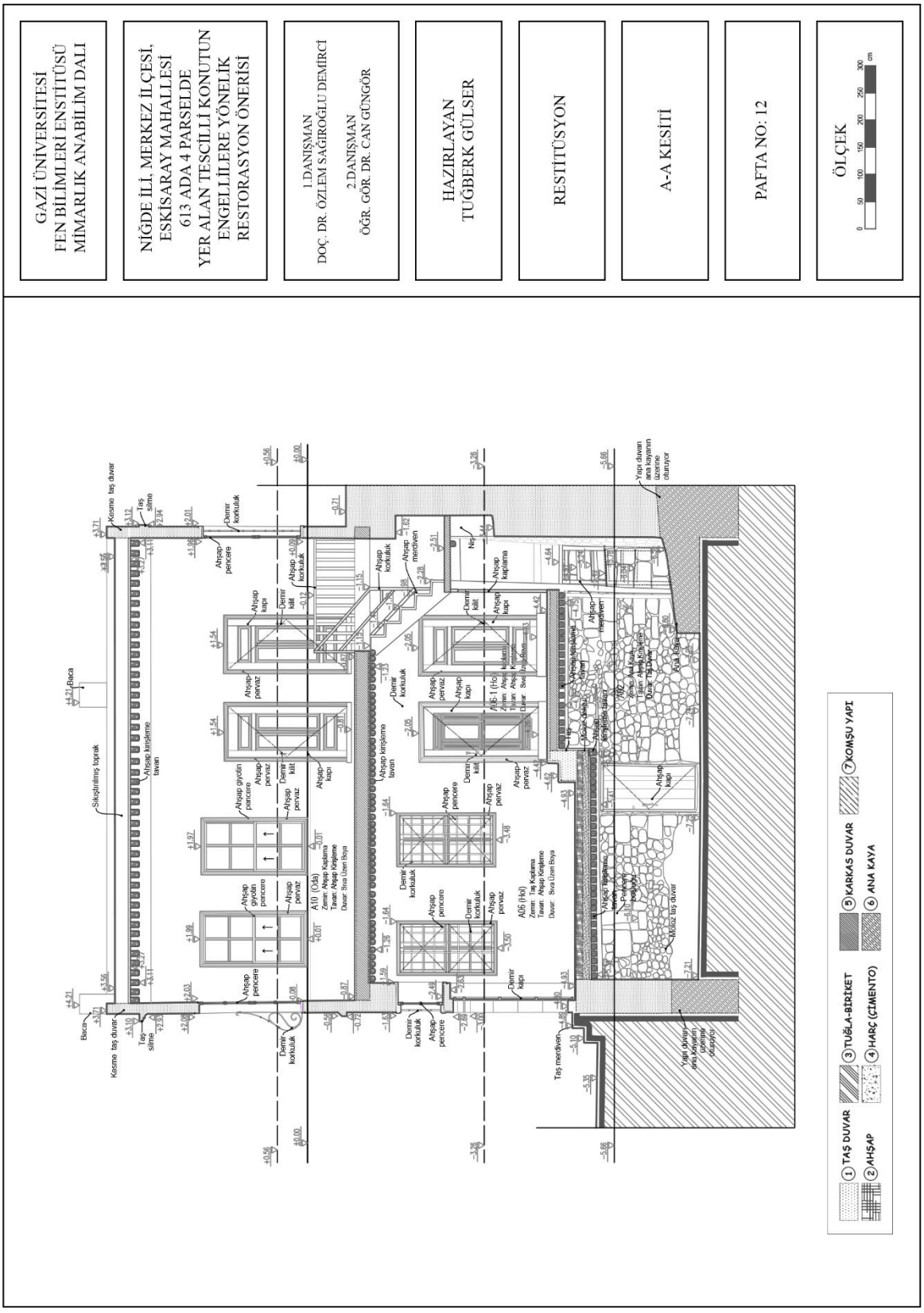
Şekil 5.30. Restitüsyon zemin kat tavan planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

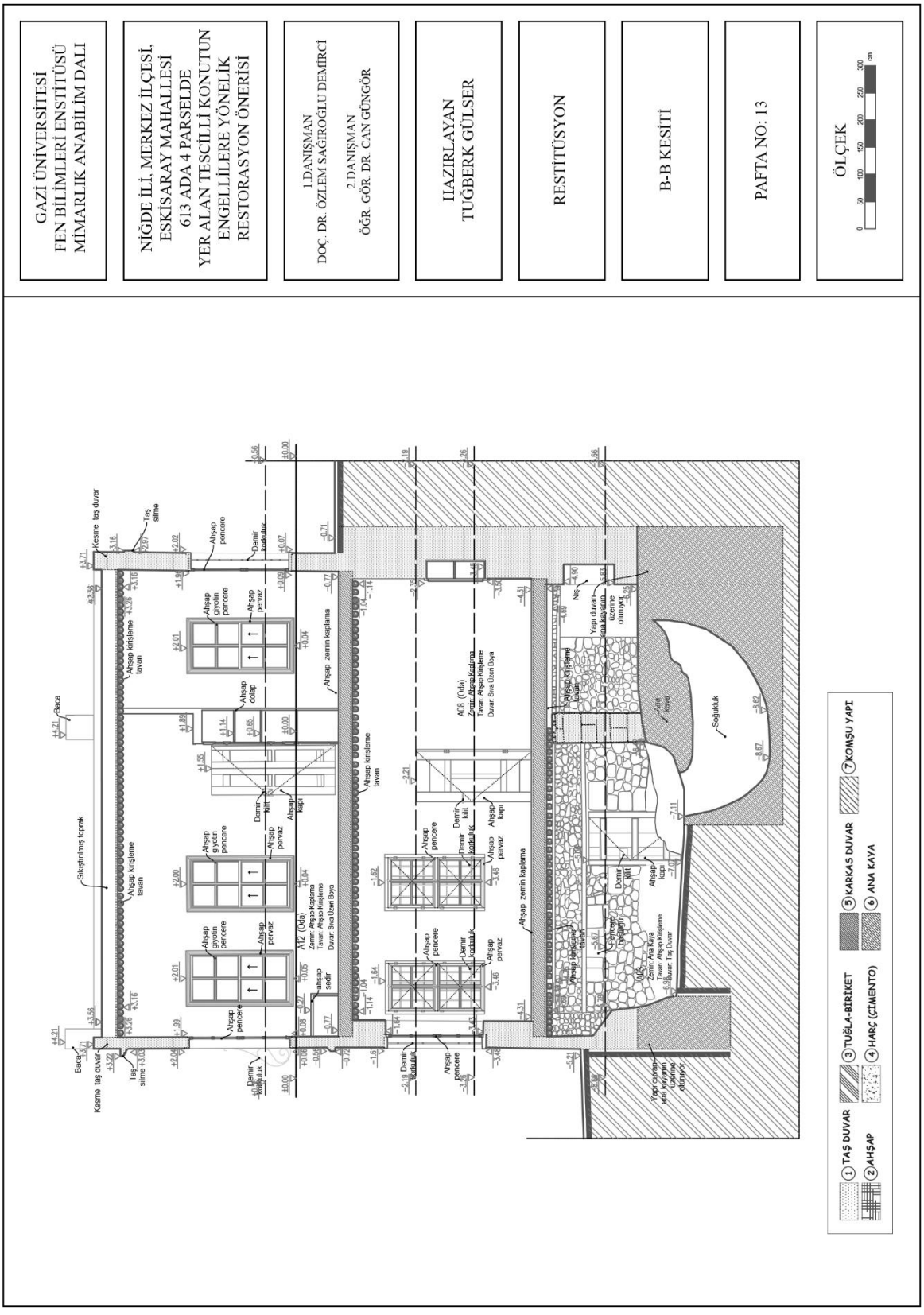
Şekil 5.31. Restitüsyon birinci kat tavan planı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

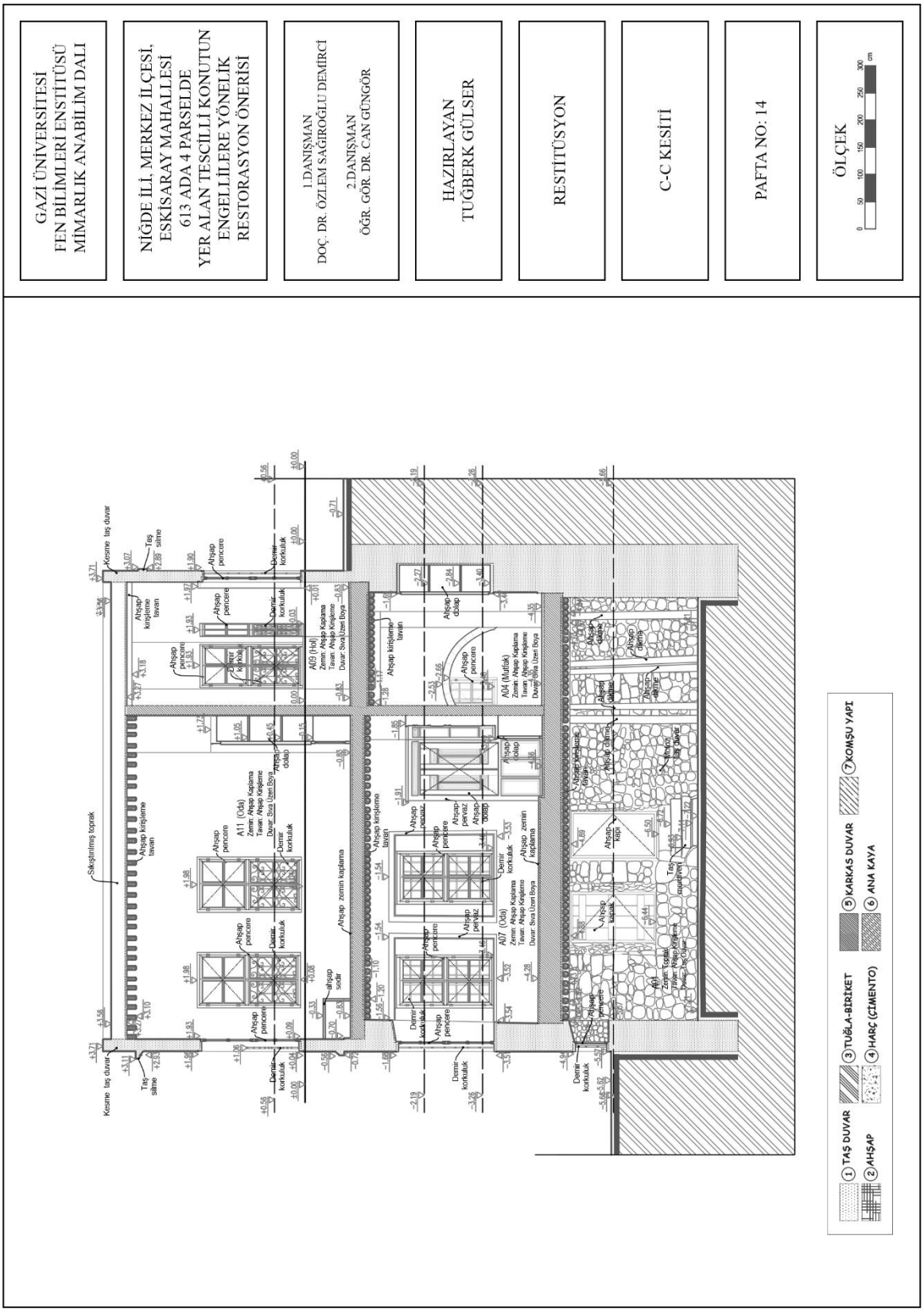
Şekil 5.32. Restitüsyon A-A kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

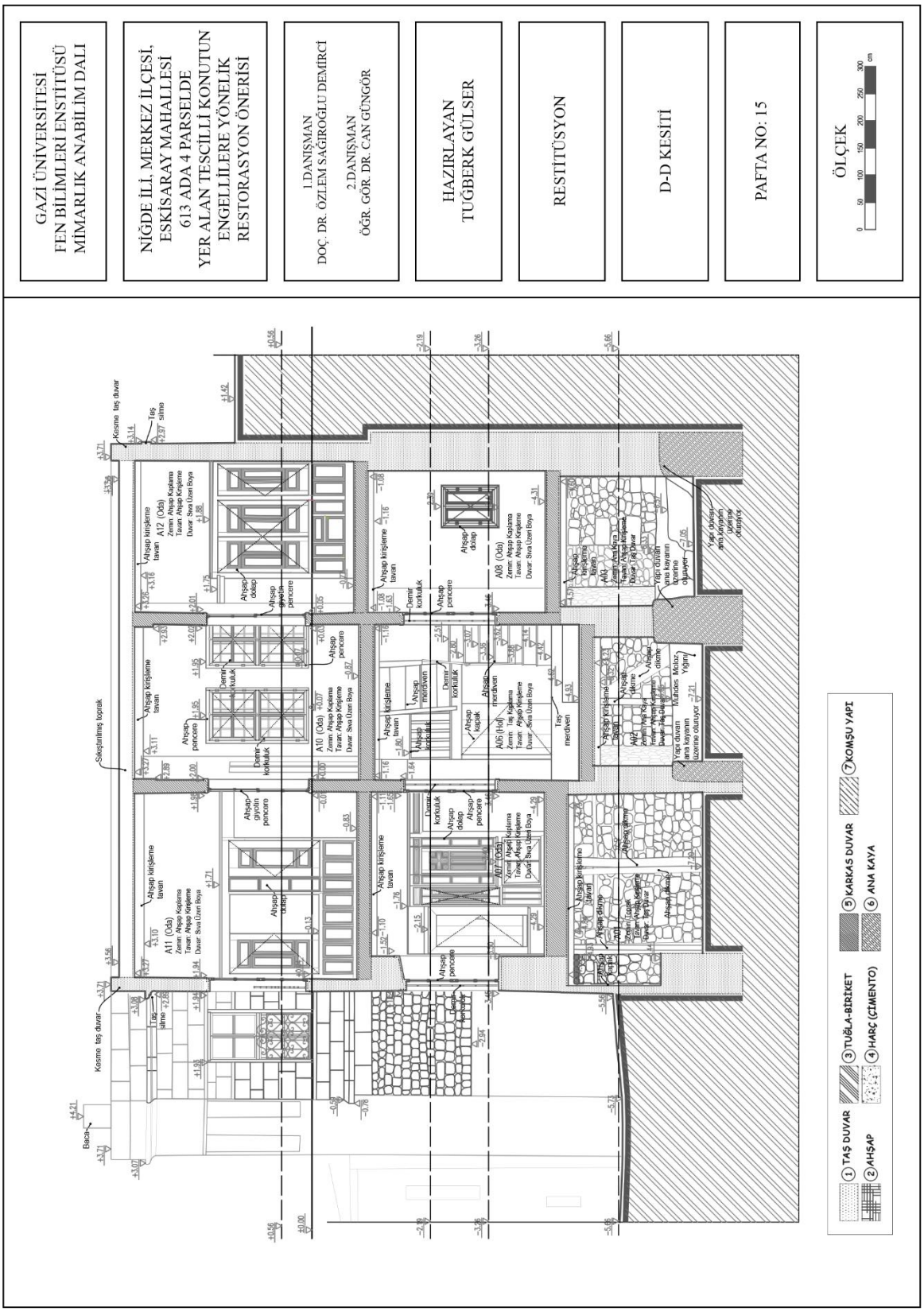
Şekil 5.33. Restitüsyon B-B kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

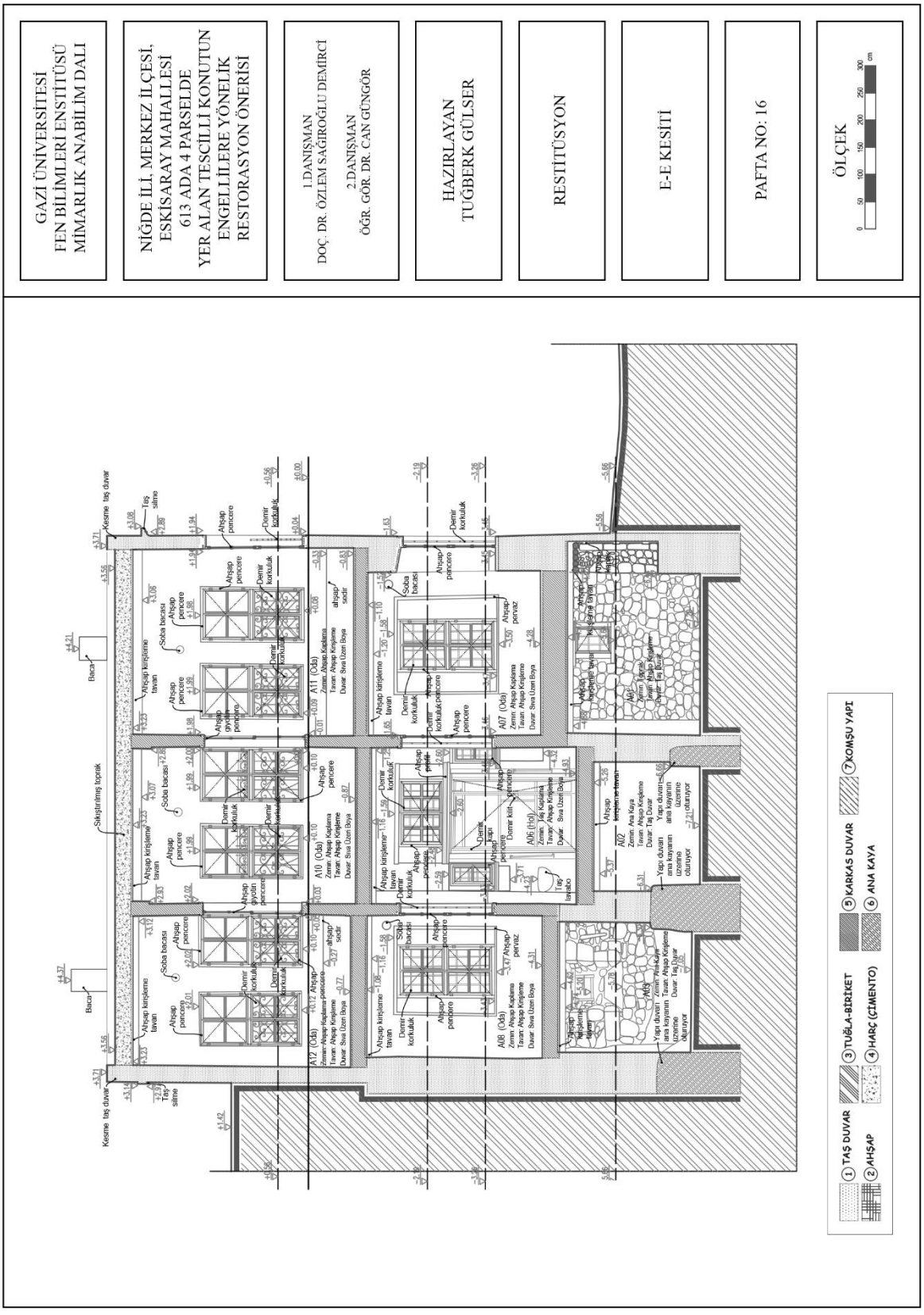
Şekil 5.34. Restitüsyon C-C kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

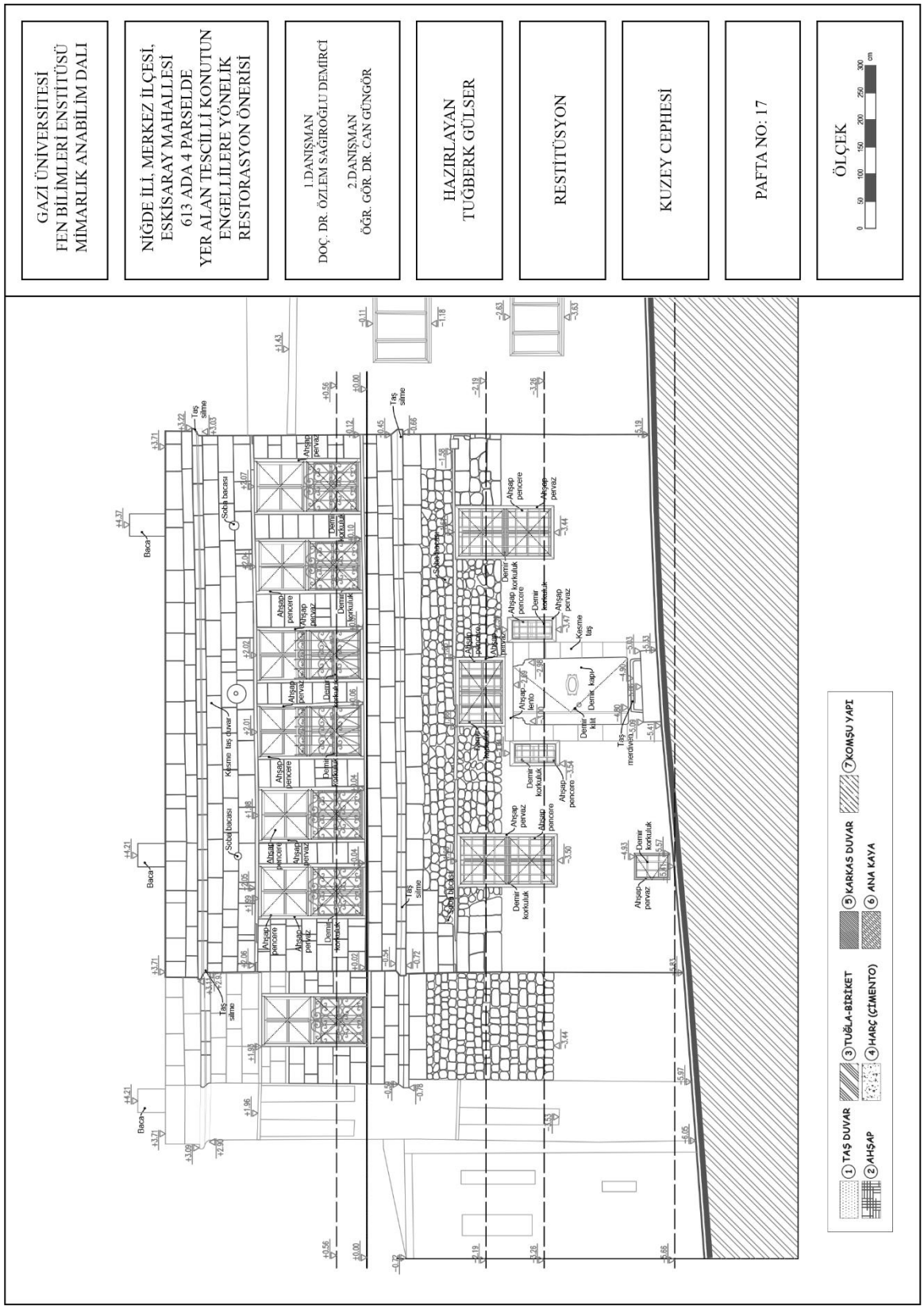
Şekil 5.35. Restitüsyon D-D kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

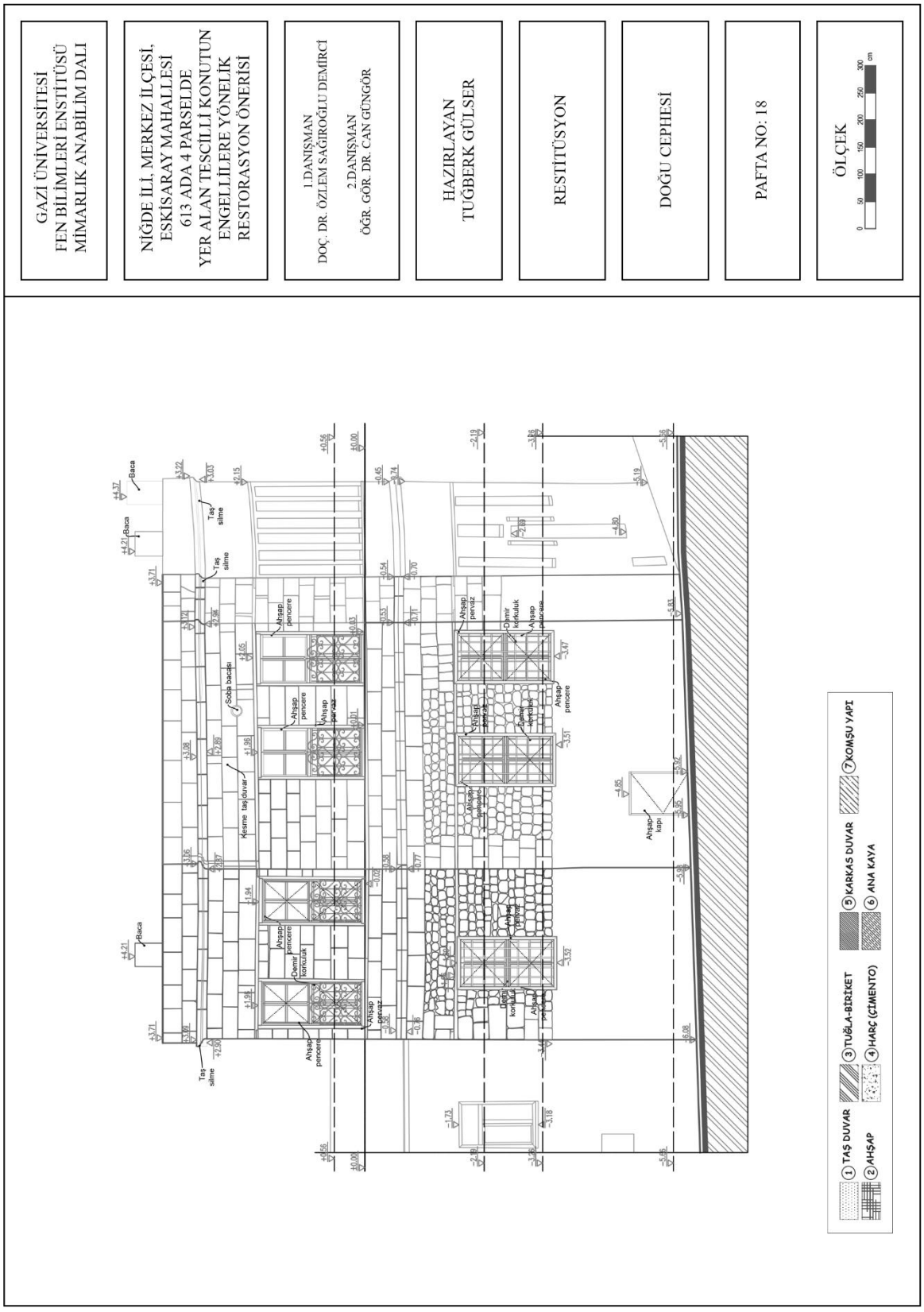
Şekil 5.36. Restitüsyon E-E kesiti

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

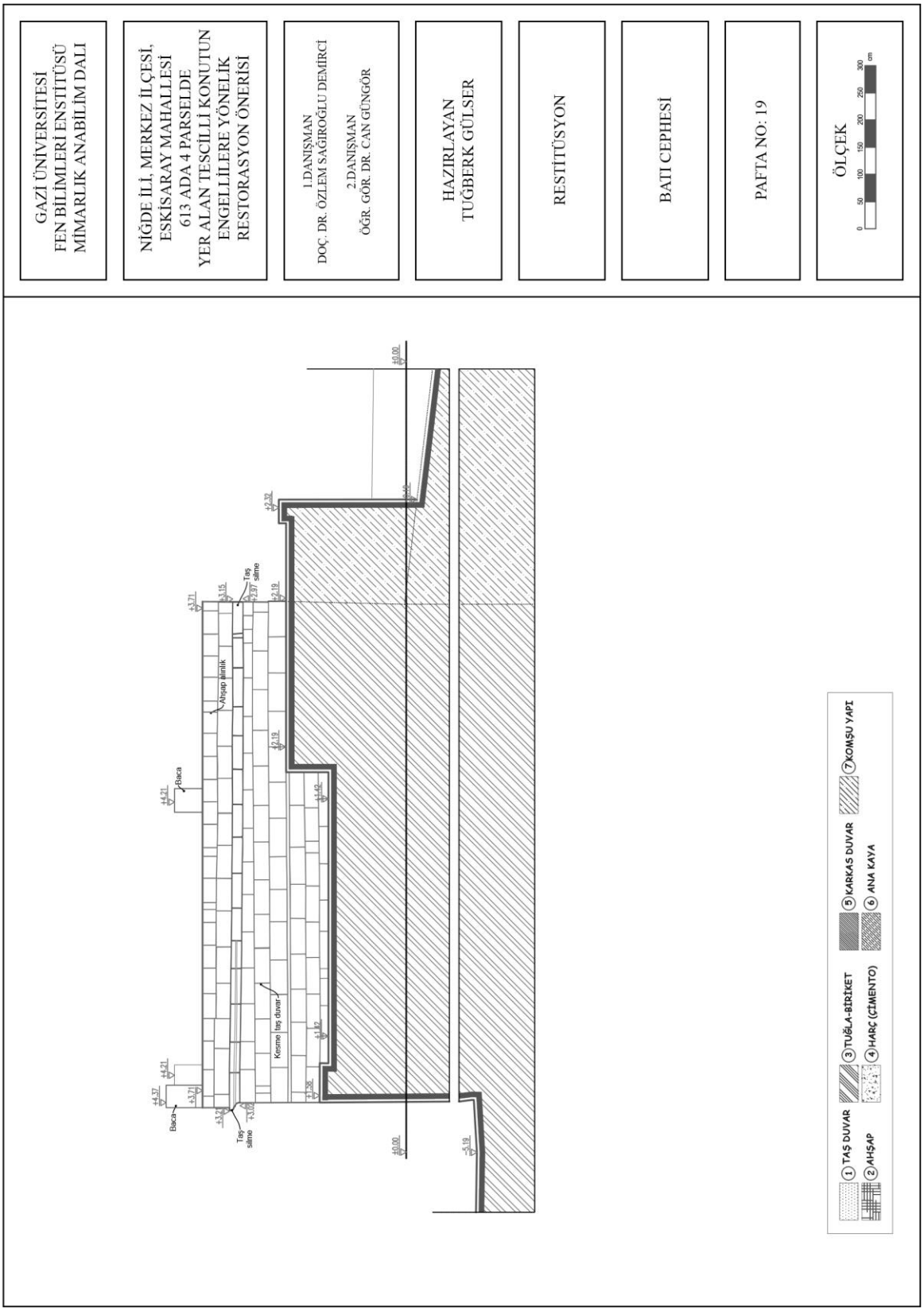
Şekil 5.37. Restitüsyon Kuzey cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

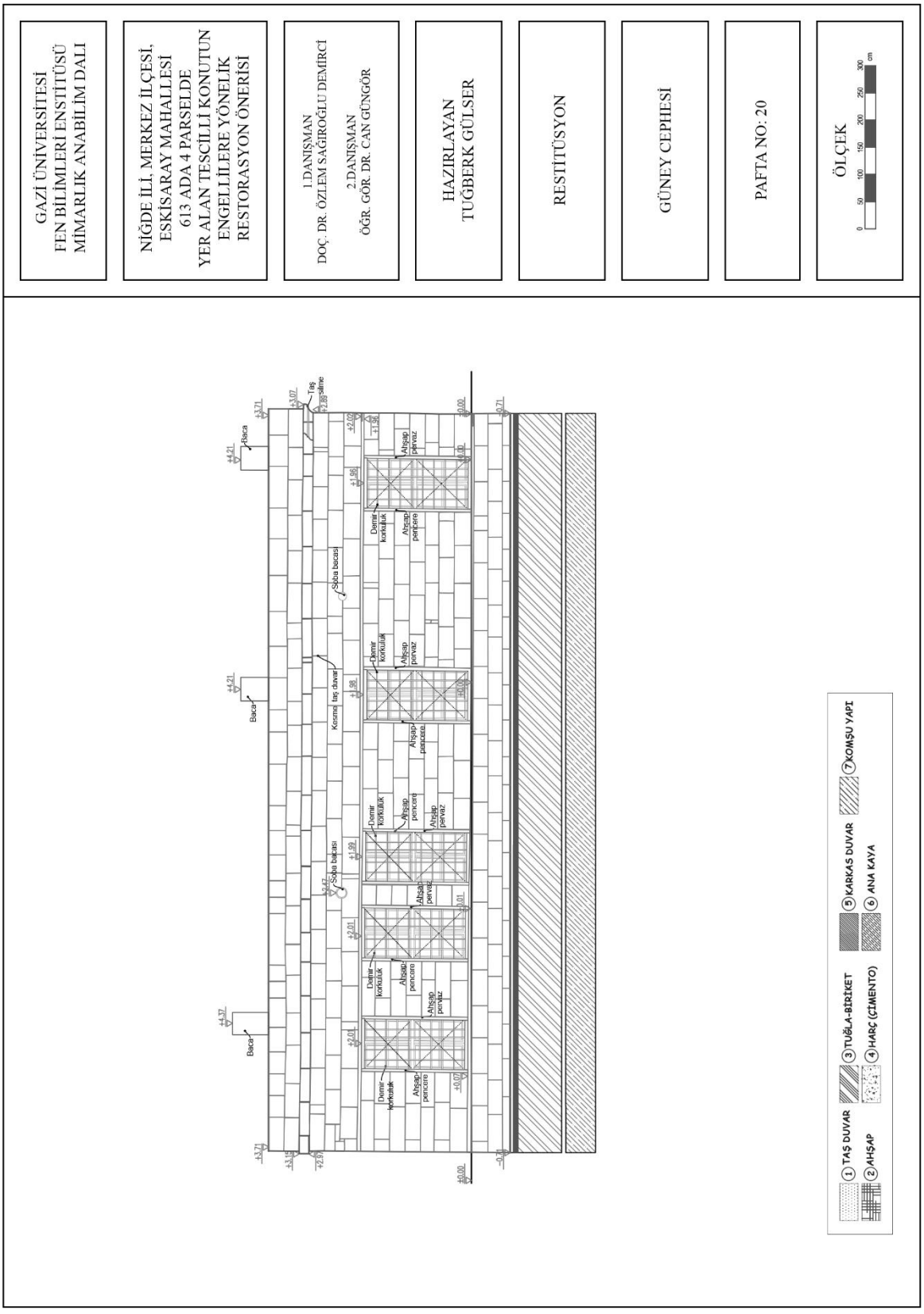
Şekil 5.38. Restitüsyon Doğu cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

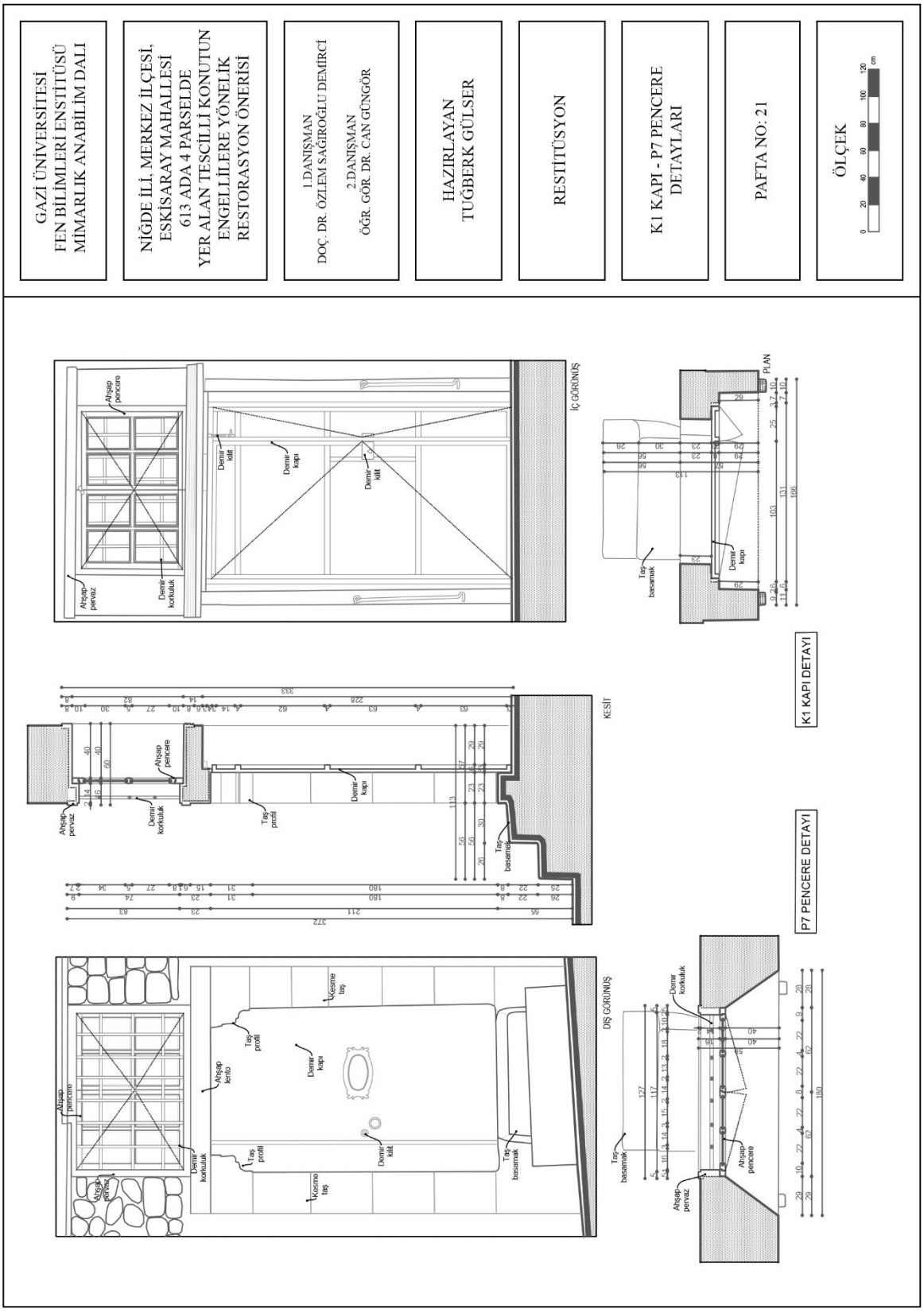
Şekil 5.39. Restitüsyon Batı cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

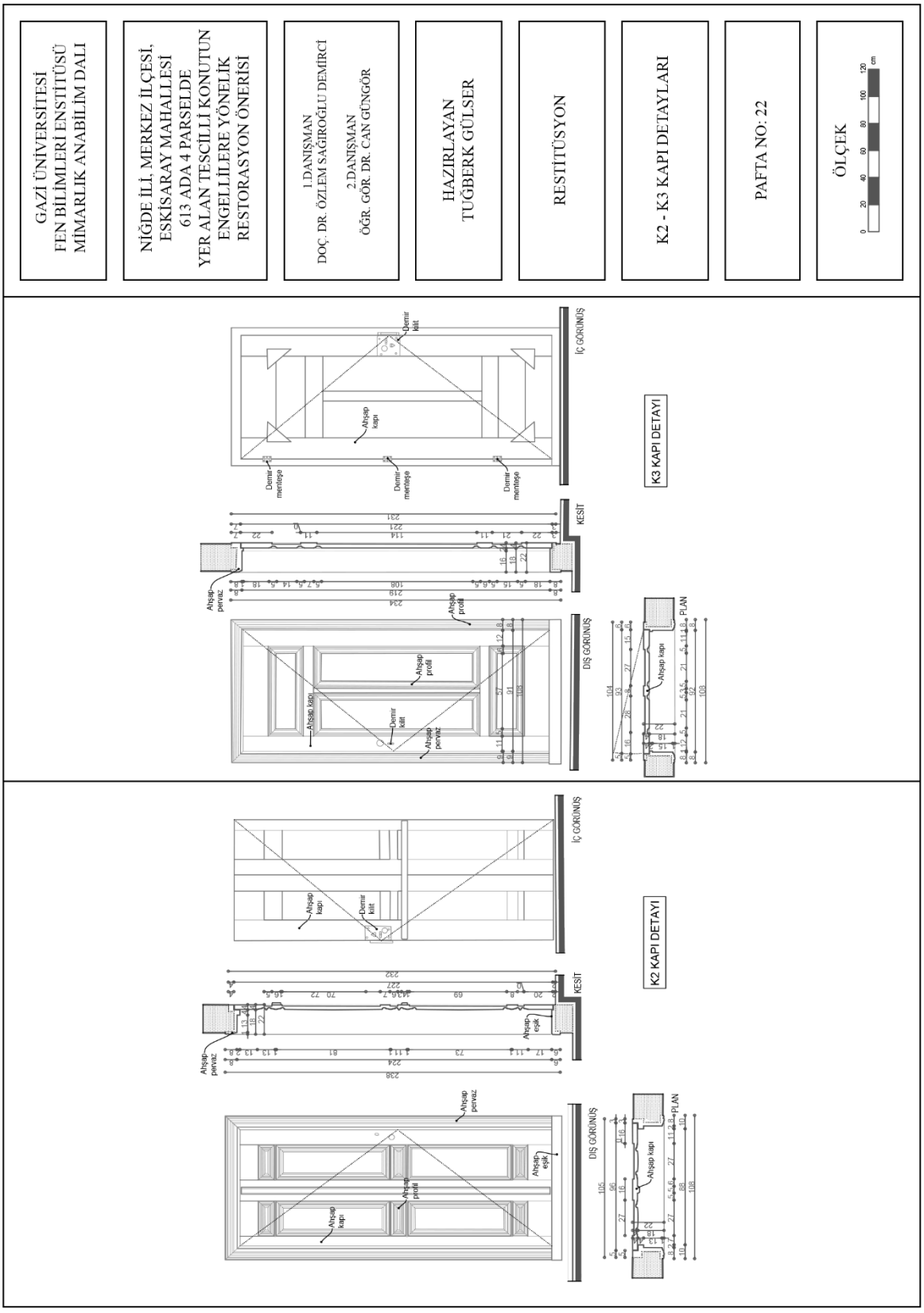
Şekil 5.40. Restitüsyon Güney cephesi

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

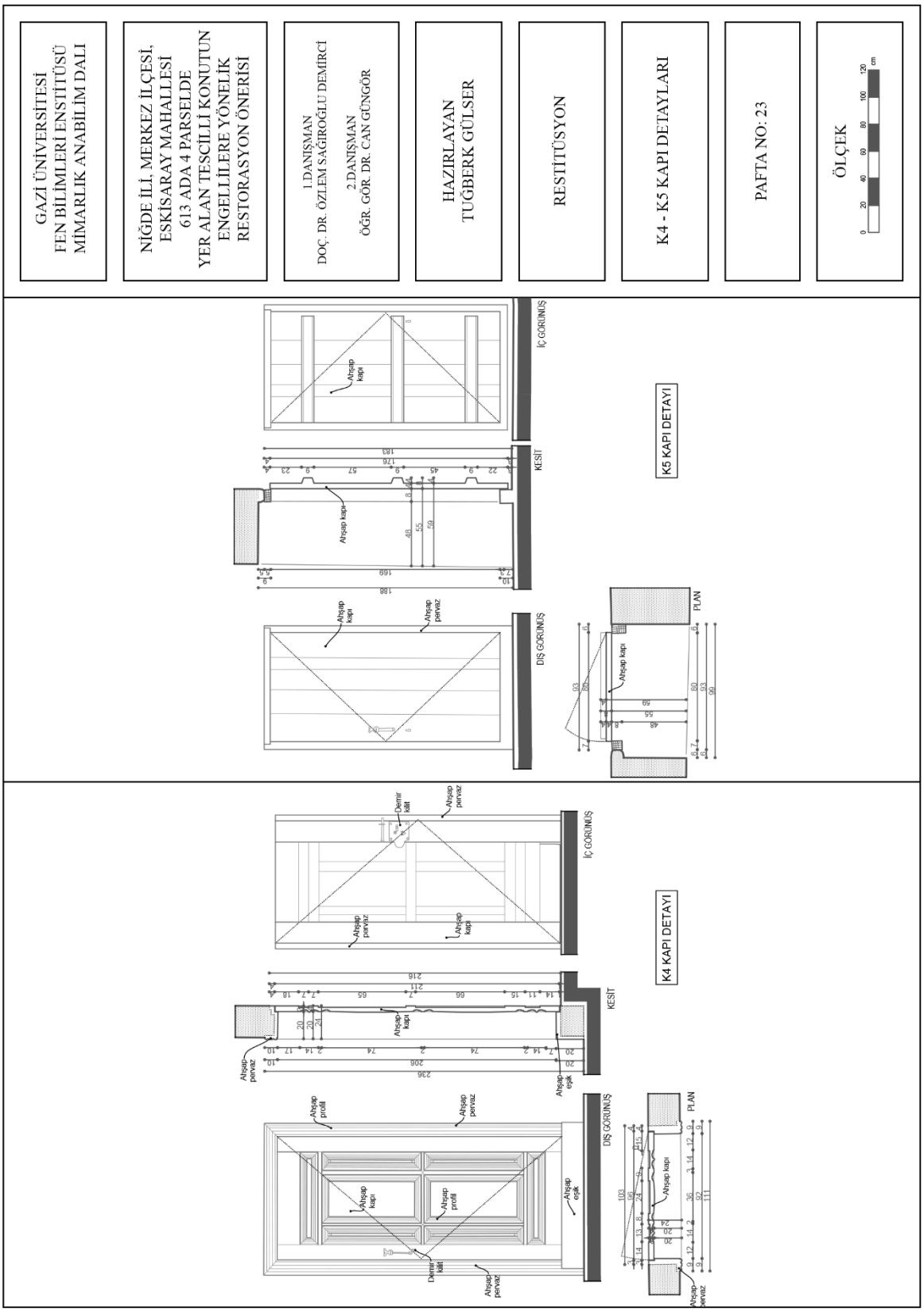
Şekil 5.41. Restitüsyon K1 kapı – P7 pencere detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

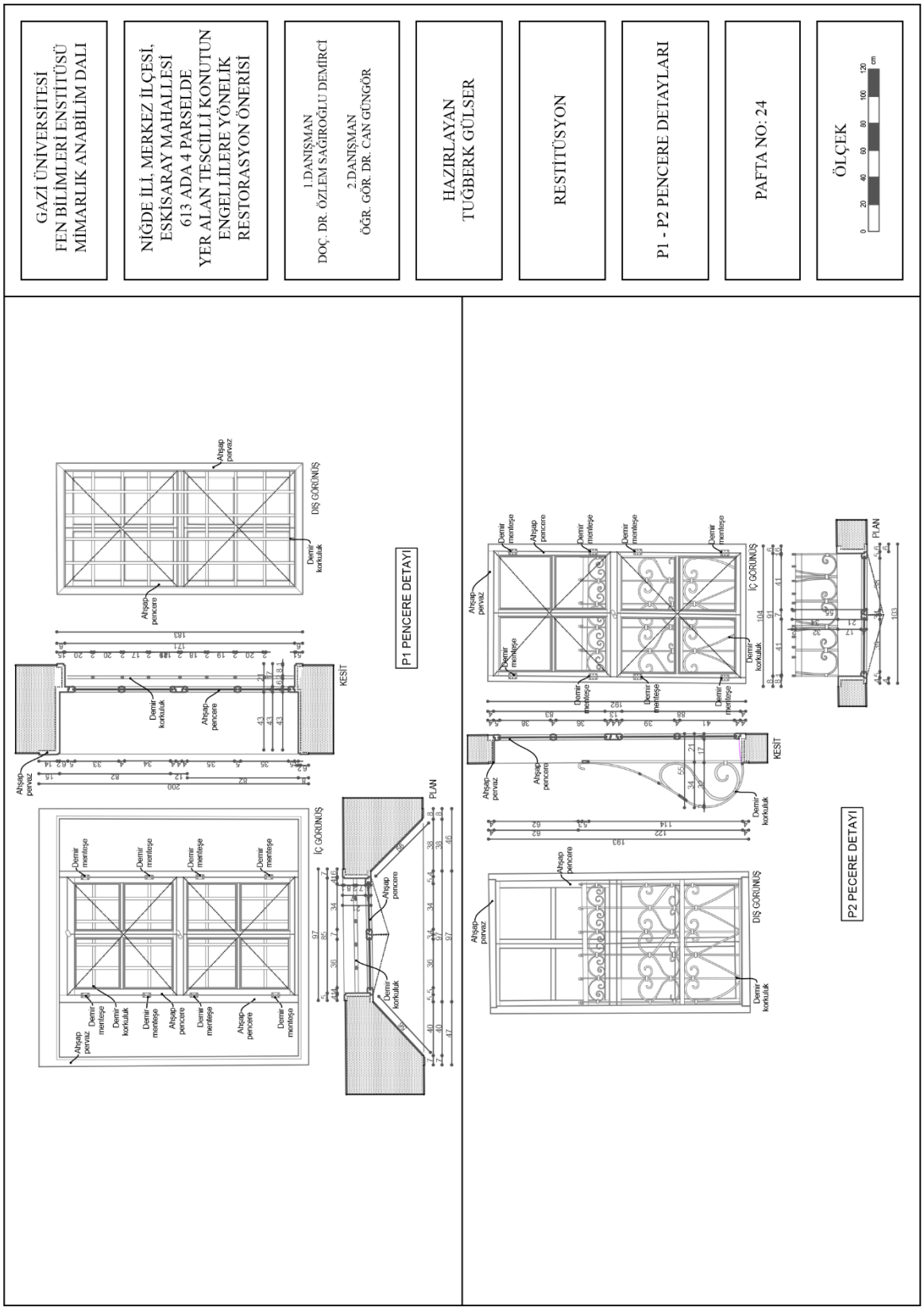
Şekil 5.42. Restitüsyon K2 – K3 kapı detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

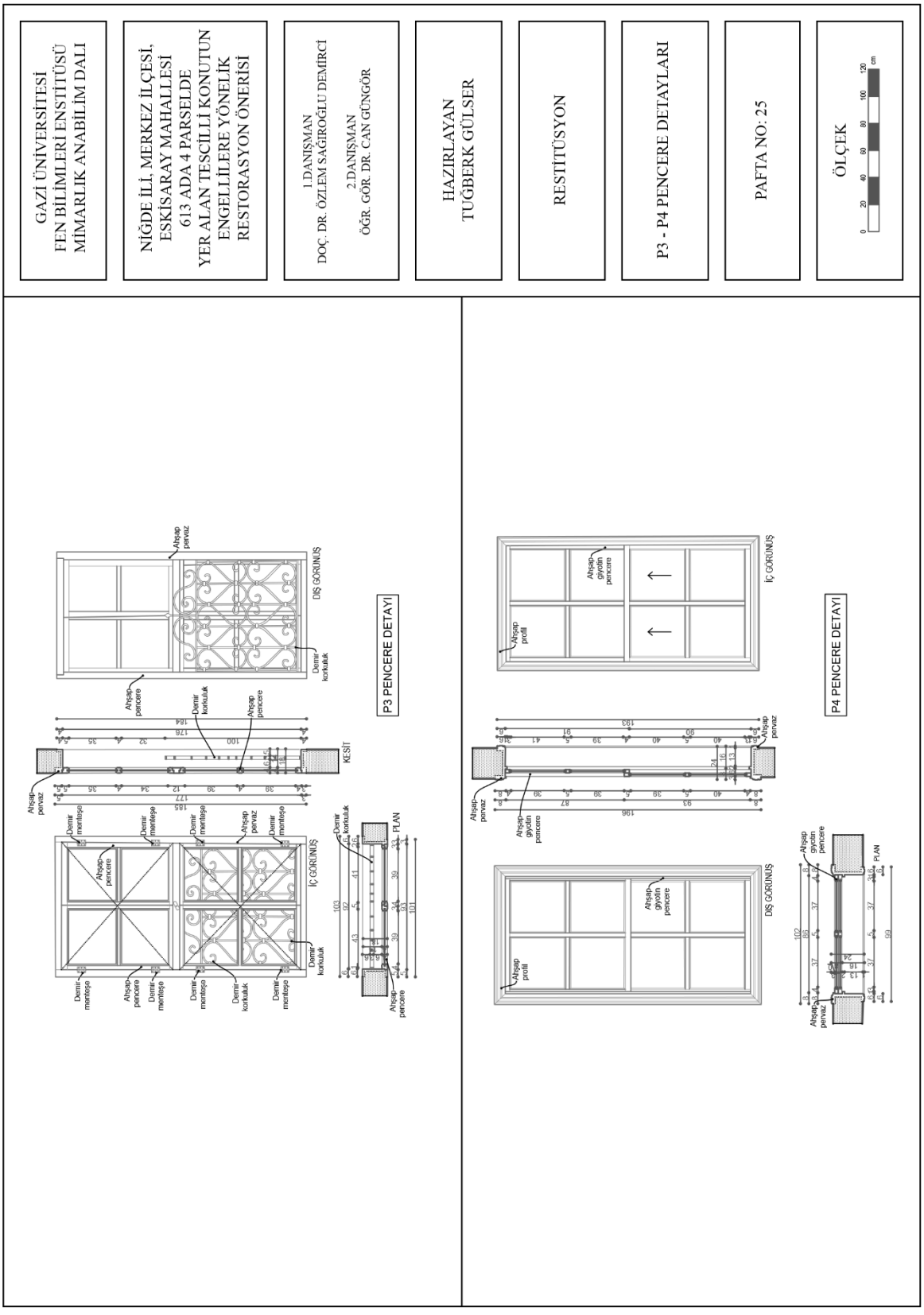
Şekil 5.43. Restitüsyon K4 – K5 kapı detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

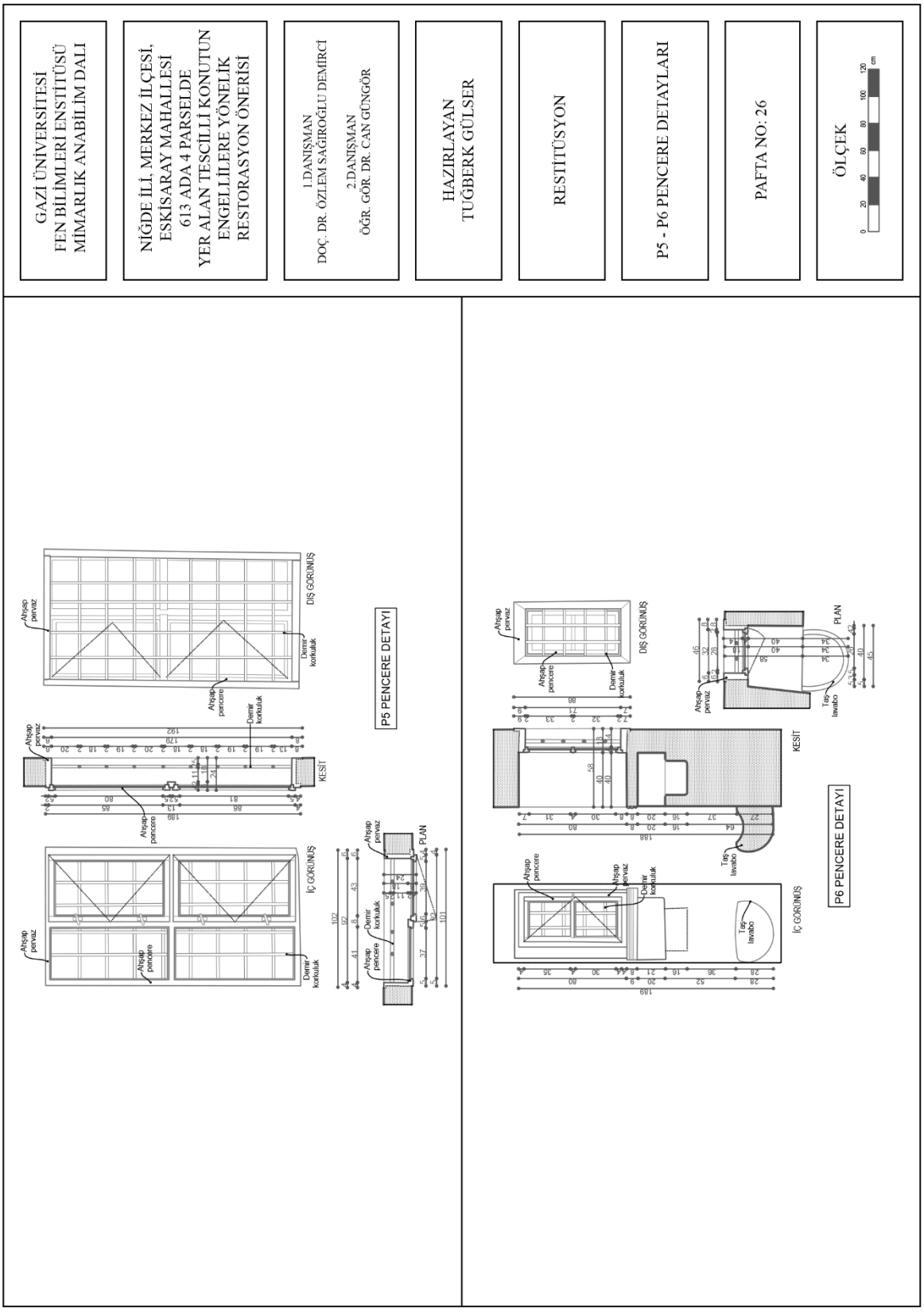
Şekil 5.44. Restitüsyon P1 – P2 pencere detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

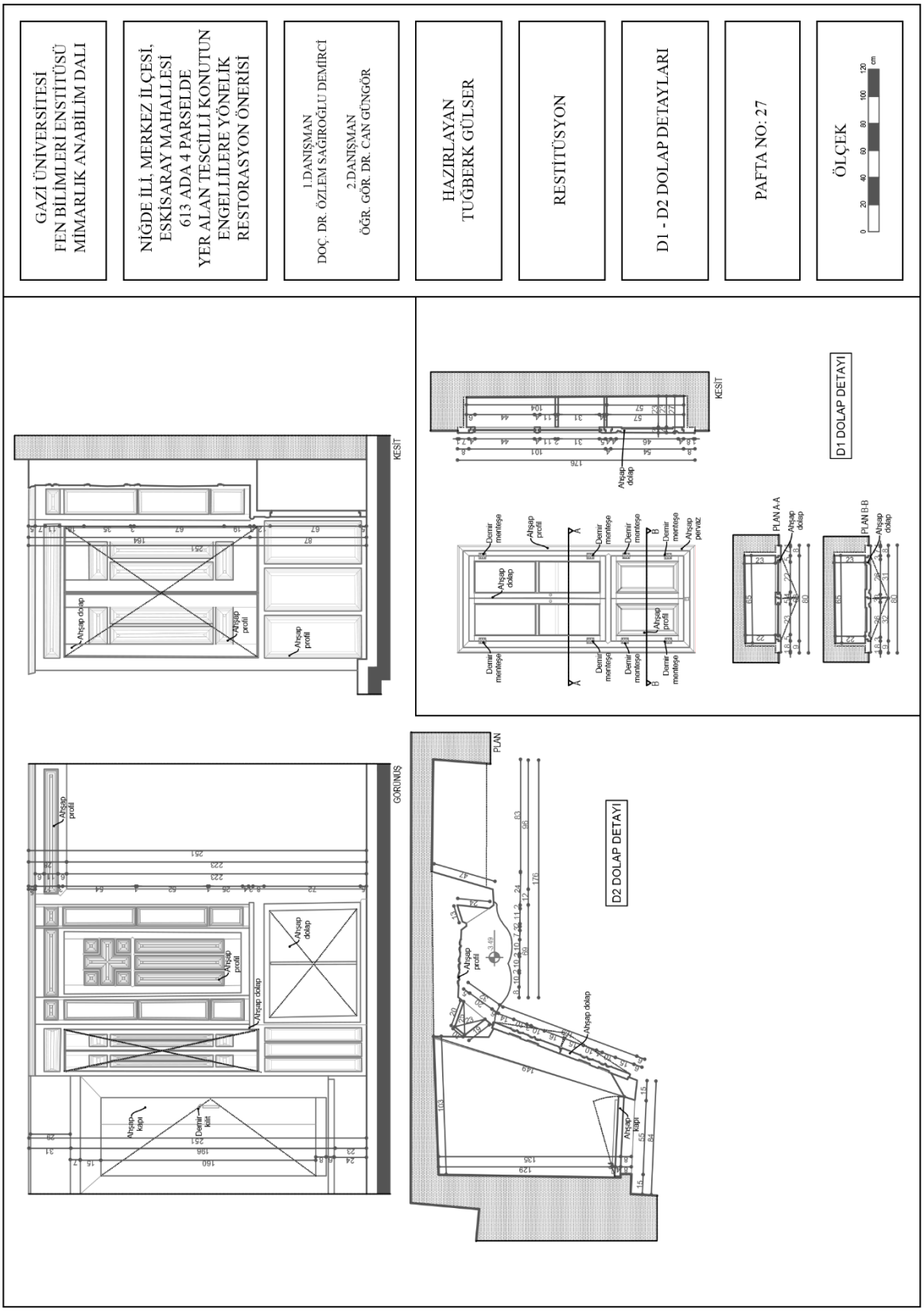
Şekil 5.45. Restitüsyon P3 – P4 pencere detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

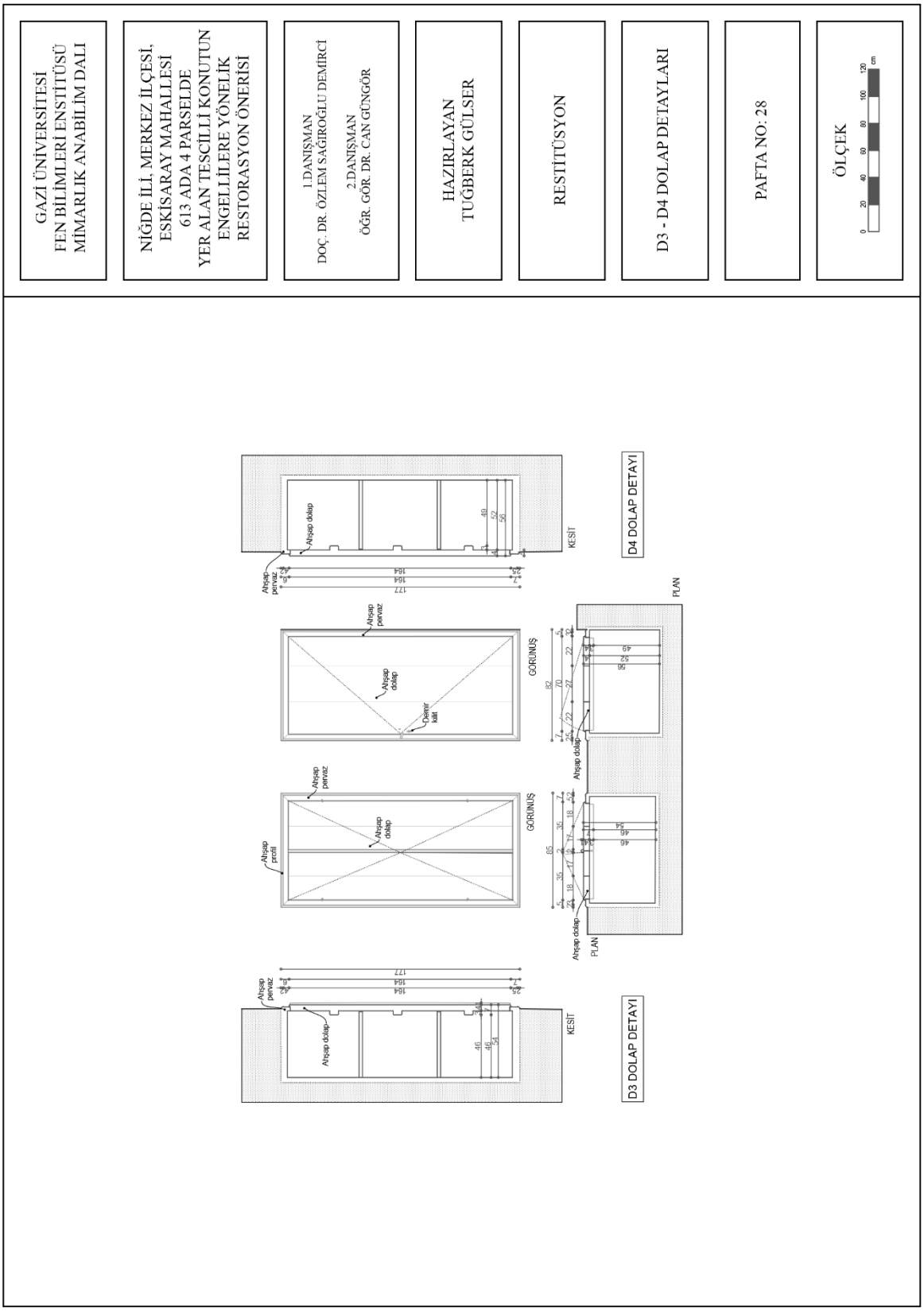
Şekil 5.46. Restitüsyon P5 – P6 pencere detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

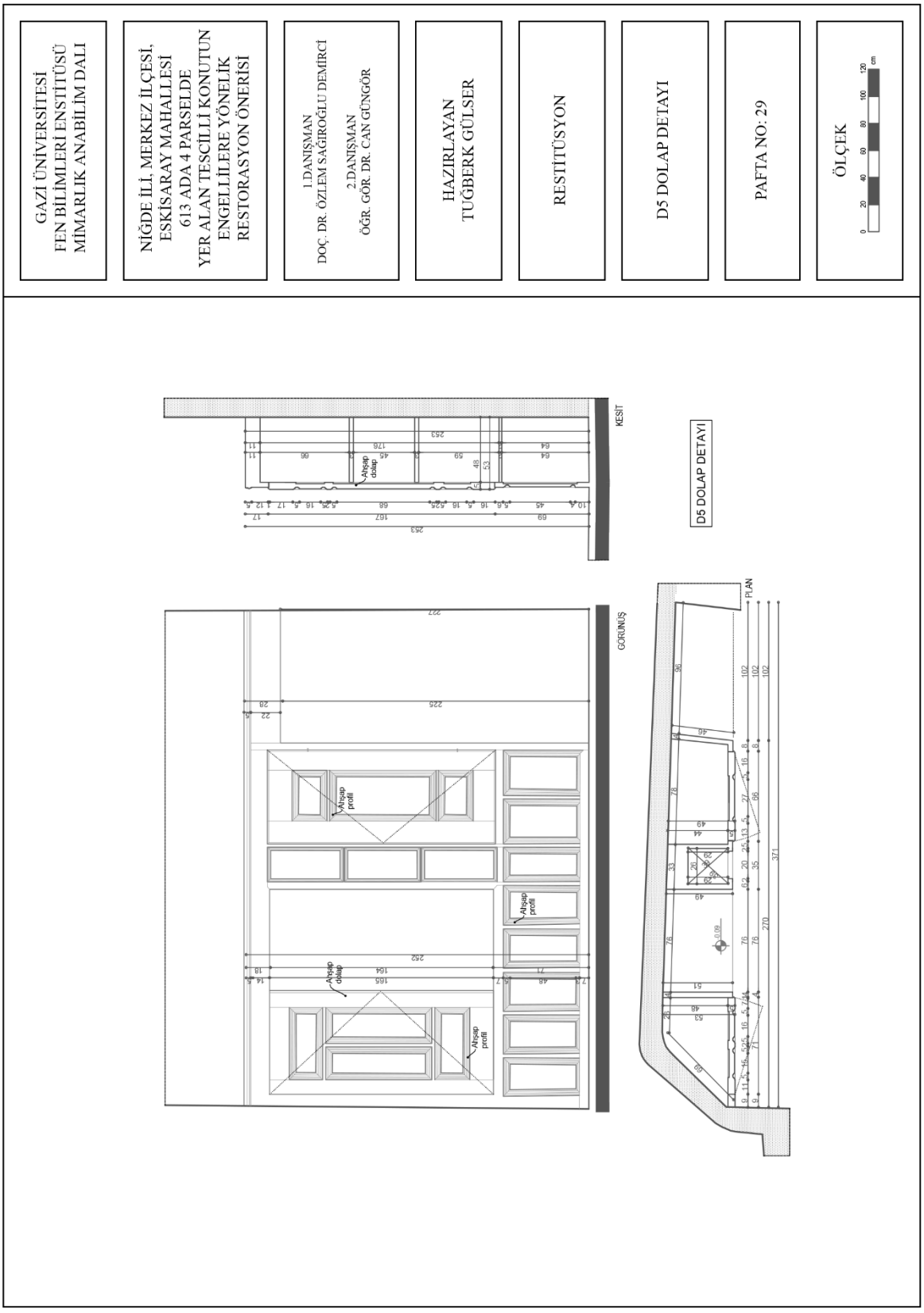
Şekil 5.47. Restitüsyon D1 – D2 dolap detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

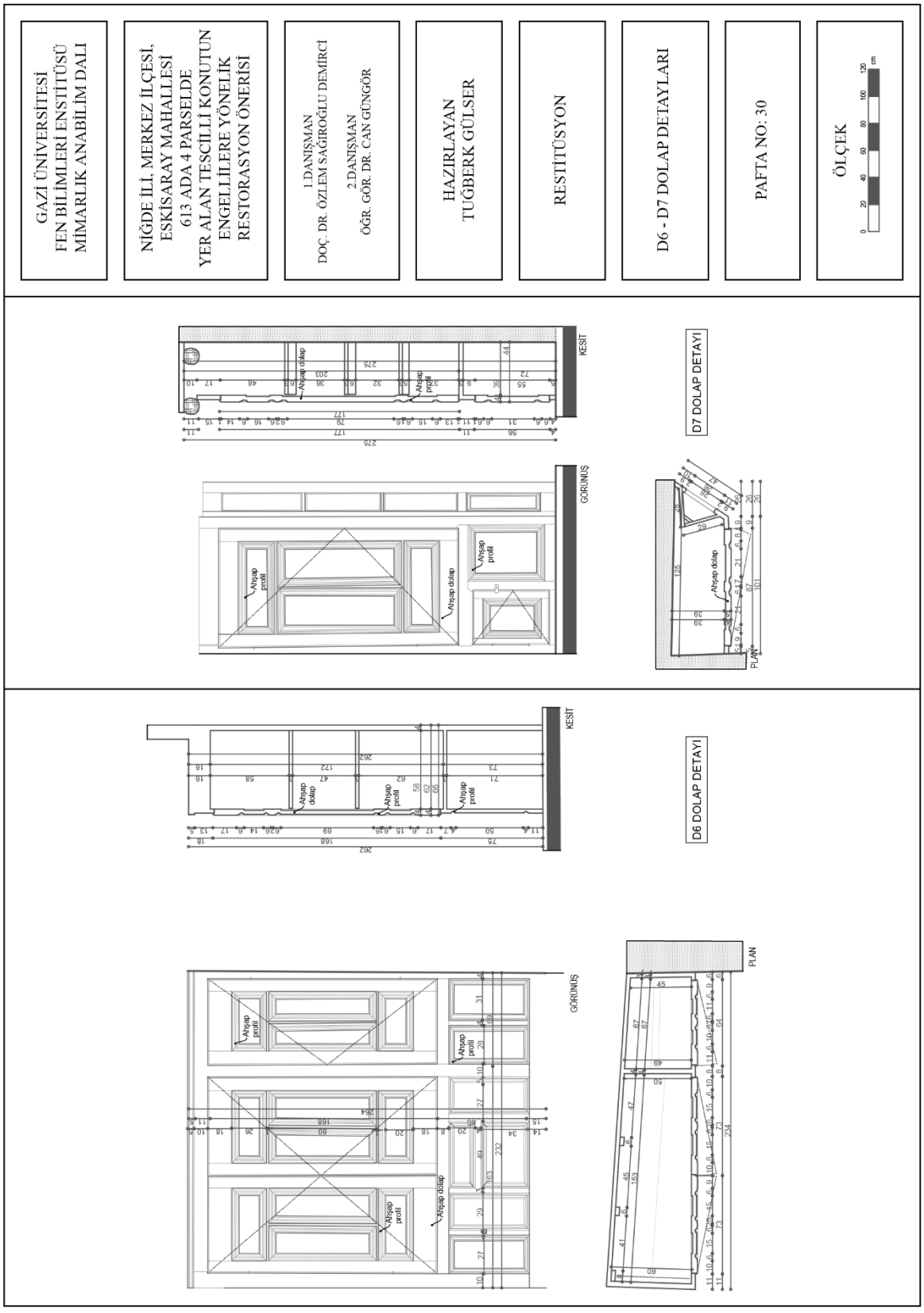
Şekil 5.48. Restitüsyon D3 – D4 dolap detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

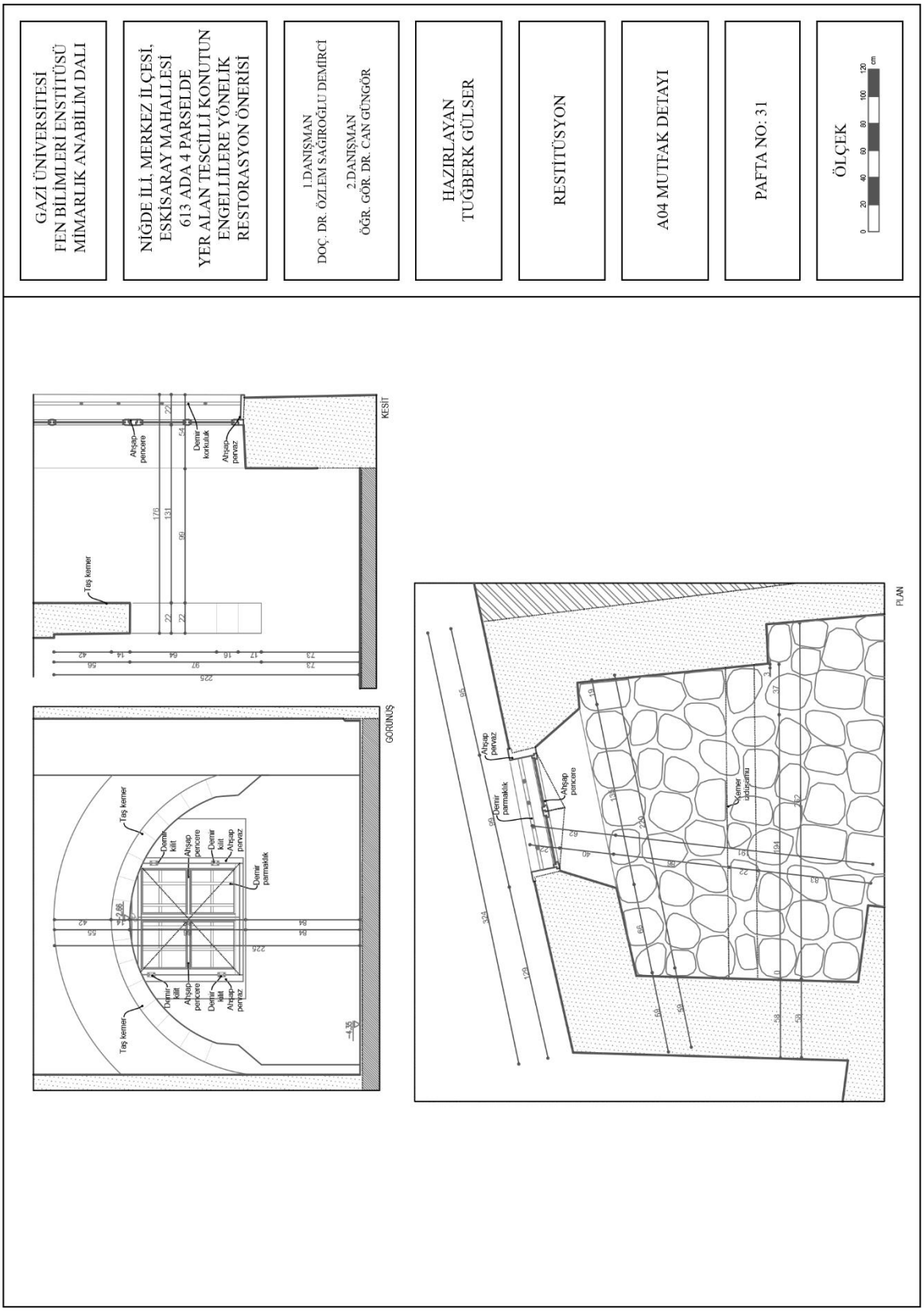
Şekil 5.49. Restitüsyon D5 dolap detayı

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

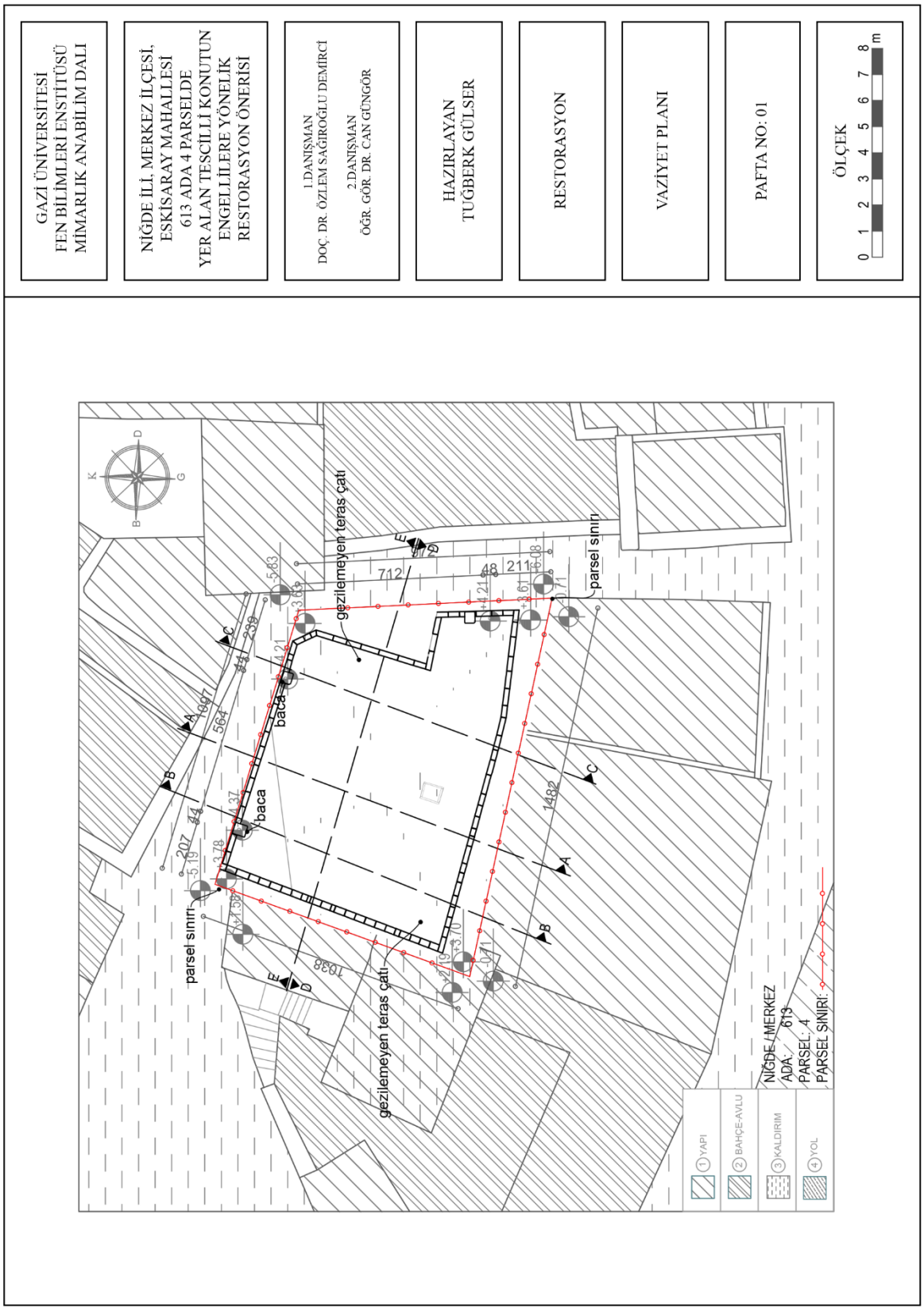
Şekil 5.50. Restitüsyon D6 – D7 dolap detayları

EK-2.(devam) Beşinci bölüme ait ekler (restitüsyon aşaması)

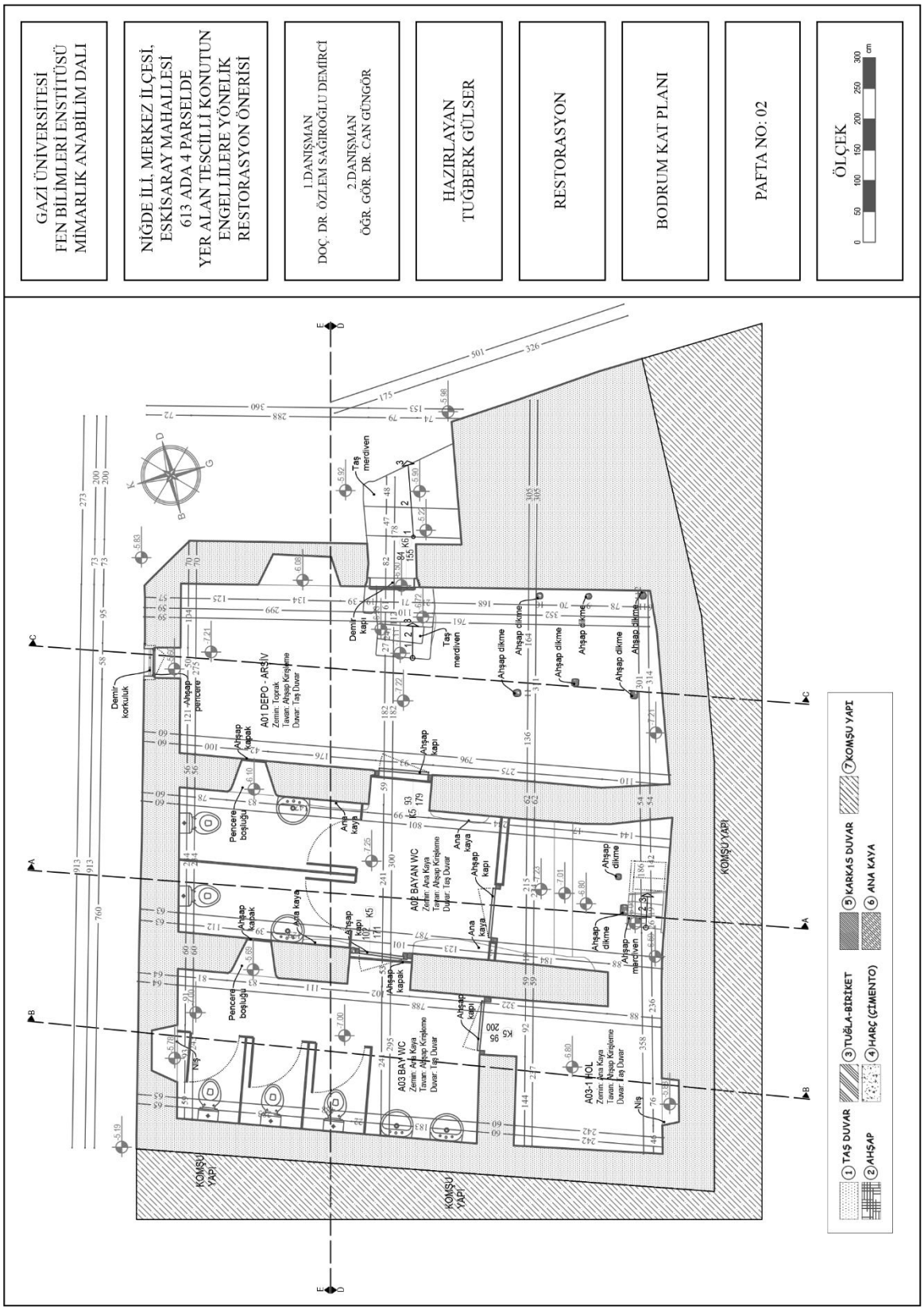
Şekil 5.51. Restitüsyon A04 mutfak detayı

EK-3. Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

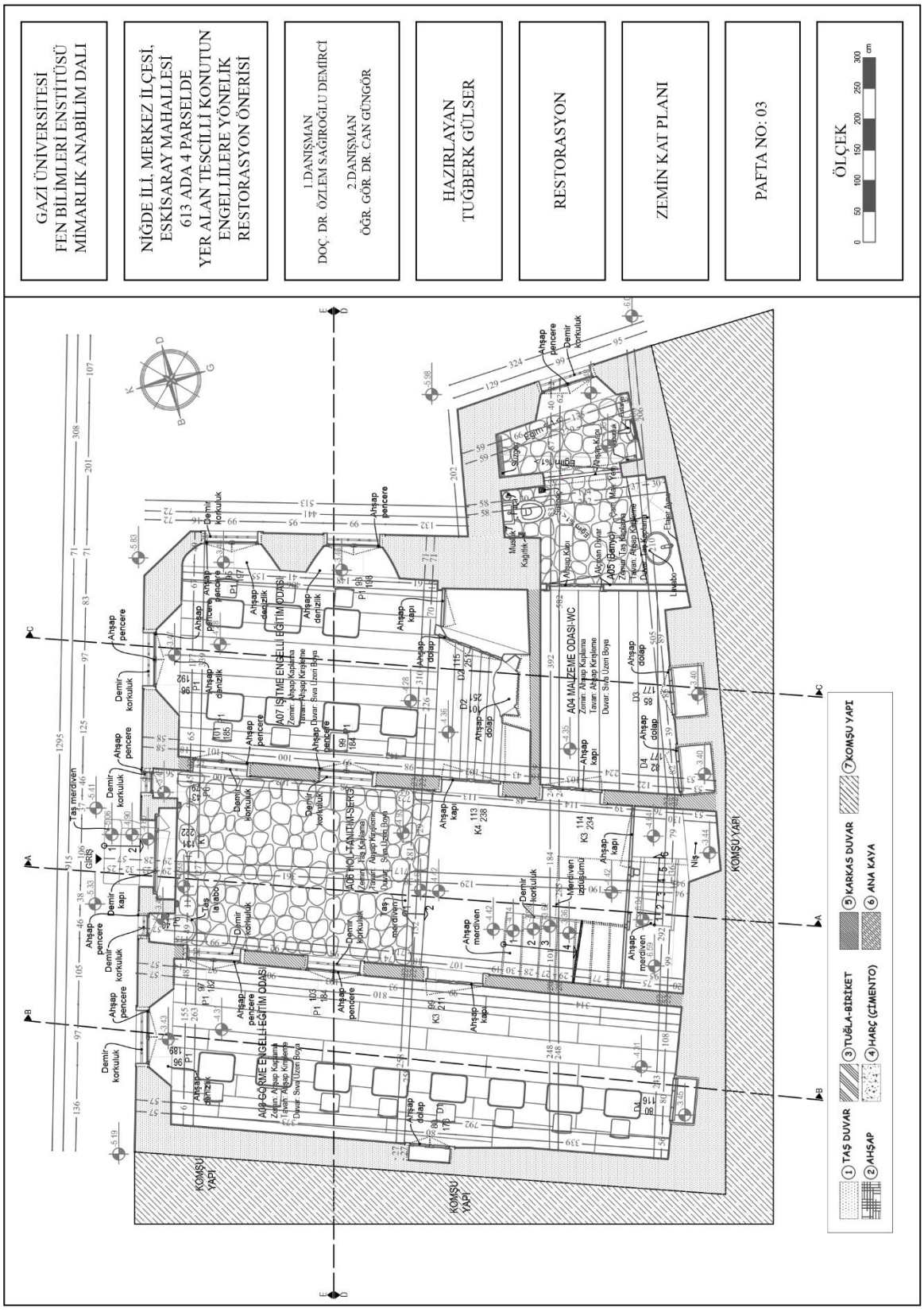
Şekil 6.1. Restorasyon vaziyet planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

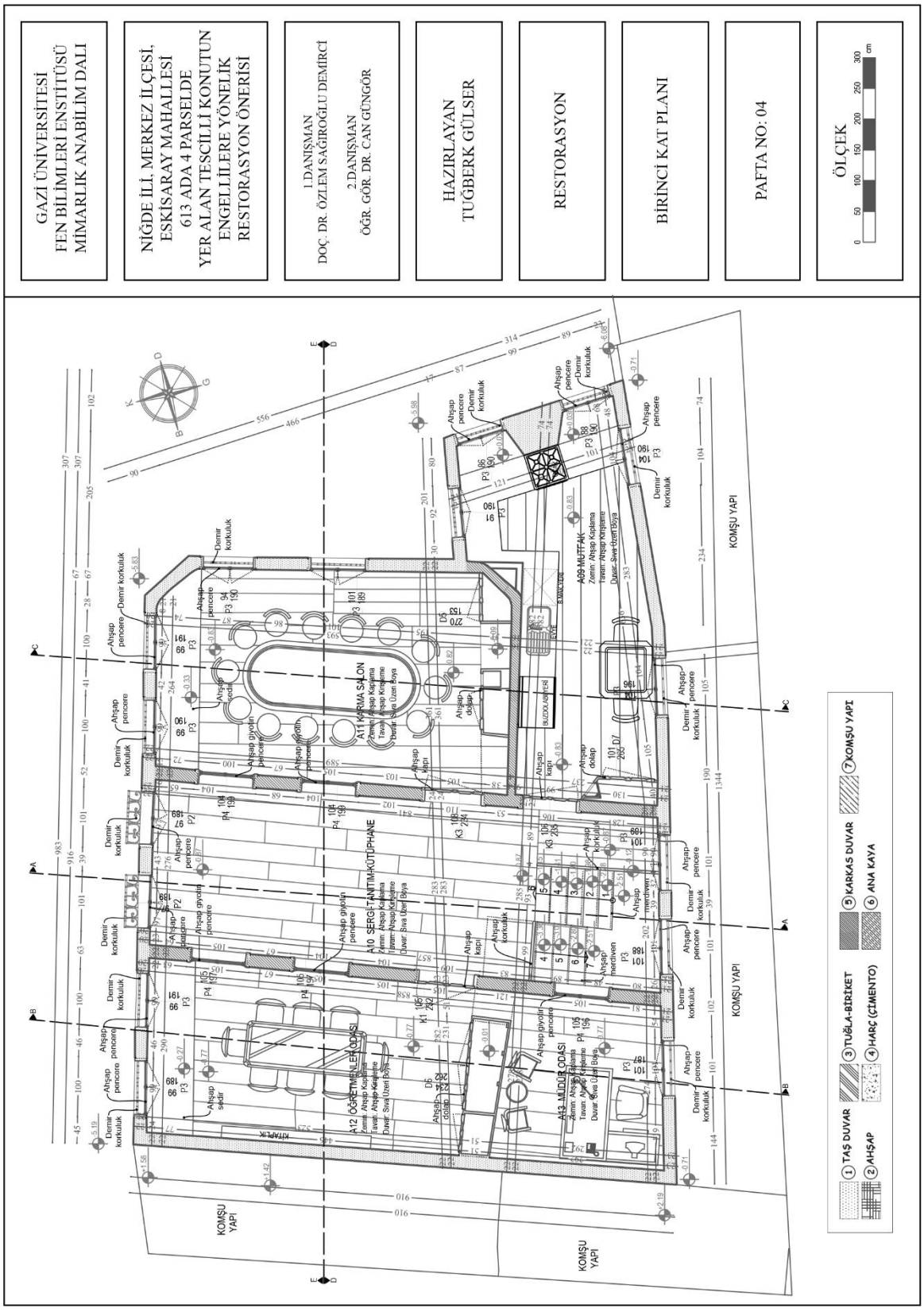
Şekil 6.2. Restorasyon bodrum kat planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

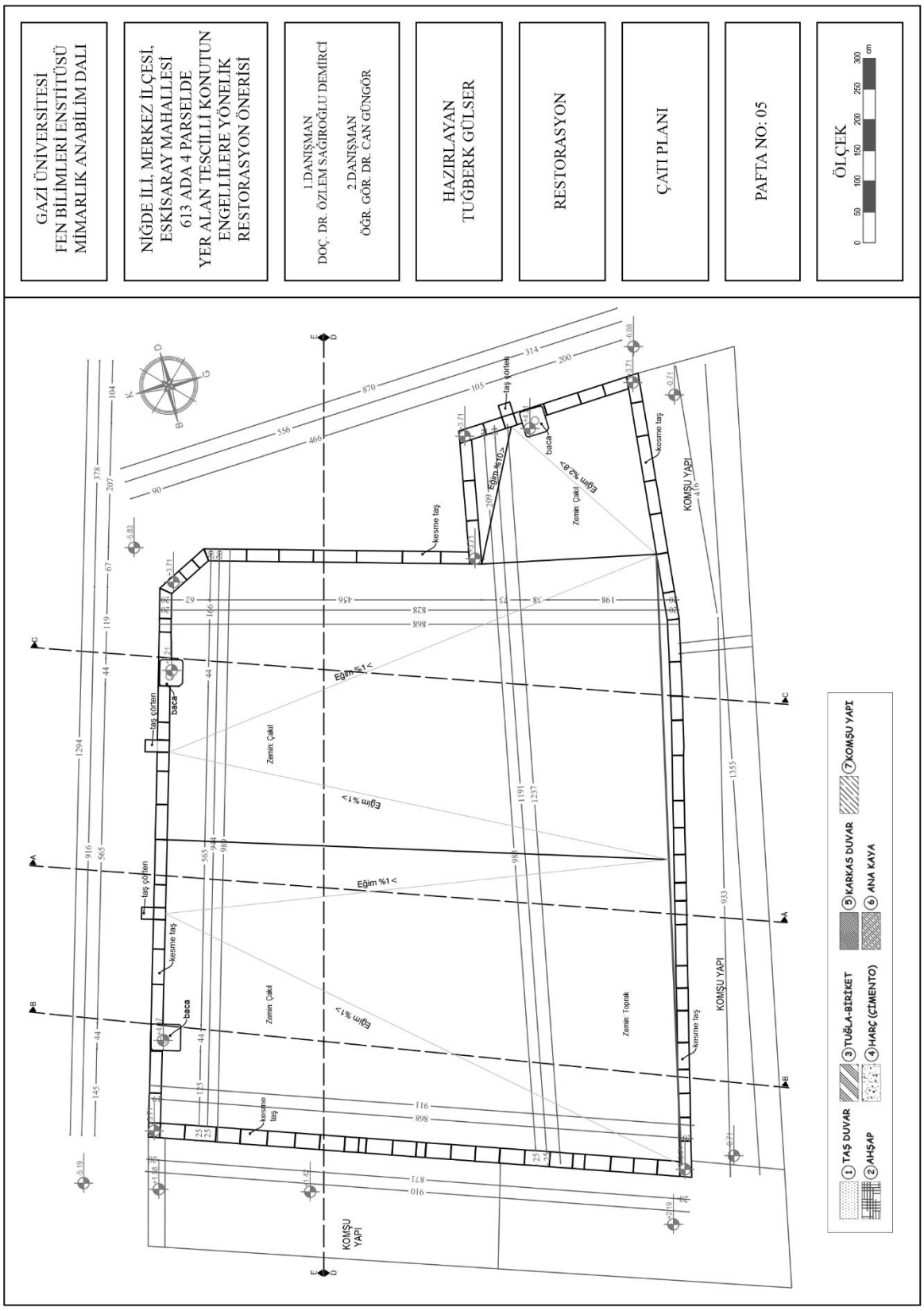
Şekil 6.3. Restorasyon zemin kat planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

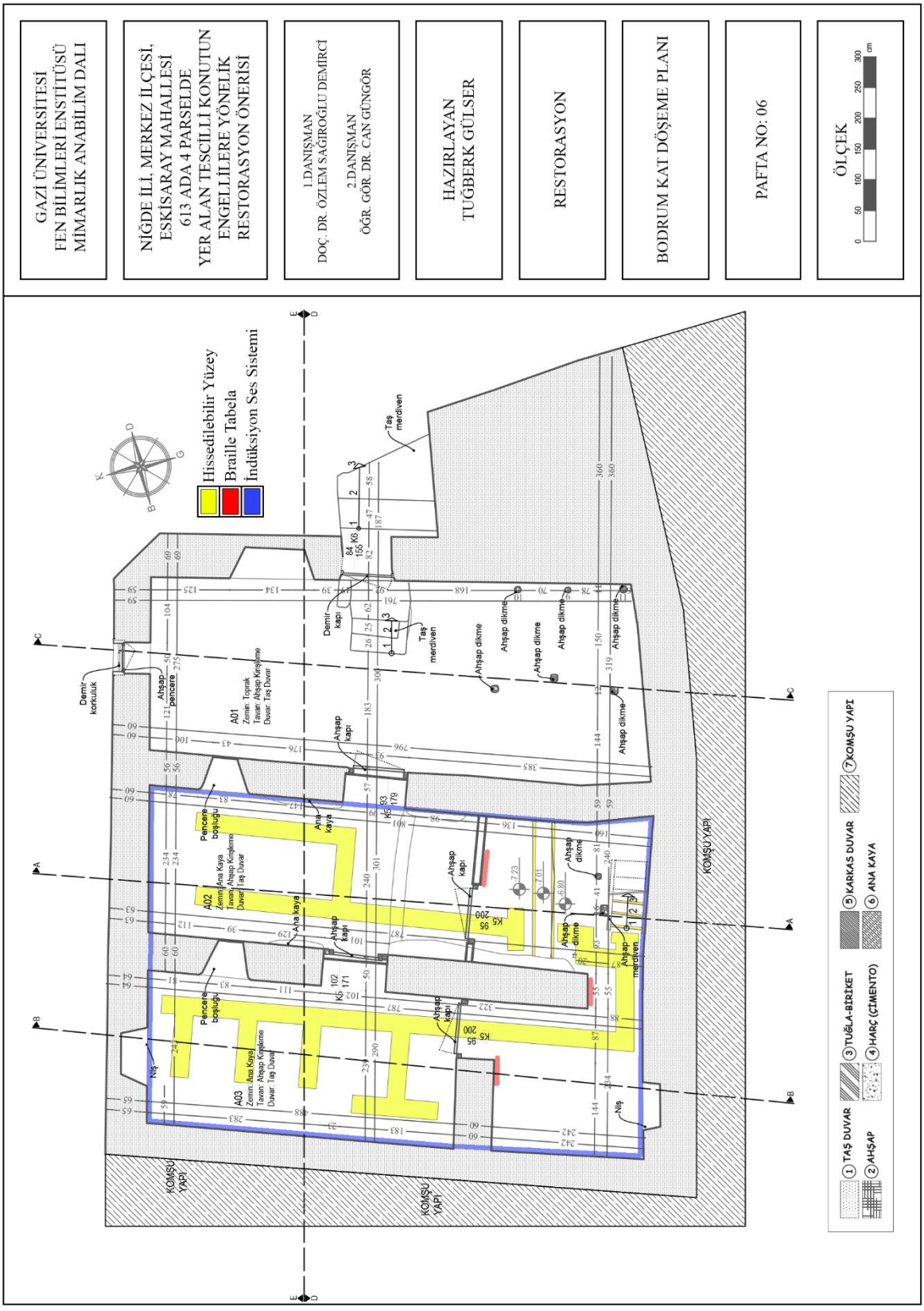
Şekil 6.4. Restorasyon birinci kat planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

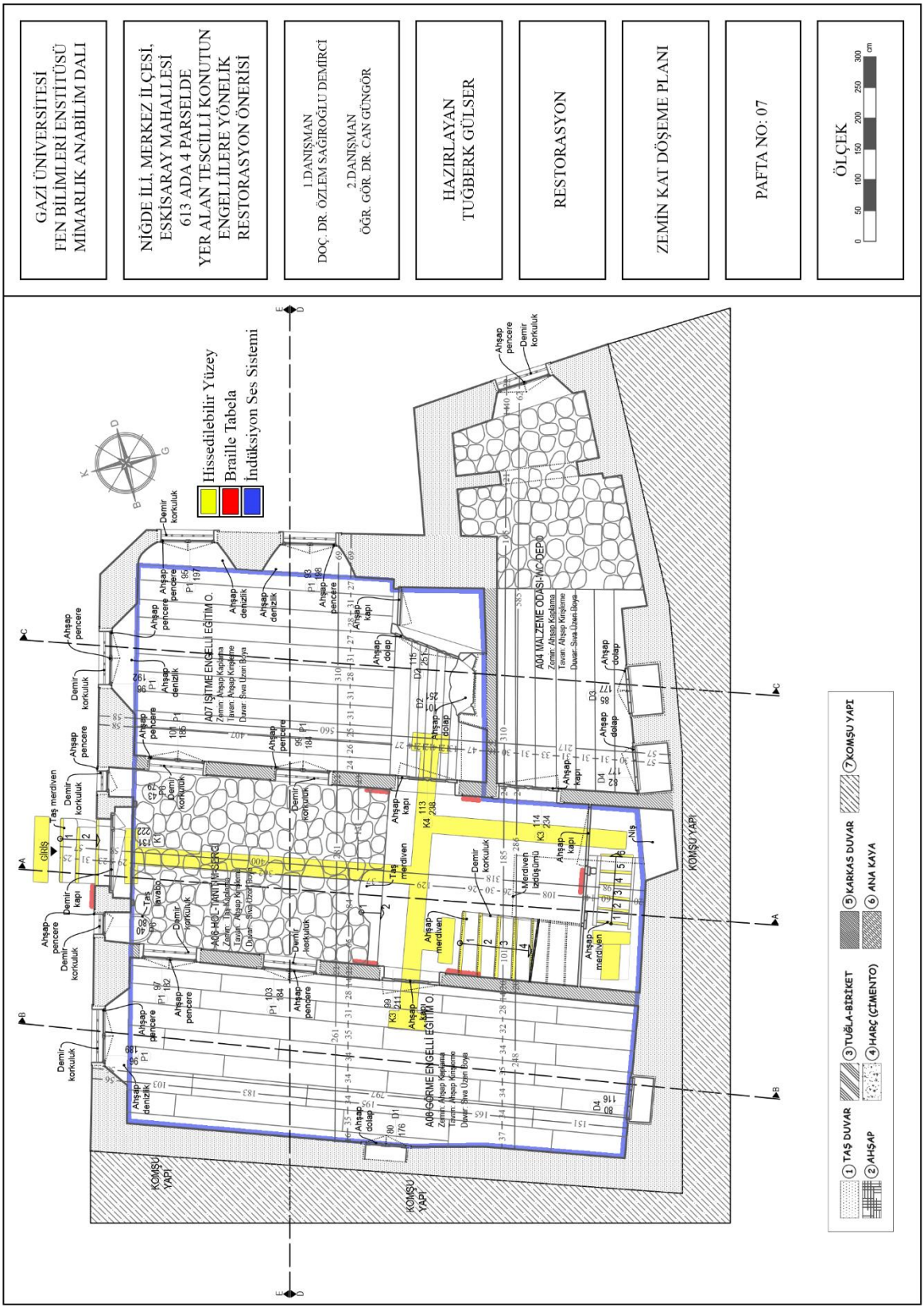
Şekil 6.5. Restorasyon çatı planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

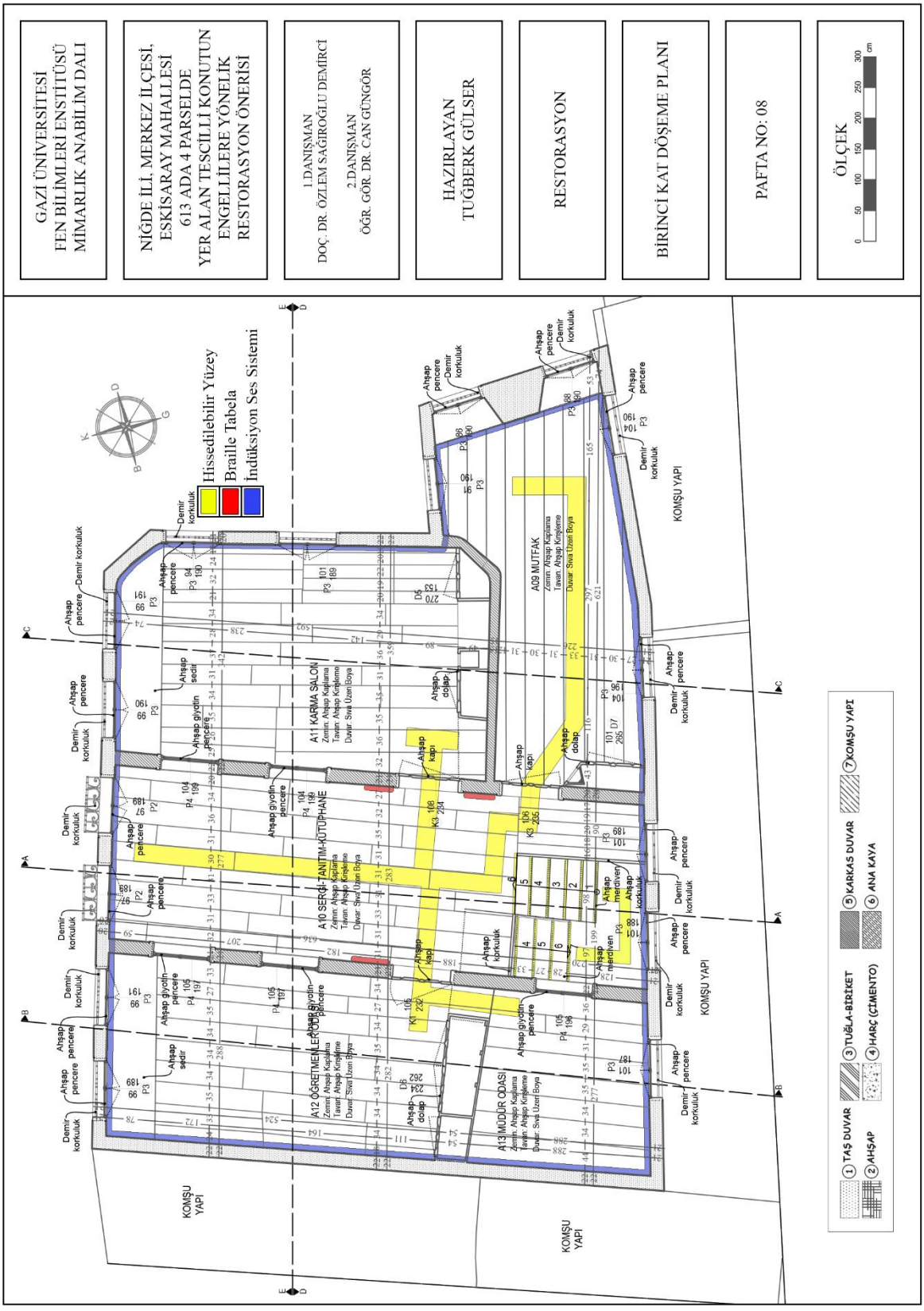
Şekil 6.6. Restorasyon bodrum kat döşeme planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

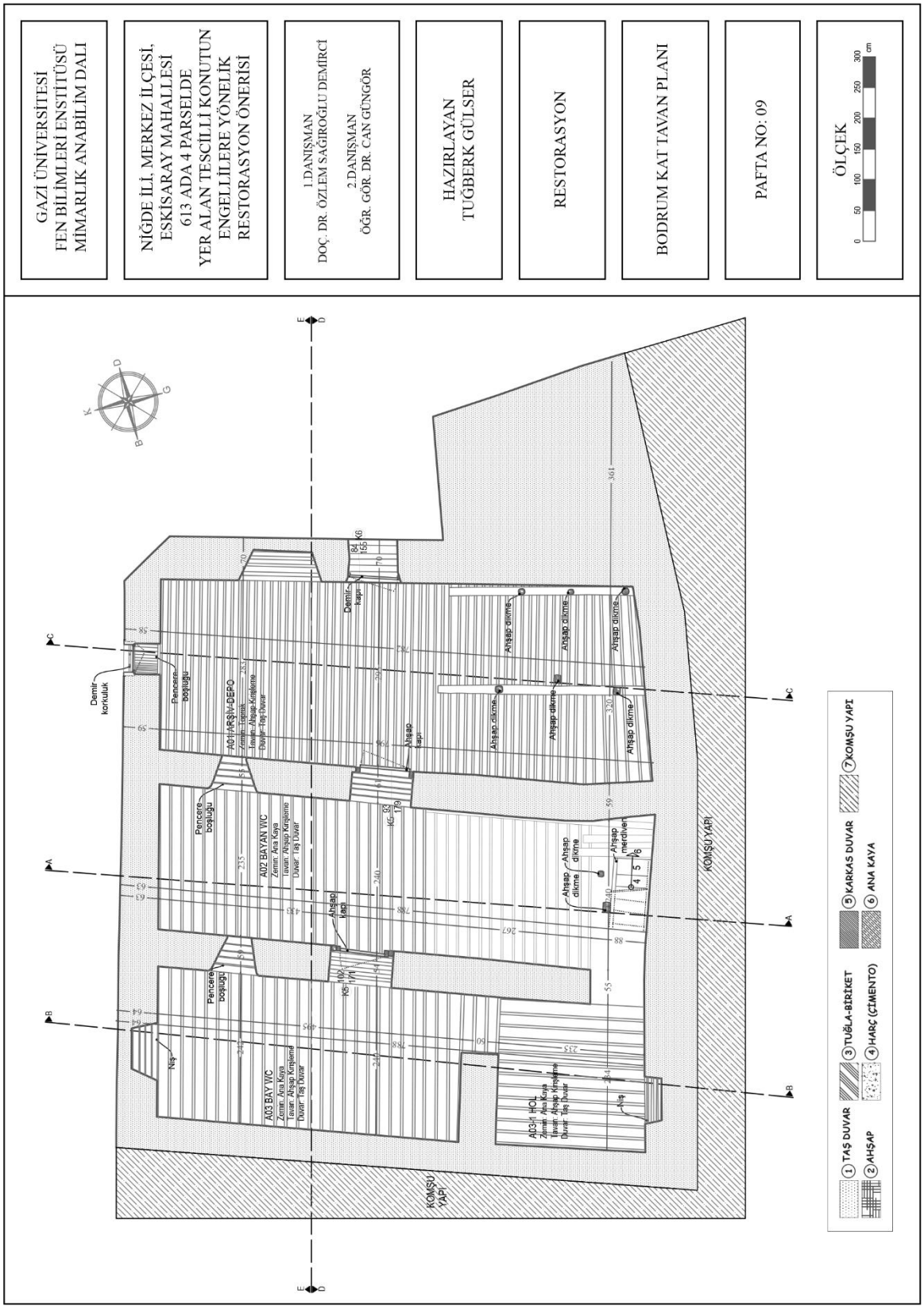
Şekil 6.7. Restorasyon zemin kat döşeme planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

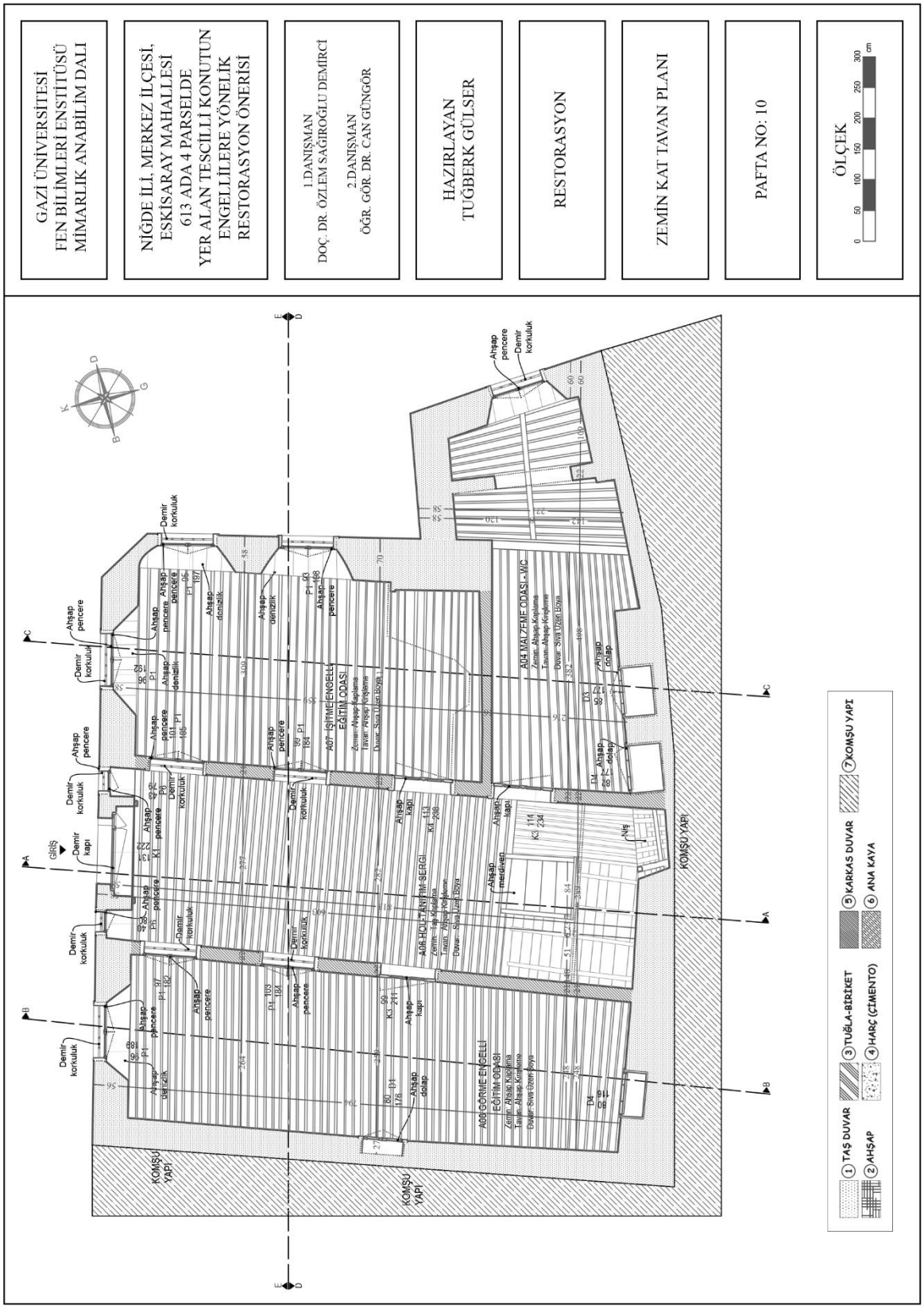
Şekil 6.8. Restorasyon birinci kat döşeme planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

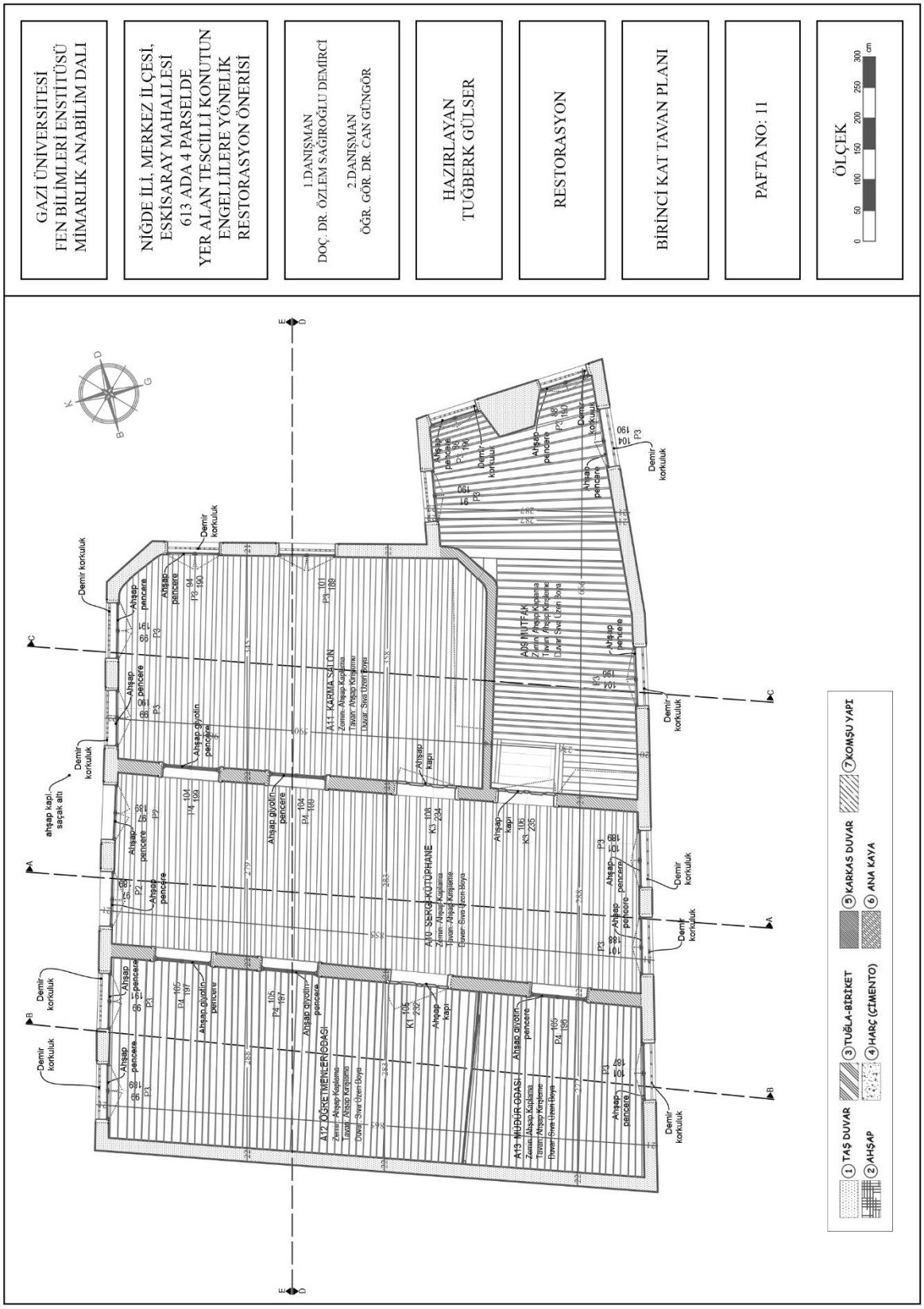
Şekil 6.9. Restorasyon bodrum kat tavan planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

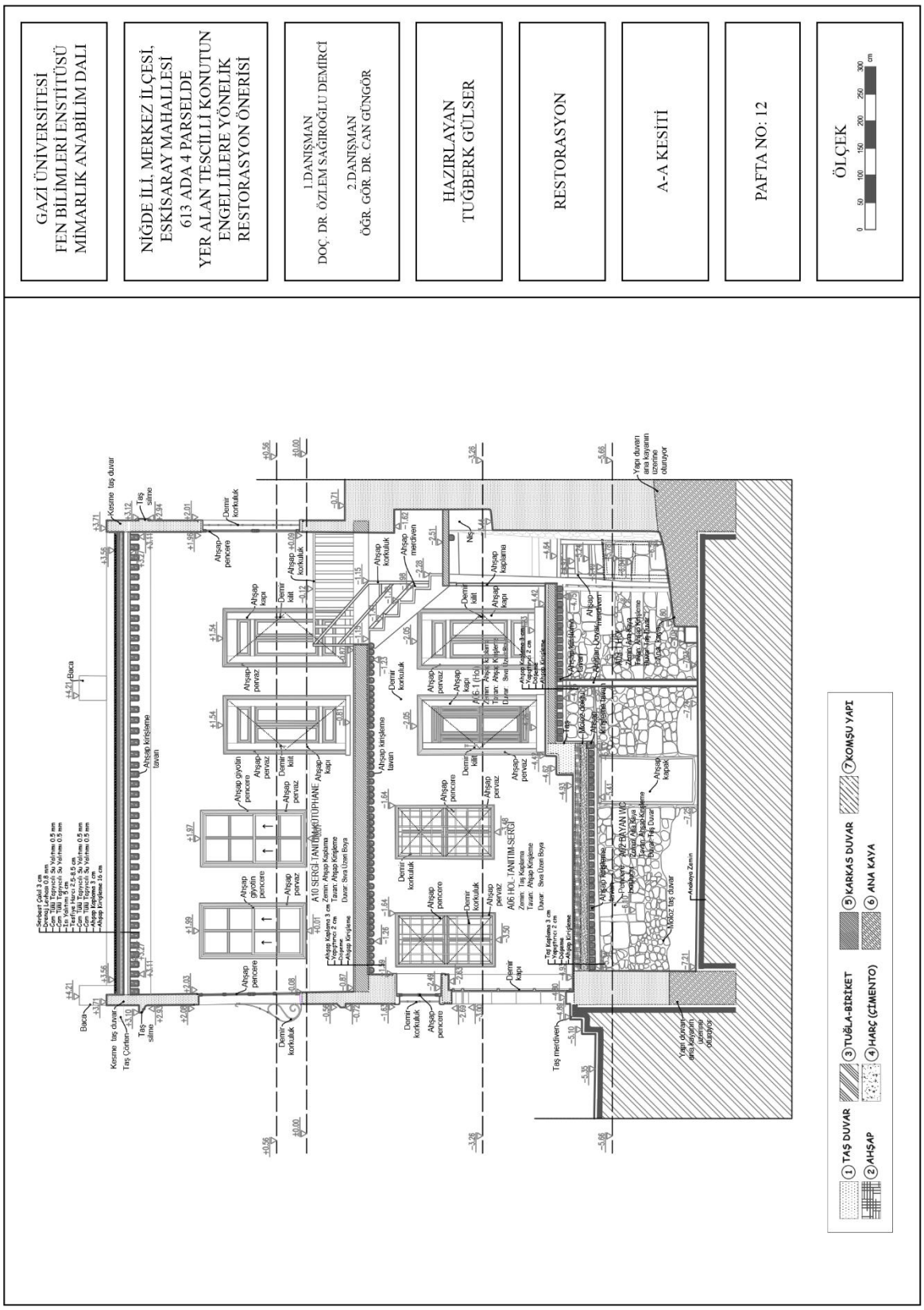
Şekil 6.10. Restorasyon zemin kat tavan planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

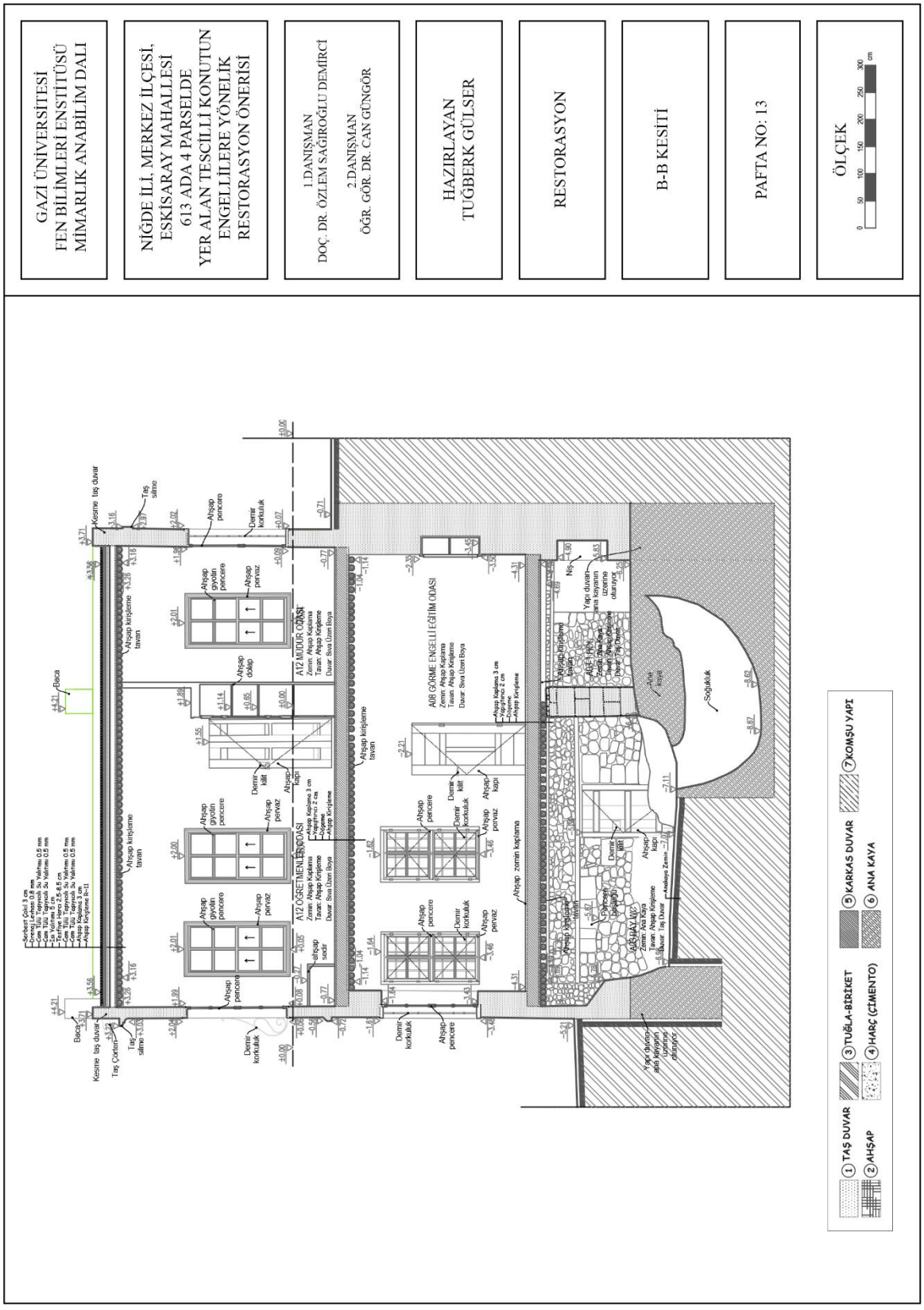
Şekil 6.11. Restorasyon birinci kat tavan planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

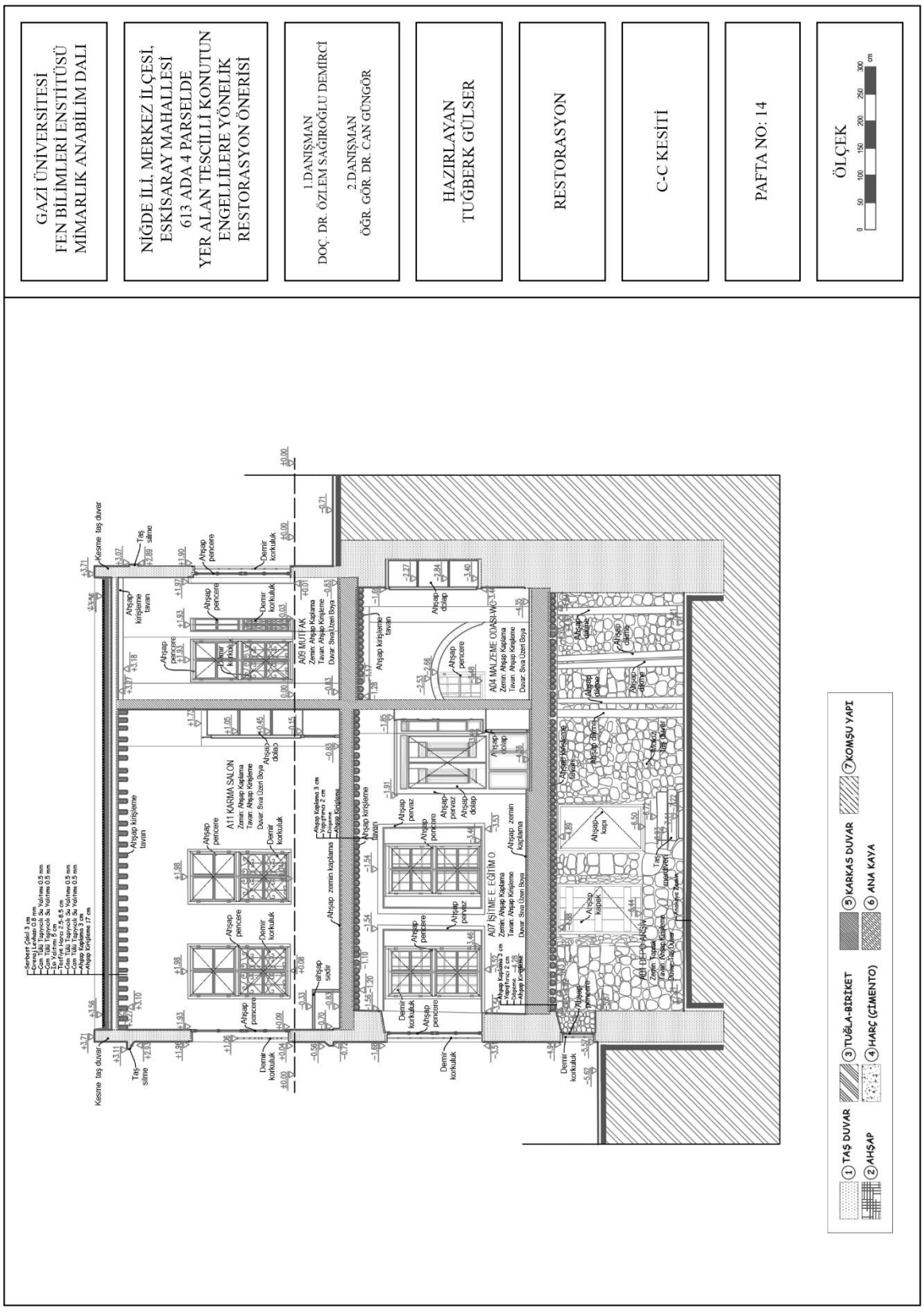
Şekil 6.12. Restorasyon A-A kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

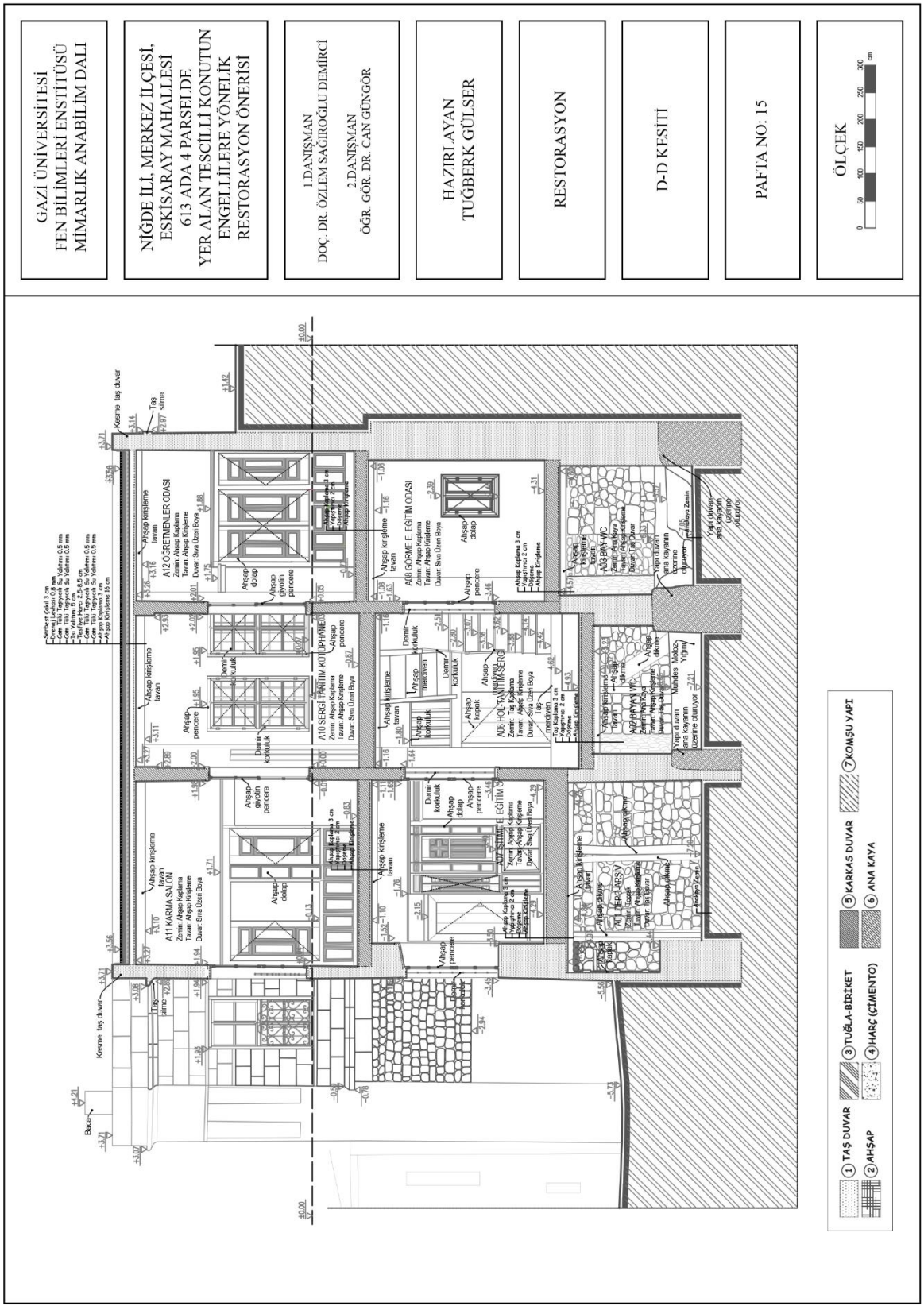
Şekil 6.13. Restorasyon B-B kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

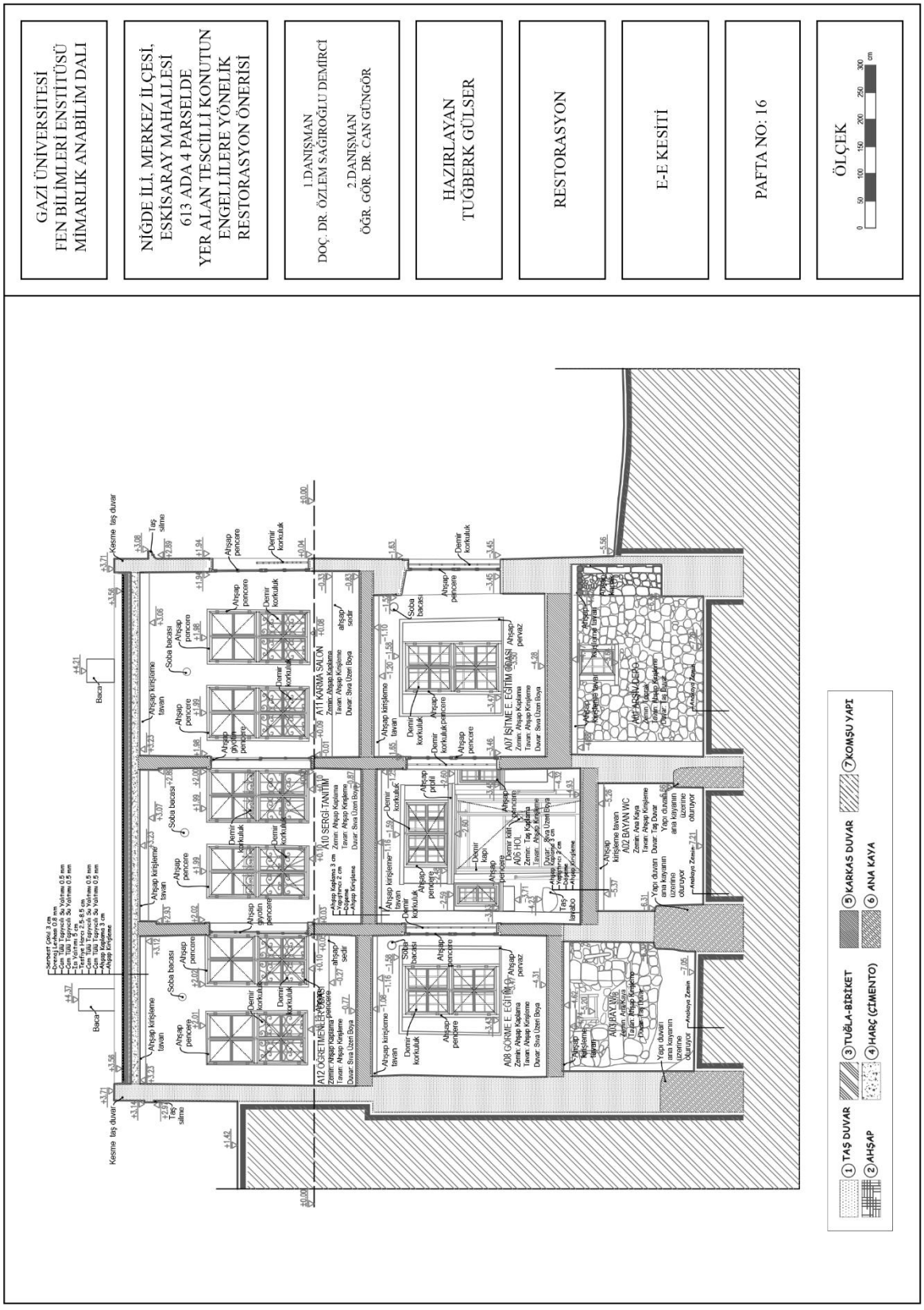
Şekil 6.14. Restorasyon C-C kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

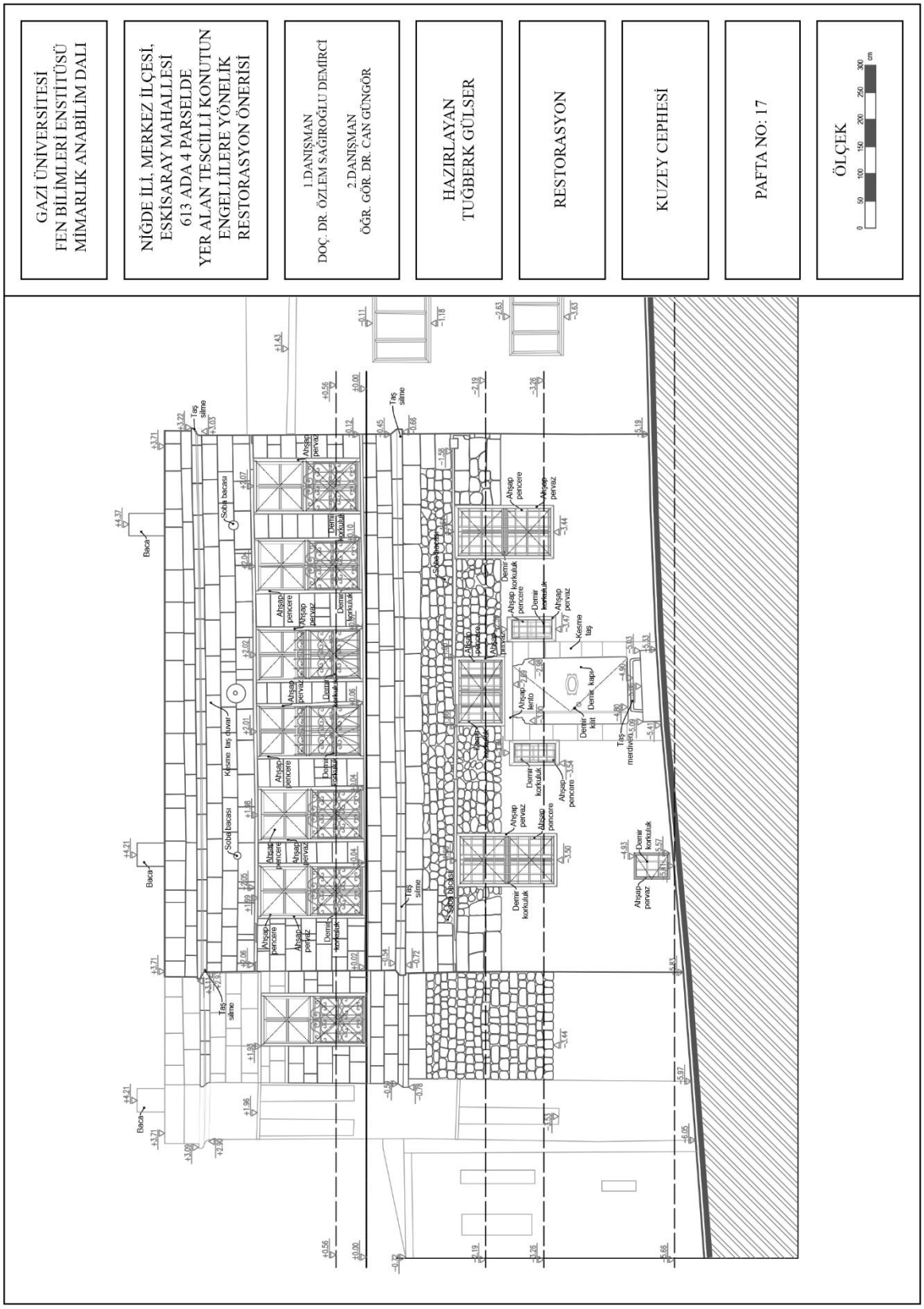

Şekil 6.15. Restorasyon D-D kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

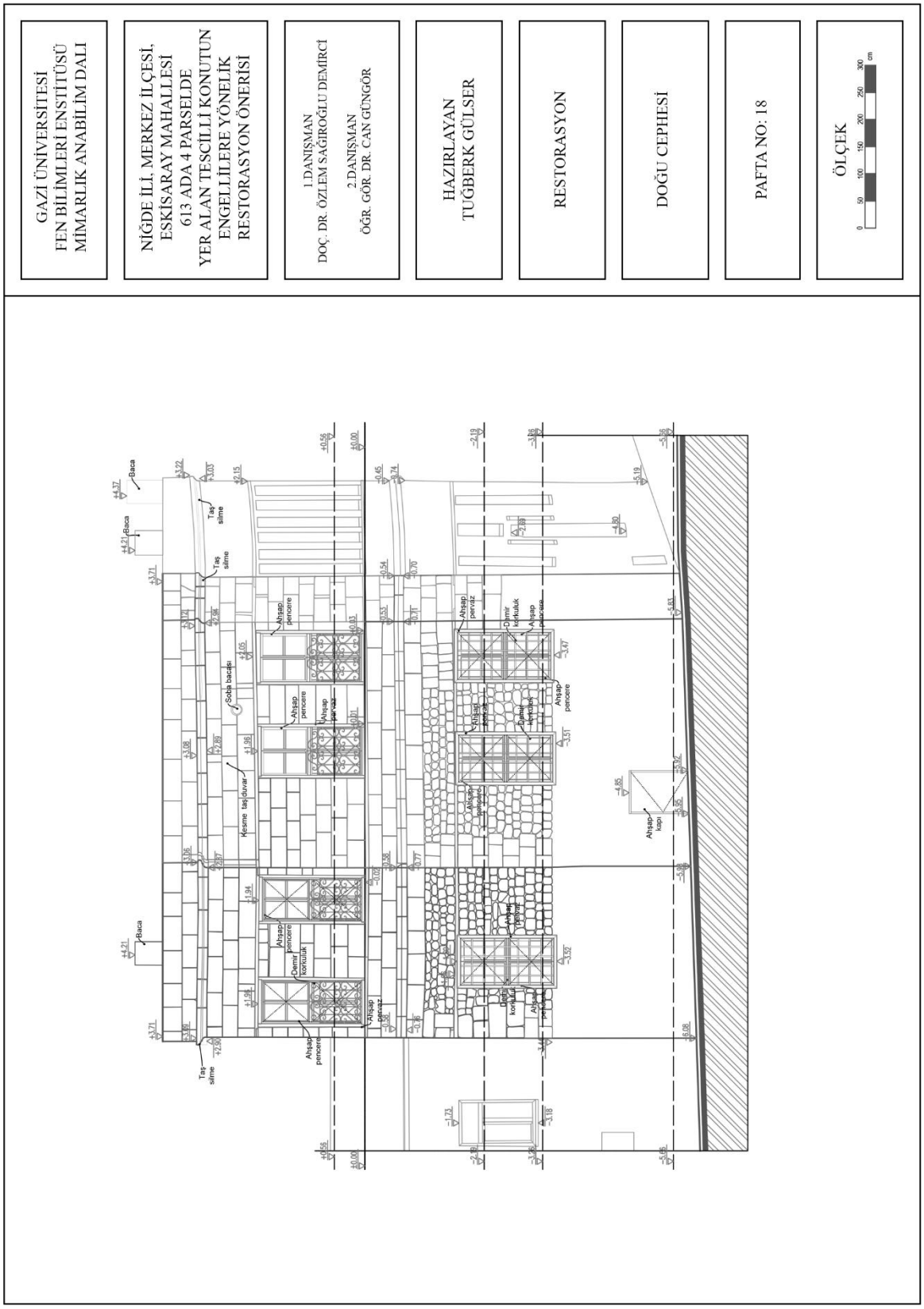

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
NİĞDE İLİ, MERKEZ İLÇESİ, ESKİSARAY MAHALLESİ 613 ADA 4 PARSELDE YER ALAN TESCİLLİ KONUTUN ENGELLİLERE YÖNELİK RESTORASYON ÖNERİSİ
1.DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZLEM SAĞIROĞLU DEMİRCİ
2.DANIŞMAN
ÖĞR. GÖR. DR. CAN GÜNGÖR
HAZIRLAYAN
TUĞBERK GÜLSER
RESTORASYON
E-E KESİTİ
PAFTA NO: 16
ÖLÇEK
0 50 100 150 200 250 300 cm
A10 SERGİ-TANITIM
A11 KARMA SALON
A12 ÖĞRETMEN ODASI
A07 İŞİTME E. EĞİTİM ODASI
A08 GÖRME E. EĞİTİM ODASI
A05 HOL
A02 BAYAN WC
A01 BAYAN WC
Soba bacası
Ahşap pencere
Demir korkuluk
Ahşap kirişleme tavan
Ahşap pervaz
Ahşap söve
Ahşap kapı
Demir kapı
Ahşap pervaz
Ahşap pervaz
Ahşap kirişleme tavan
Ahşap kirişleme tavan
Ahşap kirişleme tavan

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

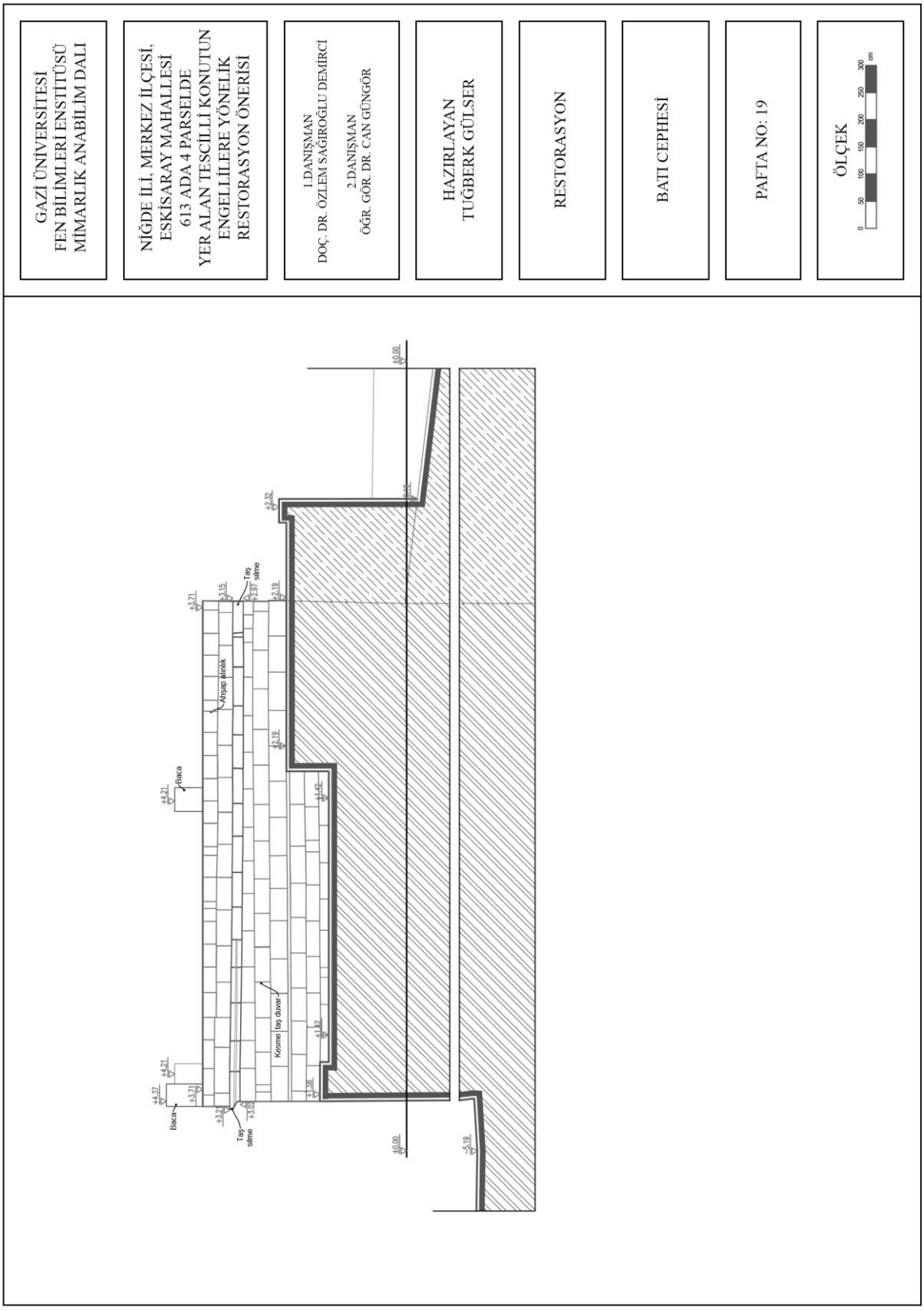
Şekil 6.17. Restorasyon kuzey cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

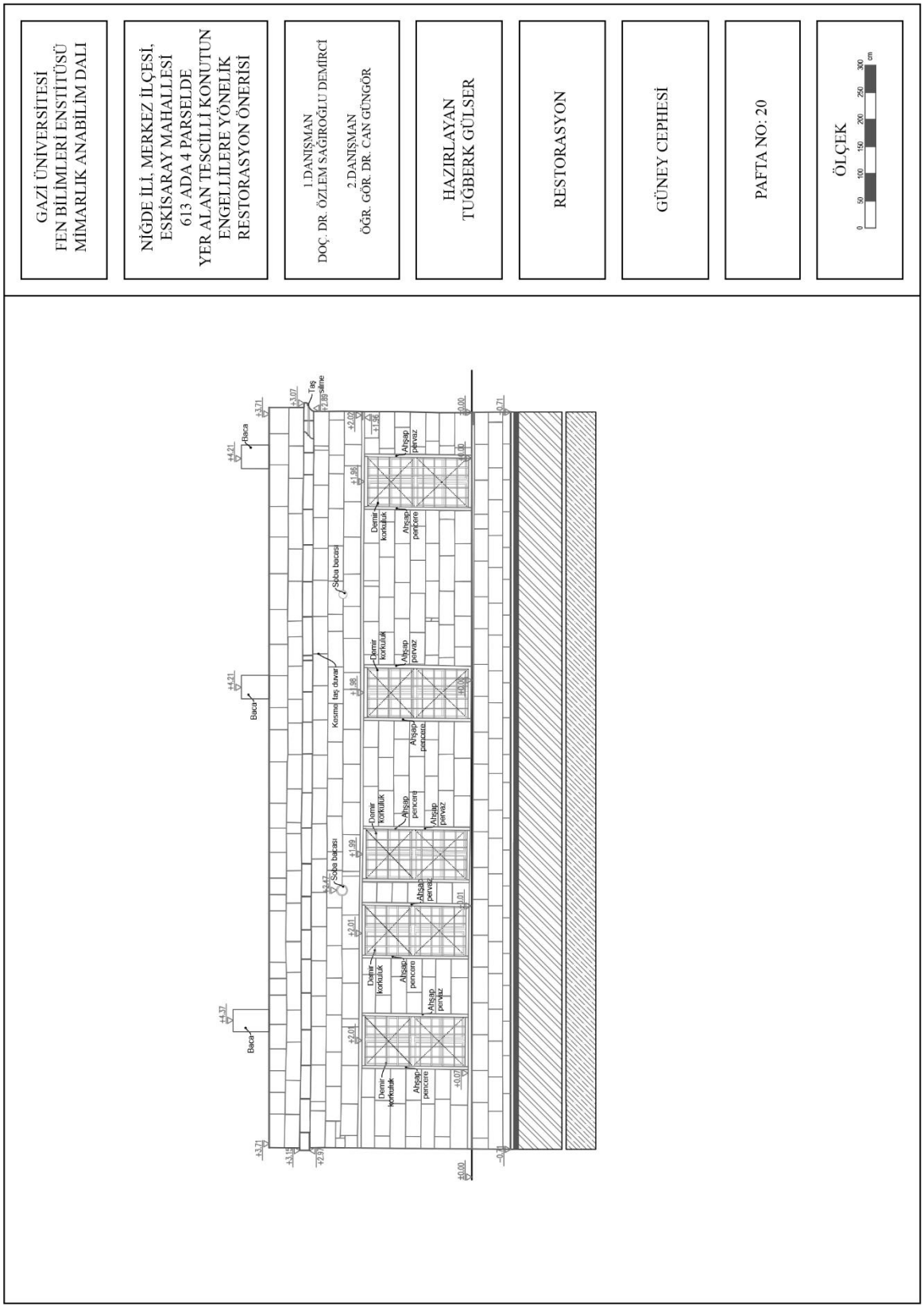
Şekil 6.18. Restorasyon doğu cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

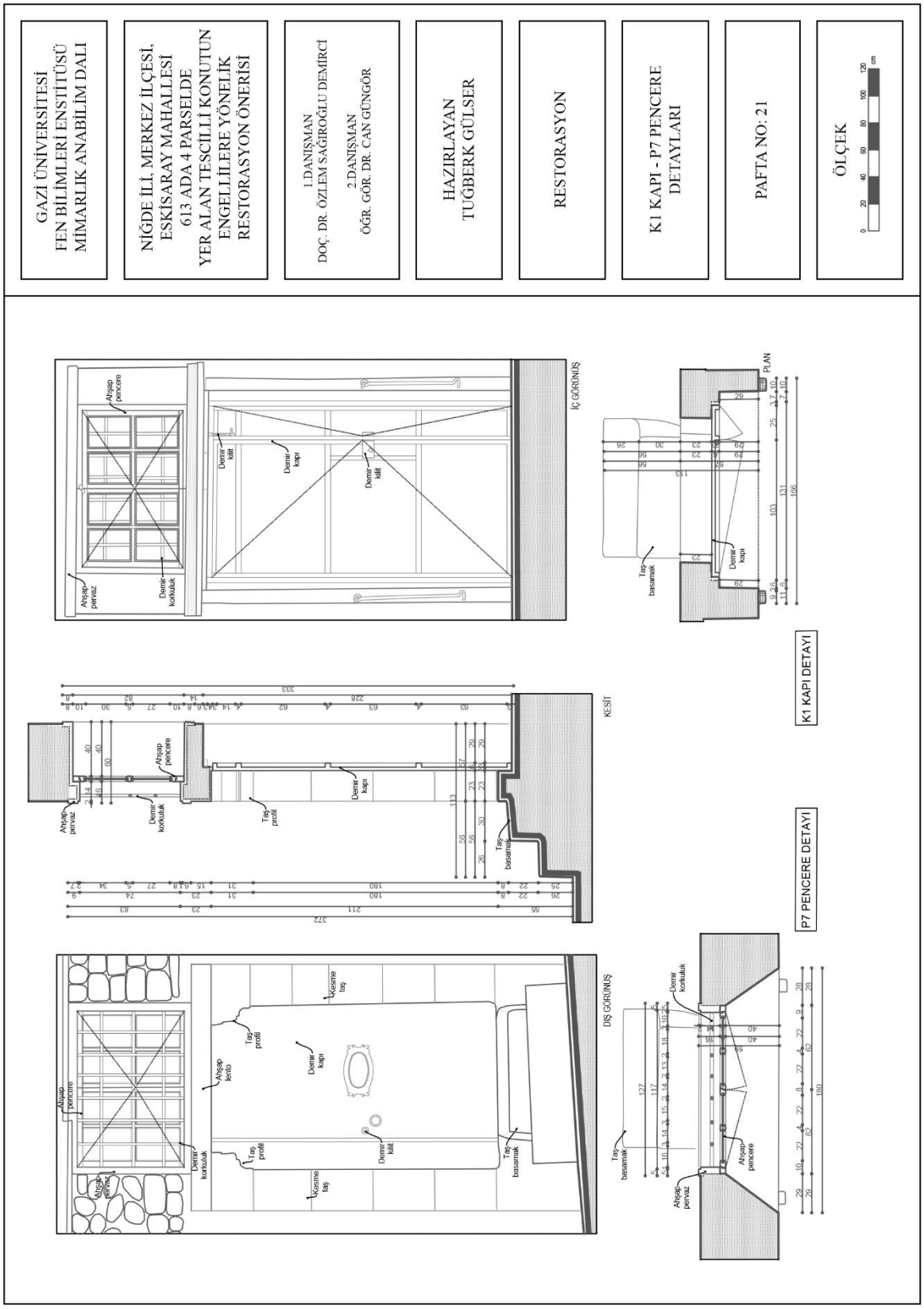
Şekil 6.19. Restorasyon batı cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

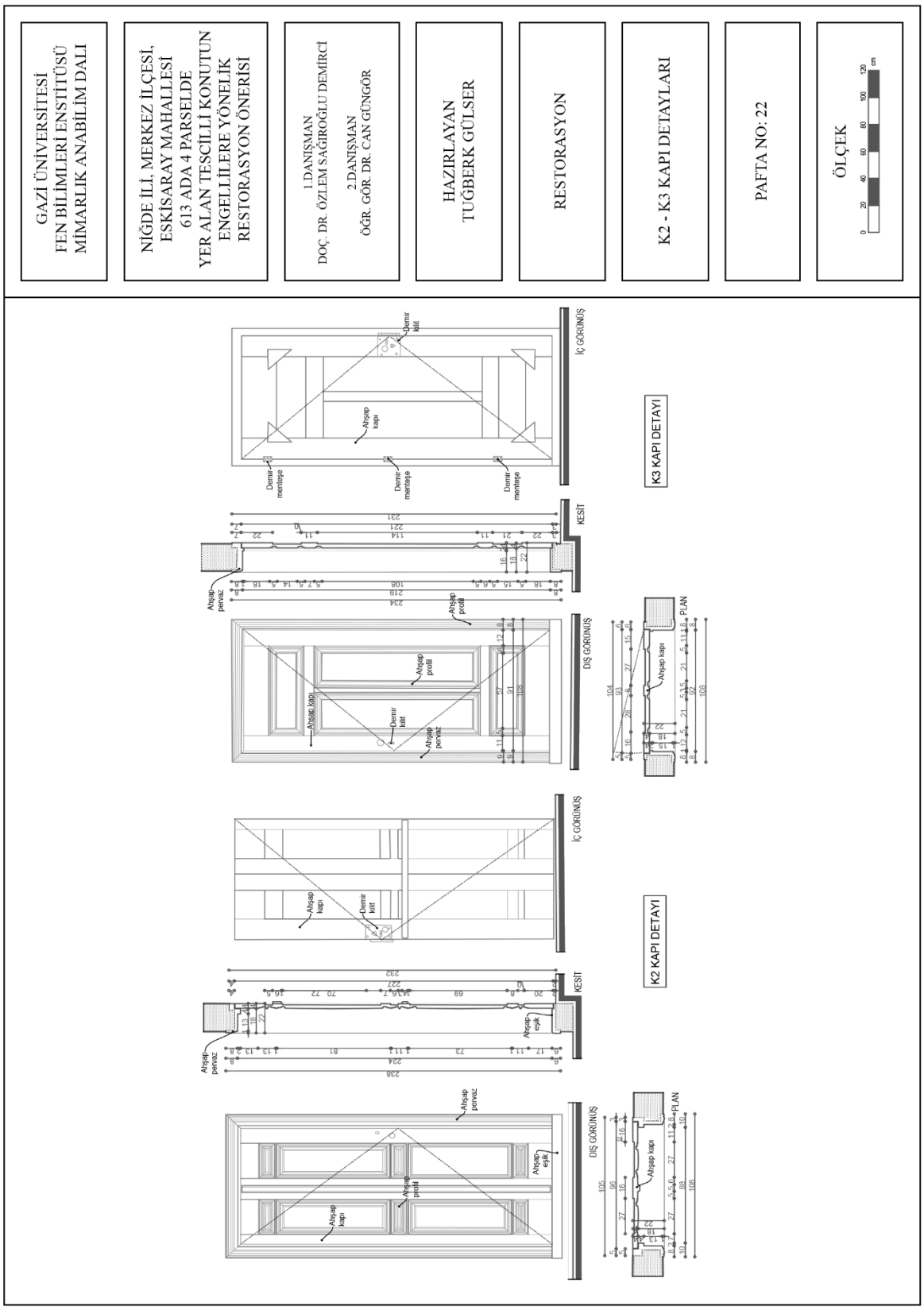
Şekil 6.20. Restorasyon güney cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

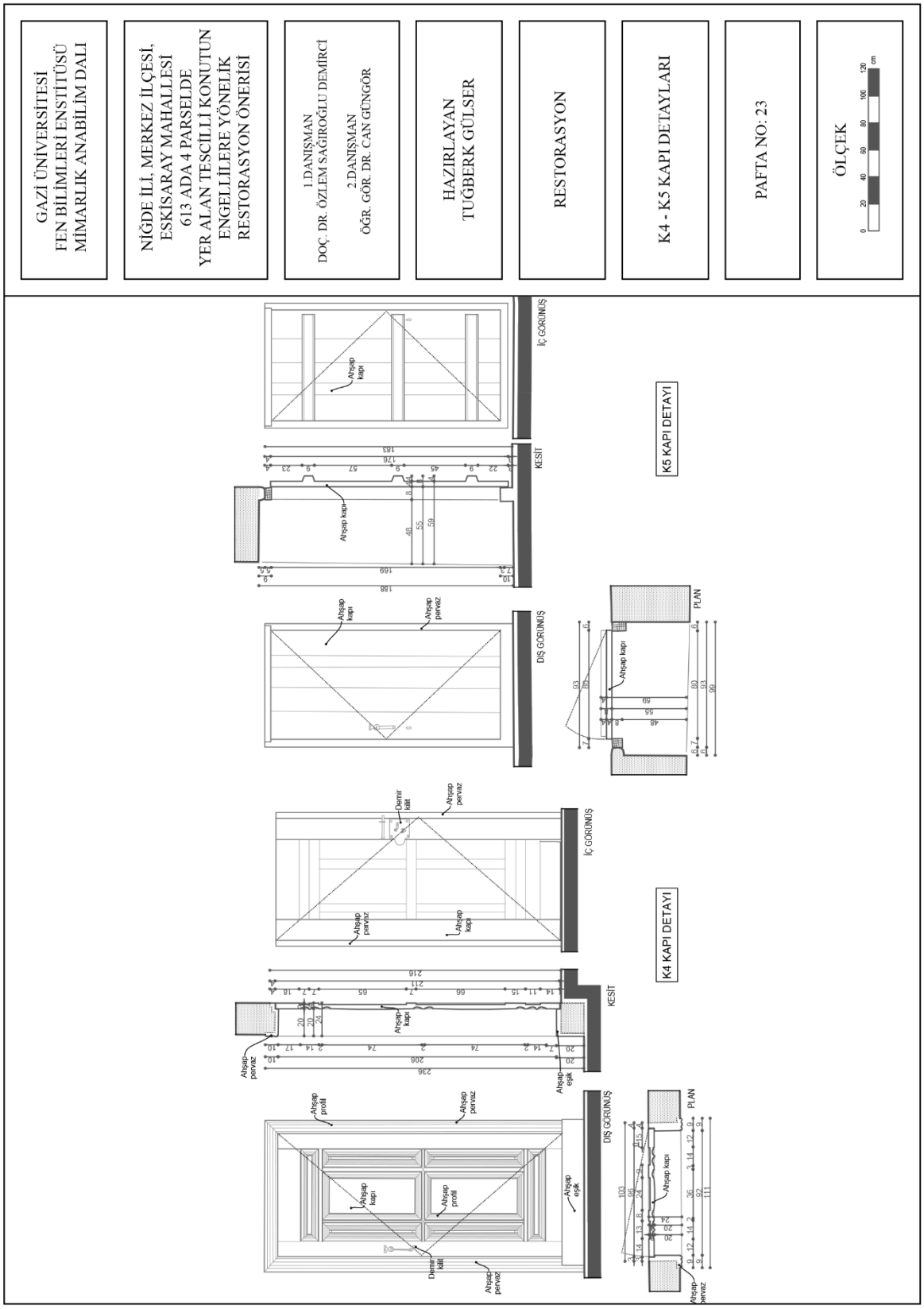
Şekil 6.21. Restorasyon K1 kapı – P7 pencere detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

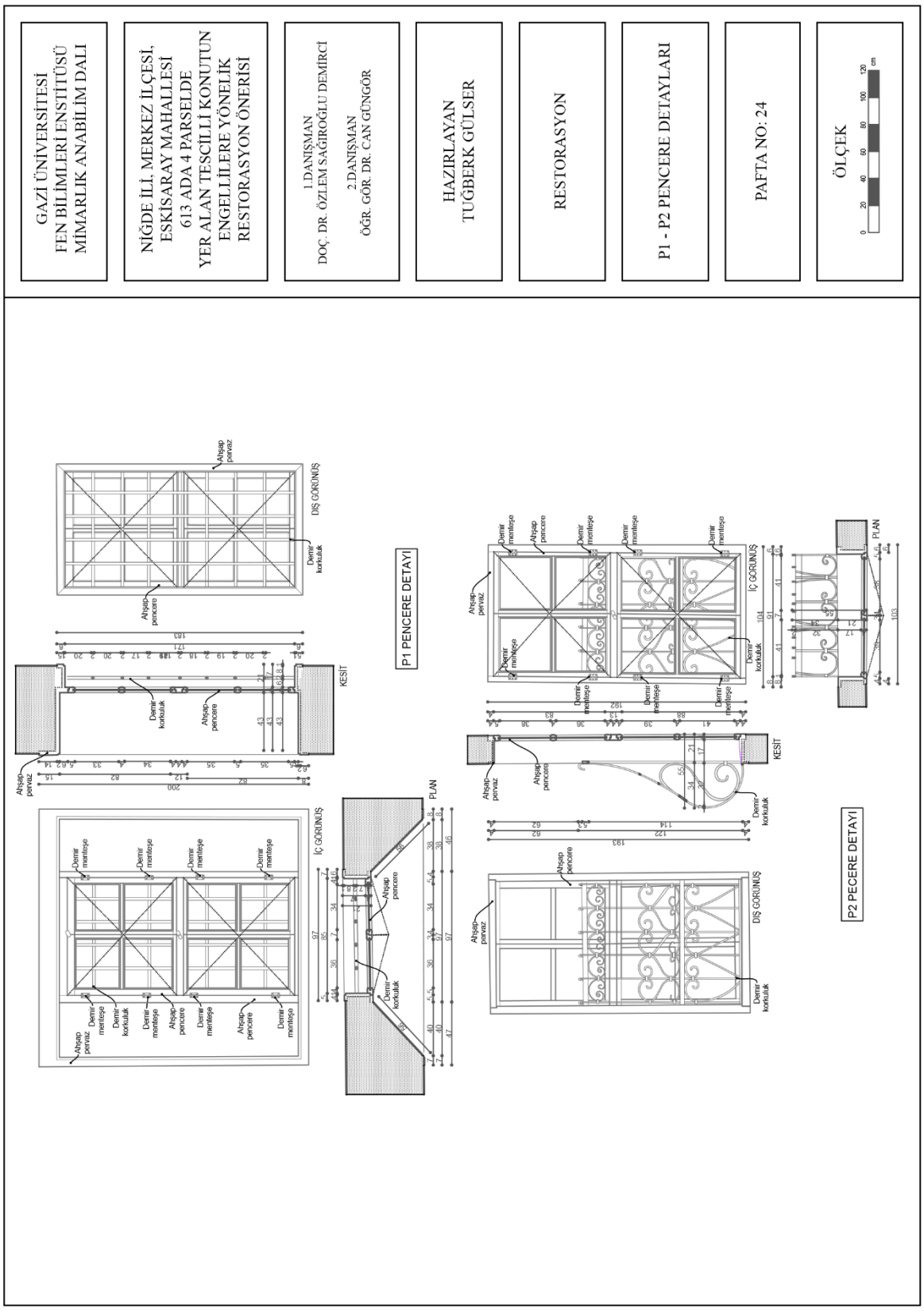
Şekil 6.22. Restorasyon K2 – K3 kapı detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

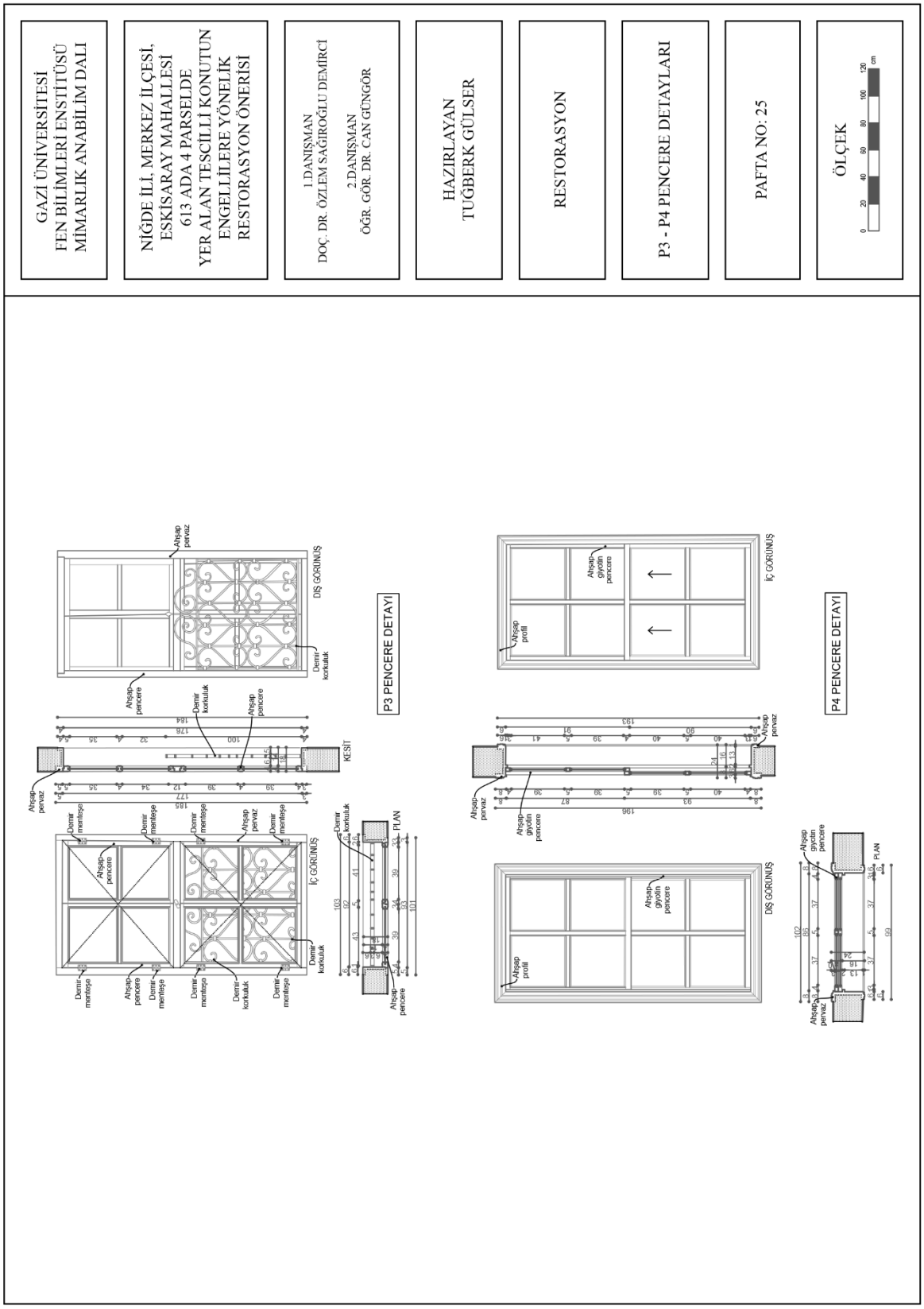
Şekil 6.23. Restorasyon K4 – K5 kapı detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

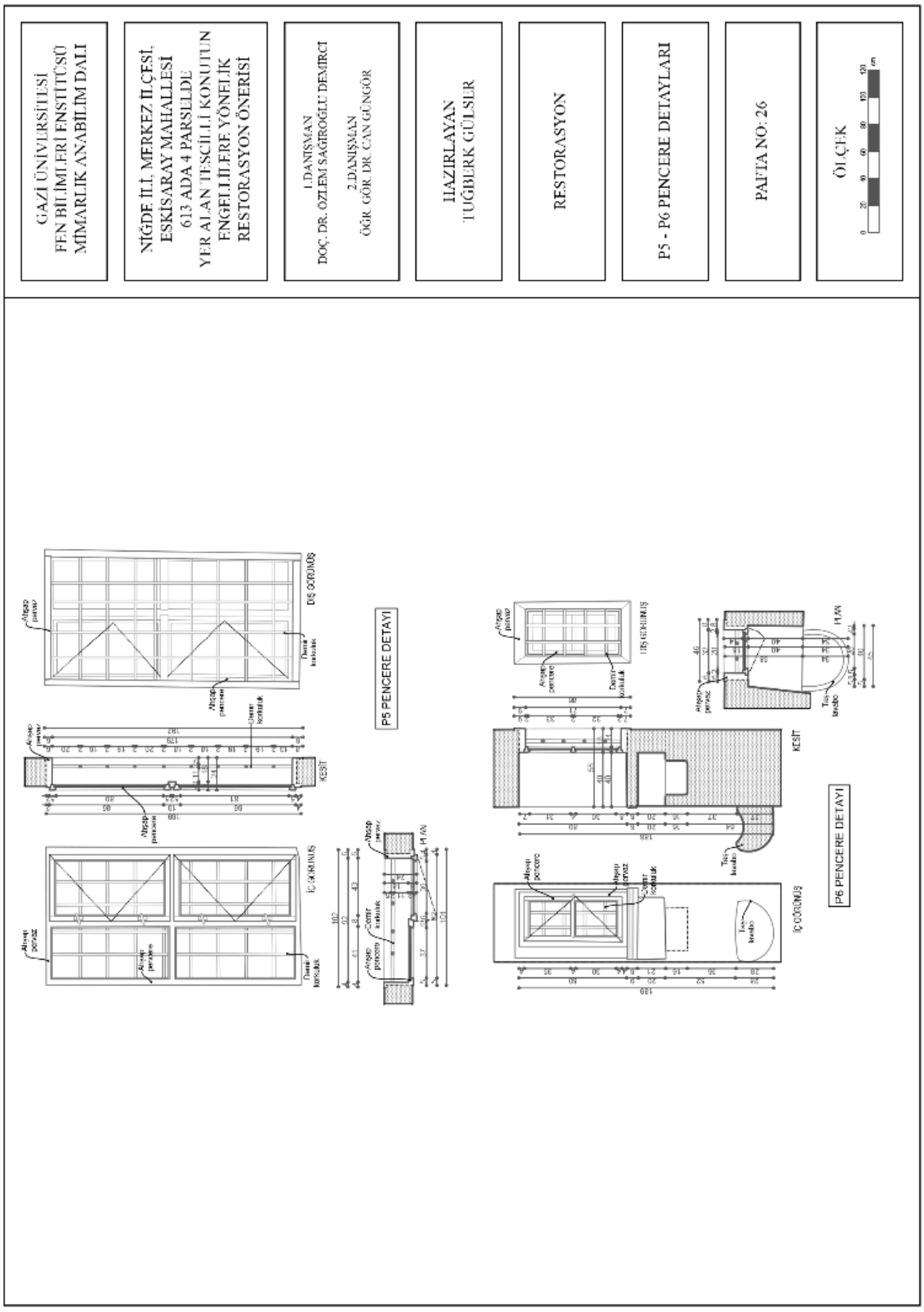
Şekil 6.24. Restorasyon P1 – P2 pencere detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

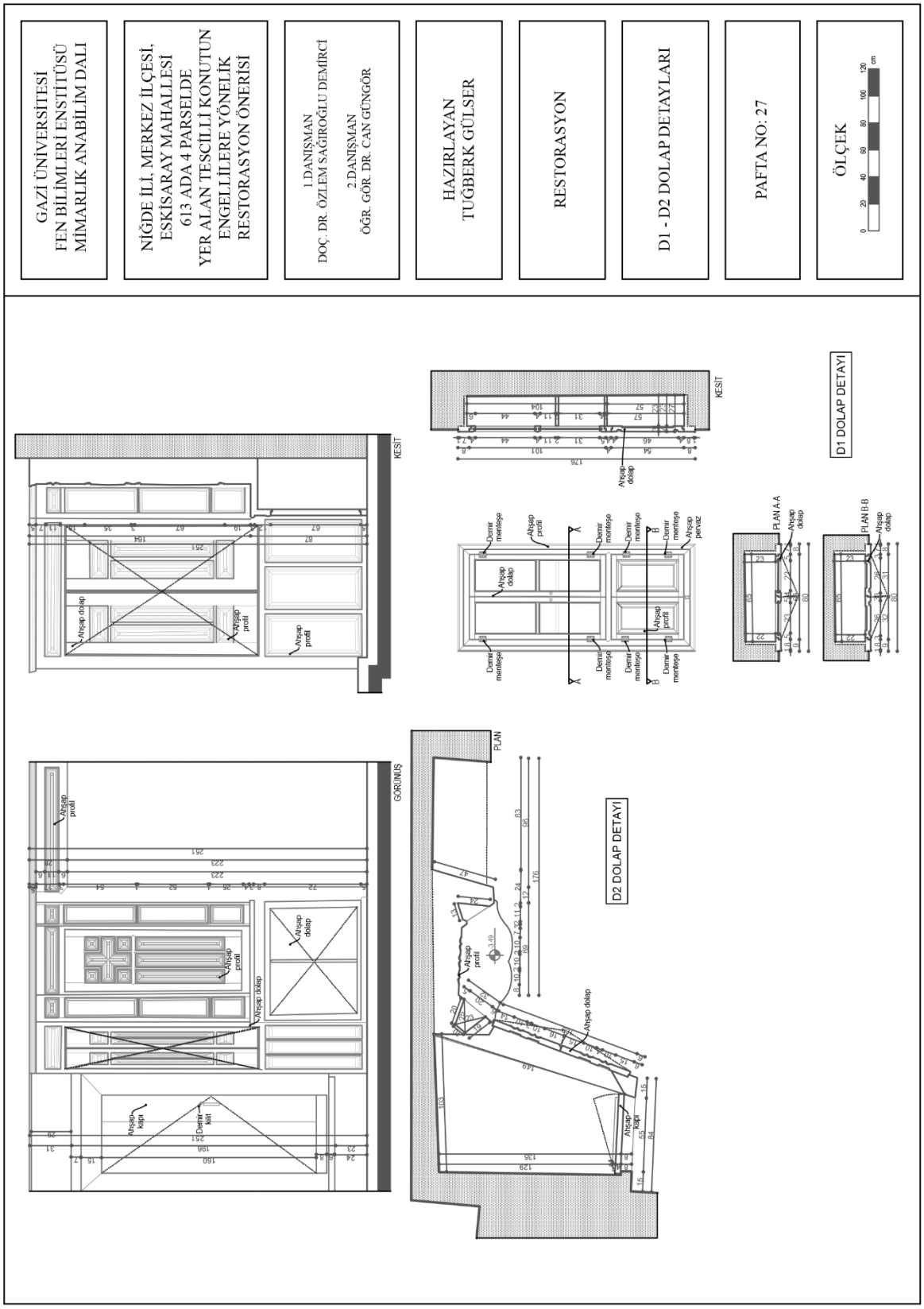
Şekil 6.25. Restorasyon P3 – P4 pencere detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

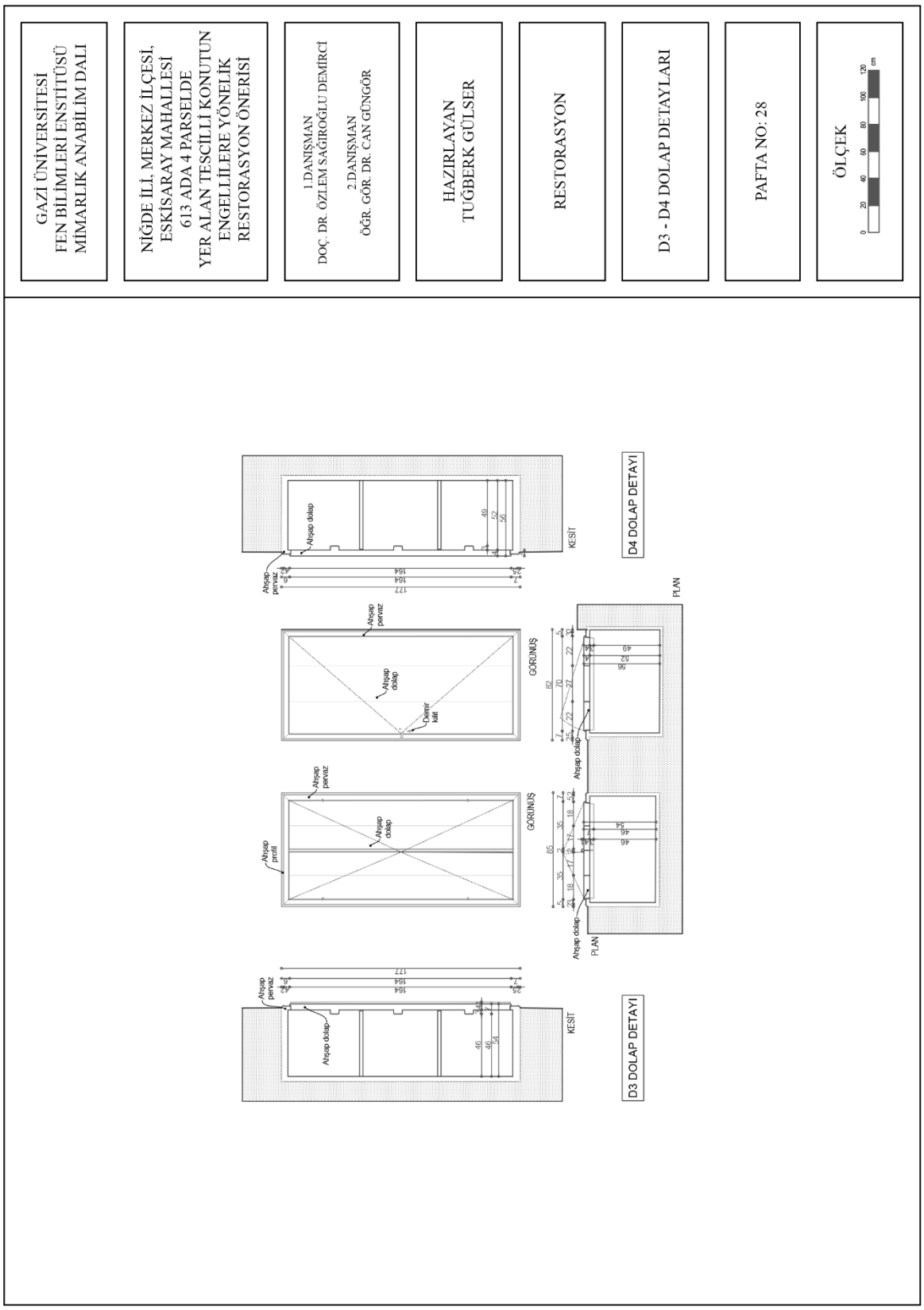
Şekil 6.26. Restorasyon P5 – P6 pencere detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

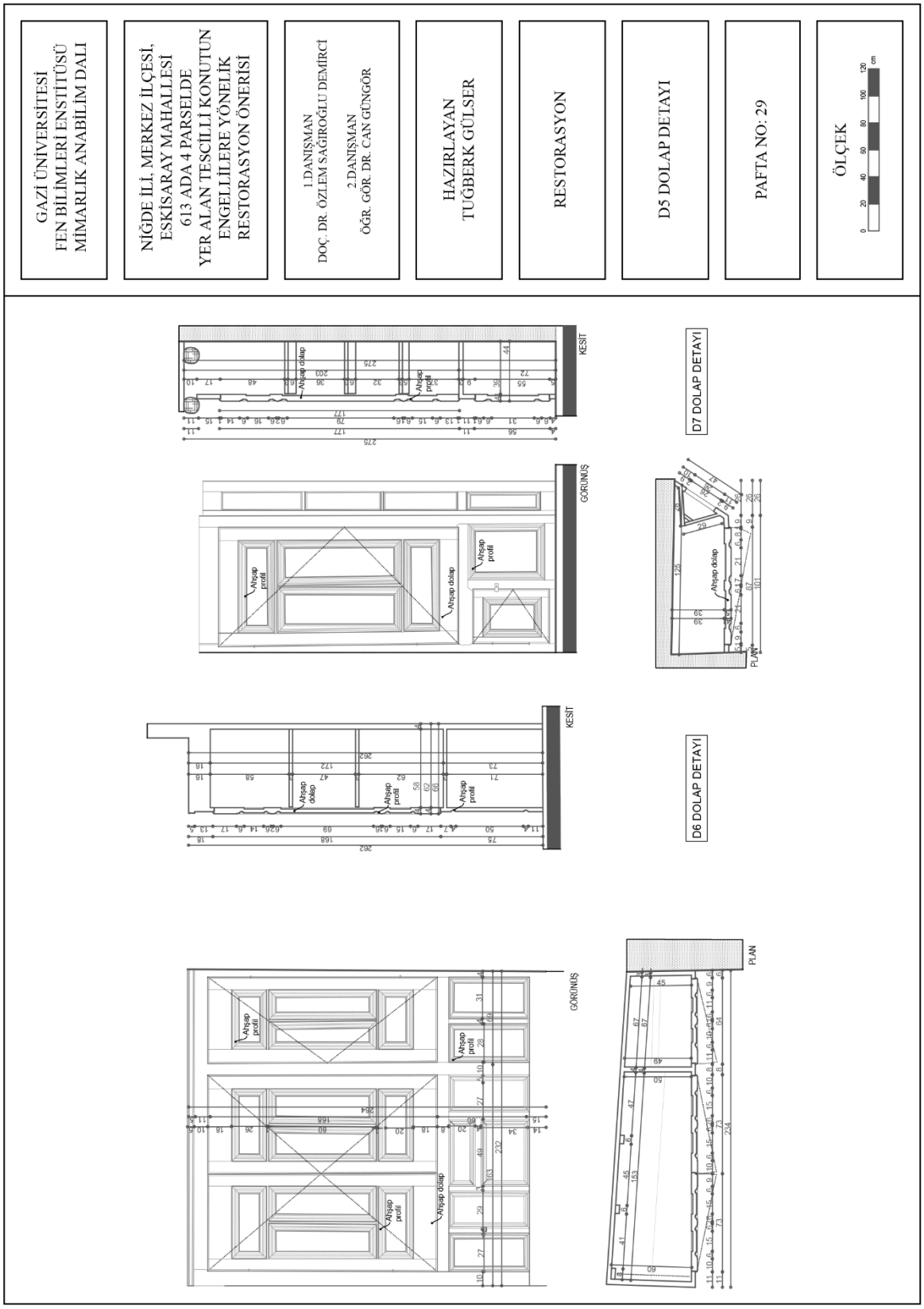
Şekil 6.27. Restorasyon D1 – D2 dolap detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

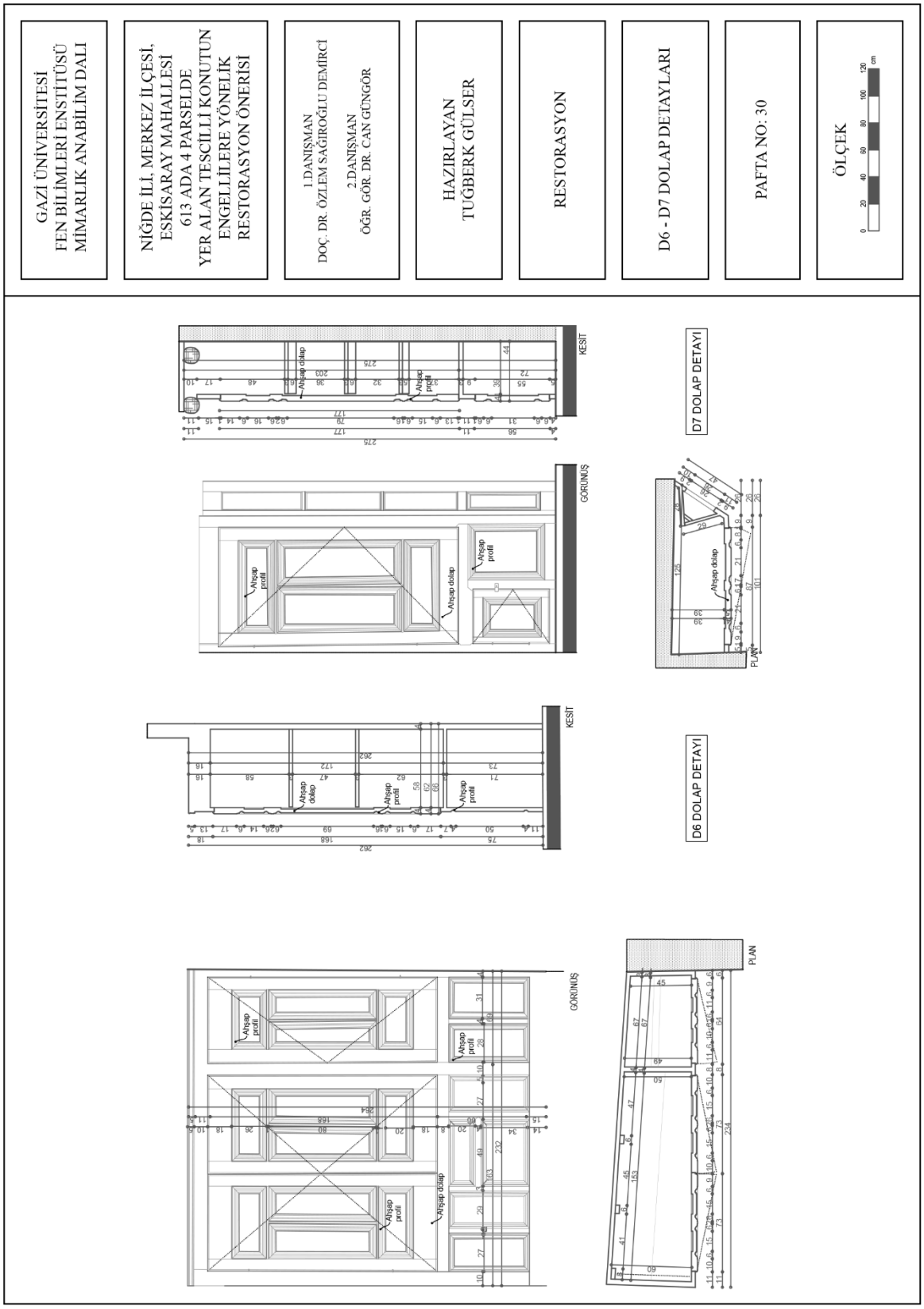
Şekil 6.28. Restorasyon D3 – D4 dolap detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

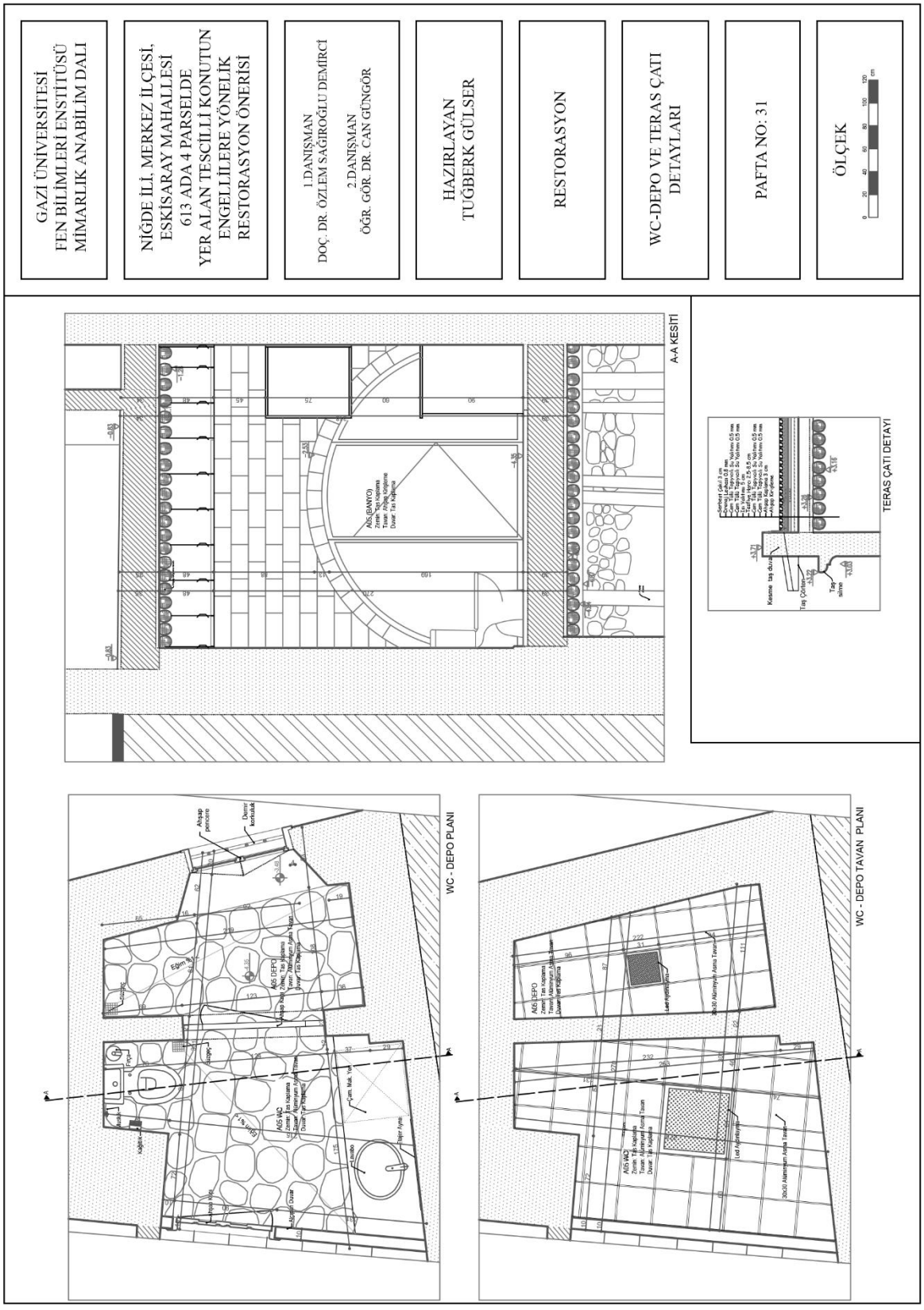
Şekil 6.29. Restorasyon D5 dolap detayı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

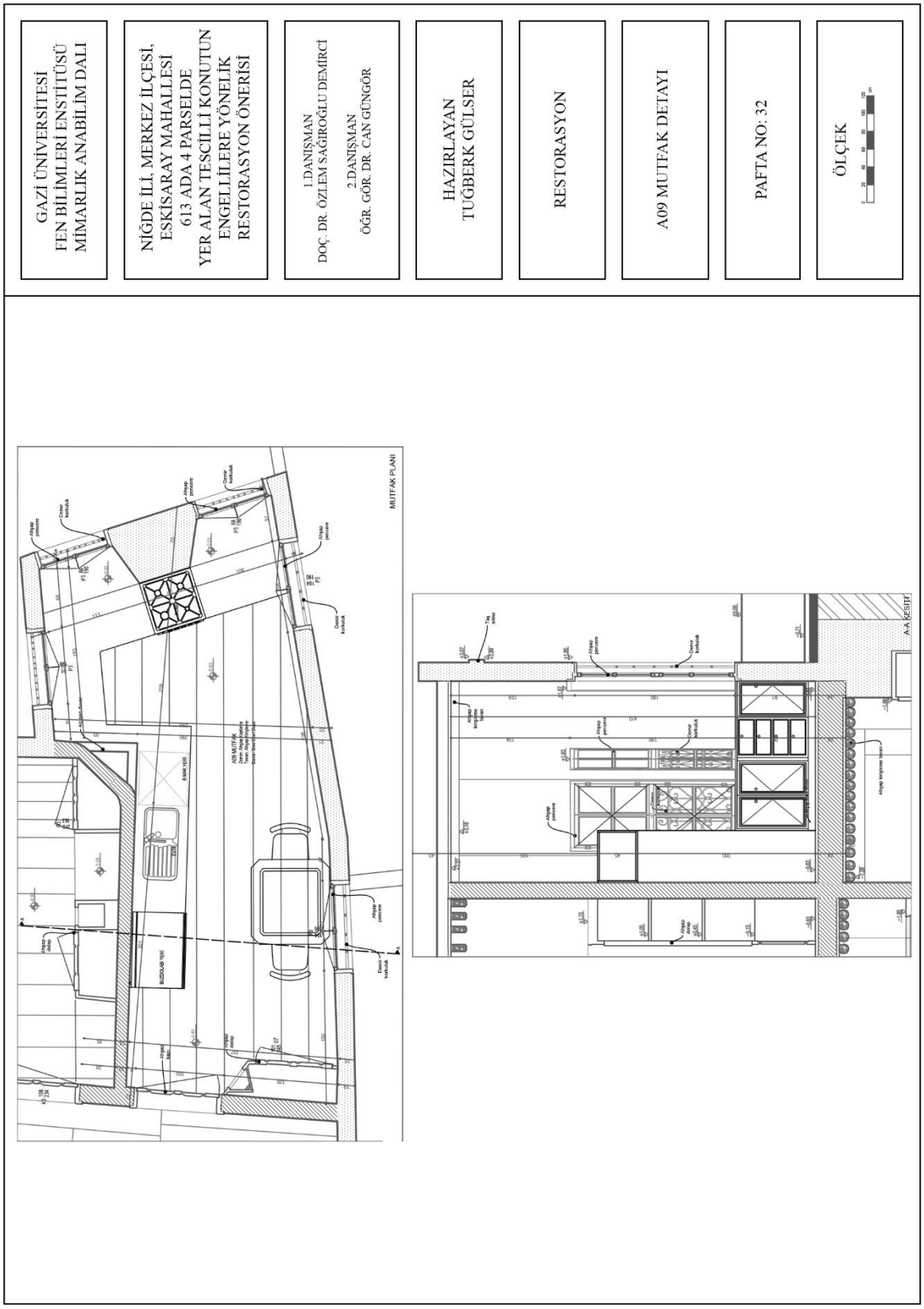
Şekil 6.30. Restorasyon D6 – D7 dolap detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

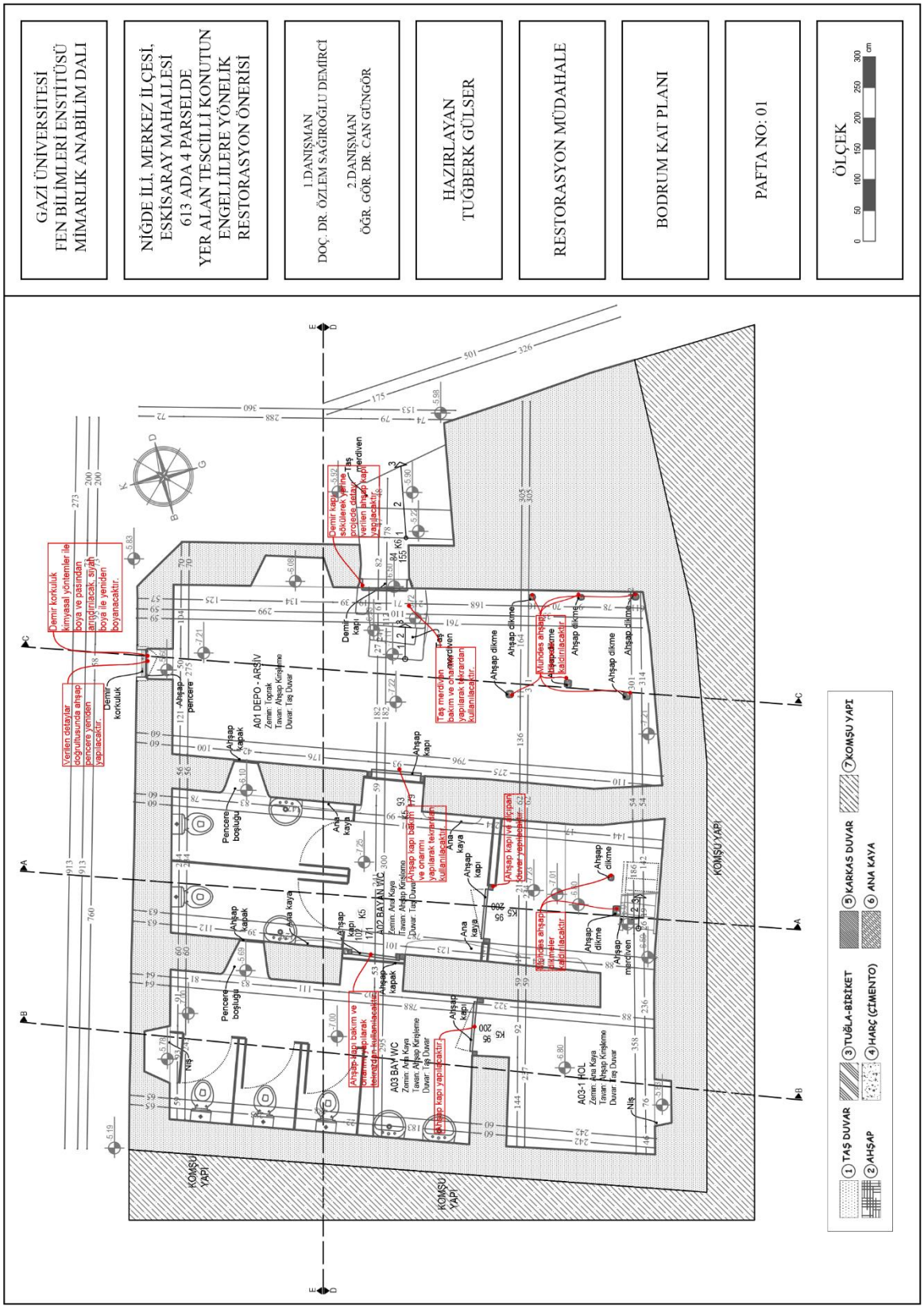
Şekil 6.31. Restorasyon wc – depo – teras çatı detayları

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon aşaması)

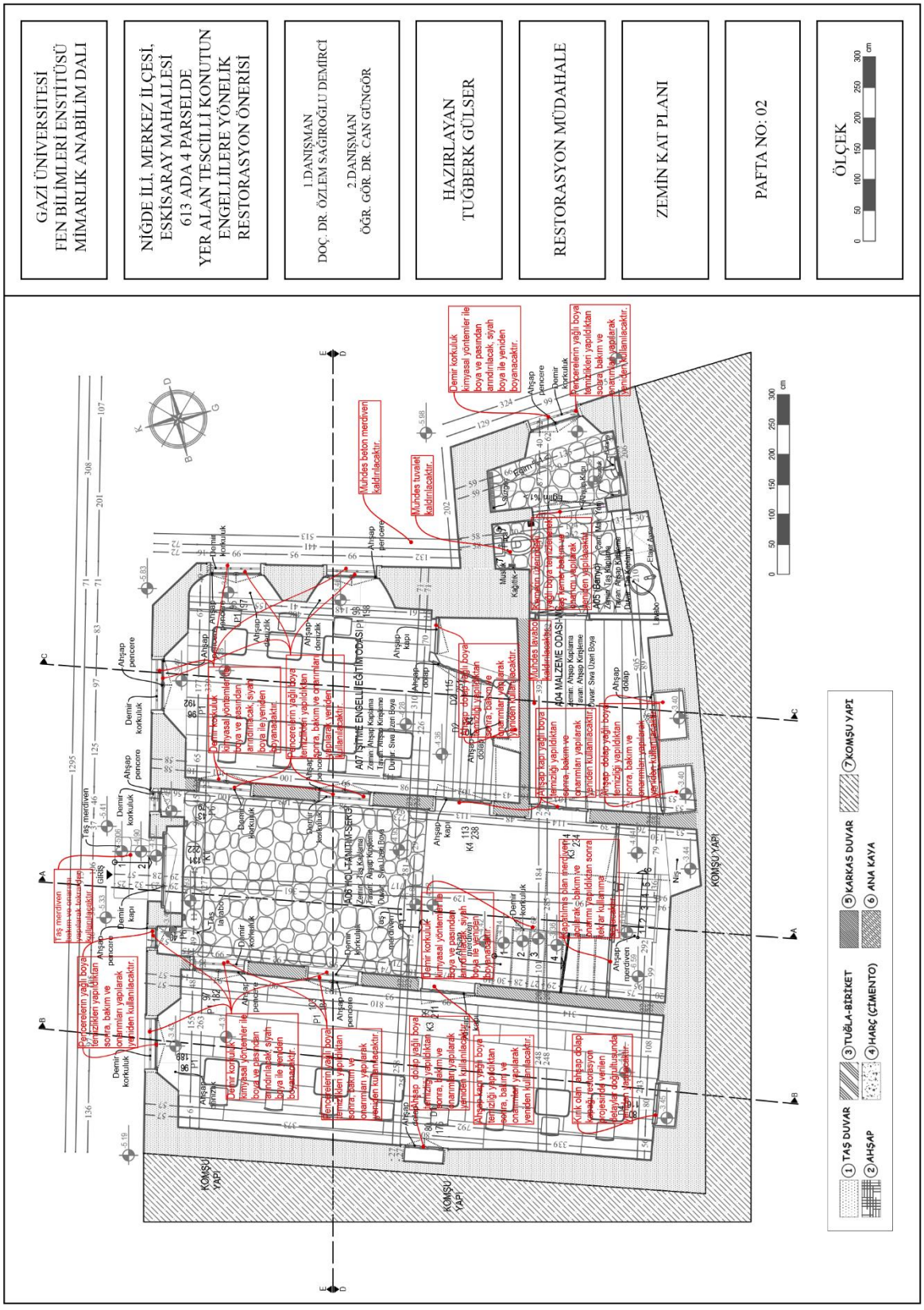
Şekil 6.32. Restorasyon A09 mutfak detayı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

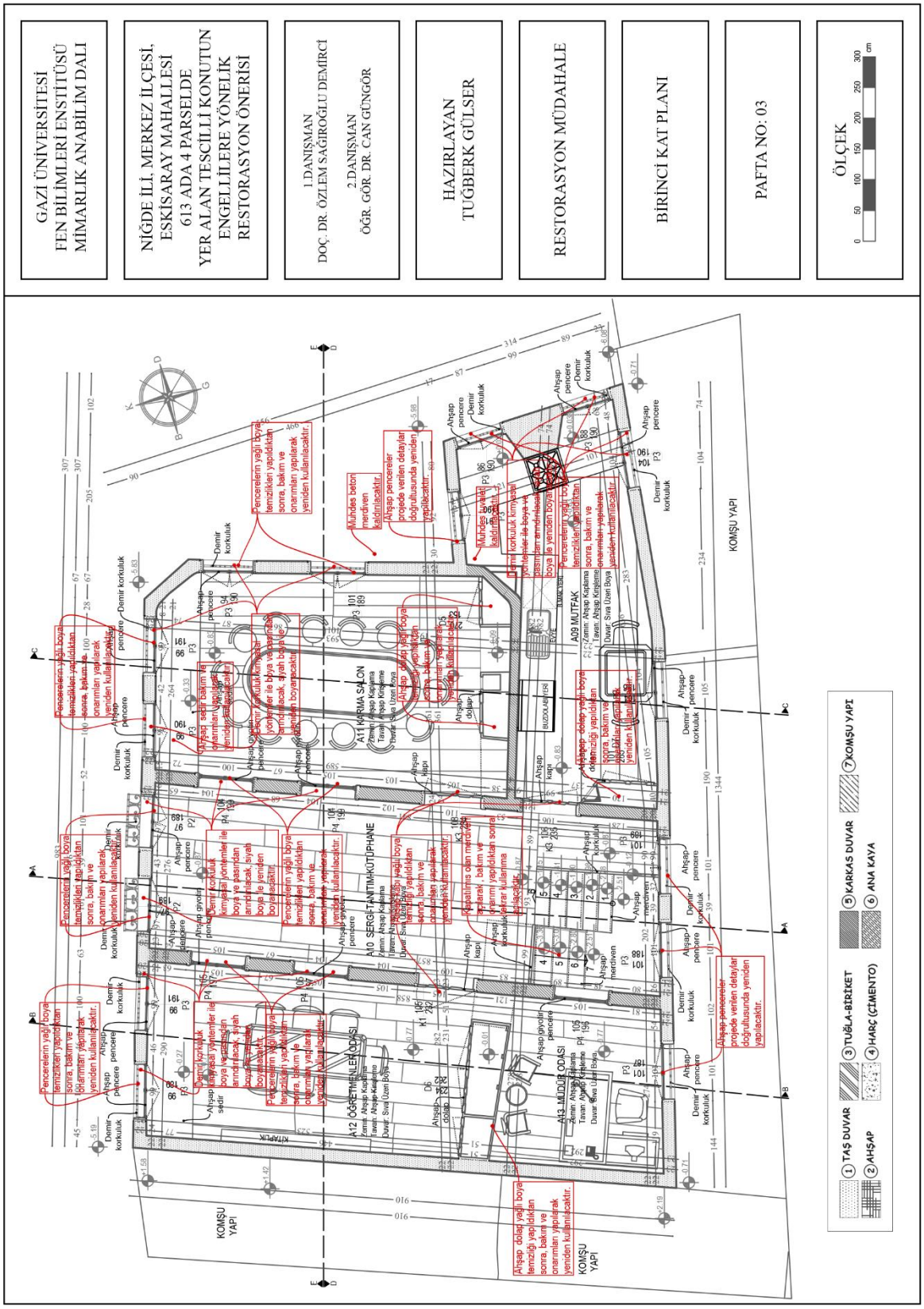
Şekil 6.33. Restorasyon müdahale bodrum kat planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

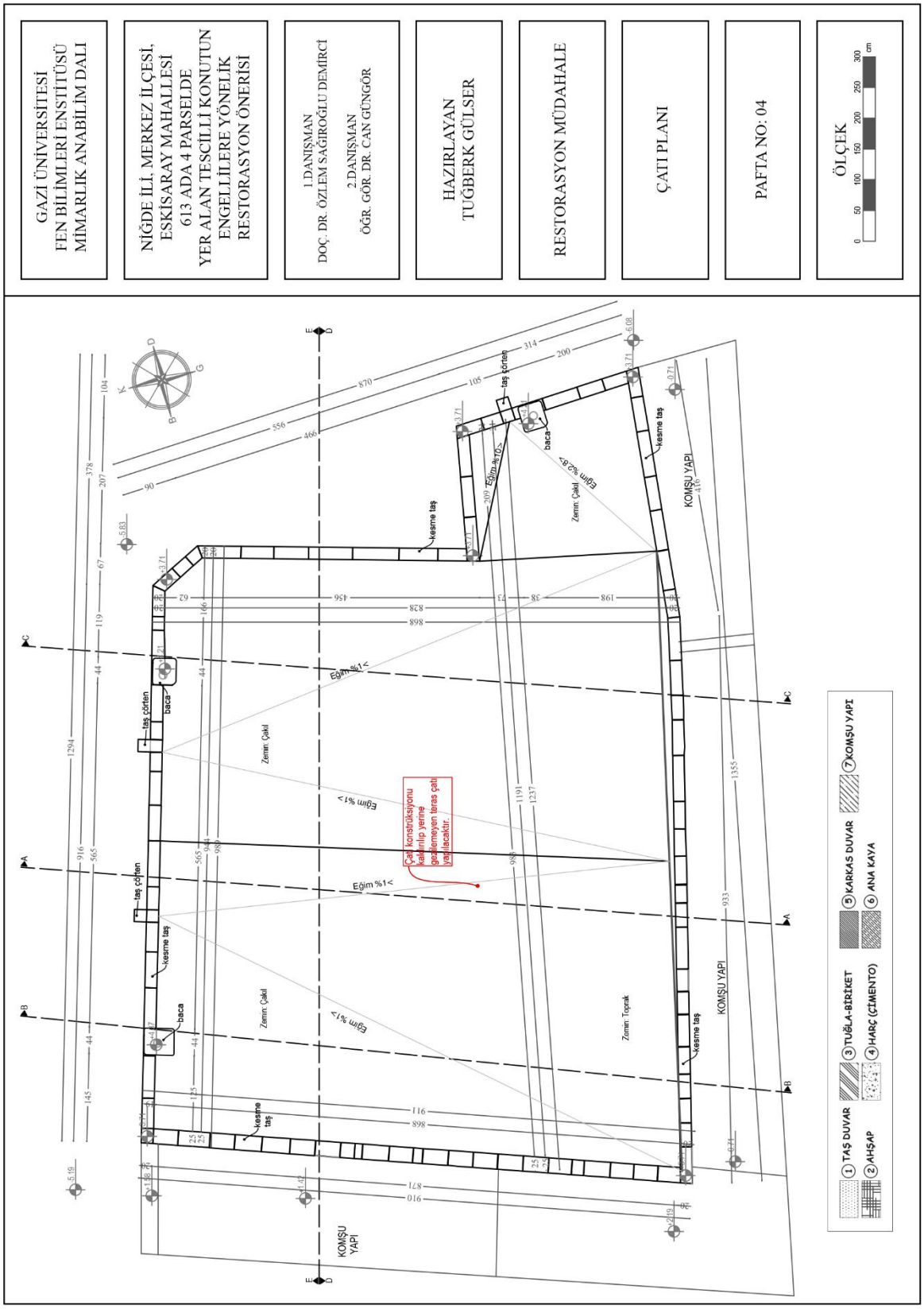
Şekil 6.34. Restorasyon müdahale zemin kat planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

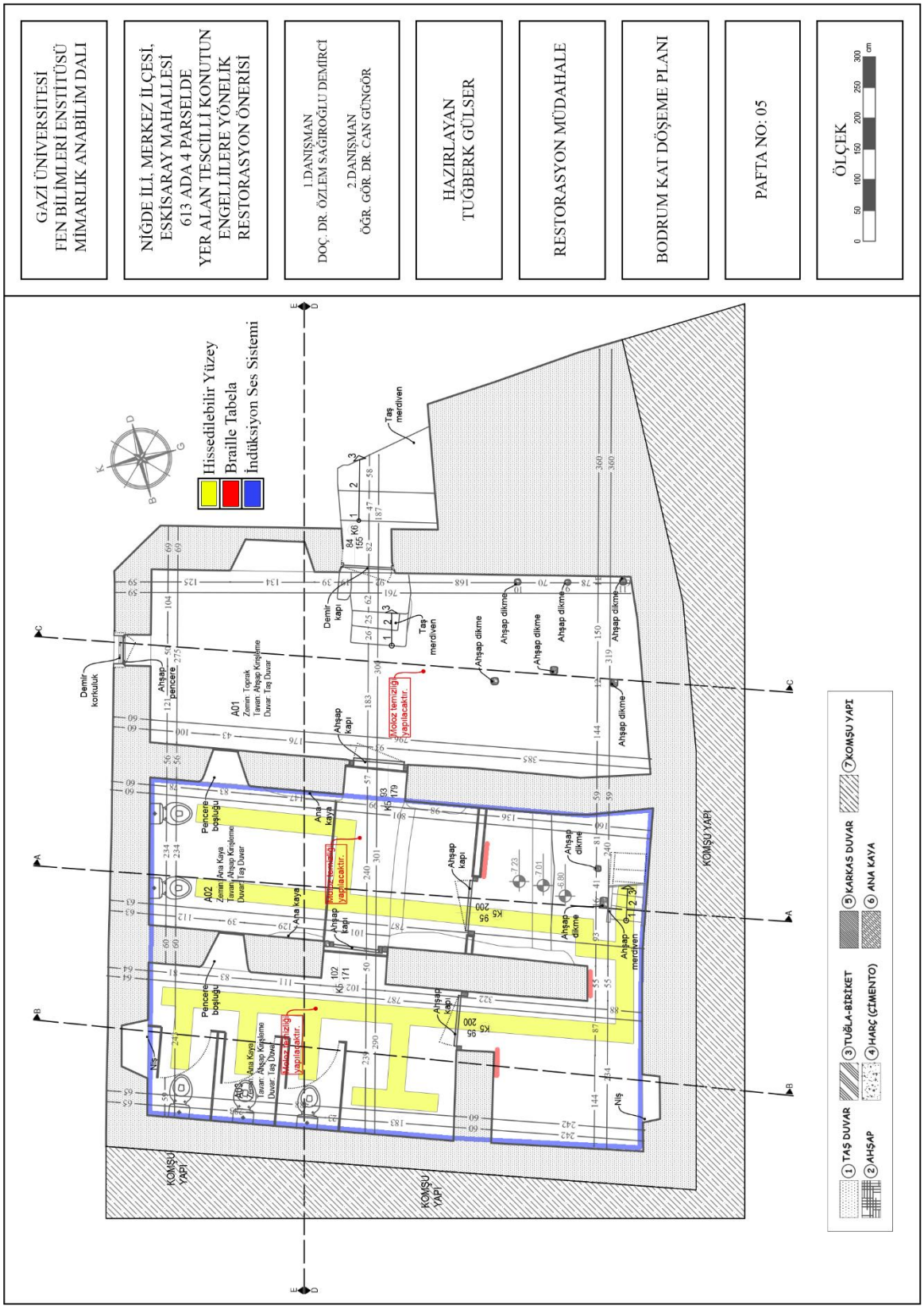
Şekil 6.35. Restorasyon müdahale birinci kat planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

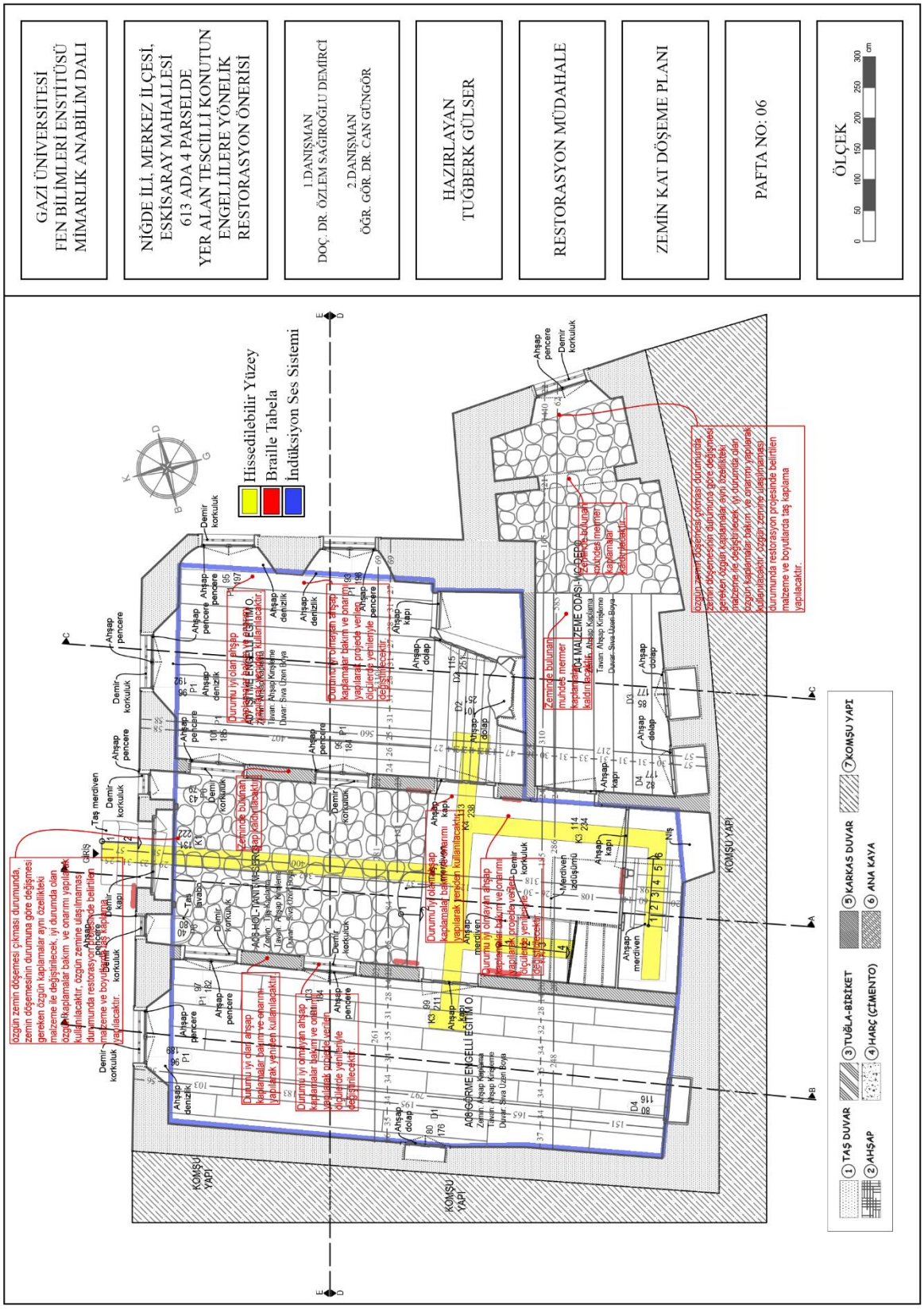
Şekil 6.36. Restorasyon müdahale çatı planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

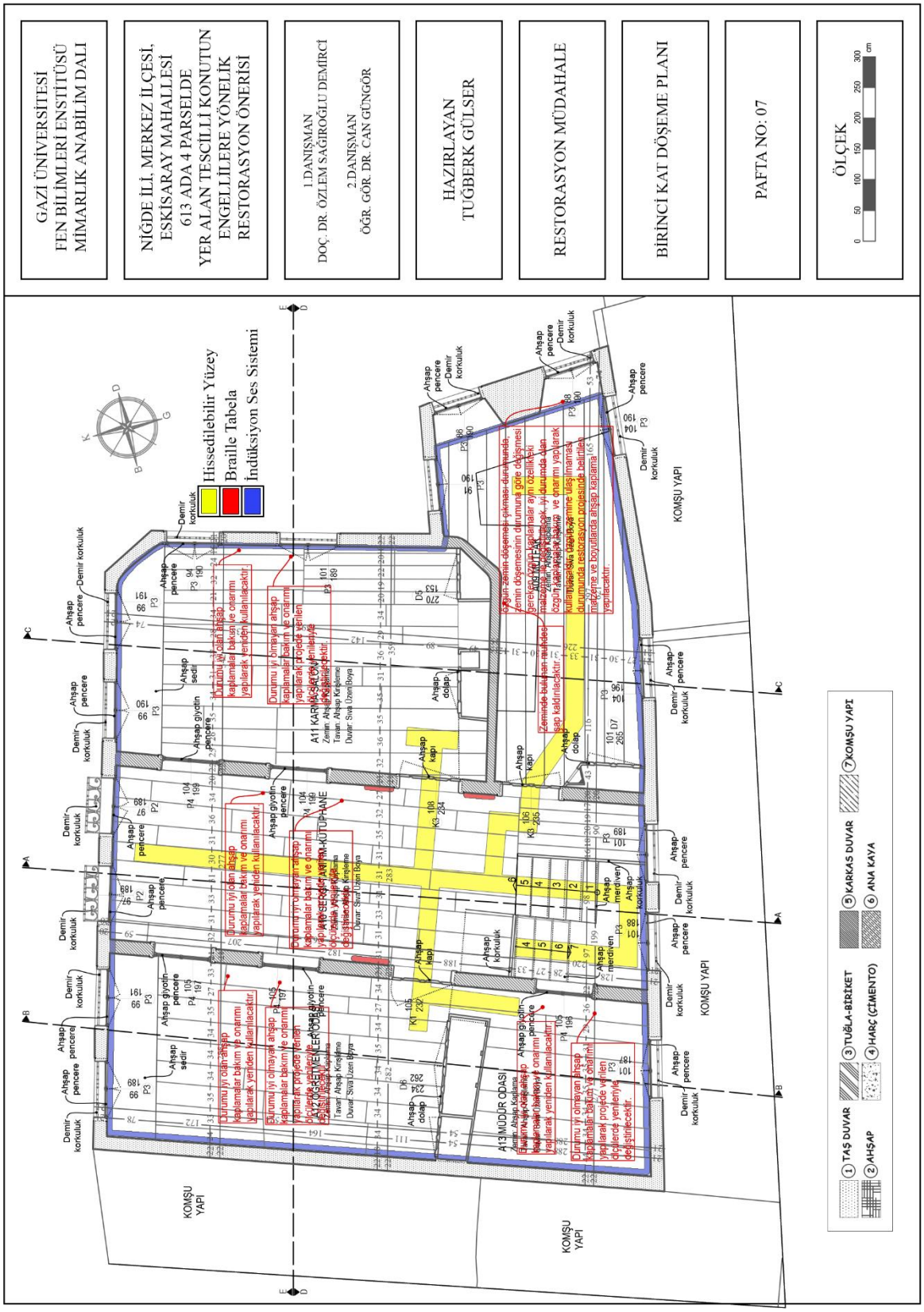
Şekil 6.37. Restorasyon müdahale bodrum kat döşeme planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

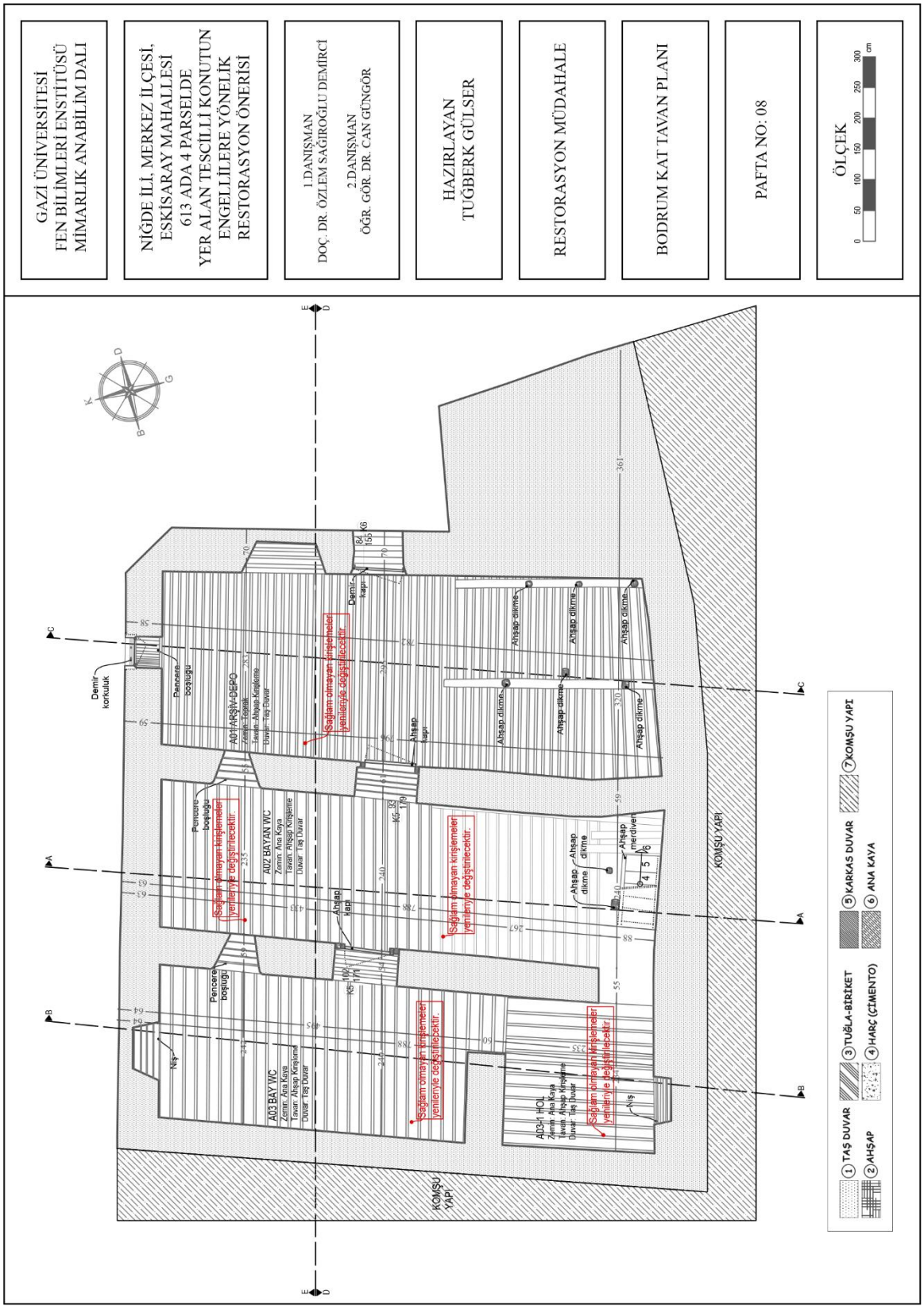
Şekil 6.38. Restorasyon müdahale zemin kat döşeme planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

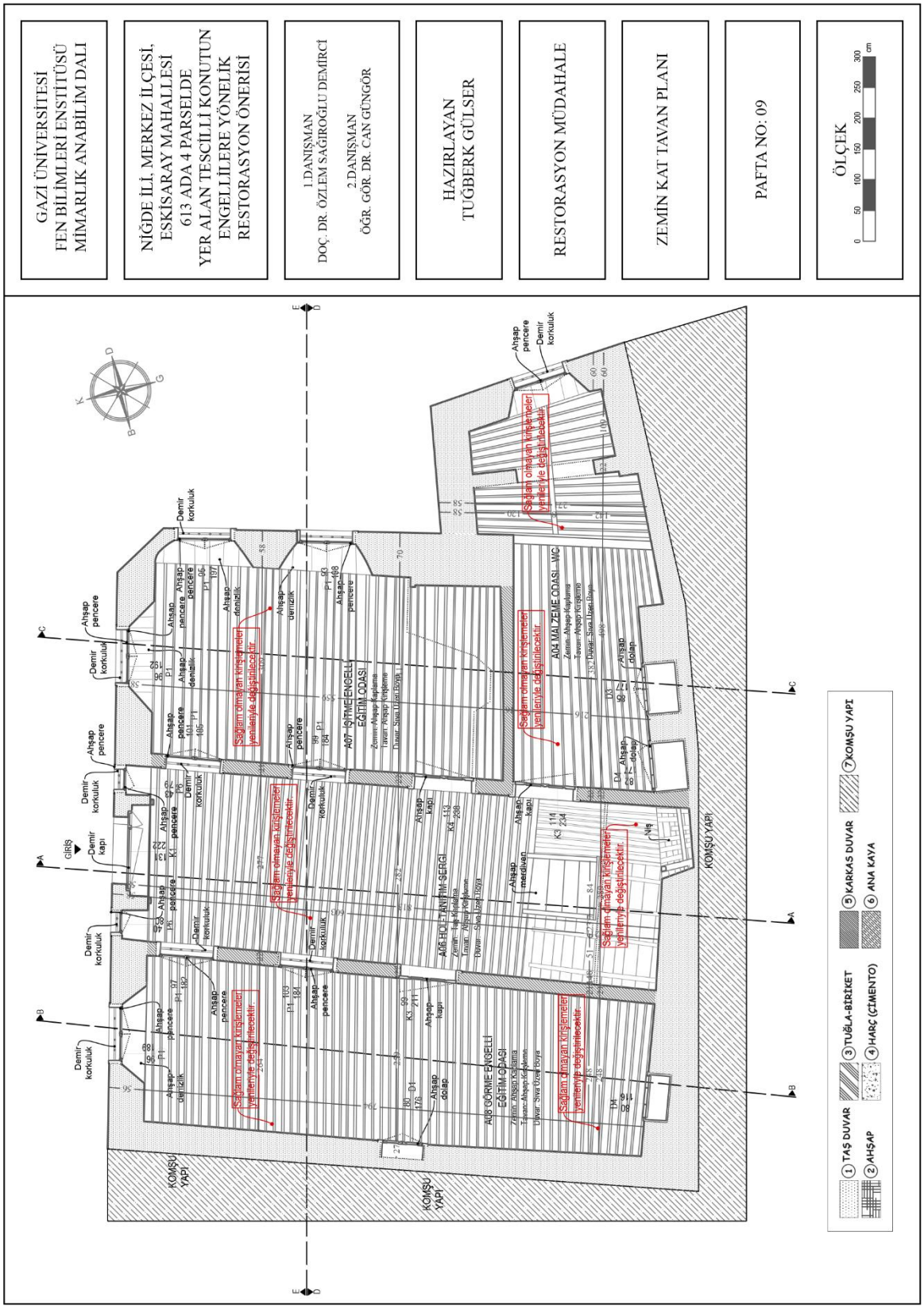
Şekil 6.39. Restorasyon müdahale birinci kat döşeme planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

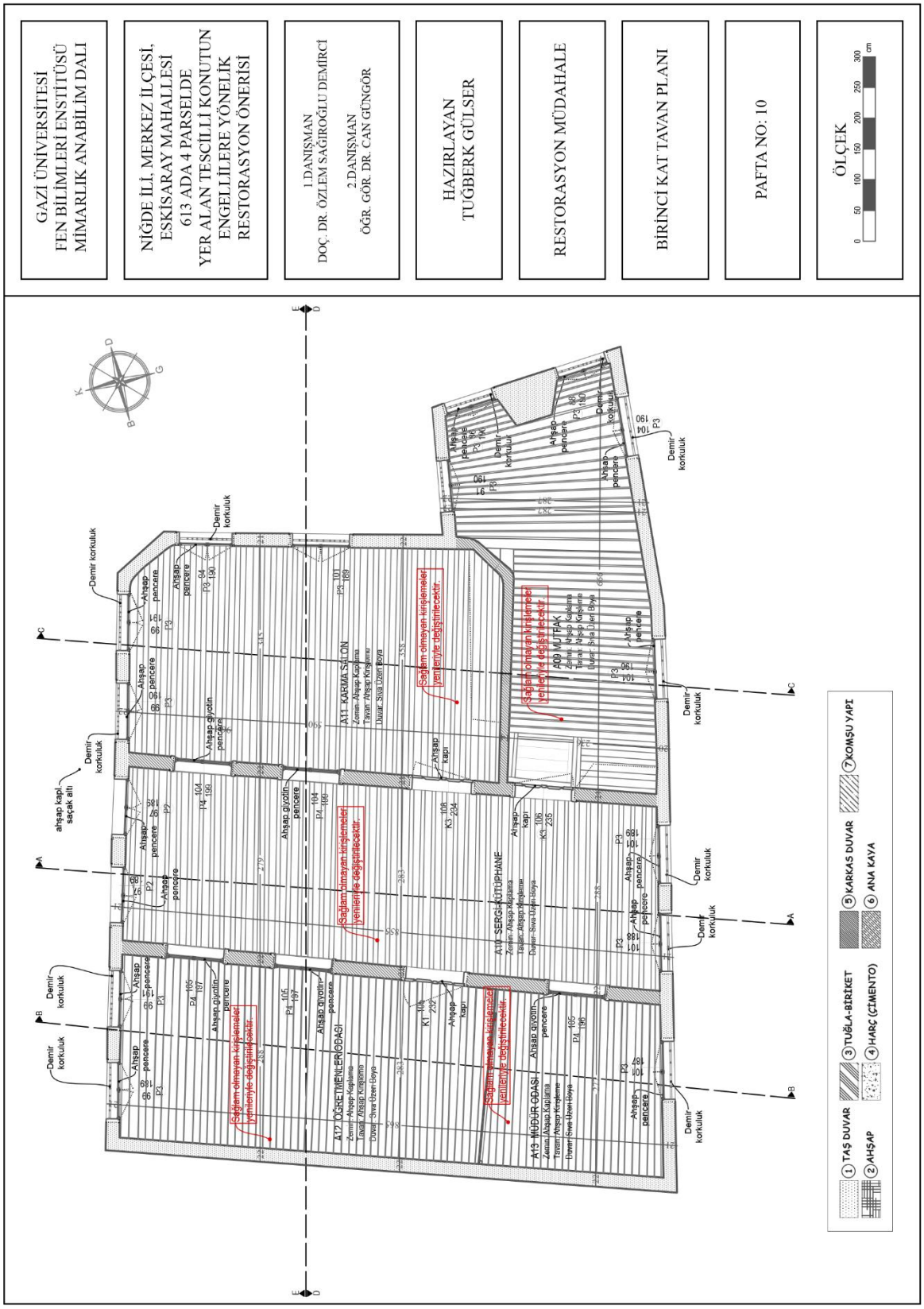
Şekil 6.40. Restorasyon müdahale bodrum kat tavan planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

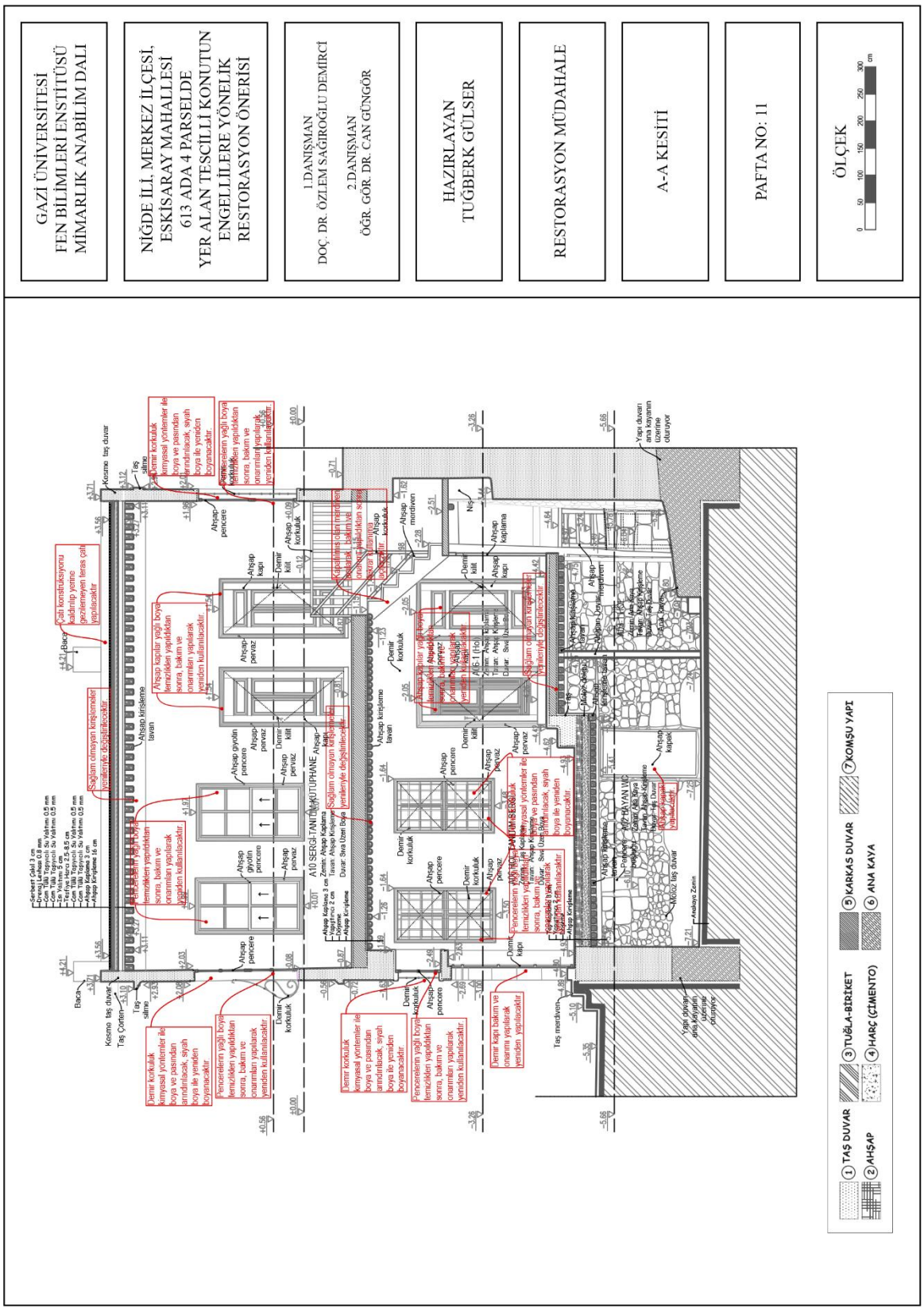
Şekil 6.41. Restorasyon müdahale zemin kat tavan planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

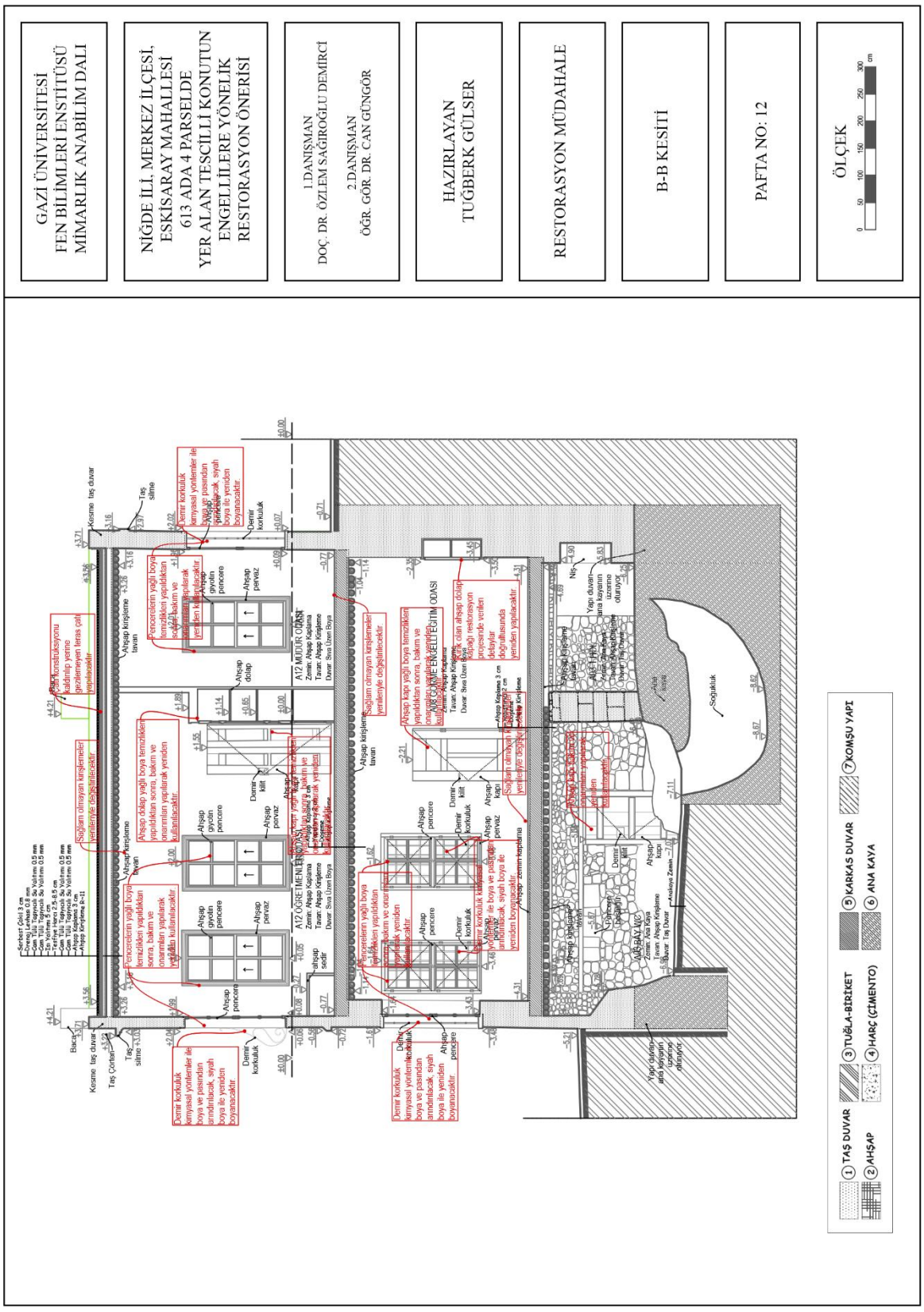
Şekil 6.42. Restorasyon müdahale birinci kat tavan planı

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

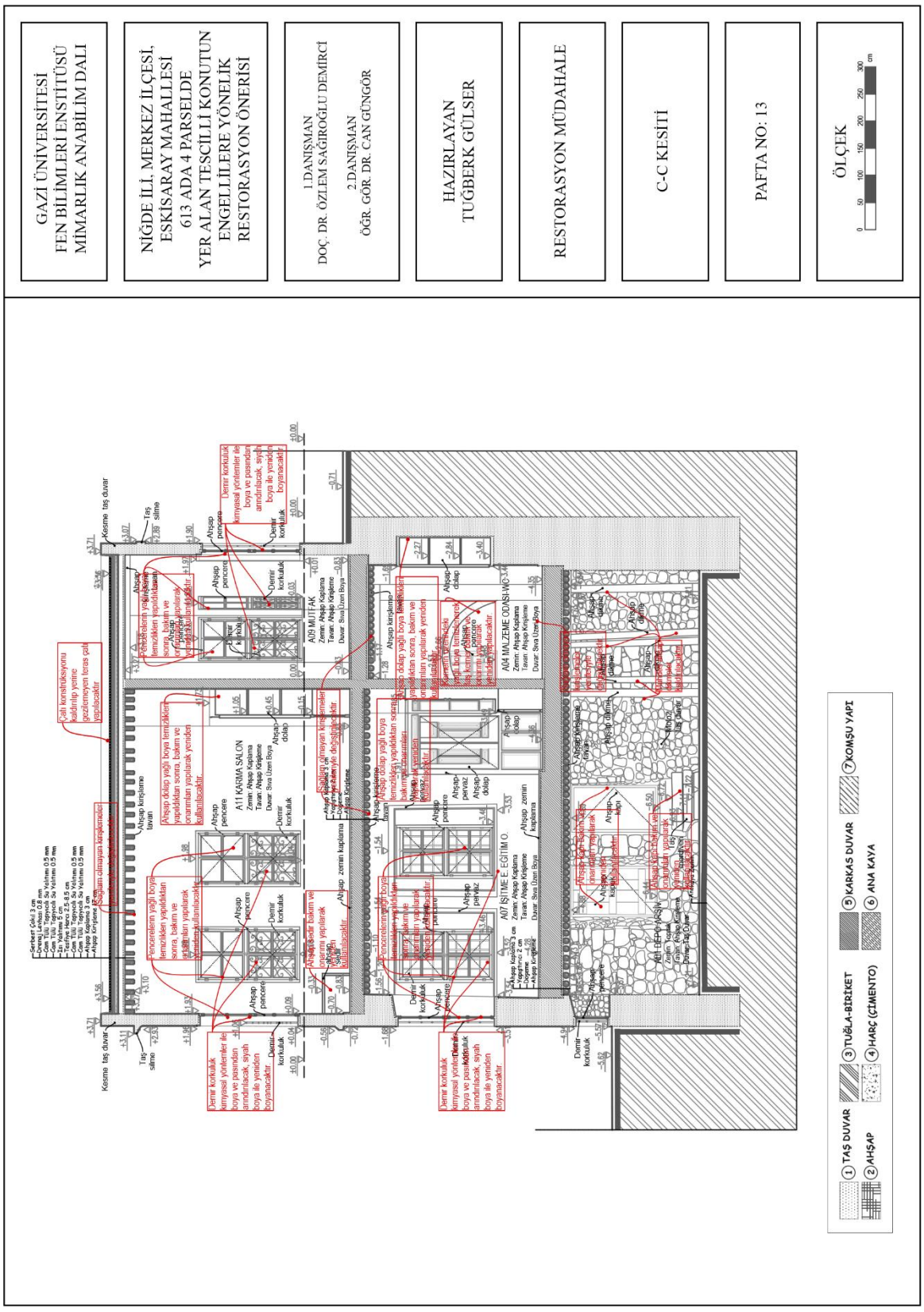
Şekil 6.43. Restorasyon müdahale A-A kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

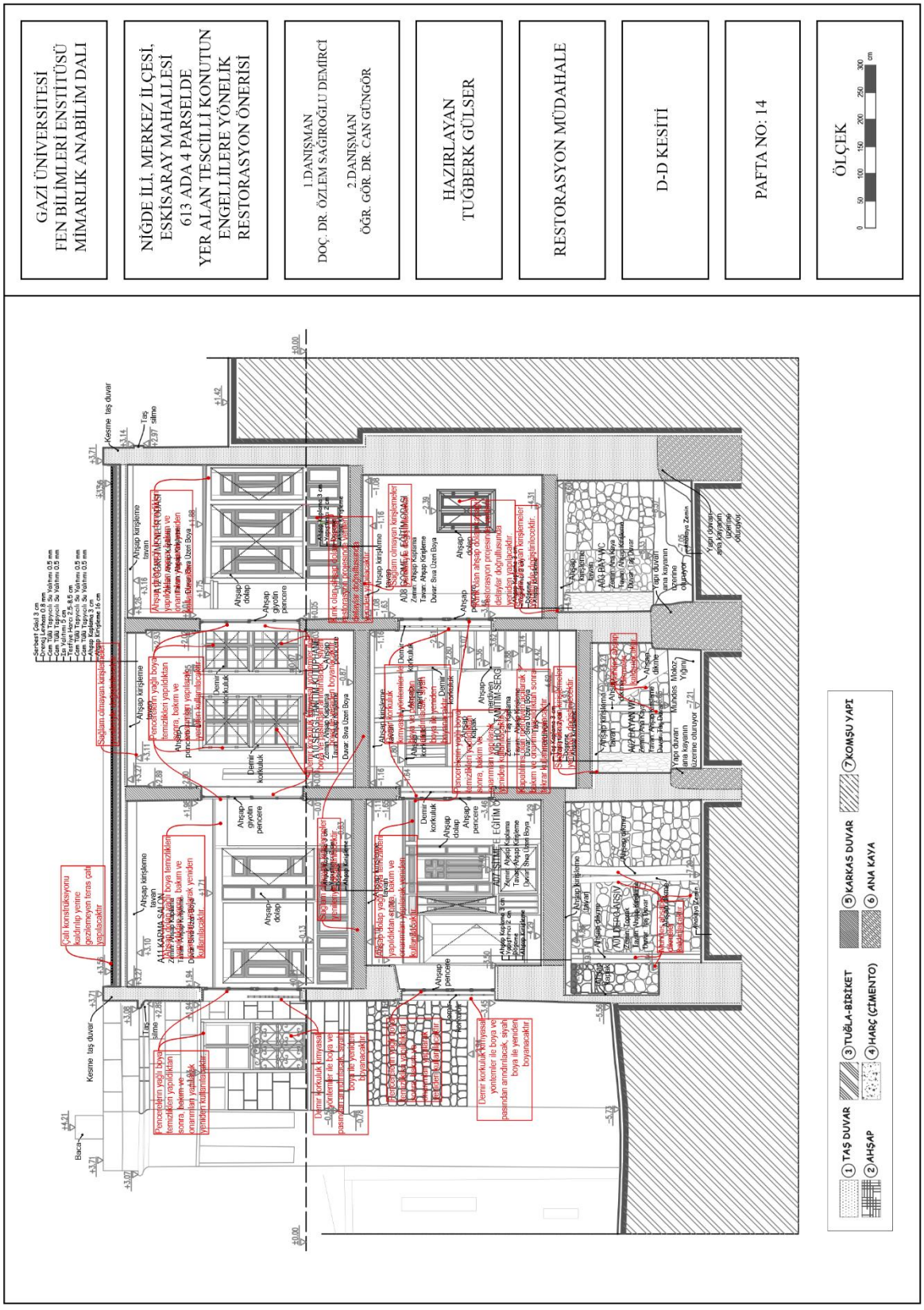
Şekil 6.44. Restorasyon müdahale B-B kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

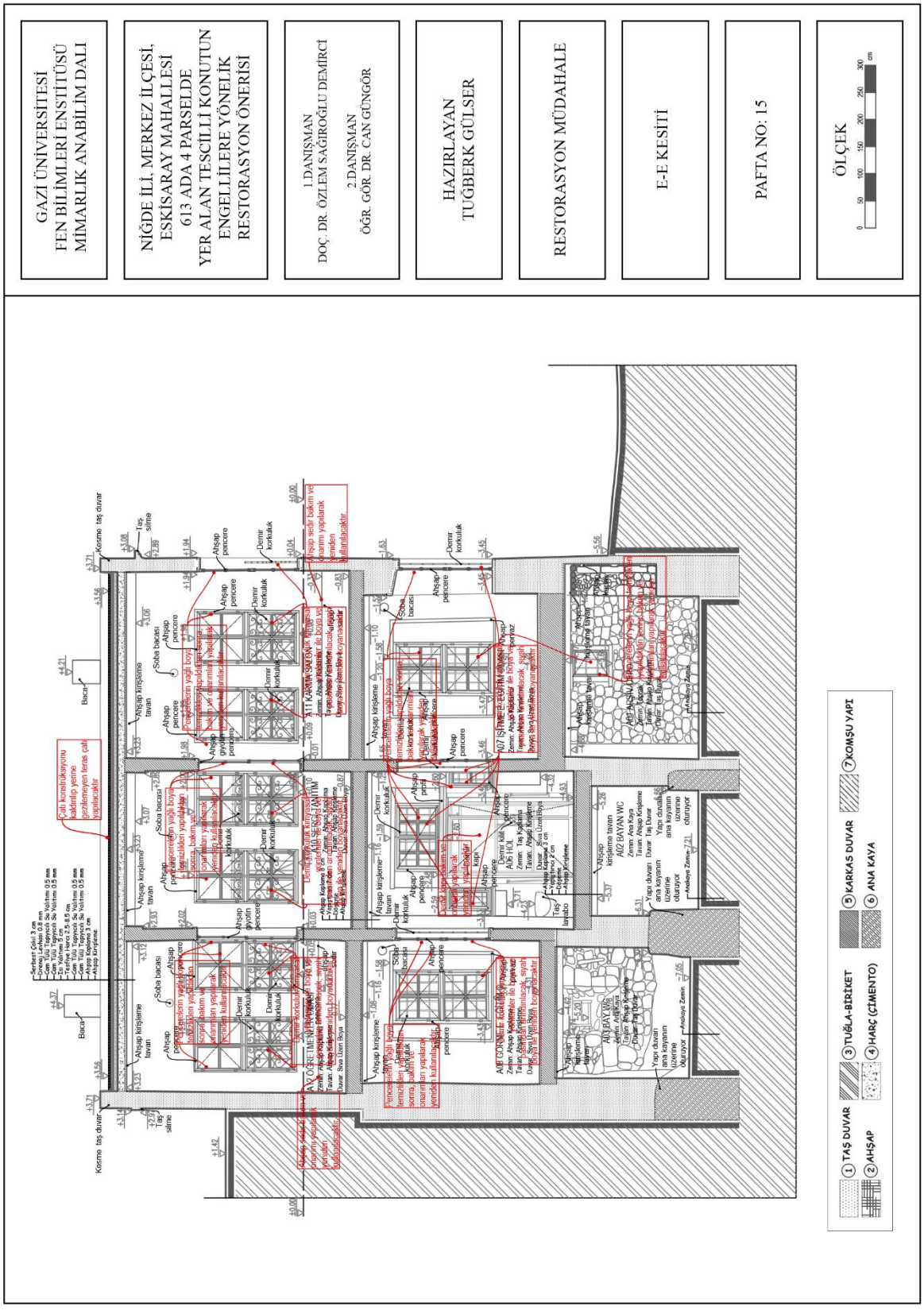
Şekil 6.45. Restorasyon müdahale C-C kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

Şekil 6.46. Restorasyon müdahale D-D kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

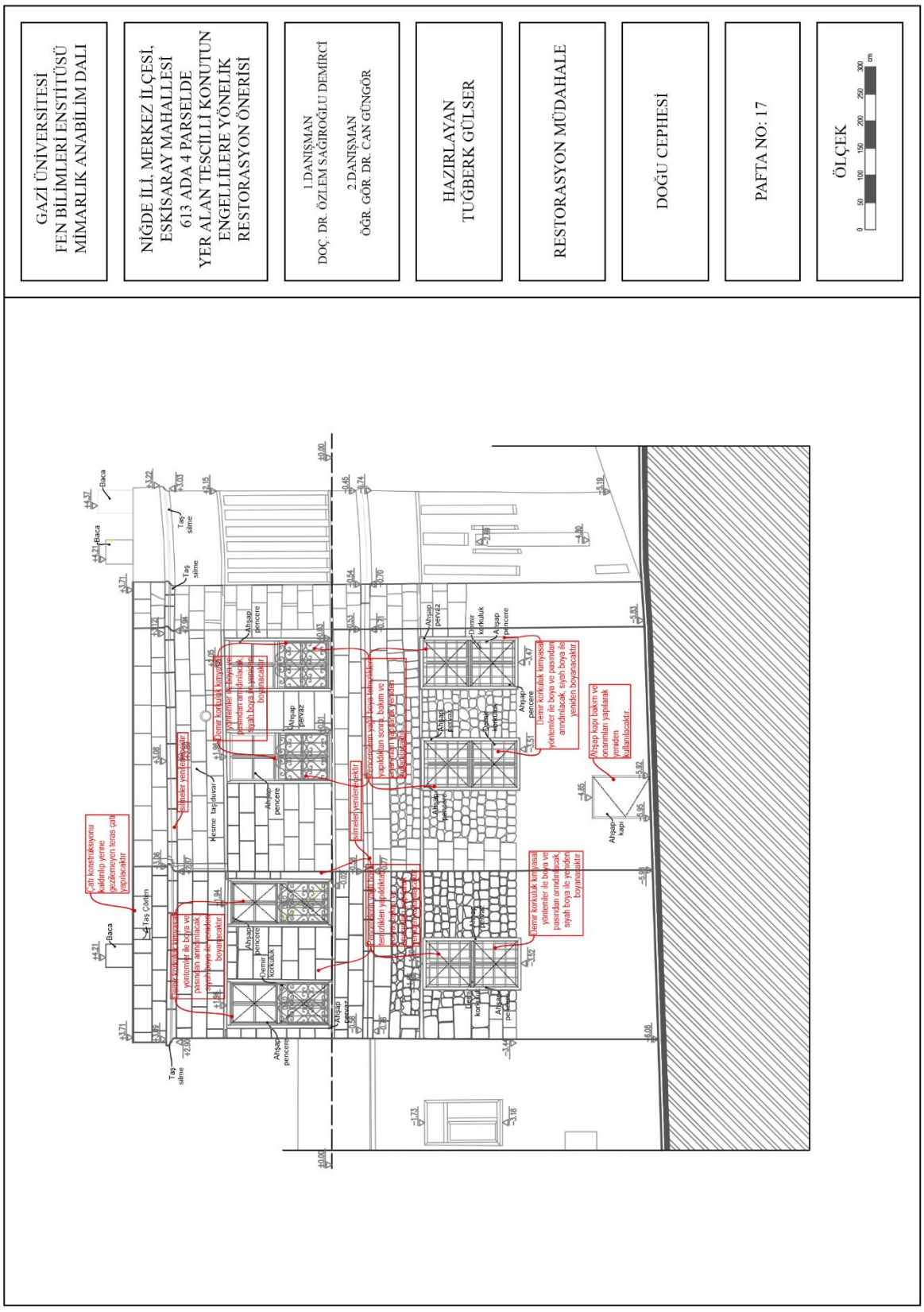
Şekil 6.47. Restorasyon müdahale E-E kesiti

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

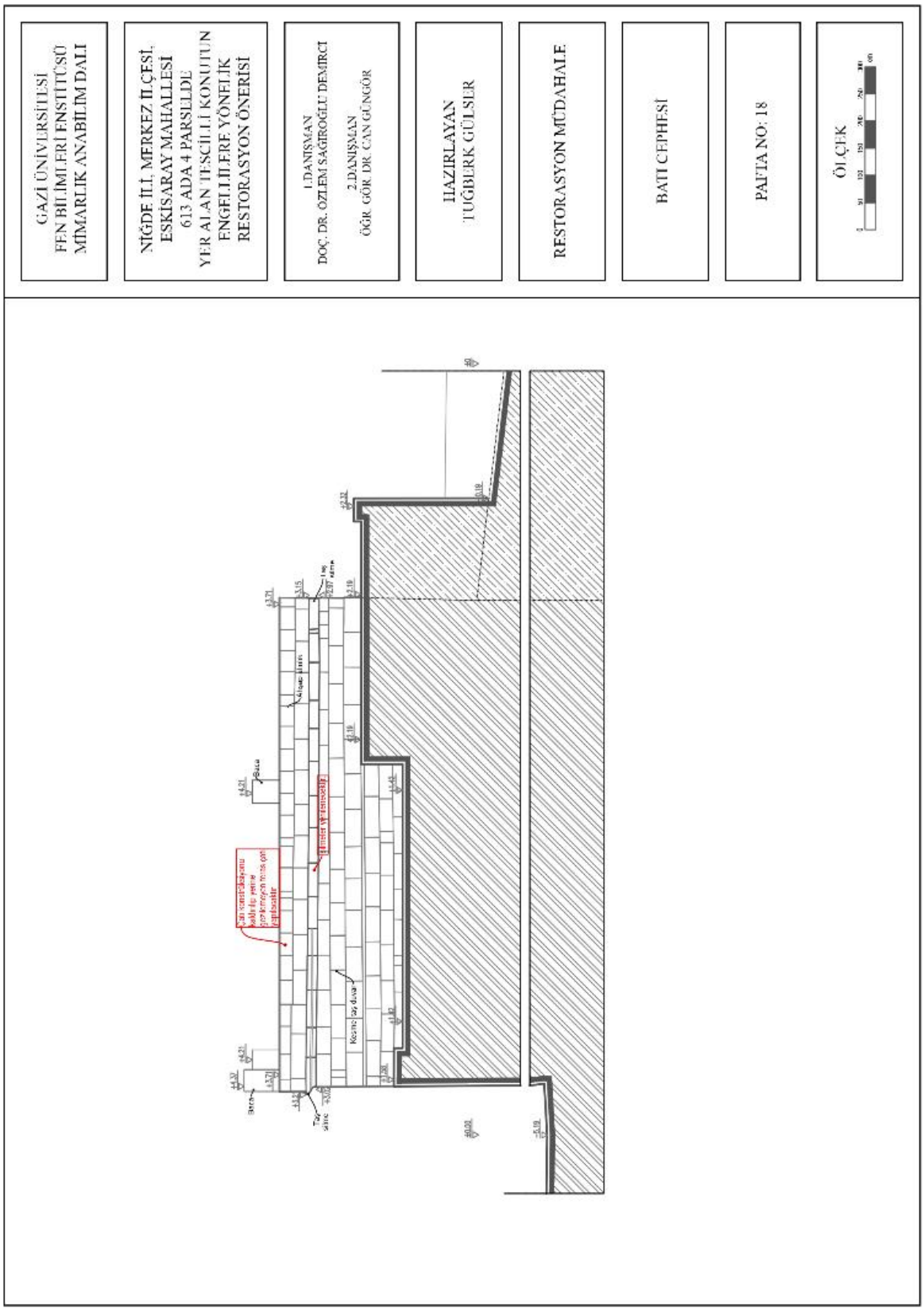
Şekil 6.48. Restorasyon müdahale kuzey cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

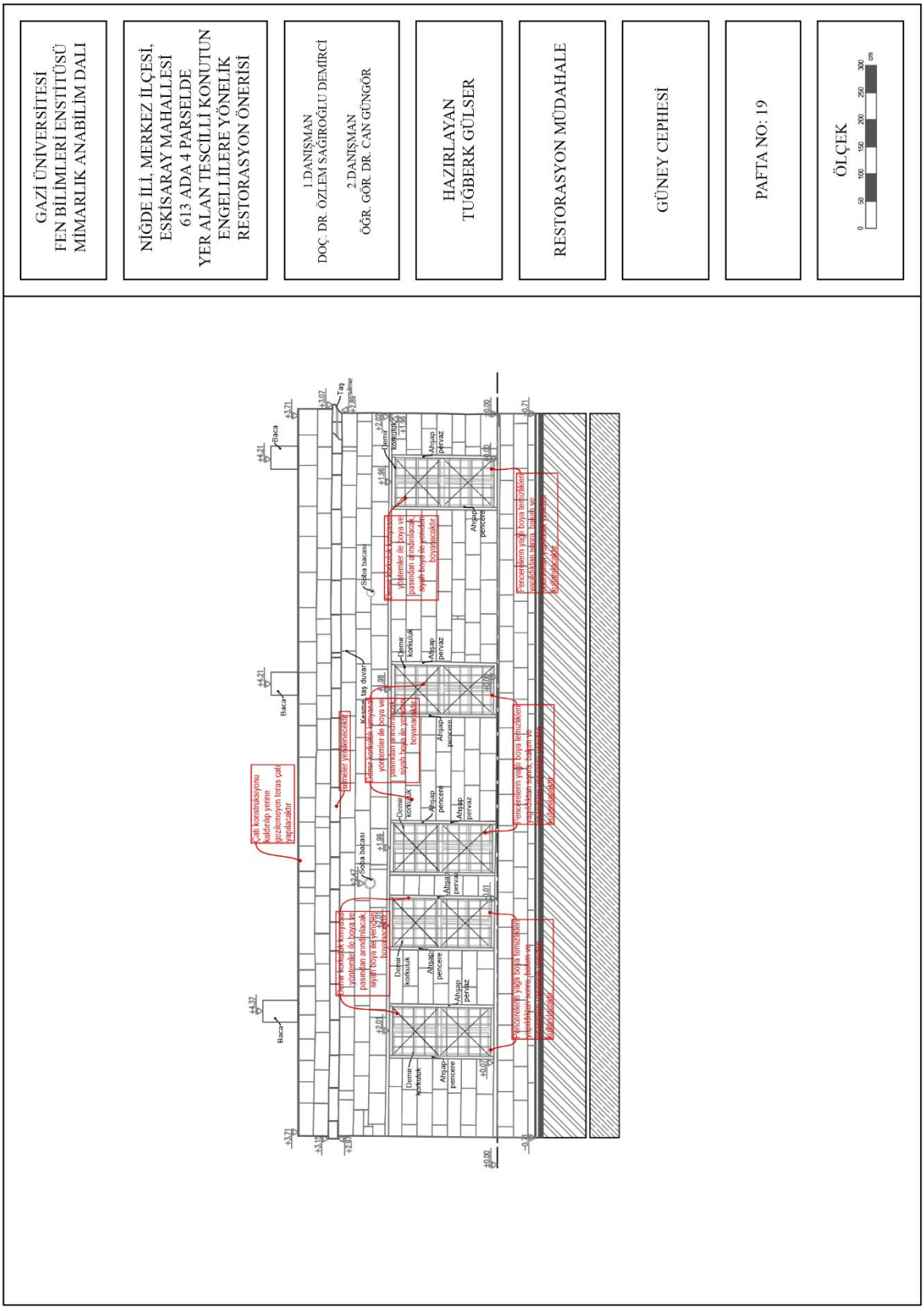
Şekil 6.49. Restorasyon müdahale doğu cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

Şekil 6.50. Restorasyon müdahale batı cephesi

EK-3.(devam) Altıncı bölüme ait ekler (restorasyon müdahale aşaması)

Şekil 6.51. Restorasyon müdahale güney cephesi

GAZİ GELECEKTİR...